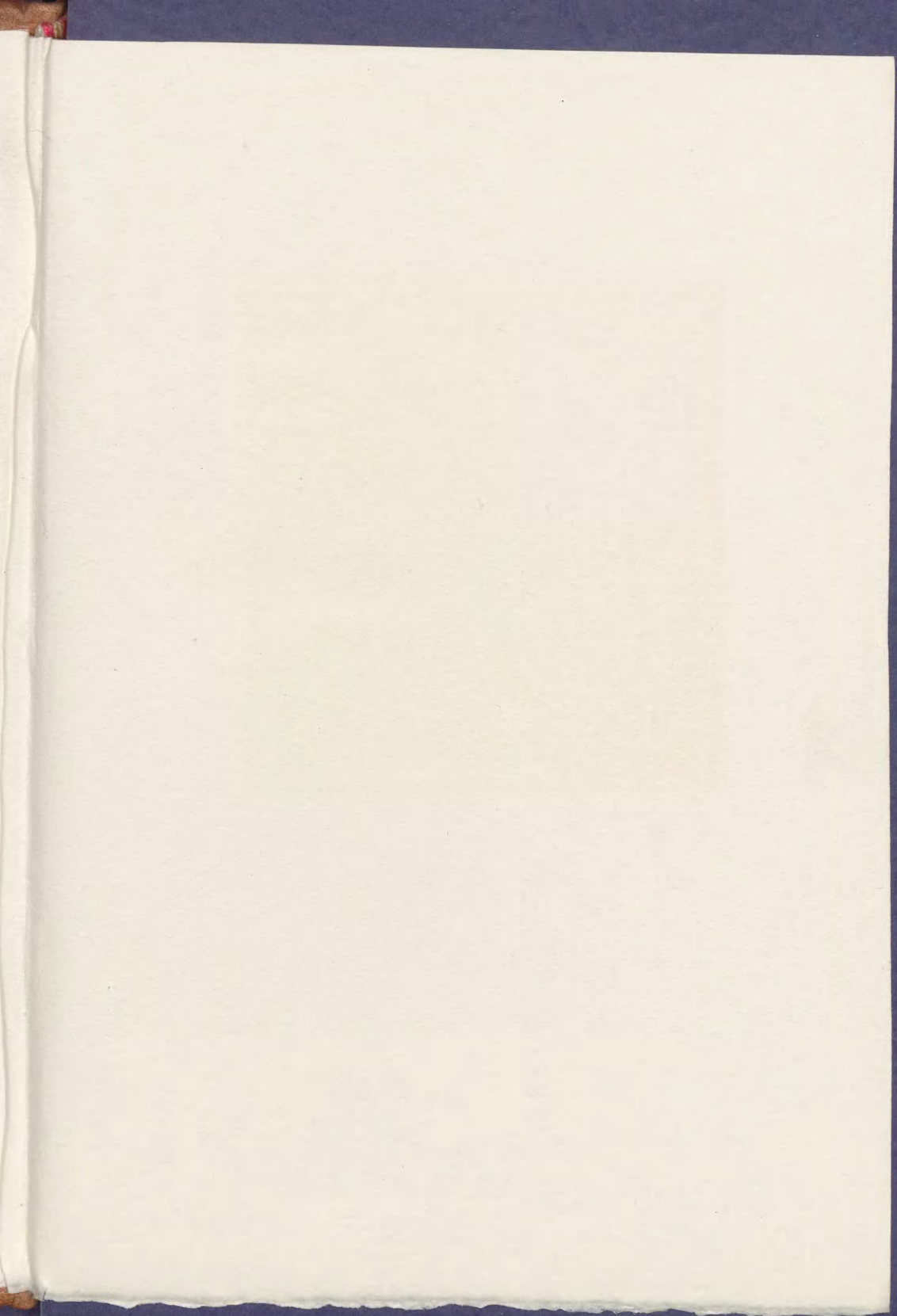

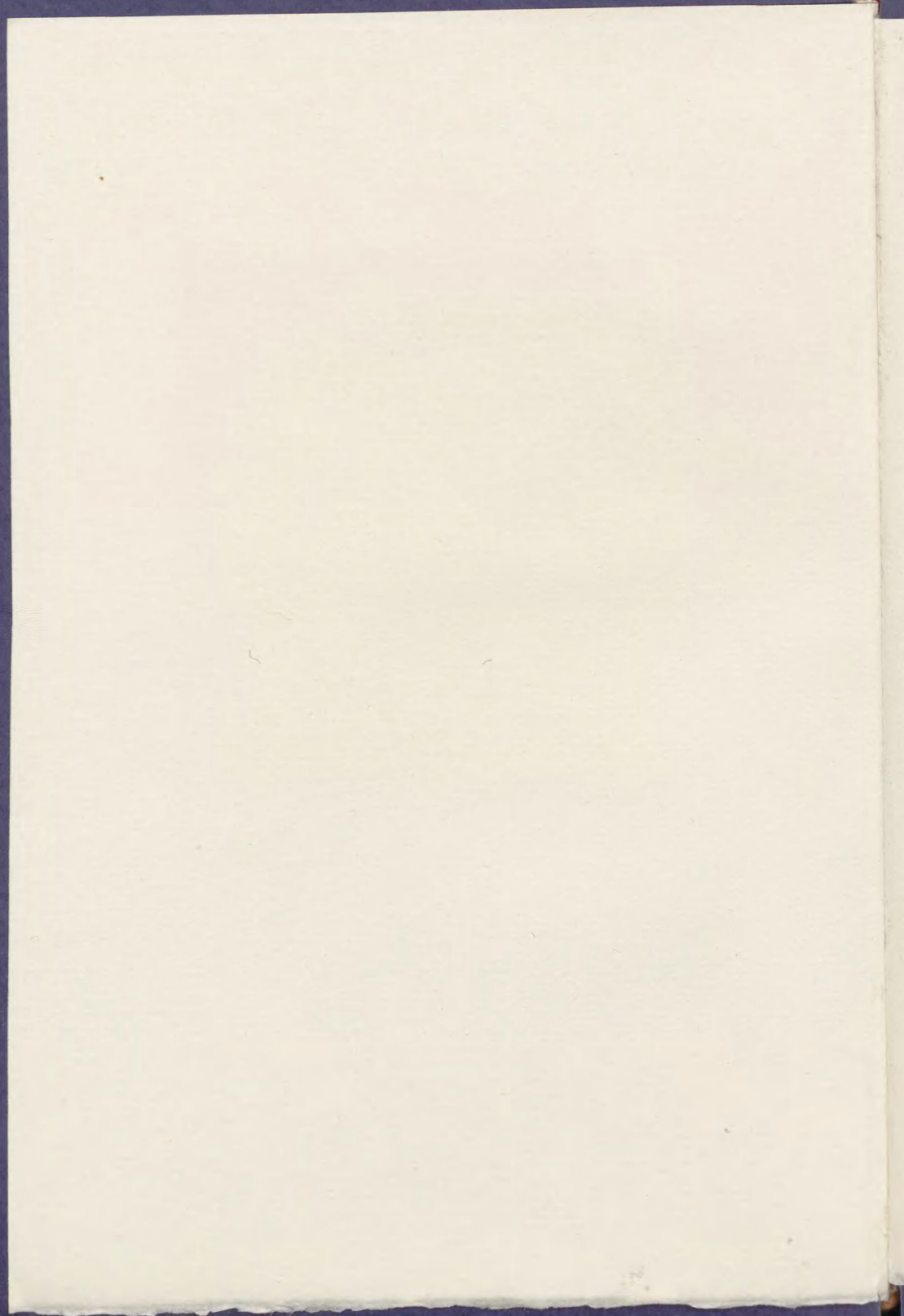

BIBLIOTEKA
UNIwersytecka
W POZnaniv

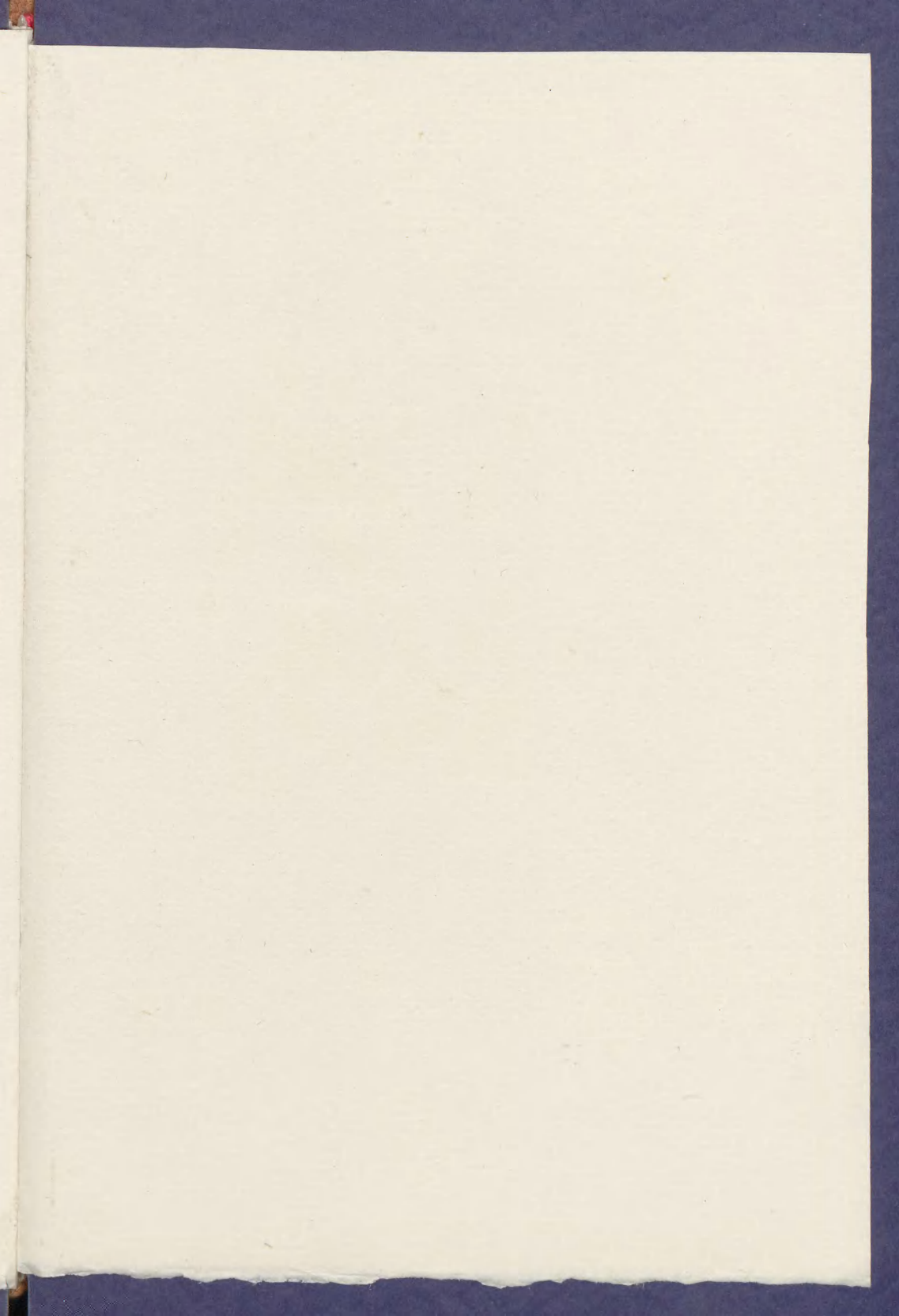

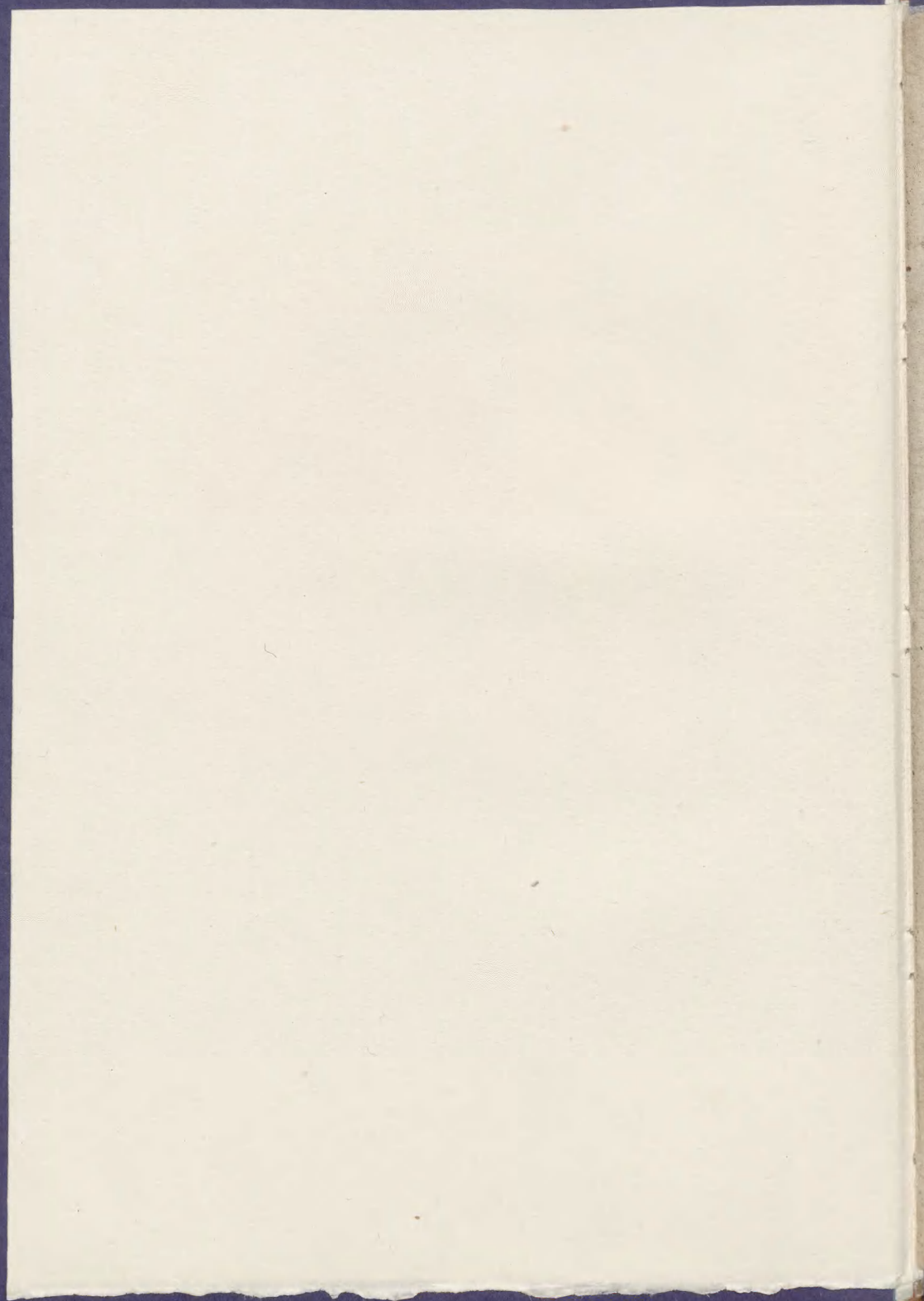

**Tetrastichon iodon galli
rubiaceis in opulentiū
nolce te ~**

Uertitur hoc libro sanctorum dogmate sacro
Precipuum graijs inter responsa cilionis
Exhibitur: et celo delapsū YVEDI SE OLTOV
Quod valet expositum: quibus se noscat ut ipsum.

H^x 9389 VBL 1194

1205848

Jan. 19

Ego Philippus tota iuris vtriusq; doctor: licet oim minimus: hoc ipsum opusculū Mosce te: istructius plegi: ac diligentī p̄cūtatū sum. Et quonīā ipsum nō modo sancte catholiceq; p̄positū reperit. Verū etiā mira vtilitate refertissimū. in huiusce rei testimonius me subscribere non dubitavi.

Ego Johannes gusmaci decretorum doctor: archip̄sbyter mōtū silicis: ac plebanus sancte Marię noue de venetijs: sup̄scriptū opus: videlicet Mosce te: mira industria: ac oim optima vtilitate p̄positum vidi: et totum plegi: nihil in eo nisi quod orthodoxū sit inueniens: et cuilibz spiritali intellectui conueniens: Ideoq; i eī testimonium me propria manu subscripsi.

Dos Petrus frigeri artium et theologie doctor: archiep̄scop⁹ cor̄p̄hensis. Vicimus hoc opusculum intitulatum Mosce te: cas tholice et sancte p̄positū esse: quod quidē legim⁹ et vidimus. Dos Adape girardo miseratide diuina Patriarcha Venetiarū: Valuaticeq; primas ex inspectione sup̄scriptorū minorū qui fidem faciūt de sup̄scripto ope: et ex tali suasionē et fide cōuicti idem testificamur esse opus orthodoxorum et deuotum.

Abriel bunus venetus ordinis minorum theologorum
g minimus: atq; almi venetiarum cōuentus guardian⁹ in
dignus religioso viro domino Johāni carthusiensis ordi
dinis salutē in domino. Tuis libros quos de sui notitia p̄copiose
edidisti p̄sbyter benedictus germanus tuus ad me corrigēdos
tuo nomine detulit. eosq; p̄ inquisitionis dignitate cuius vices
gero omni cura: studio: ac diligentia plegi. satisfeci quidē offitio:
sed voluntati nequaquā. Quid enim in libris tuis corrigendum:
cum omne emendatus: fidele: atq; molestum inuenias: Si pbiam
a me limandā respicis: duas eius partes grāmaticā. s. et rethoricā
quarū a te prima elementa (vt ita dixerim puer accepi) p̄politās
inueni. Si diuinam theologiam nihil aut p̄fectis aut doctorib⁹
et ceteris sacris litteris vt mihi videor: alienum scripsisti. Quare
liber iste Mosce te: nihil p̄fert quod nō sanctum: nō catholicū. nō
salutiferū videat. hic deprimit vitia: virtutes sublimat. et in vtraq;
vita tam actiuos q̄ p̄templatiuos ad verā inducit gloriā. Si q̄s
piā hunc legerit nemini detrabet: sed potius mordentē linguam
secans: iuxta tui codicis sententiā seipsum p̄gnoscat. Vale mi p̄
et q̄nq; tuis orationib⁹. mei sis memor. Venetijs kalēdis februarij
Anno salutis M. d. cccc. lxx.

✓ **D**iuersis ac singulis fidelib⁹ catholicis atq; sancte ma-
tris ecclie doctorib⁹ magistris nec nō z cūctis cultorib⁹
sanctissime fidei chritiane offero p̄situo atq; humiliter
deuoteq; subijtio opusculū. Nosce te. interpretatū ad diligēti cus-
ra examinandū z accuratissime corrigendū in quacunq; pte eius
capitulo. paragrapho. clausula. vsq; ad vnū verbū minimūq; tota:
cuiuscūq; vel qualiscūq; fuerit erroris macula sordidat⁹. Quonia;
nequaq; ab ecclesie sacre opinione discedere cogitauī: neq; puto
penit⁹. Et in hui⁹ optie mee itētionis effectū z testimoniū hic infra
z per totum signum sanctissime crucis domini nostri hiesu chritti
ip̄imere decreui atq; studui.

Ad intentionē scriptoris intelligendam.

E putes obsecro mi lector me ad hoc que in opusculo re-
n peries isto dictitasse vt aliquis hinc sese excusatū discat
in peccatis reddere suis: quum arguit⁹ tū iuste: tūq; ins-
iuste. Cū Johānes dicat apostolus. Et si dixerim⁹ non habere pec-
catum nosip̄os seducim⁹: z veritas nō est in nobis. Et ideo bonas
rum mentū est tibi culpā agnoscere vbi culpa non est. itaq; q̄ ibet
spiritualis aut p̄templatiu⁹ maxime veniā sibi dari ab icrepanti-
bus humiliter magis exposcat q̄ ip̄sum excusatū indicare. S; ad
hoc codicē hunc edidi vt charos meos in temerarijs iuditijs cau-
tiores reddā: ne suos in p̄res antiquiores: z aduersus exptos mag-
nosq; prelatos ip̄ie isurgere audeāt ex diffinitioe iuditiū iniqtatq;
cū eoz hominis ip̄scrutabile sit: sic z dei iuditia: abyssus multa.
nisi forte offitio coartent: aut maxima vrgēte necessitate siue pi-
culo. Tunc vero derelictis odio: impietate: ac p̄secutione simul z in-
tentione puerſa: prim⁹ māſuetis hūanissimūq; monend⁹ est verb⁹:
inter se z ip̄sum solum more euāgelico: qui si te nō audierit vnū
vel duos adhibeas testes. Et si ne adhuc audierit dicito ecclesie:
videlicet presidenti. Si deniq; nullā penit⁹ emēdationē p̄gnouēis
subsecutā sit tibi tanq; ethnich⁹ z publican⁹: z eius a cōsortio dis-
scedas oīno. Si vero audierit z alterū in virū p̄mutatum videris
vna quidē cum angelis dei illi⁹ p̄gratulari de salute z inouatione
virtutū velis. inter quos mai⁹ est gaudiū de vno peccatore p̄niam
agēte q̄ supra nonagitanouē iustos p̄niam nō indigētes. Sic ergo
z oēs qui in delicto secuti sunt eū: emēdatione z p̄niam pedisequos
z imitatores eius esse conentur.

Oratio ad infrascriptos.

Opus Mosce te interpretatum ad suos diuersis degentis religio
onibus dilectos filios.

¶ **U**m nihil iucundi⁹: nihil felicius: atq; glorioſi⁹ eſſe poſſit:
c q̄s ſuam ⁊ primi populi ſalutē: ea tñ manſuetudine et
charitate quaz domini⁹ obtulit. **M**agdalene: chanaanee
mulieri adultere: latroni deniq; pendēti in ligno: cui hodie mecuſ
eris ait in paradifo. **P**orro nihil p̄nitioſius: nihil truculentius q̄s
iudaica rabie oculata dei iudicia: p̄miſſiones ⁊ miſericordias: do
norūq; ⁊ gratiarū p̄ſequi largitatē. **E**t qm̄ nonnulli ſunt ip̄obi ⁊
lexp̄ti: qui humana prudētia ac ſapia (que ap̄d deū ſtultitia ē)
audēt ac p̄ſumunt ſacrorū doctozū dictis ignoranter eozū ſen
tentias ⁊ falſas affirmare opiniones: in his que nec oculus vidit:
nec auris audiuit: nec in cor hominis aſcendit. neq; ipſi vnq; mi
nimam diuini amoris guſtarūt ſcitillam. **E**t inſuper de bonis ma
liſus ſpiritibus aduerſus inexpertos iudicia p̄ferre non verentur
immo omni impietate ſeniorum deuotiones ⁊ gratias calumnia
tur: detrahentes verbis ac ſcriptis: ⁊ opere perſequunt illos. **E**go
autē ea etiā que viua voce fratribus meis qui mecuſ ſunt aperui
vobis quos deus per diuerſa ſacrarum religionum tabernacula
collocare dignatus eſt impartiri ſtudui: ne in huiusmodi errorib⁹
p̄cipitare videamini. ſed magis in timore ⁊ tremore veſtrā nitas
mini ſalutē vendicare. **S**i vero primi ſalutē optatis. orationibus:
⁊ lachrymis iquirite: nō p̄ſecutione: odio: ⁊ ſeueritate. **H**ec. n. ſunt
q̄ docui vos: quum me vob in ſpūales p̄res ac p̄ceptores donare
coegiſtis. vſq; dū pater eternus ablatos ad ſe ſuiſq; in obſequiis
varijs p̄ſtituit p̄fecturos vocare dignatus eſt. **T**ametſi nōnullos
veſtrū prudentia ſiue litterarū eruditioe me nouerim egregie ſu
peraffe: etate tñ ac laborū exp̄ientia nondū p̄cedē valuiſtis. **U**ſa
tamē fretus humanitate plecta quedā a me: ⁊ opere experta p̄ſi
tui indicare: vt cautiores in deceptionib⁹ ⁊ in gratijs ſitis: ⁊ in do
nis ſpiritualib⁹ eruditiores effitiamini ſup hoc iſeri⁹ appoſito or
die. **Q**ui nemiē in dilectione dei p̄ficere poſſe iā intelligim⁹: niſi
aie ſue ſtatura ⁊ mētis ne dicā cor: p̄is p̄gnouēit habitū: opuſculū
Mosce te interpretatū: nō tñ edidi: ſ; diuerſozū doctozū ⁊ ſanctozū
q; virozū tā ſentētis q; ⁊ e x̄ bo ad x̄ bū p̄pilau: ne meis q; opini
onib⁹ audeat iſultare. **S**ia tñ ſingulaq; hoc i opuſculo tum a me
p̄ſcripta: tūq; aliā oim ſubūtio doctozū ecclie ſacre correptionib⁹

emendanda. Atz in huiusmodi intentionis mee confirmatione in oim-
pagiarū inferiori in margie vexillū sanctissime crucis imprimē pstitit.
Divisiones aut operis hui⁹ in tres disponunt libros. quorum vno
cuiqz varia assignant capitula. Primus ergo liber de statu traco-
tat spiritualium animarū que mentali habitu vitā pagunt actiua
aut qui ad ptemplatiuā deducunt. Secundus quidē sanctorū vie-
rorum ostendit sententias: auctoritates: et dicta. videlicet in iustifi-
cationē et renouationē eorū qui speciali electione ad arcē diuinit⁹
ptemplationis eligunt. Tertius deniqz liber signa inditiqz reuo-
cationis predictarū aiarū aperit dilucidissime. Deinde autoritas
tribus. exemplis: et similitudinib⁹ errorē icrepat detrahētū renouat⁹:
iuxta sententias diuersorū doctorum scribentū de colluctatione
sanctorum in tempore iustificationis: et de diuersitate angustiarū
Angustiarū inquam et psecutionū quibus tā a deo qz a malis an-
gelis qz et a bonis: similiter ab hominib⁹ bonis et iniquis cruciunt
electi. Unde Augustinus. Ecce baptizati sunt omnes: iustificati sunt
a peccatis. restat tamen lucta cum carne: cum mundo: cum diabolo.
Qui aut luctat. aliqui ferit: aliquando pcutit. aliquando vincit. ali-
quando perimit. Ideo Bernardus super cantica. Quantūlibz in
hoc corpore manens pfereris: erras si vitia putas emortua et non
magis suppressa: velis nolis intra fines tuos habitat iebuse⁹. sub
iugari potest: exterminari nō potest. Idem de tribus statibus eles-
ctorū. Inuenit pfecto apd deū et verecūda pfectio qua se hūilians
do deitiat. Et pspira deuotio vbi se inouādo refitiat. Et iucunda
contemplatio vbi exercēdo quiescat. Idem in sermōe. Alij vacant
sancte ptemplatiōi. alij dediti sunt superne administrationi: alij in
amaritudine anime recolunt annos suos tanqz vulnerati dor-
miētes in sepulchris. Hinc ait Gregorius in dialogo. Sine laboris
certamine nō est palma victorie. Idem: Nōnunqz domin⁹ eis etiā
quibus magna dona tribuit parua quedam reprehensibilia reli-
quit: vt semper habeant contra quod bella gerant: et deuictis ma-
gnis hostibus mentem non erigant: quando eos adhuc aduersarij
in minimo fatigant. Iux illud Augustini in epistola. Quem nō po-
test diabolus deuorare seductum ad nequitia: phamam ipsius ino-
quinare conatur. vt si fieri potest opprobrijs et malarum linguarū
detractione defitiat: vt sic in eius fauces ruat. Si autē nec pho-
mam innocentis maculare potuerit: hec ei persuadere molitur vt
per malivolos suspitiones deficere se iudicet: et sic ab illo iplicat⁹

Illius excusatione quia causa timoris populi nō malitie gratia ex-
gisset: veniam obtinuit a domino qui stragem non minimam fūel
iussit in populo pro eodem peccato ex malitia cordis consumpto.
peccauit secundo Aaron vna cum Moise coram dño ad petram
contradictionis ex dissidentia. Incepauit eos dominus penitens
tiamq; adijti ens illis non tamen misericordiam abtulit: sicut ab
his quos murmurantes contra dominum prostrauerat in deserto
Et sicut principibus populi quos contra solem iusserat esse suspē
sos: dicens Moisi in monte quom faciem domini videre postu-
lasset. Ego ostendam omne bonum tibi: et vocare te faciam nomē
domini coram me. Et miserebor cui voluero et clemens ero in quē
mibi placuerit. Et ita factum est nunc in ipso et Aaron fratre suo.
Sic etiam tertio in Aaron et Maria egit sorore Moisi: qui pec-
cantes in Moisen propter ethiopiā dominus dure increpas-
uit eos percutiens Mariam lepra: et diebus decez extra castra
penitens expulsa remansit: neq; occidit eā sicut nolētes: Hatan:
et Abiron: verbis acquiescere Moisi: sed audacter freti sunt thuo-
ribulis suis aduersus Moisen et Aaron sistere ante dominū: quos
a terra deglutiri voluit: et viuos in inferno sepiliri illico pfundum
Hinc ergo presumendum est q; deus is qui recto sunt corde qz qz
sensuali fragilitate seducantur facili obtemperatur venia. Sicut
petro accidit in negatiōe domini et in errore baptisimi. Et Paulo
ante conversionem in persecutione ecclesie primo. secundo vero
in pontificis blasphemia misericordiam nō solum a domino ven-
dicarunt: imo pre ceteris electionis dignitatem obtinuerunt: dis-
cente domino Petro. Tu es petrus et super hanc petram edifica-
bo ecclesiam meam: et porte inferi nō preualebunt aduersus eā. De
Paulo autem segregate mihi inquit Paulum Elegi enī eū mihi
in vas electionis: ostendam autem illi quanta eum oporteat pro
nomine meo pati. Non inde sic euēire promiserat: sed magis Lon-
gino: qui dum lancea domini aperuisset latus illico visum corpus
reum et anime salutem suscepit. Quid ultra loquar in confirma-
tionem propofiti nostri vt ab exemplo antiquo: um vetustorumq;
patrū et sanctorū q; precipue et spālī electione sunt vocati in corde
ac si sindēsi diuinit? custodiunt ne peccare i dñm deū suū possint
i penā damnatiōis s; vēie. Nā hi sunt de qb' sanct' cecierat Bao-
uid. Beat' vir cui nō imputauit dñs pētm: qm nec est i spū ei' volus
Quisquis ergo tlez tantōq; apd deū obtinisse gratiam nouerit se

peccatum ad mortem perpetrasse minime eo cognoscat. **¶** **¶** eadē
dem sic fecit omni nationi. **¶** Due etenim sunt reformationes in sa-
lutem: reformatio in fide: et reformatio in sensatione.

De reformatione in fide et sensatione.

Reformatio in fide ex confessione et contritione deleri sibi et res-
mitti mortale meretur peccatum. Quod ex libera cordis anime
mentisque voluntate: auersionem a bono incommutabili ad comu-
tabile bonum eligens: faciora operatur est. Tales enim actiui nuncupantur.
Reformatio in sensatione ex spirituali impressione in abundantia
lachrymarum: aueritate penitentie: deuotione: et crebra confessio-
ne a cunctis erroribus abluitur et mundatur. Qui quidem huius-
modi sunt: contemplatiui appellantur. Nam hinc ad dei usque clas-
sam diuinitus visionem trabuntur. in optima pace: charitate et feru-
ore. Quis ergo aduersus eos delictos calumnias inferre pres-
umpserit. cum dominus in euangelio dicat. Quicumque scandalis-
auerit unum ex his pusillis qui in me credunt expedit ei ut suspensio
datur mola asinaria in collo eius et demergatur in profundus maris.
De mundo a scandalis. necesse est enim ut veniant scandala:
sed ne homini per quem scandalus venit. Quid ultra. Nisi eritis
sicut paruuli non intrabitis in regnum celorum. Vigilate ergo
quia nescitis diem neque horam charissimi.

Hinc ergo sanctissimum esse et omnino necessarium alter ad alte-
rum deferre honorem: reuerentiam maioribus: ac senioribus di-
gnam exhibere concludendum est. Ita dumtaxat ut nemo refo-
mationem alterius damnare presumat: sed innouatos spiritu et
virtute colere et venerari. Quoniam isti sunt qui venerunt de ma-
gna tribulatione: ac sunt illi serui superni Salomōis qui ex classe
vna cum seruis regis Tyri venientes ab Ophir detulerunt aurum
spiritualium deuotionum. Pauor impressionis: et sue abiectio-
nis: et fragilitatis: et ignitionis. et similes simplicitatis: humilitatis: et obedi-
entie. Nec propterea aiarum corporumque custodia negligenda est: sed
per viribus in omnibus meditationibus: et inuis: ac lectio-
nibus insistentibus est et laborandum. Multo magis cautiore actiuos esse oportet ad eorum
salutem custodiam que nec dum rati sue in equora protraheant ausi sunt. Res
quaqueque igitur superat undis fluctibusque ponti que iam sua ad littus carli-
nam ac portum salutem deducere valuerit noxi arbitrari sunt: nec cri-
minandi. Et si prope nonnullis iacturam fecerit procellarum. De illis
obiurgantibus Ambrosii verba dicentur pueniant. Tanti enim quis
peccata sua que noscere et flere debet ignorat: quodam curiose aliam

obsoheatur. **M**ultum quidem interest inter lapsum actiuorum
et contemplatiuorum. Nam actiui qui spiritu et seruiore minie pre
occupantur tanq̄s claro lumine humano p̄stituti ad vniuersa dei
precepta totiusq̄ sancte matris ecclesie leges ac mandata strictio
us obligantur. Tolerantur autem contemplatiui qui tēpore tēo
rationum diuina permissioe tanq̄s a solis occitati radijs: ex sp̄s
absentia reprehensibilia agere coguntur ne de nimia dei familiar
aritate iactare se presumant: prout similitudine: exemplo. et auto
ritate hic prope breuiter intimabo. **S**i similitudine. **M**ore etenim
precellentis cuiusdam magni regis aut incliti imperatoris agere
dominus solet qui filios quos delitijs educauerint a cunabulis
sumpta virili toga ad ardua strenuamq̄ militie exponunt: vt regni
sceptrum labore virtutum felicitus gloriofusq̄ discant acquirere
ac obtinere. Si percutiuntur increpantur: si superantur arguunt
namq̄ tamen a gratia et dilectione paterna alienantur. Serui aut
dum superantur et fugiunt hostibus terga vertentes: i patibulis
et in crucem malam omnino necantur et pereunt. **U**t in exemplo
David et Saulis. David quem in dilectum filium deus elegerat:
a quo eterni regni sceptrum hiesum filium eius possessurum suscipere
decreuerat dicens. De fructu ventris tui ponam super sedē
meam in gloriam videlicet eternam. **I**mpie quidē: facio: iostissime:
atq̄ enormiter deliquit. **D**isplicuit enim deo: sed increpauit et ar
guuit eum per prophetam penitentiam ei addens: non tamē per
didit eum: quia dixerat illi. Inueni David seruum meum oleo san
cto meo unxi eum. In eternum seruabo illi misericordiam meam.
et testamentum meum fidele ipsi. **M**isericordiam autem meam
non dispergam ab eo: neq̄ nocebo in veritate mea. **S**aul autem
etiam a domino in regem super israhel et iudam electus fuerat: et
per prophetam Samuelem oleo inunctus peccauit: non tamen
proximi uxorem vsurpans: non ciuium suorum necem perpetrans
sed solum ori non obediendo domini in gregibus et armentis boū
ac pecudum morti et perditioni parcendo de is tamen in holocaustum
domino obtulisse dicitur: cui dominus iratus nec veniam quā pe
tuerat reddidit in laborum suorum mercedē: nec i suū p̄seperat sacrifi
cium. **Q**uā nō ex fragilitate errauerat nature: sed solo superbie
ac marie p̄sumptiois vitio deliquit. iō a Samuele dictum est ex ore
dñi cū eēs puul⁹ i oculis tuis caput i tribub⁹ israhel fact⁹ es vnxit
q̄ te dñs i regē sup israhel: et misit te dñs i viā: et ait. **V**ade iterfice
peccatores amalechi. rē.

Quare non audisti vocem domini: sed versus ad predam es: et fecisti
mihi malum in oculis domini. **Q**uædit autem Saul omnia perfecisse iuxta
vocem domini præter armenta ad holocausta que non interfecerat.
Incepit Samuel Saul magis dicens. Nunquid vult dominus
holocausta et victimas et non potius ut obediatis voci domini
et cetera. Saul vero postea queso ait: peccatum meum et reuertetur mecum
ut adorem dominum. Et ait Samuel ad Saul. Non reuertar
tecum quia peccasti sermonem domini et peccit te dominus ne sis rex
super israel. Et conuersus est Saul ut abiret. Denique iuxta domini
sermonem sauciatus a philisteis semetipsum miserabiliter inter-
emit: et perijt Saul cum filiis suis: et datum est regnum David qui
ut supra et ipse peccauit coram domino: sed non ad interuentionem domi-
nationis: quia non ex eleuatione superbie sed occecatione diabolice
instigationis facinus pessimum fragiliter perpetravit. Unde perit
one ductus veniam peremerit et impetrauit. Quomodo dixisset ad nas-
tan prophetam qui vindictam et domini ultionem indicauerat duo
hec tantummodo verba peccaui domino. Cui quamprimum respondit
et ait Nathan. Dominus quod transulit peccatum tuum: non morietur.
Quod enim tam pie secum egessit dominus ex ore eius capiamus?
cum ait in psalmo. Venite audite et narrabo omnes que timetis deo
um quanta fecit anime mee. Ad ipsum ore meo clamavi: et exul-
tavi sub lingua mea. Iniquitatem si asperi in corde meo. sed aduertens di-
lucide truculentia facinoris: non exaudiet dominus. Propterea
exaudiuit deus: et attendit voci deprecationis mee sed quoniam ins-
ipienter egi: et inaduertenter: ideo benedictus deus qui non amo-
uit orationem meam et misericordiam suam a me. Nempe impossi-
bile esse censendum est: cor semel dei dilectione repletum vacuari
posse: ut mundi vanitatibus preoccupetur. Corporea tamen fragi-
litate non nisi domino permittente coinquinari potest electus sens-
ibus ex amore vel timore aut ignorantia: nunquam tamen malis
tia seducitur. quia fortis est. ut mors dilectio. ut dicitur in canticis
sicut in Moise: et Aaron: Maria: Petro: Paulo: et ceteris sanc-
ctis errantibus. Nam Aaron dum in monte dilataret moram suis
naui Moisis pro tabulis testamenti: terrore ductus populi vitulum
constabilem in deos illis construxit et aram. et mane surgens obtulit
holocausta et offitas pacificas dicens. Huius sunt dii tui israel qui
te eduxerunt de terra egypti. Ecce quam magnum quamque enor-
missimum scelus perpetrasse Aaron auditis. Verumtamen accepta

psiderat. Quod si mores suos ad seipsos puerfus aspiciat: non reqret
quod ipse specialiter reprehendat: sed quod in seipso luceat.

Et ordinum in opusculo Mosce te.

Lea dilectissimi fratres que de manibus exierunt domini
n fragmenta in nobis perire videant: colligere curemus ob
secro. Quoniam in nostre salutis alimentum de quinque panibus
nibus ordeaceis et duobus piscibus illa nouimus profregisse. Quibus etiam
enim panes ordeaceos ad quinque humani corporis sensuum spiritualium edu
cationem tradidisse censendum putandum est. Duo autem pisces
qui altum profundumque enatant mare: nec non et equora ponti scin
dunt: actiue et contemplatiue vite status indicare videntur. Quibus
quam enim quinque ordeis panum saporem ad quinque corporis sen
sus roborandum cupiam aperire: vobisque offerre. non tamen in ex
teriori morum me grauitate extendere putauit: sed solum quo modo
ab intrinseco extrinsecoque spiritualiter agere oporteat: actiuos
simul et contemplatiuos enarrandum ducere decerni. Nam extri
seca paliaata ueritate maiorem sibi minus deuoti cumulare norunt
honoris: quam boni: et magis spirituales. quam nequaquam mundi huius uedicalis grauias
appetere uisi sunt. Sed dei iustitiam longe nimis in eorum mentibus: ac corporis
sensibus operari conati sunt. Iuxta Pauli uerba ad romanos dicentem. Sic
enim exhibuistis membra uestra seruire inmunditie: et iniquitati ad iniquita
tem: ita nunc exhibete membra uestra seruire iustitie in sanctificatione. Quod
panes ordeaceos de manu domini in satietatem mentis: et corporis fomen
tum uiri sancti capiunt: ut iugis preceptorum dei: sancte matris ec
clesie: sacrarumque religionum mandatorum: legum et ordinationum suauiter
leuiusque deferre ualeant. Quibus etiam et uite austeritate in fructibus corporis
appone: et anime assidua lacrymarum profectione coartare in habenas
studet indefinenter. Hinc ergo insistent orationibus: vacent meditati
onibus: Lectionibus: denique studio subincumbere minime cessant
Duoibus quippe et piscibus amborum mentales habitus seu status: acti
uorum et contemplatiuorum ducentium uitam capimus. Verum tamen unum
ex his piscibus tanquam pelagi latitudine nauigantem: actiuorum uitam
durius indicandum. Alterum uero tanquam prunis assatum et in manibus domini
collocatum ad sui libitum refrigerandum: per contemplatiuum feruentibus aiabus in
dilectione hiesu christi constitutum. Sporite quidem quibus collata suant frag
mentatres opis huius libri erunt. Quorum primum mitra appellat sponsa
lis. Alter uerba nuptialis. Tertius denique mobile sponsarum nuncupat. partes
et capitula aut primum libri inferi disposita et ordinata sunt.

Explicit exordium.

Incipit narratio et dispositio prime partis: in opere Mosce te iteropretato. in libro primo.

Mosce te appellari libellum istuz decreuimus: quoniam de cuiuscumq; mentis statu iudicare uolunt dilucidissime. Et nemo ultra suos errores presumptionis preterea ad alios iudicandum terminos audeat. Sed quilibet in gradu suo salute priam: humiliter deuoteq; sollicitus sit custodire.

Interpretatio prime partis in libro primo.

Mitra sponsalis hec prima pars nuncupatur: eo qd dignitatem uocationis electorum: et presertim contemplatiuorum: qui in dei sponfos diuinitus eliguntur offendit.

Capitula autem prime partis sunt quattuor.

Capitulū primū de quinq; partibus ordeaceis: quid in actiuorum indicare uitas uelint. habet enim paragraphos tres.

Capitulū secundū de pertinētia sensui. et habet paragraphos sex.

Capitulū tertium de interiori habitu actiuorum in similitudine piscis. Et habet paragraphos sex.

Capitulū quartū de exteriori iteroiq; ututū habitu et habet § viij.

Secunda pars interpretatur iudicialis: eo qd de diuersis dei iudicijs tractat. Et habet capitula septem cum paragraphis suis.

Capitulū primum de iudicijs: a prima etate usq; ad Datan et Abiron. Et habet paragraphos septem.

Capitulū secundum de iudicijs a David usq; ad Ezechielem prophetam. Et habet paragraphos sex.

Capitulū tertium de iudicijs ab Ezechiele usq; ad Achab et habet § vi.

Capitulū quartū de inobediētia Ione: et presumptione. Et habet § iij.

Capitulū quintū de Osea et Sanson. Et habet paragraphos quinq;.

Capitulū sextū de abbate Vitali. et habet paragraphos sex.

Capitulū septimū de uersioe Marie magdalene. et habet § vi.

Tertia pars dicta dilectiua: eo qd de autoritate et dignitate dilectionis et charitas dei narrat. Et habet capitula duodecim.

Capitulū primum de charitate. Et habet paragraphos quinq;.

Capitulū secundum de relinquentibus seculū et habet § iij.

Capitulū tertium de operibus sanctorū diuersis. et habet § v.

Capitulū quartū de prophético uiro Hierocella. Et habet § iij.

Capitulū quintū de quodā nouam martire. Et habet § iij.

Capitulū sextū qd uita sanctorum nō sit imitanda. et habet § viij.

Capitulū septimū de mutua charitate fratrum. Habet paragraphos xi.
Capitulū octauū de vita actiua i plurib' occupat. Et ptemplatiua
in vnum. habet paragraphos quattuor .

Capitulum nonum de sententia domini. habet paragraphos sex.

Capitulū decimū de sapia ptemplationis. habet paragraphos xij.

Capitulū yndecimū de quattuor t'pib' electorum hz pagphos vi.

Capitulum duodecimū de pgnitione volūtati dei bone. hz para
gphos sex. **Explicit tabula primi libri.**

Capitulum primum de quinque panibus

Panes vero ordeacei: quod quidam ordini naturali teacitate nimia
duritia solidant dum in domini manibus positi sunt ex fao
cili i fragmenta puertunt. Sic animi actiuorum dispositio
ad tetationibus resistendum. Et diabolicis musculis: laqueis. di
uersisq; periculis precauendum sollicita esse debet et ardua. Quomodo
autem ad dei et ordinis mandata ducit operandus omni facilitate:
ilaritate: et sollicitudine proprie voluntatis opinionem in manibus prelato
rum obtulit in micis pminuedam. **S i.** Numerum sane istorum quinque
panum i quinque sensuum lasciuiam corrigendam disponim' enarrare. Na
correctio quidem oculorum per assiduam meditationem passionis xpi
adhibet. Optima auditus parat castigatio nobis si diuinis attes
ti' aures p'itare coamur offitijs: lectionibus sacris: nec non deuotis
orationibus. Habena gustui tadin imponim': dum ciborum variet
tate: nimiaq; ybertate crebris amputam' ieiunijs: et abstinentijs
ab ordine pstitutis. Si olphactum cupim' emudare: floruz et aro
matum vitemus curiositatem. Nunq; at tact' pericula euadendi
gratiam habere poterit: qui optime non fuerit silatio: et solitudie
regulari in humilitate precinctus. **S ii.** Dum enim hec que dixim'
grauia ad exercendum vident: infractos ad huc panes: in sarcia siue
pera repositos: pueri esse pgnoscat: hinc labor et dolor est. Quod hz
hic vñ ei liceat de statu p'ri temē iudicare. Si vero nouerit sui p'
suis inopiam: ab humilib' non desistat orationibus: donec dominus
de pueri sacco eripiat panes: qui sinu illius impleat fragmento
rum. Si etia non sapit: quia ordeacei sunt: infet precibus: vt bene
dicat more Chananee: donec et sibi dicat. Eade fiat tibi sicut vis
At si exaudiri cupit: errores aliorum non discutiat: sed suos pcernens
dicat: nosce te. **S iii.** Quisquis autem suorum sensuum importunitas
tem et molestiam: dei gratia moderare: et bonis coartare operibus
poterit: caueat a murmuratione fratrum: neq; in se: sed in domino

gloriet: Paulo attestante. Non enim qui seipsum comendat ille
probatus est: sed quem deus comendat. Ergo ne perdat quod possi-
det: insistere: et impugnare nullatenus audeat. Unde Gregorius in
moralibus. Non nos prospera eleuent: non aduersa perturbent: ut qui
in soliditate fidei figimur: nequaquam rerum mutabilitate transentium
moueamur.

Capitulum secundum de sensibus

Adiamus num quid sancti doctores in continentia sen-
suum iniuerint: aut docuerint faciendum. Et primo ab
Augustino de contra. in refrenatione visus sumam? ex
ordiu: dū de seipso ait. ¶ S i. Resisto reductionibus oculorum meo-
rum ne implicent pedes mei quibus ingredior viam tuam deus
meus: et erigo ad te inuisibiles oculos ut tu euellas de laqueo pes-
des meos. ideo meditatione christi intuitus dirigis oculorum.
¶ S ii. De auditu quid dicat Hieronimus in epistola attendite
Semp linguam tuam de bonis loqui astuesce. Et auditum tuum ad bo-
norum magis laudem quam ad malorum vituperationem accomoda. Ideo
Non licet tibi alteri vituperationem patienter audire: quia nec ab alijs
optas recipi tuam. Ergo si in diuinis summoque occupatum seruau-
eris auditum: tutus eris. ¶ S iii. De gustu quanta sit vis ieiunij ad
gustui frenum imponendum: et ad gulae nimiam extinguendam auiditatem
beatus Ambrosius indicat dicens. In exameron. Ieiunij hominis sputus
si serpens gustauerit morietur. Vides quanta vis ieiunij: ut et sputo
suo homo terrenus serpentem interficit. Quanto ergo fortius rapacita-
tem rescabit inordinati appetitus. Et ad Bernardi ordinem vene-
rit obseruandum. De quo dicit in epistola. ¶ S iiii. Obseruandum
est sumendi modus: et tempus: cibi quantitas: et qualitas. Fugienda
superflua: et adulterina condimenta: obseruandum est modus ut non
profundat: Qui comedit super animam suam omne cibum: proseruet:
horam: et qualitatem: qua utitur munditas fraternitatis: excepta causa
manifeste infirmitatis. ¶ De tactu ¶ v. Sicut .n. predixeram quod
silentium et regularis solitudo nimium tactui et incontinentie extin-
guendi prestabat fauorem: quia tunc nec oculus vidit: auris non au-
dit: nec etiam iniqua ad cor descendere cogitatio valet. Si tamen
orationis: meditationis: ac lectionis studio suppeditare conetur.
Et sic omnia que continentibus expediri dicitur a beato Isidoro
faciliter poterimus adimplere. Unde ait. Continentis non solum in castitate
dicitur: sed in cibo: et potu: in ira: et veratione mentis: et detrahendi
libidine. Nam continens dicitur quod a multis abstineat.

S vi. Animaduertite et videte ergo que et quanta sint fragmēta istorum quinqz panum fratres mei: que ad sensus corporis exoptedit nutriendos habere actiuos. Et si nō oīa habuerit: neqz diligenti cura seruauerint: rei sunt corporis: et anime sue in eternam damnationem. Ita vt dicat Iacobus quod maius est. Quicumqz autem totam legem seruauerit. offendat autem in vno: factus est omnium reus.

Capitulum tertium de interiori habitu anime actiuorū: in similitudine piscis q̄nti in mari positi.

Piscis quippe in actiuis viuus natat intra pelagi procellas: vndatqz tentationū: aduersantiū periculorum multorum. Unde Paulus Vigilate state in fide viriliter agite et confortamini: et omnia vna in charitate fiant. **S** i. De vigilantia. Vigilandum est enim idest summopere precauendum ab hamo carnis concupiscentie nimie dilectionis: et inanis benivolentie. Cauenda sunt et humani fastus retia. Fugienda est insuper deceptio in nimia iustitie seueritate. Et etiā in lassitudine pprie. et aliorum maxime subditorum correptionis pre timore: aut aliq̄ consequenda utilitate et fauore. De quibz ait in canonica Petr^o. Vigilate quia diabolus tanqz leo rugiens circuit querens p̄deceptiones videri: eum quem deuoret in perpetuā damnationem.

S ii. De fide. In illam prorsus fidem animum firmari oportet quam deo et sanctis eius in p̄fessione nostra p̄misimus docere obseruandam. Paupertatem non solū corporis: imo mentis atqz castitatem similiter habere. Sic et dei: sacre ecclesie: sancteque religionis obedientiam in opere seruare et voluntate. Unde pp̄beta inquit. Vouete et reddite domino deo vestro. **S** iii. Tunc viriliter agit quum nec honor appetit: neqz famā nimia curiositate p̄seruare curat. Hec aut actiuorū inuicem vires. Unde Gregor^{ius} i moralibz. pl^o in hoc mōdo honor q̄s despectio occupat. et magis p̄sp̄citate sublimitas: q̄z necessitatis aduersitas grauat.

S iii. in confortatiōe. Confortatio honorū est testimonium p̄scie quum mundū se cor h̄re ab oī labe p̄ccati nouerit. Iux̄ beati Hieronimi sententiam dicentis in epistola. Quum vniuersos art^{us} mundaueris ab omni sorde peccati: et toto fueris sanctificato corpore tūc tibi castitatē p̄futurā: et cū oī fiducia palmā regitat^{ur} expecta.

S v. Dia in h̄a fieri ab actiuis charitate d̄r: dū opa: virtutesqz iteriores et extēiores nisi i dei gl̄ia: et sui et p̄ri salutē agē poptatur

Mox Gregorij dicētis in registro . **A**dagistra bonorū oīm charitas: nihil sapit extraneū: nihil asperum: nihil p̄sum: ita exercet corda ⁊ corroborat: vt nihil graue: nihil difficile: s; fiat totū dulce quod agit. **S** vi. De custodia anime. Tandē oīs actiuus qui a diuina nō illustrat̄ dilectiōe supra virtutē ⁊ naturā suā: nec penit̄ in reformatione fidei ex sacra p̄fessione operūq; suorū quantumcūq; bonorū p̄fidat: aut p̄sumat . S; lōge magis in tremore: et timore pugil custos sue sit salutis. Quoniā in tēpestate pcellarū marinisq; agitant̄ yndis. **A** scopolis ergo: aut hamū: siue retiū seditionē cauendū ⁊ aduertendū penit̄ est. Unde Gregorij in moralibus. Semp̄ est ad certamē aduersarij animi erigendū: sp̄ cōtra occultas insidias cautela puidenda.
De exteriori: interioriq; virtutū habitu p̄templatiuorū ⁊ spūalius aiarum. De sensibus capitulū quartū .

Sunt sane panes sp̄tialiter electorū quinq; ad eorū sensus in tpe vocationis integra soliditate in manibus dñi dei patris conditi: qui nondū fracti. neq; p̄minuti: quia virt̄ illorū electorū corp̄alis siue sensualis tanq; puulus ac filius vnice ⁊ dilect̄ in sinu patris summope ab omni piculo custodia ē ita vt tales nec timēt de vlnis exilire patris . neq; vllū piculū veareant. **P**aulo attestatē atq; dicēte. **N**ō enī accepistis spiritū in timore: s; accepistis spiritū adoptionis filiorū in quo clamamus **A**bba pater. ipse enī spirit̄ testimoniū reddit̄ spiritui nr̄o q; sum⁹ filij dei ⁊ heredes: coheredes autē christi. **S** i. Verūtamen orō de acei panes sunt: q; p̄gnitio inuocationis tpe rudis ⁊ insipida est respectu illi⁹ renouate dilectionis: que duodeci sportas impleuerat iuxta meritū martirij mentis. imo ⁊ corp̄is duodeci apostolorum fm̄ illud isidori dicentis in ety. **D**uo sunt martirij genera. **A**num in aperta passione. alterū in oculata animi virtute. **S** ii. **M**epe tria sunt tpa. quibus tripliciter de⁹ in electis opat̄: secundū b̄tū Bernardū in sermone dicentem. **I**nveni enī apud dominū deū: q; sic pl̄ae: sic opus est vt **M**aria pie: ⁊ sublimiter sentiat de deo suo **M**arta misericorditer ⁊ pie de primo. **L**azar⁹ miser ⁊ humiliter de seipso. Unde Gregorij in moralibus. **T**res sunt modi conuersorū spūaliū. **I**nchoatio: medietas: atq; p̄fectio. **I**n inchoatione autē inueniunt blandimēta dulcedinis. **I**n medio q; tpe certamia tēptationis. **A**d extremū vero p̄fectionē plenitudinis. **Q**uonia; alia sunt virtutis exordia. aliud p̄fectus: aliud p̄fectio.

Siii. Panes ergo ordet in manib' domini tēpore vocationis
Integri custodiunt: et immaculati ab' oī crimie et peccato. Non ea tñ
pignitōe spiritualiū rerū et expientia: qua post fractiōis et iminu-
tionis pbationē: intelligentiā donorū et gratiarū habēt diuinarū
Et ordinē virtutū volūtati in puerfione seruāt. **Uñ** beat' Berno-
ardus hoc indicās ait: de li. ar. **O**rdinatio est omnimoda cōuersio
volūtati ad deū: et ex tota volūtate deuota subiectio. **Uñ** Ansel-
mus de similitudinib'. Volūtas bona est q̄ dei volūtati subiecta est
quādo id vult qd̄ de' vult illā velle debere: et iusta siue recta dicif
quādo id quod de' vult illā velle debere amplectitur.

De fractiōe panis in tēpore iustificacionis. **S**iiii. Jam enī de so-
liditate virtutū et gratiarū dixim'. **A**udiam' breuiter fractiones
vsqz ad micās: que solēt a canib' et pedib' p̄culari. **T**ūc quidem
arta est via que ducit ad vitā et pauci sunt qui pambulat eā. **M**as
nisi elect' sp̄tialiter per hāc stare angustā domini portam nemo
feliciter valet: vbi man' valida domini fortiter assistens trahit et
custodit eū. **A**ttestāte domio nostro hiesu xpo dū ait. **N**emo vēit
ad me nisi pater me' traxerit eū ad angustias videlicet anime sus-
stinendū: ita vt dicere p̄pellat'. **T**ristis est aīa mea vsqz ad mortē
nec nō et pater mi: pater mi quare me dereliquisti. **N**am custodia
gruitas: et honestas: mores ac virtutes sensuū meorū exteriorū
simul et iterorū tā rapide fugā eripuerūt a me. **A**ruit quidē virt'
mea tanqz testa: et ligua mea adhesit faucib' meis: et in puluerem
mortis deduxisti me. **N**ō est sanitas in carne mea. et similia ex abo-
sentia gratie p̄ferunt: qz occicati sunt: nec resistēdi: aut aduertē-
di a temptationib' lumē remāsit eis: vt cadētes forti' resurgant
iuxta sniam illā. **P**ermittit dñs de' qz hō cadat. vt forti' resurgat
De habitu mētis et aīe per similitudinē piscis assi. **S**v. **P**iscis
q̄ppe p̄templatiuorū: nō vndis: nō fluminū fontiuū: eliphis detegit
s̄ assatus: ac decessus: mortuusqz in manib' domini integer p̄fer-
uat ab hamo: retib': et procellis: tēptationū: insidiarū: et p̄secutionū
oīm creaturarū: tam corporaliū qz spiritualiū. ita vt nec superari
oīno possit: quoniā de' teget eū tanqz mortuū sensib': et aīe ipotē-
tū in dei dilectione assat'. **M**ore Johānis. iiii. dicent'. **Q**ui ma-
net in charitate: in deo manet: et de' in eo. **A**it. n. veni ignē ponere
in terrā: qd̄ volo nisi vt ardeat: **E**t hoc est tps (vt sup) vocationis.
Svi. **T**empore vero iustificacionis: securis ad radicē ponit arboris
salut' aīe. **R**adices enī salutis: potentie aīe sunt: que in similitudine

Bi

piscis affati q̄ iter dei man^o p̄frigitur: z spina eius in frustra p̄mū
ta est z caro ei^o: **U**n̄ absorbet memoria. itellect^o ifatuat: volūtas
ita ibecillis z ipotēs efficit: vt ignoret vtrū velit: aut nolit ipulsi
onib^o assentire: z in opibus p̄sistē malis. **U**n̄ intra se igemit: z ait.
Deducāt oculi mei lachrymas p̄ diē z noctē: z nō taceāt. **Q**uā cō
tritiōe magna p̄trita est x̄go filia z sponsa dñi mei: plaga pessima
vebementer. **P**ascit̄. ex fragmēt̄ ei^o populus rudis: z insipies ex des
ceptiōib^o illi^o ifatuatē aie: q̄d tādē p̄ decessū euacuat cū fetore: vñ
p̄mit̄ z affligit sup̄ modū. sicut ait **G**regorius in moralibus: **V**alde
affligit aia iustorū: q̄n̄ illi p̄ bonos districtas sūas itozant q̄ bene
viuere ignorāt: z voce sibi iustitiā v̄dicāt cui morib^o p̄tradicūt.
Quā in amaritudine sunt oēs aie electe: q̄ vel punire flēdo nō desis
nunt q̄ deliquerūt: vel graui se merore affitiūt: q̄ lōge hic a facie
dñi p̄ditōis. p̄iecti: adhuc i eterne p̄rie gaudijs non sunt.
De inouatiōe gatiarū z donorū aie z corporis electorū i tpe mag
nificatiōis. **S** vii. **I**ubz tandē dñs aplis suis omnia colligē frag
mētā: tum p̄ais: tum ve piscis ne pereāt. **T**ūc enī de gremio sum
q̄ rudis insipientisq̄ populi saturati: de huiusmodi fractionib^o res
liq̄e posite sunt i duodeci sportas: vbi p̄pertū est longe maḡ mag
gūq̄ in q̄ntitate creuisse: ad exemplū z vtilitatē futurorum: vltra
id q̄d dū panes z piscis p̄stiterāt in soliditate: anteq̄ illos cōtre
gisset dñs. **E**t q̄q̄s in cibū ps illorū fragmētorum fuerit in imita
torū suorū digestiōe in feces z stercorea p̄uersa: iā tñ p̄ mala tā extē
pla q̄z opera p̄petrata eb eo q̄ p̄fractus: ac diuine gratie occecat^o
insipienter visum est egisse p̄ dei: z hoim honestatē. **M**ore **P**auli
q̄ zelo dei deū p̄sequebat: p̄citans turbam i martirē dei **S**tepha
num. **T**anta deniq̄ fragmētā bonorū operum collecta sunt i cō
uersione illius q̄ maḡ deo z cristiāe fidei. p̄desse potuit. p̄pter p̄se
ctionē: q̄z si nunq̄s aduersat^o fidei fuisset. **S** viii. **E**t ideo dictū
est diligētibus deū omnia cooperant^o i bonū. **I**s x̄o q̄ vocati sunt
sancti p̄ sp̄tialē electionē dei: sic de **P**aulo dictū est. **S**egregate
mibi **S**aulū zc. **E**t **P**etro. **T**u es **P**etrus. **M**arie mag. vbi cunq̄
p̄dicatū fuerit hoc euangeliū. **L**atroni: hodie mecū eris i paradiso
Et si **M**athe^o de thelōio vocat^o z sc̄t^o est euāgelista **E**t **Z**acheo
salutē nec petēti d̄dauerit. q̄ nihil antea de dño hiesu gustauerunt
neq̄ dilexerāt eū: neq̄ illi^o mōitis crediderāt: in dignitatē tñ z sal
lutē: mūdōs eos p̄stituerat: q̄d mirū si electi suis: q̄bus semetpsuz
donare libz in sp̄suz dilectissimū: postq̄z plaga p̄cussit cecitatis

spōse sue veniā dederit: etiā aquā lachrymarū in p̄punctionē: cō-
tritionē: in p̄fessionē: et attritionē per aultere vite acerrimā penitē-
tentiā. Discāt ergo nimis iusti quid sit. Misericordiā volo nō ius-
ditiū. Nunquid non iudicia dei abyssus multa.

Secunda pars primi libri de diuersis dei iudicijs.

Alla vnq̄z etas: nullū vnq̄z tps fuit: in quibus deus iu-
ditia bona non offenderit: que i oculis hoim parua fore
visa nō fuerit. Et multa mala pmiserit: que in conspectu
eius ingrata et odiosa sunt. Et similiter econtrario. Mala q̄ vidēt
hoibus: deo summopere gratissima fuisse.

Capitulum primum.

Criptum est. n. q̄ prima etate ante diluuium p̄strui fecit
de archam nimie magnitudinis. p̄ restauratione hūa-
ni generis: et beluarum: atq̄ ferarū. Quid nā meli⁹: q̄d
ue vtilius coram dño: qui nouerat quod actur⁹ erat. Quāq̄z in cō-
spectu illorū hoim ridiculū forte arbitrabat. § i. Post diluuiū
at qd tuti⁹: atq̄ salubri⁹ in oculis hoim ap̄d Babel et seruos eius:
q̄z turri vsq̄ ad celos edificare in p̄tectionē toti⁹ hūmāi generis.
Quā quidē rē despitiēs de⁹ sensus eorū alienauit a semetipsis. et i
varias abinuicē segregauit linguas. § ii. Quid nā ihonestius q̄z
filiū decipientē patrē cecū. et fraudulenter vsurpare benedictionē
fraternā sentire. Sicut p̄ Jacob patriarchā actū est. qui ex huius
modi causa fugiēs: pominiū ascēdentē i celum vidit. a quo meruit
benedictiōis paternae grāz obtinere sempiternā. § iii. At qd turp-
ius q̄z Judas fili⁹ Jacob q̄ concubuerit cum Thamar nuru sua:
quāuis iscius: verū tñ ex stupro hoc: phares et Zaram caro p̄cessit
saluatoris. § iiii. Quid seui⁹ q̄z sanctū puerū Joseph a fratrib⁹
germāisq̄ in puteū deiectū: et egyptijs deniq̄ venundatū audire.
Verum tñ eisdē fratrib⁹ quū p̄nceps eēt egypti ait. Nolite timere
psiliū dei fuit vt venūdaret me in egyptuz. § v. Mōne quod
casū Moisi acciderat iterfectiōis videlicz egyptij turbatio fuit
et terror populo et ipsi Moisi: et magnū scādaliū ap̄d pharaonez et
populū ei⁹ habitū est. Quō qdē tñ a deo pmissus iudicandū scribit⁹
vt a sup̄bis regalib⁹ passib⁹ ad hūiles solitudinis vastitatē deducēt
cui tāq̄z gregū ductori. imo et mēcenario et nō tāq̄z filio pharaōis
de⁹ i rubo i sp̄tie ignis alloq̄ret: et dñs pharaōis illū p̄stitūē possz
quāob̄re iterfectio egyptij nō scādaliū ap̄d deū i damnatiōe moisi
s; magz occasionē salutis israhelitico populo p̄sauerat et fuit utem
euadendi egyptiorum.

B ii

§ vi. Insuper nonne malū magnū arbitrati sunt seniores populi q̄
 Moyses ad irā aduersus eos p̄cassēt pharaonē: qui addēs afflis
 gerat eos: nolēs paleas illi dari: tñ p̄uersum est illud in bonis eis
 Et in pharaonē ⁊ seruos illi⁹ interitū: donec ad iteremtionē toꝝ
 tum egyptū deuastaret de⁹: ⁊ regē vna cum subdit⁹ in rubri maris
 suffocaret vndas. § vii. Quā adhuc malum: malū in quā pestis
 mum visum est oib⁹ his q̄ p̄pter murmuratiōē ⁊ rebellionez in
 deū ⁊ Moysē seruū ei⁹ in deserto conuerāt: q̄ dñs duriss⁹ populū
 tā maximū in vastā solitudine: vbi chore: Datā ⁊ Abirō cum eorū
 satellitib⁹: alij igne. alij serpētib⁹: alij hō a terra deuorati sunt. qm̄
 nō Moysi: s; viuētis dei opinio fuit: ex illi⁹ itineris austeritate ad
 p̄missōis terrā deducere populum suum.

Capitulum secundum secunde partis primi libri.

Ec p̄termittendū sane est adhuc diuersa ⁊ iscrutabilia
 iudicia dei omnipotent⁹. Audistis .n. q̄ de⁹ p̄ Nathan p̄oꝝ
 phetā Dauid sanctum increpauit dure valde ob necem
 Urie. Attamē precepit illi vt filios Saulis gabaonit⁹ ad crucifis
 gendū tradēt. Et de Bersabe in qua adulteriū p̄petrauet filium
 Salomonē natū adamauerat de⁹: de cui⁹ p̄genie humanā dispo
 suit assumere carnem. § i. Quidnā dicemus q̄ dominus non
 p̄miserat regi Dauid templum dei p̄struē: qm̄ beliator: virq; sans
 guinū fuerat. Et Samueli q̄ sacrificatio ministrabat iusserit frustra
 tim icidere Sag regē amalechitarū piguissimū. § ii. Mōne di
 uina ispiratiōe duos Helias quinquagēarios orōne igne de celo
 p̄sumere fecit illico: At p̄p̄is etiā manib⁹ nōne q̄dringentos ius
 gulauit p̄phetas Baal: quā rē regine Iesabel ⁊ cultorib⁹ idolorū
 faciorosam arbitrati sunt impietate. § iii. Nouim⁹ insup iudicia
 sanctorū que bona visa sunt nequaq; deo placuisse. Sicut numes
 ratio populi ex p̄silio Dauid ⁊ seniorū ei⁹. quod displicuit deo: in
 cedem pestiferam conuersum est iudicium. § iiii. Sic semp sans
 ctis viris Nachabeis euenisse interitū quotlēsūq; p̄ salute po
 puli societate iungebāt cū romāis. § v. Tametsi Adardoche⁹
 nouisset sane a lege p̄hibitū iudeos piugū cū gētilib⁹ p̄trabē: nō
 destitit tñ offerre Hester euncho. p̄ spe piugēdi eā regi Assuero
 i vxorē. Quā q̄ dē rē adeo ḡtas dño fuisse apparet: q̄ illi⁹ itecessi
 one hebreorū popul⁹: q̄ i captiuitate adēat ibide i regno Assueri a
 leditiōe Aman nō solū extitit liberat⁹: s; ⁊ magnificat⁹ est i p̄spe
 ctu reg⁹ ⁊ p̄ncipū ei⁹. § vi. De Judith. Quāto etiā honestat⁹ et

continētie sanctimōniā viduālē Judith venustissima periculo et
posuisse. Unde nunq̄s p̄fidē sine peccato poterat intellexim⁹. **A**c
rūtāmē a dño factū esse p̄gnosci: ab interitu Holofernis p̄ncipis
regis magni Nabuchodonosor: et populi sui salutem.

Capitulum tertium.

Eniam⁹ ad ea q̄ tūc erāt ap̄d dñm inditia correctionis et
vltiōis: que precepisse audiuim⁹ sancti p̄phetis suis agē
in oculis populi hebreorū. q̄ nō popul⁹ aspernabat̄ tāq̄z
ludibria: ac illusoria gesta. Sic q̄ Ezechieli p̄ceperat dicens.
S. i. Fili hoim quodcūq̄ iueneris p̄mede. Comede volumen istud:
et vadēs loquere ad filios israhel: Et aperui os meum et cibauit me
volumē illo etc. S. ii. Itē dñs. Et tu fili hois summe tibi lat. rem
et pones eū corā te: et describes in eo ciuitatē hierusalē: et ordiabis
aduersus eā obsidionē: et edifiabis munitiones: et p̄portab agges
rem: et dabis contra eam castra: et pōes arietes i giro. Et tu sume
tibi sartaginē ferreā: et pones eam murū ferrum inter te et inter
ciuitatē: et obfirmabis faciē tuam ad eam: et erit in obsidione: et cir
cundabis eā. Signū est domui israhel. S. iii. Et tu dormies sup
lat⁹ sinistrū: et pones iniq̄tates dom⁹ israhel sup eo numero dierū
quib⁹ dormies: etc. Similiter i latere iubei sinistro q̄escere dieb⁹
trecentis nonagita. S. in dextero diebus q̄dragita: diem. p̄ anno
assumens. S. iiii. Item et tu sume tibi frumētū: et ordeū: et fabam:
et lentē: et miliū: et vitiā. Et mittes eā in vas vñū: et facies tibi p̄aes
numero dierū quib⁹ dormies sup lat⁹ tuū. Tercētis et nonagita dies
bus p̄medes illud. Libus autē tuus quo vesceris erit in pondē etc.
Et stercore quod egrediet̄ de hoīe operies illud in oculis eorū. Et
dicit dñs. Sic p̄medēt filij israhel panē suū pollutū iter gētes etc.
S. v. Nūquid idē de⁹ et dñs nūc etiā i correctionē: aut vt auerta
ab aliq̄ sp̄etie mali delicti: aut scelēis turpis. Quedā dici aut ope
rari p̄ electos suos p̄mittit de⁹. Aliq̄ in damnationem quum per
supbiam offendit: sicut p̄ Saulē operatum est. Siue ad maiorem
p̄ueniendi v̄tutem: quum ex fragilitate aliquid p̄mittitur. Sicut
illud David peccatū. Et hec duo peccata fuerūt i futuros reges
hebreorū exemplū. Ut a supbia Saulis: et a p̄sumptiōe: sic etiā
a lascinia et ciuiū nece David penit⁹ p̄cauere deberēt.
S. vi. Nō q̄dē mirandū est si etiā in custodiā electorū aliq̄ diuini
tus diuersa agere p̄mittant. Cū etiā de⁹ iam p̄baraoni sibi som
niū a Ioseph indicare vētura. Et p̄ Danielem Nabuchodonosor

B iiii.

explanare somniū fecerat futuroꝝ. Unde veraciter cōprobat
magnā deū de dilectorib' suis curā gerere. Cum ⁊ infidelibus ydos
lorūq; cultozum iudicia vētura innotescere studuerit.

Capitulum quartum.

Am enī stupēda valdeq; mirāda dei audiuius iudicia:
i sed nondū finis. Ecce mihi adhuc propheta ille: siue de
filijs pphetarū vnus mēti euēit. Qui in dieb' Achab
regis dom' israhel: quō dimisisset Benadab regē syrie. Et. n. vni
de exercitu: pcutē me: ⁊ ille q; sciebat illicitū: inorū pcutē noluit:
cui maledicēs iquit: q; noluisti obedire x̄bo dñi pcutiet te leo. Et
p̄festim a lede inuasus: occisus est. Alteri isup dixit: pcutē me. ille
x̄o p̄cussit: ⁊ icolumis domū suam reuertit. Quid ergo dicemus
Quid vltionem de inorio magis q̄s de nocēte ei querit vlcisci
Et ipse petit. ppheta pcuti: ⁊ nō peccat: ⁊ a quo vulnerat nō perit
sed necat a leone qui norū negauerat effundere sanguinē. Lenō
sendū est ergo q; q̄cunq; i simplicitate cordis p̄missa: aut iussa dei
agit: mādata obseruat illi'. Qui x̄o p̄sumptiōe: aut supbia rest
sit: aut negat: vltor est grē. S. i. de iobediētia Jone. S. z quid de
Jona dicā: q̄ ore dei p̄ceptū ad ciuitatē pgendi Ninive habuit:
⁊ tñ in t̄sulis a facie fugebat dñi: q̄ nec occidit eū: s; magis in vē
tre cete tutauit illū: donec piscis ilittore maris euomit eū. Quid
vltra: quum tāte ipietatis ⁊ iracūdie plenus fuerit Jonas: vt ex
pectās desolationē ciuitatis: ⁊ nō venēs: maxima veratus est ira
Et tñ solatus est eū dñs. Putandū est q; sicutialiter: aut nimia
simplicitate agebat cū dño. Ideo dictū est. Qui ābulat simplicia
ter: gradit̄ p̄fidenter: S; nō ita cū audacibus ⁊ p̄sumptuosis: qui
igerere se audēt negotijs spūalibus: ⁊ diuinis: cū sensuales sint et
vāi corde. S. ii. Sicut ille q̄ cum sustinēdi grā manum apposuis
set ad archā domini: que cadere videbat a sacerdotib': dū ducēt
illā domū suam Dauid: quia illicita sibi agere p̄sumperat: iters
fectus est a domino. S. iii. Ita ⁊ filijs Harō euēit p̄sumētibus
laico igne incēsūm adolere domino. Unde ⁊ ipsi etiā corruerunt
⁊ mortui sunt. Sic faciūt q̄ canonicas diuinis: ac spūalib' p̄ponē
studēt legibus: humilitatē ⁊ simplicitatē derelinq̄ntes: ⁊ dura cer
uice i irarū magis q̄s v̄tutū sciaz sese p̄cigere cupiūt: vt doctioēs
⁊ prudētiores p̄ cetēis appareāt. Hi at cū diuine epulone viuētēs:
iā in inferno sepulti sunt. Quā tāq; ceci nati de celi disputant coo
loze: quum de diuinis: spūalibusue iuditijs sermonit̄inare. vidēt.
Capitulum quintum secunde partis primi libri.

Q uisnam putaret q̄ de^o q̄ peccatū odit Osee prophete
9 dixisset. Vade summe tibi vxorē fornicationū: z fac fili-
os fornicatōis. Et abiit: z accepit Somer filiā debelamī
Et ꝑcepit z peperit filiū. Et ꝑcepit adhuc: z peperit filiā: z ablaco
tauit eā. z ꝑcepit filiū. Et dixit dñs: voca eū. Nō popul^o me^o: quia
vos nō popul^o me^o: z ego non de^o vř zc. S. i. Nunq̄d Osee z So-
mer peccauerunt i deū tot: totiesq̄ fornicātes. Si forte dixē^o
q̄ a die illa vltra: vel āte: neq̄ nūq̄z de^o huiuscemodi: vel sile quid
iusserit: aut ispirauerit: aut pmiserit: aut sustiuit: aperiā z dicam^o
S. ii. Nonne tpe iudicū z aliēigenā Gāson vxorē nutu dei nouim^o
accepisse: vt iude vindictā i philisteos erarcēdi cāz haberet: necnō
vt figura estz Christi hiesu adamātis: z in sponsaz eligētis ecclīaz
de stirpe gētiliū: z natione gentium in ruinā deozū oim. S. iii. Im-
mo qđ mai^o est intrauit ad meretricē: q̄re oportuit fores ciuitatis
illius sup montē deferre. Et figuratū est q̄ de^o q̄ ad gentē venēat
peccatricē: suā in se assumēs carnē: tartarozū fractis deniq̄ forib^o
přes sanctos: pa triarchas liberauit z pphetas. S. iiii. Ac iterū
Validā adamauit: in cui^o manib^o vires amisit corporis. Sic chris-
tus ex dilectōe scelestissime humāe generatōis: in ligno crucis
sitiēs salutē: gloriōsissimi corporis sui vires abscedit. S. v. Demū
sic Samson dicēdo: moriat^o aia mea cū philisti: iterfect^o est cū oib^o
pncipib^o philistionū: neq̄ ppterea peccauit: qm̄ figurā ꝑgesit sal-
uatoris in cruce dicētis corā pncipib^o: scribis: z sacerdotib^o iude-
ozū: illudētib^o ei sic satrape philistionū in Samson. Consumatū est
z incliato capite expirauit. Tūc victoriā: z sragres in cult^o ydolo-
rū: z synagogā iudeozū orta est in morte hiesu cristi: z eiusdē san-
guinis aspersiōe. Ecce ergo q̄ quod p euāgeliū parētib^o ānunctis
auerat de Samson de^o p̄fecit. Nullū tñ vsq̄ in finē opis sui z pec-
catū iputans illi: qm̄ ductiōe sancti spiritus ducebā^o.

Capitulum sextum de abbate Vitali.

8 I. n. ispiratiōe dei abbas Vitalis in salutē aiarū ad lus-
panar nocte accedēs vsq̄ mae cū meretricib^o morabat:
p̄dicādo illis dregno dei. Et qđ mag^o ē: eis soluebat vt attēti^o p̄sta-
rēt audir^o x̄bis ei^o. At isup ne iani glia deciper^o: s̄z ex hoc mag^o cō-
fidebat: adiurabat eas sigillatiz nemini dicent^o: q̄ eis p̄dicāēt. s̄z qđ
agebat vni viro idicass: irat^o ē vir dei i illā. z ecce nutu dei q̄zpmū
diabol^o arripoit eā: z volutās huc illuc z spumās: ab oib^o arbitraz
iū ē mēdole bonū d abbate affata ēē iccirco a diabolo B liii

S. i. Nec autē oīa patriarche Johāni anuntiata sunt: eo q̄ in mas-
ximū clericalis religiosq̄ stat⁹ de decus p̄uertebat. Ille autē quō
semel huiusmodi decept⁹ suspitōde fuerat: noluit iterū sese tali ex-
ponere periculo. S. ii. Veigif vobis q̄ tam faciliter viros spiri-
tuales temere audetis damnare: z iudicare p̄sumitis. Max sic de
facili in dei vltionē incidere poteritis. S. iii. Quidam enim qui
zelo videbat duci honestatis: alapā in faciē viri sancti imprimens
ait. Nec erubescis sener scelestissime. Et ille turbato aīo respons-
dit. De hoc tibi in supplitū euertat eternū. Ecce vnus cedit te in
faciē: vnde tantam voces emittes q̄ tota isonuerit ciuitas alexā-
drinoū. Et abiēs domum vbi more cyrographi conscripsit. Viri
alexādrini nolite ante tps iudicare: z inuoluta int⁹ manus cedula
ad celū versus deductas genub⁹ flexis: sp̄m deo tradidit.
S. iiii. Tunc diabolus in similitudinē ethyopis ad eū qui sanctus
p̄uissertat virū accessit: z ait. Salutat te abbas Vitalis: hac q̄dem
salutatione: z illico palmā fixit in faciē: z in eum satan intravit: et
possedit illum donec ad eius stridores tota ciuitas adunaret. Et
sic furibundus domū accessit. Viri sancti vbi tota ciuitas: necnō
sanctissimus patriarcha q̄ perlecta tandem ea cedula iquit. Grās
ago deo. Mā si suspicatus fuissim hec enēisset mihi demonis ī fa-
ciem palma. S. v. Cur ergo deus viro sancto talia agere et loq̄
pmiserat: ac inspirauerat: que in sui ipsi⁹ aīe periculum fore noue-
rat: z in dei opprobrium: z christiane in religionis vituperiū verte-
bat. Scitis quare. quia iudicia dei abyssus multa. Ne quis audeat
at in electis z vnitis temere iudicare. Ideo sanct⁹ David ait: vt
quilibz iudicare timeat in errorib⁹ aliēis: neque in suis presumat
operibus se laudare bonis: nō saluat rex p̄ multā virtutē: z gigas
non saluat⁹ in multitudie virtutis sue: Fallax equ⁹ ad salutē: in ab-
undantia at virtut⁹ sue nō saluabit⁹. Ecce oculi domini sup mes-
tuentes eū. z in eis qui sperant super mīa eius. At eruat a morte
animas eorum: z alat eos in fame. Anima nostra omnium videlicz
spiritualū sustinet dominum in p̄missionibus suis: qm̄ adiutor z
p̄tector noster est. Quia post lapsum letabit⁹ cor nostrū: z in noīe
sancto eius sperabimus: z non in virtutibus nostris. S. vi. Sic
beatus Onofrius in lapsu grauissimo suo sperauat in dei mīa:
q̄ dignior ac sanctior factus est. Quis dubitat q̄ dei cecidēta p̄
mīsside: vt forti⁹ z hūilio: resurgeret: z eū interiorē hitare sa cēt
solitudinē. Et vt maiorē aufferitat⁹ grāz ī exēplū docēt futurorū

Capitulum septimum de conuersiōe Magdalene.

Vid magis stupendū: quidue longius admirandum: q̄
9 de^o qui in lege Mōisi: fornicationē z omnē carnis im
munditiā in lapidū obrutionis suā z cōluserat: huma
na assumpta carne inter puuū epulas sancto spū: ad se Mariam
traxerat magdalē: cui forte non pmiserat: neq̄ illā iusserat tāt
sele nephādissimis p̄sternere reatibus: cum ab ea septem eiecisse
demonia scriptum sit. Et tñ corā phariseo z assistantibus dignat^o ē
eā exculatā reddere ab omni labe peccaminū. Venitq̄ in fide z dis
lectiōe sua lotā z emundatā dimisit: dicēs. Fides tua te saluaz feo
cit: vade in pace. Unde Gregori^o in homelia. S. i. Quid igitur
miramur fratres Mariā venientē: ad dominū suscipientē. Susci
pientē dicā: an attrahentē. Sed melius attrahentē: z suscipientē
q̄: nimirū ipse eam p̄ mias traxit it^o: qui p̄ mansuetudines susce
pit foris. S. ii. Quanto ergo magis: magisq̄ puriores: pulcheris
oresq̄ fūt electi a domio Ihesu cristo quos in igne iustificationis
emūdatos suscepit magnificandos. Cessate cessate ergo maligni
crimatores p̄templatiuorū. Cauete a iuditijs: cauete a sententijs
v̄ris iniquis. Dimittite sponsas sponso suo iesu cristo corripie
dos z castigādos. Cognoscite statū v̄m miserabile: atq̄ p̄fectorū
ditiōi z mandatis suisq̄ documētis cū omni humilitate paratis
simi estote. Sinite a p̄secutionib^o illoz inferendas. quib^o Paul^o
ait. S. iii. Non enī accepistis spiritum iteruz in timore tempore
vocationis. sed accepistis spiritū adoptiōis filioz: in quo clama
mus. Abba pater: Tempore autē signifiatiōis: finito tpe iustifi
catiōis: ipse spirit^o testimoniū reddit spiritui n̄o: q̄ sum^o filij dei
z heredes: coheredes at̄ christi. per dilectionē dei dicētis in cāti
ca. S. iiii. De verbis sp̄si ad sponsas. Pone me vt signaculum
sup cor tuū: vt signaculū sup brachium tuum. Quia fortis est vt
moris dilectio. Vira sicut infern^o emulatio. Lāpades ei^o: lampas
des ignis: atq̄ flāmarū. Aque multe. i. peccata multa tpe iustifi
catiōis non potuerūt extingere charitatē dei z primi: de qua dix
rat Iohānes. Qui manet in charitate in deo manet: z de^o in eo.
Vñ seq̄. Neq̄ flumina tēptationū obruet illā. Iō de elect^o dictū ē
Accirit fortitudinē lūbos suos a volūtaria delectatiōe carnalitat^o
Et roborauit brachiū suū bone itentiōis resistēdi. Iōq̄ lucerna di
lectiōis z charitat^o nō extinguet in eternū. S. v. Itaq̄ nolite de
sp̄aliū z p̄templatiuorū casib^o iā canōicis: p̄mūbusq̄ p̄denare le
B v

gibus: et eos ita erosos h̄re postq̄z renouati sunt in sp̄u: vt ab eis tanq̄z a mortuis a corde fugiatis: p̄sequentes eos vsq̄ ad sanguis nem. **Animaduertite** et videte q̄d beatus dicat Gregori⁹ non de electis: s̄z de cōmunib⁹ actiuorū peccatis. **S. vi.** Neceffe sp̄ ē vt quum peccatoēs quosq̄z p̄spicim⁹: nosmetip̄os prius in illorū calamitate desleam⁹. Quia fortasse in similib⁹ aut lapsi sumus aut labi possum⁹. Si lapsi nō sumus: etsi censura magisterij debz sp̄ virtute discipline vitia p̄sequi: oportet tamē vt solicite discernamus: q̄z districcionē debem⁹ vitij: p̄ passionē nature. Si. n. ferēd⁹ est peccator nutriēdus est. prim⁹. Quum iā x̄o p̄ p̄nias p̄cutit ipse quod fecit: iā noster proxim⁹ peccator: nō est. Quia quō dei iustitiaz in se: p̄tra se dirigit: et hoc in se punit q̄d diuina iustitia reprehendit. **Explicit secunda ps primi libri de actiuorū: et p̄tēplatiuorū statu: et differentia.** **Incipit tertia ps primi libri de autoritate virtute: et dignitate charitatis: et dilectionis Ihesu cristi: in electis spiritualib⁹ et p̄tēplatiuis.**

Synta est. n. dilectiōis et charitatis dei: et proximi charissimi in electis et diuinitus vocatis sp̄tiali electiōe auctoritas: virtus atq̄z dignitas: q̄ tantūmodo affectiōe q̄z desu derio p̄fiteēdi: satisfaciēdiq̄z in quo non aduertit aut ignorat oīm legū: tum diuinarū canonicarū. tum e p̄munij: et ecclesiasticarū cēsuris adimplē mādata oīa plenissime possit. Et multo magis in is que ex necessitate: simplicitate: igno: ātia: aut in aduertētia actum esse tpe iustificatiōis: imo etiā vocatiōis: vel magnificatiōis fuerit requisitū: vsq̄z dum p̄moditas. **Discretio:** siue p̄rudētia: et habilitas aderit penitēdi: emendandi: et corrigendi. **Bernardo de precep: et dis. atte stante atq̄z dicente.**

Capitulum primum.

bona est mater charitas: que siue foueat firmos: siue exerceat proiectos: siue arguat inquietos: diuersis diuersa exhibēs: sicut filios diligit vniuersos. Quum te arguit mitis ē quum blādif simplex est: pie solet seuire: sine doloze mulcē: patienter nouit irasci: hūiliter indignari. Idē in ap̄lo. **Quāta** fiducia charitatis: alius operat nō amās: ali⁹ amans nihil operat. Ille quidē opus p̄dit suum. Istius vero charitas nūq̄z excidit. Et hoc q̄z mos re Pauli ad romanos. **S. i.** Non ex operibus legis iustificat hō: s̄z ex fide et dilectiōe Ihesu cristi. Unde ait. **Credidit Abraham deo: et reputatum est illi ad iustitiā** **Ei** at qui operat merces nō in

putat fm gratiā: sed fm debitum. Et vero qui non operat̄: creden
ti et in eū qui iustificat impiū: reputat̄ ad iustitiā ei fides ei? fm
ppositū grē dei. sicut et David dicit. Beatitudinē hoīs cui deus
accepto fert iniustitiā sine operib⁹. Beati quorū remissē sunt ini
quitates: et quorū tecta sunt peccata. Beatus vir cui nō imputabit
dñs peccatū nec est in spū eius dolus. etc. § ii. Nunquā igit̄ hui⁹
iusmodi in fide dilectiōis Ihesu cristi iustificati si in operib⁹ et mā
datis legū nō egerint: aut exceſſerint: siue errauerit per ignoran
tiā aut p simplicitatē in ſeueritate: vtputa iustitie propter zelum
honestatis religionis: aut in nimia rerū ſpiritualiū cura: ſolicitus
dineq; familiarū rerū: vel forte in indiscreta proximi charitate: in
obsequijs exhibēdis bona sp intentione: et optimo fine. Quia nec
aliter in dilectorib⁹ Christi esse p̄t: bona que fecerit ante q; de ero
roribus aduertant pmissis: in mortali vici debent opata p̄cto: iux
cēſuras et austeritatē legū. Sicut sunt illi qui nec diligūt: nec vera
citer credūt: et in p̄cto mortali diuersisq; reatib⁹ sciēter pmāere
minime curāt. Immo curiositate nimiaq; ſensuali auiditate hos
noris dignitatū et fastus: sacramēta exercere iquirūt ecclesiastica
regimia: et offitia. §.iii. Nunquid iā iter simplicitatez de qua dicit
Qui ambulat in simplicitate. i. in dilectiōe dei et primi: gradit̄ p̄ſis
dēter. Et inter malitiā ſeculi dilectorū: de qua Jacob⁹ ait. Qui dil
igit mundū charitas dei nō est in eo: multū multūq; nōne iterest.
Nec mirū quidem est vt cum dilectorib⁹ ſuis de⁹ nō mitius agat.
Adore Augustini in ſermōe dicētis Jacobi. Aliud q̄ppe volumus
q; sumus i christo: videlicet p dilectionē. Aliud volumus q; sumus
ad huc in ſeculo. De māſiōe huius ſeculi nob aliud ſurrepit. vt hoc
petamus qd nob expedire nescimus. S; absit vt fiat nob si māes
mus in christo q nō facit qd petimus: nisi qd expedit nobis. mas
nētes ergo in eo: dilectiōe: videlicet quū vba eius in nob māse
rint: dicētis. Qui manet in charitate: in deo māet: et de⁹ i eo. Qd
cūq; volumus petimus: et fiet nob. §.iiii. Concludamus ergo q
q̄cūq; electus ſpūalis: et p̄tēplatiuus p dilectionē i xpo manēs de
oib⁹ reatib⁹ ſuis pmēoratis: siue pgnitis: vel icognitis: et nō p̄trin
p ignorantia. Et de p̄ritis quotieſcūq; hūiliter et deuote igemus
erit: doluēt: et p̄ſellus fudeit: et veniā postulauēt: oīno recipiet de⁹
illā: sicut p ſinas p̄cludit̄ ſaluatoris dicētis. Si māseritis in me p
dilectionē: et vba mea in vob māserit: q̄sunt. Dicitis: a me q̄a mi
tis sum et hūilis corde. Et q̄ vult v̄ire poſt me abneget ſemetipm
et cetera.

Sequitur: quecumque volueritis petetis: et fiet vobis. Unde Augustinus
in eodem. Manedo quippe in christo quod velle possunt nisi quod veniit
christo scilicet misericordia. Quid velle possunt manedo in salvatore nisi quod
alienum non est a salute. S. v. Dicit equidem dominus. Petite orando et acci-
pietis. Querite bona operando et inveniatis. Pulsate in porta et con-
punctio. Et aperiet vobis cella aromatum omnium mirarum: Nonne
scriptum est. Dulcis et rectus dominus: propter hoc dabit legem delinquentibus
in via. Quam legem: nonne misericordie magis quam severitatis: in via
preserti religionis: que via porta est. Quibus per prophetam dominus
dicit: ad veniam vocatis peccatores. Venite ad me omnes qui percipistis
me: et a generationibus meis implemini misericordie: videlicet et pietati. Et
spiritus meus super mel dulcis: et hereditas mea super mel et favum.

Capitulum secundum.

Uid ergo immanius quam putare quod intentio doctorum: siue
9 legum opinio: severius agat quam dominus legum velit. In
his tamen qui dereliquentes patrem et matrem: sorores: et fratres:
amicos: et notos: domos: et agros: adhuc et aias suas et omnibus reo-
nuntiant que possident. S. i. Tandem ad sacrum religionis sinum ingre-
diuntur per reatum penitentiam agere: ac sese in totum aior: intentione: et
mentem: domino offerunt quasi in holocaustum et victimam serotinam: et
matutinam: Si vero aliquando temptatione ducti: vel decepti agunt quod igno-
rant peccatum esse: quod si scirent nullo pacto fecissent: nunquid impu-
tandum erit omnino illis tamquam si malitiose fecissent: Quia ignoran-
tia non excusat peccatum: aut viri pestiferi. S. ii. Hi quidem deum
Meronis crudeliores faciunt Sed magis putandum est quod omnium
sanctorum opinio sit. In his presertim qui nunquam scienter: aut volun-
tarie post ingressum religionis peccatum egerunt mortale: Si quod
peccatum non esse putantes fecerint: et peccatum sit: quod donec nove-
rint tamquam de oblitis remissio quod deus facta sit. S. iii. Itaque adeo
in prospectu dei peccata ignorata: et incognita permanant censendum
est: sicut peccatum Pauli quum sanctos christiane persequeretur
ecclesie per ignorantiam. ipso dicente. Dimissum est peccatum meum
quia insipienter egi. Sicut peccatum Petri in negatione ex timore
necnon in errore baptisimi. Et sicut peccatum Aaron: qui fecit pec-
care populum in ore. Et sicut peccatum abbatis Vitalis qui zelo aias
rum exposuerat aiam suam in maris damnationis periculo: et in tot-
tius civitatis alexandrie exemplum perniciosum valde. Verumtamen
hec omnia nutu dei facta fuerunt: sicut et Samson.

Capitulum tertium.

Quanta quantaq; a sanctis & spiritualibus viris facta
acta: & operata sunt: que si laici: aut q̄ nō sp̄tiali gratia
attrahēte agere presumpsissent: faciorosissima q̄dē foret
Propriū enī sancti sp̄ritus est: vbi cūq; fuerit aliquid summopere
mirandū exercere: ita vt hoīm exercere videat̄ sapias. Quia sapia
hui? mūdi stultitia est apud deū. Et quod stultitia arbitrat̄ apud
humāos: ap̄d oīpotentē sepi? sapia existimat̄. Si. Quis posset
cogitare secundū carnē: & mundi hui? neq̄tiam: q; vita Samsonis
fuerit imago: at; figura saluatoris. q̄ nullum vnq; peccatū nouit:
neq; malicie reatum patrare potuit. Mōne mirabilius est audire
nunc q; Samson sensuum cū meretricib? coiēs: innocentia & aiām
ipolluta seruauerit: q; angelū scire nūq; peccasse: qm̄ si vellet pec
care nō posset: cum i grā p̄firmatum fuerit nō peccādi. Et cū etiā
sp̄rit? sit sine corpore p̄grauat?. Iō diuersi sp̄ritu dei ducti diuerso
sa diuersimode operati sunt. S ii. de Saul. Libro regum primo
dictū est q; dū Saul quereret Dauid sc̄lēs q; ess; i aiot i ramata
cū Samuele & p̄phet; nudatis p̄phetantib?: misit p̄mos: secūdos
& tertios lictores: vt raperēt dauid: q̄ quomō vidissent cuneū pro
phetarū vaticinātū: & Samuelē stantē sup eos: fact? est etiam in
illis sp̄rit? dñi: & p̄phete ceperūt: donec Saul iratus veniret et
ipse veniret vt raperet Dauid. Et factus est sp̄ritus domini super
eum. Et spoliavit se etiā ipse vestiment; suis: & p̄phetauit cū cete
ris corā Samuele: & cecinit nudus tota die illa & nocte. Unde ero
iuit puerbiū. Num & Saul inter prophetas. S iii. Hinc percipite:
percipite queso sancti sp̄rit? fratres mei incomprehensibiles
attractionē mentium & animorum: ita vt r̄ferarum corda: & sp̄ritus
sentientium: & impiorum valeat i p̄phetarū mansuetudinem
commutare: adeo q; depositis sagittis bellicis quoq; armis: nec
non regalibus indumentis tanquam pueri & infatuati: denudati
corpore canere die noctuq; compellantur. Unde audientes mira
ti sunt dicentes. Num Saul iter prophetas. Quāto ergo magis
in sp̄ritualib? viris aīos: sensusq; imutat sp̄rit? contra intentum
illoū: & ea i spū dei agē cogit: que ap̄d hoies sepius a Satan p̄pe
tratū arbitrat̄. vt ide hūiliores: cautiores: & prudētiores: in regio
nie animarum suarum: & aliarum effitiant: Siue ad multarum
animarum salutem: & eruditionem: & perpetuam recuperationem
prouit in exemplis habetur his: hic prope conscriptis.

§ iiii. De sancto Frācisco. Fertur q̄ nutu spirit⁹ sancti beat⁹ Frā
ciscus vni e discipulis suis iusserat nudū ad cathedrālē accedere
ecclesiā: ibiq; verbum dei anunctiare vt discipuli sancte obe
dientie agnosceret virtutes: Hic autem demisso confesti habitu
se se dedit velociter i pedes. Vidēs enī beat⁹ Franciscus discipuli
obediētie celeritatē: icrepauit se: z ait. Quod nunq; expert⁹ es fe
eri iussisti: vade z tu post eū. Tunc ab hūeris euulsa quāprimū tus
nica: nud⁹ pedissequusq; discipuli cursu rapidissimo fact⁹ ē z aq̄m
puer applicuisset ad locū: in emnēti gradu beat⁹ Frācisc⁹ ascēdit
z tm̄ de seculi nuditate: calamitate: z miseria accuratissime verba
fecit: q̄ diuio afflāte spū: multarū aīarū salutes lucratus est. Quā
q̄dez rē q̄squis agere: presumpsisset nisi a spū dei ductus: grauitē
deliquisset. neq; fructum aliquē penitus tribuisset: eo q̄ i discretā
habet. z piculosa obediētia. Unde ad scādalu; poti⁹ pleb̄ illa tra
heret p̄dicatio: q̄s ad virtutū: morūmq; eruditioēs. § v. De b̄tō
Iacopone. Que ac quanta reprehēsbilia ludibria: z ignominiosa
operata audiūm⁹ a b̄tō Iacopone ordinis minorū: ita q̄ dū melle
puncto corpore a vertice vsq; ad talos plumis cooptus auū: nu
ptias germani p̄fundē conatus est: dicēs. El pazo a lapazia: chi nō
e pazo pazo sia. Quis nā religiosus nō spiritualis si tale qd̄ p̄pe
traret nō grauiissime errass;: z deū: z hoīes penit⁹ offendisset.

Capitulum quartum de prophetico viro Porcellana.

Anquid z illa pretermittā que proprijs aspectu oculis: tūc
n iocosa atz stultissima reputata. a deuotissimo viro. im
mo quē p̄phetā audeo appellare Porcellāo exercitata
in similitudinē futuri euentus: cuius x̄itas nūc apparet dilucidissime
Quotiēs eq̄dez mort⁹ periculo zelo dei ituitus su; se se exposuisse.
Quō iter ad aleas ludētes ioca turbaret: subuertēs nūmos: charo
talq; p̄ringēs: qd̄ nec illi agere ptinebat. Verumt̄m̄ qm̄ ductu dī
uino faciebat: nemo manū i eū ausus ponere est. Et sic fructū non
minimū dño vidimus vēdicasse. § i. De sancto Dominico. De
sancto Dominico dictū est: industria illustratus spū sancti q̄ dum
superare vellet aliquos hereticos: veritatē cristiāe fidei subuertē
tes. Fingebat z ipse iurta illorū simulationē nihil penitus p̄mes
dere nisi herbarū siluestrium radices: z gelida vti aqua: q̄s q̄z iur
regule sue morē secrete sumēt alimētus. Et sic data fide passus est
populus z ipsum audire donec erroris hereticorū agnoscerēt fal
latiā. Tunc et ipse beatus dominicus rei sue p̄udentiā indicauit

que spetiem ypocritarum tenere videbat: quod absq; peccato, ab
alieno viro nequaquam fieri potuisset. **S ii.** Quid .n. mirabilis
q; virum sanctum confectum iam senio: diuq; arte deductoē so
litudis videre. p. recuperatione salutis neptis sue. que decepta a
quodā heremita in hospitij pro pretio se donabat. **Ulli** deposito
ac sanctitatis habitu: sericis precinctū ⁊ exornatū idumentū acce
dere ad puellā disposuit: tanq; si ⁊ ipse pretio eā cuperet possidē.
Tandē blādis x̄bis ad pristinas cellulam introduxit: ibiq; clausa
quam amiserat sanctitatē recuperavit ⁊ salutē. **Sic** itaq; quilibz
spiritualis ⁊ in diuinis expertus gratijs zelo dei. proximiq; docs
trina: ⁊ salute: in diuersis se licite expōere noscit casibus. quos si
actiui p̄tractassent: grauit̄ vt diximus morū excederēt hōestātē
S iii. Legit̄ in vita patrū q; quidā vir sanctus nequies cuidā dis
cipulo rationibus satisfacere: q; ipossibile esset a corde radicitus
tēptationes diuersas euellere tpe probationis. **Tandē** vt expiē
tia monitus remaneret: nudari iussit: ⁊ ait. **Ecce** cordis tui locum
vides: trabe si iā vales ide fantasmata q̄ te pturbare dicis. **Adole
scēs** nō visa ipossibilitate a crebra cessauit lamētatiōe. **Ali⁹** qdē
pater hac in re aliter vsus est. **Vade** inquit in cacumine turris: et
gremiū ad me inde plenum deducto. **Fuit .n.** puer: ⁊ nō valēs ad
implere patris mandatū: ⁊ fusus redijt dicēs. **Impossibile** quidez p̄
sancte p̄ficere quod iussisti. **Sic** et ipossibile esse noueris fili mi
respondit illi vir dei: mentis in iunioribus vagationes restrenari.
Capitulum quintum.

Dei suiq; sancti spiritus inspirationibus ⁊ consilijs: i ve
o teri nouoq; mirandis testamento indicare curauī. **Ac**
nunc quod diebus istis apparuit stupendissimum breui
ter enarrare decreui: vt discamus dei iuditia laudare: benedicere
⁊ predicare. **Quia** de stercore erigit pauperē: vt collocet eum cur
principibus: cum principibus populi sui. **Et** audite ergo audite fra
tres audite dilectissimi mei. **S i.** **Dum** esset quidam frater or
dinis sancti dominici anno domini: **MD. cccc. Lxvii.** in monastēio
adeo sancti spiritus succensus feruore est: vt mori pro Christi no
mine peroptaret. **Et** quum huiusmodi desiderium perficere vo
luisset: ad prouintiam nauigare s barbarum cepit. **At** leto pergens
animo captus nutu dei ab infidelibus nauis: marinisq; latruncu
lis: deducitur ad regnum et ciuitatem

Tunis: ubi ab eo dominus recessit: et feruore extitit: ut sue humanas ne fragilitatis miseriam agnosceret: ante quam martiri gloriosas acq̄ teret palmam. § ii. Attamen diu fame et nuditate in pedibus trusus in carcerem sagitari permisit: donec amisso spiritus sancti incendio ad gelidam perueniret desperationis imbrē. Qua quidem nec deus neque sanctus in celo: et in terra fuit quem hic crudelissime non malediceret: atque blasphemaret: et quum a cristicolis sciretetur dicebat. Desine me: quoniam dum amore dei mori voluissem: recessit a me spiritus eius: et hic vincit et fame perire me facit. § iii. Tandem seruis regis indicauit se fidem negaturum christianam si liberum exire carcerem: et e compedibus dimisisset. Consensit rex: et circūcisus mahometis legibus se supposuit. Tunc rex famulam suam ethiopicam illi tradidit in uxorem: cum qua per sex fere menses domuit: tanquam a christiano remotus omnino cultu. § iiii. Primo vero die quadragesime anni illius reuersus est spiritus domini: et vixit cor eius. Et sicut a principio succensus est in dei dilectione: longe maiori anhelans desiderio martirium pro christi nomine sustinere. Quapropter die noctuque cenaculo clausus: orationibus: et disciplinis in uindictam nequitiarum suarum in se exquirere non desinebat: et amarissimas inter suspiria lacrymas fundens: humiliter dicebat. Ecce. n. domine peccatum meum contra me est. Cognoui domine quod humiliasti me: ut discam iustificationes tuas. Nam me dignum gloriose martiri palmam acquirēdi putasse non percipio sane. Ideo bonum mihi quia humiliasti me. Parce mihi domine: quoniam cognosco peccatum meum maximum. § v. In diebus vero ebdomade passionis domini accessit ethiopissa ad regem: et ait. Perfidum quem tu rex in virum mihi tradidisti: ad suam pristinam christi fidem reuersus est: nec mecum iam per dies quadraginta dormire passus est. Sed clausus die noctuque ieiunans: orationibus: et lacrymis vacans: a perenni verberibus cessare non videtur. Itaque corripit eum domine mihi ne ultra me spernat: et negligat fidem mahometi § vi. Audiens equidem rex que dixerat mancipium eius furore succensus accessit: eum iubet: et ait. Canis fili canis cur non dormis cum uxore tua: Nunquid ad vomitum reuersus es pristinum perfidorum christianorum: iubeo ergo ut ab hac recedas stultitia: alioquin dira morte interire te faciam. Vir vero scilicet in dei vini charitate inuolutus: punctusque bleui christi dilectione: et optima fide audacter respondit. Nunquam profecto rex ab inimicis precordiis meis

nomen dulcissimum: sanctissimūq; hiesu cristi recessisse scies: q̄s q̄s
desperatione duct⁹ meipsum sustinere non valeas: in hūc precipi
tium Mahometi lapsus sum Quod quidem a domino factū esse
probabiliter agnosco: qm̄ presumptuose nimis martirij palmā au
rauerā vendicasse. Ideo recedens a me domin⁹ me⁹ Hiesus crist⁹
sinit meā dilucidissime imbecillitatez oculis cernere: ac manibus
imo ⁊ toto sedato corpore ptractare. Nunc autē misertus mei re
uertēs pro delictis meis: ⁊ erroribus: atq; reatibus maximis succ
cēdit cor meū omnē leto animo passionē ⁊ mortē sustinere. Quā
obrē pro christi noīe tuas pro nihilo minas: ⁊ iura duxi obseruāda
Ecce iam christianissimū meipsum p̄fiteor: ⁊ Mahometi inimis
cissimū ostēdo p̄secutorē. §. vii. Tunc rex nimio succēsus furore
aduocauit chadi legis sue: cū quo inuito p̄silio illico lapidari prece
pit. Et cum turba ciuitatis accurreret acclamātes: ⁊ ipetu nimio
maximoq; furore dicebāt: Tolle: tolle canē: tolle blasphemū legis
nostre: tolle derisorē mahometi: Et sic pcutiētes virū dei trahēbāt
per vicos. Et dum esset iuxta habitationē mercatorum genuēsiū
habitu cuculā videlicz religiōis sue exiit: ⁊ illis tradidit dicens
neq; in aliquo hīc sanct⁹ iste errauit: sed ego tantūmō. Ideo nolo
v̄t p̄tumulā patiat. §. viii. Tandē modicum extra portā ciuita
tis flectēs genua bubul⁹ quidā cucurrit: ⁊ sappa qua in vineā las
borabat: virū sanctum per mediā ceruicē solo ictu percussit. Et sicut
aīe electorum: sanctorūq; dei decoronari solēt. Sic etiā viri hui⁹
aīam electā ⁊ spetiosam triumphāti martirij sui palma inter ag
mina sancta spirituum beatorum rex regū domin⁹ Hiesus in gre
mio diuine maiestatis sue iucundissime suscepit. §. ix. Et talem
tantā corpori athlete sui gratiam subministravit: q; postq; canes
illi lapidibus adhuc mortuum obruissent: ita vt acruus nō mini
mus lapidum in eum fact⁹ esset. Unde etiā extrahētes in ignē ve
hemētissimum proiecerunt corpus beatissimi viri: vt ibi penitus
p̄sumeret. Sed quum per duas quippe p̄tinuas in medio flāma
rum horas perseuerasset illesum: ita vt nec toti⁹ corporis pil⁹ vn⁹
combureret omnino nimia indignatiōe verati quasi visū spumā
tes rapuerunt de medio ignis corp⁹ sanctum: ⁊ totā circumdāt in
ciuitatē funibus per pedes trahēbāt: donec deniq; fessi effecti: in
quādā piscinā extra muros ciuitatis: picissent: ibiq; cadauera
bestiarum p̄tuebant. Unde fetor maximus ibi aderat semper
§. x. Nocte autē illa luminaria visa sunt iuxta sanctum corp⁹ a quo

tam inēsus odor: suauissimusq; exibat: vt ⁊ ipsi gentiles pre suauitate cogebāt sese ad piscinā pducere: ac iudiose claudi eī mentia pmitt. bāt: vt diuini odoris illi⁹ fragrātia frui valuissent. S. xi. S; quoz de hac re picipes sue legis aduertissent: timētes subuersionem fidei sue: p̄suasos reddiderūt chriſtianos mercatores: vt a reſge pretio corpus illud pcederet eis attemptarēt. Genuēsēs vero mercatores cum de patria sua fuisset sanet⁹ vir: trecetorū aureorū mercati sunt: At lotū ⁊ mundatū aqua mundissima corp⁹ illud nullo lam penit⁹ in eo lesione inuenerūt: nisi tñ in capite vulnus: ⁊ a fumo ignis aliquantulū obūbrat⁹. Unde dicere potest anima sancti viri tāq; sponsa dei. Nigra sum p lapsū: sed formosa p miām. Et corpus eius affari potest. Nolite considerare q; fusca sim: quia decolorauit me passio ⁊ fumus ignis. Nunc porro deū multa fertur p eū in eius corporis veneratōe in Genuēsī ciuitate exercere miracula. S. xii. Hec porro omnia ab is referentibus didici: qui quidem prop̄rijs audisse aurib⁹. oculisq; cōspexisse ab initio vsq; ad exitū huiusmodi passionis ⁊ martirij affirmabant.

Capitulum sextū de ibecillitate: ⁊ statu pprio: ⁊ de vita pfectorū.

Alta quippe p̄memorāda duximus charitatibus v̄ris. m Non tamē vt dei freti mīa ingento vestro sanctorū illorum imitatores fieri p̄sumatis. Quoniā vita sanctorū admiranda est: ⁊ venerabiliter laudāda. non tamē omnium imitāda. Verū magis vt ⁊ cautiores efficiamini: ⁊ in euitādīs demonū malorūq; hominū seditionib⁹. Et vt ppriū stat⁹ vestri ibecillitate ⁊ lucidi⁹ agnoscere valeatis. At vero de casib⁹ spūaliū patrū: ac de p̄templatiuorū excessibus. Neq; de diuersitate gratiarū eorū: et in quo spiritu bona malaue agant nequāq; p̄sumere audeatis temere iudicare. Nisi quum vos aut in similibus expertissimos: non ex libris solum: sed magis in corde sp̄tiali munere esse noueritis. Aut quum p̄ interitum finem pessimum illorum more Saulis: p̄gnoueritis del̄yctionē fuisse. S. i. Si vero post lapsum spūaliū: renouationē gratiarū: ⁊ virtutum in eis vberiorē amplioremq; videbitis: non malitie causa fuisse sciatis. S; magis p̄missōe dei ad illorū ⁊ aliorū salutē: ⁊ coreptionē. S. ii. de similitudinē lapsus p̄fectorum. Sicut enī militū imo principū exercitū cicatrice vulnērū: quanto excesserit numero: in laudē: atq; gloriā tanto longi⁹ habent ip̄sorū: qm̄ in maxime arduis sese exposuisse militasibus indicāt p̄uinitis. Sit tñ deuictis sup̄atisq; hostibus se vna

cum exercitu in pace conducere ad castra valuerūt. §.iii. Expla-
natione. Sic itaq; spirituales viri. ac sancti: & cōtemplatiui homi-
erunt: si post iustificatiōē in pace: charitate. & seruo: se suosq;
deduxisse inuēti fuerint. Tunc omnes lapsus eorum tam preclare
in eorū ueneratione habiti sunt: quanto mirabili? illorū de? patiē-
tiam: & humilitatē in exemplum nostrae correptiōis experiri. ac p-
bare voluēt. §.iiii. Igit̄ summope aduertendū est fratres mei
ne de spiritualib?: exptis: p̄templatiuisq; temere iudicem? patris
bus. Et si tamē prelati: presidentibus: & antiquiorib? deuotis: et
caniti: senectutisq; p̄fectis in gestibus nouitiorū: iuuenum. & ex-
p̄torū iudicare legitime in charitate liceat: non tñ in alijs q̄cqd
agit̄: vtrum a bono: aut a malo spiritu fuerit iudicandū est: in p̄su-
sione pacis: & deuotionū patrū supradictorū: q; detractio pessima
appellat̄. De qua Jacob? in canonica sua inquit. Nolite detrahē
alterutrū fratres mei. Qui detrahit fratri: aut qui iudicat fratrem
suum: detrahit legē: & iudicat legē. §.v. Tanto etenim feruus q̄s
detrabere p̄spicit quāto bona que agunt̄ malo fieri spū arbitrat̄:
ab his p̄serti quos tū etate: tum xp̄ientia: & fama diu spūalem
vitam duxisse nouerim?. Quid nā reprehēsbili? q̄s in iunioribus
religiosis inexptissimis spūaliū diuinarūq; rerū incircumsisa celo
uice vitā: mores: & acta maiorū: patrumq; suorum ignominiose p̄-
scrutari & in eorū faciē arguere: & reprehendere: atq; corripē eos
audere. Immo q; peius & truculenti? est: non solum illis detrahē
spūalib? patrib?: verum etiā eos p̄sequi non desistē: a quib? vitam
corporis suscepit & aie. Itcirco beatus inquit Hieronim?. Nō est
detrabere verū dicere: caue ne aures: aut linguā habeas pruriētes
vt nec ipse alijs detrahas: aut alios audias detrahētes. Multorū
q̄ solatiū est bonos carpere: dum peccatiū multitudie putāt miui
peccata. §.vi. Offitium enim viroū bonorum est p̄ proxi-
rum reatibus: p̄sertim pro patribus & fratribus lapsus ac pecca-
tis diutius lugere: continuūq; deum impulsare orationibus. dōc
ad vitam restaurēt̄ eternam. §.vii. Ne ve is qui detractionis
bus more Cham verenda patrum denudant. Verenda inquam
et que pudenda sunt: ac in vituperationem sacre religionis poss-
sint deuenire. Unde Isidorus. Non detrahes peccanti: sed condo-
le. quod in alio detrahis in te potius pertimesce. Quādo alijs des-
trahit te discerne: nunquam detrahes si te bene discernes.

C 4

Uterq; simile crimē impendit. Et qui detrahentē audit ⁊ qui detrahit. *S. viii.* Heu heu quā longe horē dum est de his sepius a detractorib; malum facillime credere. de quib; nisi bona ⁊ laudabilia audiuius: ⁊ vidimus. Unde oblitis beneficijs vna cum detractorib; ad illorū irrisōes: ⁊ vitupatiōes ora dilatant ⁊ ligue. Dicif enī in vita patrū. Melius est p̄medere carnes ⁊ bibē vinū q̄ p̄medē i vitupationē fr̄z suū. Sicut susurrās serpens Euz de paradiso excludit: sic qui detrahit fratri suo: non solū suā sed etiā audientis animā perdit. Monachus biliguis turbat fratres. Et illud eccle. Vir duplex aīo incōstās est i omnib; v̄ijs suis. Itē Saclomon. Homo puerfus suscitāt lites. Et vir verbosus separat p̄ncipes. Sp̄ iurgia querit mal;: angelus at̄ crudelis mittet p̄tra eum. Capitulum septimum de mutua charitate fratrū.

Non enī delectator est qui de quo loquit̄ ex nimia motus
n. charitate nō solū lachrymabiliter dolet: s; mori p̄ ei; salu
te vellet. Nā verā illum charitatem habere tenet Bern
ardus: qui p̄ fratrib; mori paratus est. *S. i.* Ergo atē omnia cha
ritatis iuriū imitatores: sectatoresq; esse toto corde curemus. Et
quomodo de prelatib;: seniorib;: aut spiritualibus: vel cuiuscūq; cō
ditionis: ac status malum audiuius: nec fidez verbis tribuē de
bemus: sed detrahentibus increpādo suū indicare errorē. Si vero
charitate siue consiliū gratia dicif: ita vt veraciter illi credi potest
ex illius vite p̄gnitione: de quo manifestat̄ delictū: p̄dolendum est
summo opere ⁊ nō detrahendū. Immo si concedit̄: aut adeo attrac
tibilis sit: vt māsuetā admonitione erudiri possit: more euāgelico
illi quod scimus siue audiuius intimare tenemur. Veniq; si non
audit̄: rit orationib;: ⁊ lachrymis in nostro secreto cordis p̄ illius
p̄uersitate: iure charitatis deo oipotēti satisfacere accuratissime
curemus: sicut p̄ nobis ipsi fieri cupimus. Et sicut dominus ihes
sus fecit vsq; ad mortē: mortē at̄ crucis. Iux̄ illud Jobānis apo
stoli dicentis. In hoc apparebit̄ charitas dei in nobis: qm̄ sunt ille
p̄ nob̄ aiām suā posuit: sic ⁊ nos debem; p̄ fribus n̄ris aiām n̄ras
ponē. Et id̄ aug. Si p̄ hāc viā de charitatē volum; currē. ad eternā
p̄riāz feliciter possum; p̄uēire. *S. ii.* Sic. n. duo sunt vere charita
tis p̄cepta: dilectio scz dei: ⁊ proximi. Sic due sunt in ecclia sancta
catholica. vita. scz actiua: ⁊ cōtemplatiua: in quib; lex vere pficit̄
charitatis. Vita quippe actiua est: que p̄ charitate dei in se ⁊ in
proximos bona exercere opera: tum corporalia: tum: x̄o religiosa.

atq; catholica iuxta dei precepta sacro sancte ecclie leges et man-
data vniuersa tenet. Cuius plane due vie sunt. Actualis et menta-
lis: Actualis via est: que mie opera tam corporalia quam spiritualia do-
cet exercenda. Mentalis est que orationis: lectiois: atq; meditationis
ad fructum professorum deducit suos. Istam perfectio duarum viarum et
opera et precepta ab his operari necesse est quantum liberi arbitrii
sui appetant vires: et anime potentie eorum naturales valent. Qui non
dum intentione disposita: aut opere: vel desiderio sese ad arcem pue-
nienti exposuerint contemplationis. Quibus per saluatore itimatur: sic et
illi qui ei dixerat. Domine quid faciam et vitam eternam possidebo. Et
dominus respondit. Serua mandata. Quum autem ille ab ineunte etate il-
la plene profecisse retulisset: vitam videlicet actiuam. Ad altiores putans
dominus quod cuperet puenire: ait illi. Si vis profectus esse in vitam scilicet
contemplatiuam. Vade et vende omnia que possides et sequere me
S. iiii. Ecce ergo ex redemptoris definita summa. Quicumque arbitrii sul-
piribus: et anime potentibus vti valet precepta omnia: tum diuina: tum
ne communium legum seruare tenentur. Qui autem ad profectionem per-
ueniendi gratiam: aut ad contemplationis accedere curat arcem: ad duo
tantum obligari agnouimus. Omnia videlicet postponere temporalia
christi passum: contumeliam irrisum: cruci confixum: ubique acerrima
necesse defunctum sequi. Et duo hec in vnum Paulum concupisse pro-
cepimus quum diceret. Omnium vero que retro sunt obliuiscens: ad ea
vero que priora sunt extendens me: persequor ad desideratum brauium:
quod est dilectio et charitas dei. De vita contemplatiua S. iiii.
Estigitur vita contemplatiua illa que circa dei dilectionem et visionem est:
necnon omnium spiritualium rerum agnitionem versatur: gratia specialissimis
ma attrahente: ac erudiente: cuius via vna est tamen scilicet. Via spiritualis
que gaudia indicat mundi tanquam vinum crapulantem euitare: et sanc-
ta verba operaque sollicito exercere. Iuxta pauli erudimenta: vbi ait
Nolite inebriari vino: sed impleamini spiritu sancto: loquentes vobis
his metipsis in hymnis et psalmis: et canticis spiritualibus: cantan-
tes et psallentes in cordibus vestris domino. Ecce iam vite contem-
platiue viam audistis spiritualem: et ea que exercenda sunt opera. Vnde
autem attendite ad que et ad quam vir contemplatiuus obligetur
precepta. Vnum est enim et nullum aliud quod est omnem tantummodo
curam apponere et diligendum dominum Ihesum christum: usque duos
diuina attrahente gratia ad dei visionem spiritualem: diuineque
trinitatis cognitionem latissimam ascendere mereatur.

S. v. Preceptum autem illud unicum est quod in cantica sponsus
christus biesus ad sponsam rettulit dicens. Pone me vt sigulus
super cor tuum: vt signaculū super brachium. Quod est dilige do-
minum deum tuum ex toto corde tuo: et ex tota virtute tua. Quia
fortis est vt mors dilectio: qz vincit et superat: et nunqz superatur:
nec vincit. Dura sicut infernus emulatio: qz quod tenet nunqz de-
mittere patit. Lāpades eius scz dilectiōis dei: lāpades ignis atz
flāmarum. Et que multe temptationū: psecutionū: angustiarumqz
multarum: non potuerunt extinguere charitatē. Multo minusqz
p obliuionē: aut ignorantia emittunt: aut operant. Quonia neqz
flumina errorum atqz reatus occurrentia viatoribus scz vie spūa-
lis obruent illā scz charitatez dei: vt ex eis damnent: sicut i Sam-
son et Dauid factum est. ideo Paulus S. vi. Si enim sm caro
nem in actiua vita vixeritis peccantes videlicz: moriemini mor-
te: eternali scz. Si autem spiritu facta carnis mortificauerit: oibz
mundi gaudijs renuntians: viuētis in eternum. Quicumqz enim
spiritu dei agunt hū filij sunt dei. Non enim accepistis spiritum
in timore multorum pceptorum: iurium: legumqz diuersorum
mandatorum. Sicut qui in actiuam laborantes vitam graui one-
rantur iugo. Quia vos accepistis spm adoptiōis filiorū ex ardētī
dilectiōe in quo clamam? Abba p. Ipse enī spiritus testimoniū reda-
dit absqz legibus et sinodocis: et absqz litterarū eruditētis hui? seu-
culi: spiritui nostro: qz sumus filij dei et heredes eterne glorie: cohe-
redes autē christi: cū quo ex vniōe dilectionis vnum erimus i fru-
tione superne diuinitatis. Iuxta dictum eiusdem Pauli. Qui ado-
heret deo vnus spiritus est cum illo. S. vii. Tunc enim vera ac-
quirit sapientia: non philosophorum: sagacissimorumqz doctorū
temporalium scientiarum: sed simplicitium amatorum dei renuē-
tium astutias. et subtilitates legum attendere diuersarum. Et so-
lū ad inuēndū sapiāz dilectiōis dei oipotēt spūali. prudētia de q
Sal. i. puebīs inq̄t S. viii. Si enim sapientiam inueneris et in-
clinaueris cor tuum prudentie: dimittendo tpalia. p spiritualibus
et hūana p diuinis. Si quesieris eam quasi pecuniaz: et sicut thes-
sauros effoderis illam. Tunc intelliges timorem domini non i li-
bris: s; in tabulis cordis. Et scientiam dei inuenies non in legum
doctorum dictis: s; in intellectu tuo. Quia dominus dat sapiā-
glab? dilectorū suorū. Et ex ore eius sciaz et virtū: et honestatē mor-
rum: et honestatū custodit in rectorū amatorū suorū salutē. Et p-
teget gradiētes nō in sublimitate sermonū: et cauillationū ad inuē-

tionē: s; simpliciter in dilectione dei: seruans semitā iustitię: et viā
sanctorū custodiēs. Tunc intelliges iustitiā legum: et iudicium dei
absq; doctrina hominum. Sic et equitatē. et omnē semitā bonam.
S. ix. Et ideo si intrauerit sapia dilectionis cor tuum. Et scientia
spiritualis anime tue placuerit: p̄suium dei custodiet te: et nō astu-
tia litterarum. Sed prudentia gratie seruabit te: vt eruaris a via
mala: et ab homine qui puerſa loquit̄ ad simplices capiēdas laq̄is
diabolicis animas sub diuersarū legum et preceptorum astutijs: et
subtilitatibus varijs. Cum ad vnum tantum p̄ceptū teneāt oēs
qui ad vitā trahunt̄ contemplatiuam: qđ dei dilectio est. De quo
quidem redemptor noster dixerat **M**arthe. S. x. Porro vnum
est necessarium ad optimā marie partē eligendū. Et hoc est pre-
ceptum quod Salomon in prouerbjs in custodia anime predixit
rat. Qui custodit mandatum sc̄s dilectionis dei: custodit animas
suas. Qui nō gliḡit vias suas. i. virtutum et morum p̄ obliuionem
aut ignorantiam mortificabit. Sicut David in morte pueri et p̄
secutione Absalon filij sui: s; nō ad iteritum damnationis.
S. xi. Nempe talis tanta est coniuñctio dei cum anima huiusmodi
electorum: vt nisi ex nature fragilitate: aut p̄missione diuina p̄ ob-
liuionē aut ignorantia errare minime possint. Unde nunq; a dei
dilectione valent separari: s; magis ad cōmubiū diuine maiestatis
omnino vēturi sunt. Unde nunq; ampli⁹ a dei charitate in spiri-
tuales amplectus: et oscula ac suauissimas p̄solationes dissoluentur.
Unde Gregorius. Charitātē recte predicator egregi⁹ vinculum
p̄fectionis vocat: q; virtutes quidē cetera p̄fectionē generant: sed
tamen eas charitas ita ligat: vt ab amantis mēte dissolui iā neq̄
ant. Ideo **P**aul⁹ ad romanos ca. viii. Diligentib⁹ deus oīa coop̄a-
tur in bonū. Unde **A**ugustin⁹. Habeas charitatem et fac quid vis.
Quid sit charitas dei idē ait. Charitas est virt⁹ qua vidē deū: p̄-
fruiq; eo desideram⁹. Charitas vero proximi. Si quis tantā habu-
erit charitatē vt pat̄ sit etiā p̄ fr̄ib⁹ mori: p̄fecta ē in illo charitas.
Ca. octauū tertie pt̄ p̄mi libri: in exēplū euāgelij declaratū p̄ b̄t̄m.
Augustinū: q; vita actiua circa plura implicari oporteat. et contem-
platiue vnum sit necessarium.

Bi. n. qđ actiua q̄due p̄templatiua sit vita itiniae studuerim:
v̄ dilucidissime autoritate at̄ doctoris egregij aurelij **A**ugustini.
hic prope affirmare curauim⁹. **U**bi p̄ **M**arie et **M**arthe abas-
rū sororū similitudinē actiue vite labores:

et contemplatiue otium distincte in homelia ascensionis beatissime virginis conatus est indicare dicens. **S. i.** Videtis ergo charissimi et quantum arbitror iam intellexistis: in istis duabus mulieribus que ambe fuerunt dominus: grate: ambe amabiles: ambe discipule. Videtis ergo magnam aliquid intelligitis: quicumque intelligitis: quid audire et scire debetis: etiam qui non intelligitis in his duabus mulieribus duas vitas esse figuratas. presentem: videlicet actiuam laboriosam. et quietam videlicet contemplatiuam: erumnosam: et beatam. temporalem et eternam. Due sunt vite: de illis vos copiosius cogitate: cogitate quid habeat hec vita: non dico mala: non iniqua: non nefaria: non luxuriosa: non impia: sed laboriosa: erumnis plena: rumoribus fatigata: temptationibus sollicita. Hanc ipsam innocentem dico vitam: quales decebat habere Martam et Mariam. Hanc ergo quantum potestis inspicite: et de hac ut dixi copiosius quasi loquamur cogitate. Vita ergo inquam abeat ab illa domo: nec cum Marta erat nec cum Maria. Et si aliquis fuit domino intrate fugit. **S. ii.** Remanserunt ergo in illa domo que suscepit dominus in duabus feminis due vite: ambe innocentes: ambe laudabiles. Una laboriosa: altera otiosa: nulla facinorosa: nulla desidiosa. ambe innocentes: ambe inquam laudabiles: sed una laboriosa altera otiosa: nulla facinorosa quam cauere debet laboriosa: Nulla desidiosa: quam cauere debet otiosa: minime diuersarum scientiarum litterarumve studijs vacans. **S. iii.** Erant ergo in illa domo iste due vite. Et ipse fons vite. In Marta erat imago presentium. i. actiue. In Maria fuerunt otium. i. contemplatiue. Quod agebat Marta ibi sumus: dum actiuam gerimus vitam. Quod agebat Maria hoc speramus dum omnibus postpositis ad contemplatiuam vitam trahimur. **S. iiii.** Hoc agamus bene: ut illud habeamus plene. Nam quid id habemus aut quantum habemus: quoadiu hic sumus dum vitam agimus actiuam. Quantum est quod inde habemus: Nam et modo inde aliquid agimus: remoti a negotiis: depositis familiaribus curis: conuenissis: stans: auditis: in quantum hoc agitis Martam similes estis. Et facilius vos quod egit Maria: absque videlicet nimia litterarum legumque diuersarum discussione agitis: quasi ego qui preter rogo curis maximis scilicet et plurimis sacrarum litterarum subtilitatibus. Unde beatus. Beata rusticitas simplex et recta et igne diuino successa.

Capitulum nonum de sententia domini.

Ece iam quid inter actiuam et contemplatiuam interstitit vitam: indicauit nobis egregius doctor. Augustinus in super quid per domini sententiam idem Augustinus ostendat. Dum hec promouerit saluator. Mathei

verba. §.i. **M**arta marta sollicita es: et turbaris erga plurima:
Maria autē optimā partē elegit. que nō auferet̄ ab ea **M**arta
marta: repetitio nois inditium est dilectionis: aut forte mouēde
intētionis: vt audiret attentius bis vocata est: **M**arta marta au
di. Tu circa multa es occupata: in obligatione videlicet mādato
rum: legūq; diuersarū p̄ceptorum. Unum autē est opus. i. vnus
est necessariū: quod est p̄ceptū desiderandū dilectiōis **I**iesu xpi
dei veri et xi hoīs. **N**ō vnū opus quasi singulare opus. **S**ed opus est
qđ ad omnē spiritualiū diuinorūq; affectionē gustū et suauitatē se
ertēdit: hoc expedit necessariū est ad dei et p̄mi verā vendicadē
et possidere charitatē: de qua **H**ieronimus ait. **Q**ui sine charitate
est: sine deo est. **N**ō dixerat qui sine litterarū eruditōe et legum.
§.ii. **N**ō est vnus hoc egerat maria. **U**nus cogitate frēs mei: et
videte in ipsa multitudie spiritualiū et diuiorū affectionū. **S**i de
lectat nisi vnū scz desiderium dilectionis et visionis domini nostri
Iiesu xpi. **E**cce deo propitio q̄z multi estis. **Q**uis vos ferret nisi
vnū saperetis: in dei et p̄mi charitate. **U**nde in multis q̄es ista
p̄templatiōis: quasi dicat nec in multis p̄ceptorū obligatiōibus
pacifica possidet̄ quies spiritualis. **S**ed in vnū dilectionis p̄cep
tum. **I**deo sequit̄ exēplū. **V**a vnus et populus est. **T**olle vnū et tur
ba est. **Q**uid est turba: nisi multitudo turbata: s; audite apostolū.
§.iii. **O**bscuro autē vos frēs: multitudini dicebat: s; omnes vnus
facere volebat: psuadens ad contemplationis requiem. **O**bscuro
autē vos frēs vt idipsum discatis omnes scz charitatē dei et p̄mi
mi. **E**t nō sunt in nobis scismata disputationū inter tpaliū legum
cautelās: et spiritualiū: atq; diuinorū m̄erū affectionē. **S**itis autē
p̄fecti in eodē sensu dilectiōis dei: et in eadē scia charitatis:
§.iiii. **M**ā q̄ simpliciter manet cū **M**aria in dilectiōe **I**iesu xpi:
et charitate eius: i deo manet: et deus in eo: quā dominus qđ ex
cusauit dilectā suā coraz legisperitis. phariseis. et repulantibus in
cōuiuijs humāe sapie: de erroribus et peccatis illius iam per ignē
dilectionis consumptis: et annullatis. **S**ed magis increpat murmu
rantem phariseum in persona prudentium: et sapientium. **S**uū m̄s
di doctrinam: qui in excessibus electorum facillime scandalizan
tur. non aduertens ad vim diuine dilectionis: que omnia delicta
comburit. sicut succenditur in ardentissima fornace palea et stipu
la. §.v. **I**deo dixerat dominus phariseo: signa que erant tales.

ctionis in maria peccatrice: que nō fuerāt in eo. Unde absoluit
illa: et uite ex temeraria damnat̄ murmuracione. Et quod magis ēs
exemplo tunc duosq; debitorum ppria sua ipsaq; hūana prudētia
capit̄: p̄opalata ex ore suo s̄nia. Quod ille plus diligit cui pl̄ die
mittit̄. Itaq; nimio succēsa desiderio remissionis: multozū ob far
cinā reatum: imensoq; facinorum suozum que maria p̄gnosce
bat: maioris dilectionis signa intrinseca et extrinseca ostendit: q̄s
phariseus qui forte illi⁹ erat animi: quo alter ille pharise⁹ de quo
in euangelio domin⁹ p̄memorat vna cum publicano qui dicebat.
Ergo tibi gratias: rē. §. vi. Sic iste nesciens pprios defectus
signa dilectionis in domino non ostenderat. Sed maria murmus
rans p̄demnabat peccatricē: que mūdior erat illo. nam ex dilectio
ne sua ab oībns suis purificata peccatis remāsit. Unde diḡ fuit
excusationis apud scandalizatos. Longe magis apud sorores suas
Martā excusari a domino meruit: dum secus pedes domini se
dens diuina implebat sapiētia: in qua illud vnū quod saluator nccariū
fore ostēderat: tanq; infans i gremio collocat̄ matris. Nam dile
ctio Ihesu cristi et visio eius nutrit̄ et alit̄ a sapientia dei: nō ex scis
entiarū dogmatum: sed ex charitate altissimi. Quid autē sit sapia
et virtutes eius: ex libro sapie hic inferius intinabo.
Capitulum decimū de sapia contemplationis que imbuīt ab his
qui cum maria ignara litterarū simpliciter ad pedes domini in
humilitate petit̄: querit̄: et pulsat̄: orationibus: meditationibus: et
austeritatibus donum dilectiōis et visiōis Ihesu cristi.

Et enim Salomō. Sim enim artifex docuit me sapias
dei: videlicet que non nimio litterarū studio adipiscit̄: s̄
solum diuina fauente gratia in electozum cordib⁹ habis
tare delectat̄. §. i. Est enim in illa spiritus intelligentie: san
ctus vnicus: multiplex: subtilis: mobilis: disertus: icoinquat̄: cer
tus: suavis: amās: bonus: acutus: q̄ nihil uetat bene facere: huma
nus: benignus: stabilis: certus: securus: omnē habens virtutē: oia
perspiciens: et qui capit omnes spiritus intelligibiles Omnib⁹. n.
mobilibus: mobilior est sapientia. Attingit autes vbiq; propter su
am munditiam. Vapor est enim virtutis dei: et emanatio quedam
est claritatis oipot. ntis dei sincera: et ideo nihil inquinatū in illaz
cucurrit. Cādo: ē enī lucis eterne: et speculū sine macula dei maie
statis: et imago bonitatis illi⁹. Et cū sit vna: omnia p̄t: et p̄manens
in se: oia inouat: et p̄natiōes in aīas sanctas se transfert. Amicos

dei et prophetas constituit. **S.ii.** Memine enim diligit deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Est enim speciosior sole: et super omnem stellarum dispositionem. luci comparata inuenit prior. illi enim succedit nox. Sapientiam autem non vincit malitia. **S.iii.** Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter: et disponit omnia suaviter: hanc amavi et exquisivi a iuventute mea: Et quesivi sponsam meam mihi assumere: et amator factus sum forme illius. Generositate illius glorificat: contubernium habes dei: scilicet omnium dominus dilexit illam.

S.iiii. Doctrinæ est enim discipline dei spiritualis. Electric operum illius divinorum specialiter maximeque et si diuitie appetunt in vita: quid sapientia locupletius: que omnia operatur tam divina quam humana. Si autem sensus operatur: quis horum qui sunt magis quam illa est artifex: Et si iustitiam quis diligit magnas habet virtutes. **S.v.** Sobrietates enim et sapientiam docet: et iustitiam: et virtutem: quibus utilius nihil est in vita hominibus. Et similitudinem scientie humanarum rerum et litterarum quis desiderat: scit preterita per revelationem: et de futuris existimat per inspirationem diuinam. Scit versutias sermonum per lumen intelligentie spiritualis. Et solutiones: et dispositiones argumentorum: per lumen intellectus a deo supra naturam illustratum. **Signa et monstra** scit antequam fiant: et eventus temporum: et seculorum in apparitionibus: aut visionibus angelorum sanctorum: aut ipsius Iesu christi. **S.vi.** Proposui ergo hanc adducere mihi ad conuiuendum: sciens quoniam communicabit mecum de bonis spiritualibus. Et erit allocutio cogitationis et tedij mei: silentij: et solitudinis: diuini susurrj. i. mentalis dei locutio electorum cum deo et deus cum illis. Habeo propter hanc claritatem predicationum ad turbas et honores apud seniores: deuotos videlicet et spirituales: atque electos et sanctos viros. In ueris et acutis uiribus et ingenio inueniar in iudicio: et in conspectu potentium amabilis ero: et facies principum: mirabunt me. Facientem me sustinebunt. et loquentem me respicient: et sermone me plurimum omni suo impotent. **S.vij.** Proposita habeo per hanc immortalitatem: et memoriam eternam: is qui post me uenturi sunt relinqua. Disponam populos in doctrina dei in libris: et scriptis: et confessionibus. Et nationes erunt mihi subiecte: ex deuotione et fide. Timebunt me predicante: iudicia dei reges horredum. In multitudine deuotorum et spiritualium videbor bonus. Et in bello temptationum et persecutionum fortis: intrans in domum meam conscientie immaculate a consensu.

Unde conquesta cum illa scz sapientia absq; remorsu coiquati
onis reat. S. viii. Nō enī habet amaritudinē cōuersatio illi
nec tediū cōuictus illius: per donū contemplatiōis. Sed letitiam
z gaudium spirituale atq; diuinū in suauitate sensationū diuersas
rum. Hec cogitans apud me: z cōmemorans in corde meo qm̄ imo
mortalis est in cogitatione sapientia: z in amicitia illius dilectio
bona spiritualis: z diuina: Et in operibus manuum illi^o honestas
sine defectiōe. Et in certamine aduersantiū z obloquentiū loquēte
illi^o dilectionis diuise sapientia z preclaritas in cōmunicatiōe sermō
monū ipsius. Quā spiritus domini repleuit orbē terrarum. i. vtrū
usq; hominē. Et ideo hoc quod in eo p̄tiet oēs habet scientiā vocē
in p̄nuntiādo archana dei que non licet homini loqui. S. ix. Circa
cuibam querens vt mibi illā assumerē: videlicet in sponsam. Puer
autē erā: ex simplicitate more pure colūbe: z ingeniosus ex spūali
prudētia more serpētis: Et sortit^o suz aiāz bonā. diuina electiōe
z vocatione sp̄tiali. Et vt essem magis bonus: veni ad corp^o coin
quinatū: ad iustificandū z corroborandū illud: tanq; aurū in for
nace p̄ diuersas z inauditas temptatiōes diaboli. vbi oēs anime
virtutes z potētie in absentia sapie debilitant^r: z mortificāt subo
ter humanas vires: ita vt necesse sit deficere: z in multis reprehē
sibilibus contaminari. Et vt sciri quoniā aliter non possum eē cōs
tinēs nisi deus det: experientia ductus: qz sic oportebat vt p̄p̄iā
agnoscerē fragilitatē z miserā. Nam z hoc ipsum erat sapie op^o
necariū scz scire cui^o esset hoc donū qz donū dei est nō virt^o ho
minum z deprecatus sum illum: z dixi ex totis precordiis meis:
S. x. Et. L. ix. sapientie. Deus patrum meorum z domine mie qui
fecisti omnia verbo tuo. Et sapientiā tuā constituisti hominem vt
dominaret creature tue: que a te facta est vt disponat orbē terras
rum in equitate: z iustitia: z directione cordis iuditiū iudicis. Da
mibi sedium tuarum assuetudine sapientiā: z noli me reprobare a pu
eris tuis. Qui non litterarum eruditione: sed spirituali doctrina
sapientissimi facti sunt a te. Quoniam ego seruus tuus sum: z fili
us ancille tue: homo infirmus: z erigui temporis: z minor ad in
tellectum iudicij: z legum. Et si quis erit consumatus inter filios
hominum: si defuerit ab illo sapientia tuā: in nihilam computa
bitur: zc. S. xi. Mitte illam de celis sanctis tuis: z a sede magis
nititudinis tue: vt mecum sit: in bonis operibus exercendis: hūanif

diuinis: ac spiritualibus. Et mecū labore: impatienter: et humili-
ter aduersa tollerando. Quoniam hec non in humanarū litterarū
uiribus acquirunt: sed solum diuina sapientia tua: p̄ quā fac vt et
sciam quid acceptū sit apud te. Quā multi fallunt in iudicijs tuis
Nam abyssus multa sunt. §. xii. Scit enim illa omnia: et intelli-
git: et deducet me in operibus meis sobrie: et custodiet me ī sua po-
tentia. Ita vt absq̄ scientiarū: diuersarūq; legū rudimētis. erunt
accepta opera mea in vinculo operata dei dilectiōis et cetera.

§. xiii. Quis enim hominū poterit scire psiliū dei: aut quis potēit
cogitare quid velit deus. Cogitatiōes enim mortalius timide: et
incerte. p̄ uidentie nostre zc. Sensum autē tuum quis sciet nisi tu
dederis sapiam: et miseris spiritum sanctū tuum de altissimis. Et
sic sunt correcte semite eorū qui in terris sunt In multis tēptatio-
nibus et angustijs in tpe iustificatiōis. Et sic que tibi placent deci-
derunt homines electi facere in tpe magnificationis. Nam per
sapiam sanati sunt quicūq; placuerint tibi domine a p̄ncipio: ligē
vocare: iustificare: magnificare: in arcē tue cōtemplatiōis. Deniq;
glorificasti eos in gloriam tuam sempiternam.

Capitulū. xi. tertie partis libri primi: q̄ hec sapientia in electiōe: et
uocatione suscipit in gaudio et uirtute. Deinde p̄bat quos recipit
et iustificat cruciādo in tribulatione. Deniq; letificat. Ex libro ecc-
lesiastico Capitulo. iiii.

¶ In eam cōtemplatiuis uitay nisi vnum necessariū sit
scz amo: Hiesu cristi q̄ generat: et producit: nutrit et alit
solum in dei sapientia. Illam hic prope in testimonium
et in propositi mei confirmationē deducere decreui. Ne q̄s putet
ad arcem contemplationis pueniēdi modus sit litterarū studium
aut rerum humanarū vires oportere. Cū non sit volētis neq; cur-
rētis: sed domini miserentis. domino attestante atq; dicēte. *Deo*
mo venit ad me nisi pater meus traxerit eum. et eum duxerit p̄ viā
contemplationis. §. i. De uocatione et iustificatiōe contemplas-
tiorum. *Quē* at quos deus p̄ sapientiā ad p̄fectionē vocat q̄ il-
los corrigat et iustificat: postremo letos reddat. Ex ecclesiastico vt
supra diximus libro intimat vtilimū esse putauī: vbi sic habetur:
Sapientia filijs suis electis videlicet et contemplatiuis: vitā inspi-
rat dilectionis de qua saluator ipse ait. Qui credit p̄ dilectū ī me
non moriet̄ in eterū. Sed pater meus diliget eū et ad eum veni-
emus: et mansiōe apud eū faciemus scz in hac vita p̄ attractionē

contemplationis. In vita quidē eterna per plenā dei frustiones ⁊
clarissimam visionē. S.ii. Et ideo hec sapientia suscipit ex q̄
rentes p̄ uocationē ⁊ dei electionē: ⁊ preibit in uia iustitie ⁊ q̄ illā
diligit: diligit vitā. vitāz inquā p̄tēplatiuā. Et qui uigilauerit ad
illam p̄lectenē placōnem eius. Qui tenuerint illā per uirtutem
p̄tinue orationis: ⁊ deuotionū assiduitatē: vitā hereditabūt redē
ptoris dicentis. Ego sum uia: ueritas: ⁊ uita. unde. Et quo introi
bit benedicet de⁹. Qui seruiūt ei obsequētes erūt sancto filio suo
Et eos qui diligūt illam diligit de⁹. qui audit illā ex ore saluatoris
dicentis. Qui audit me non p̄fundet: sed indicat gentes actiue
uite in spiritualib⁹ ⁊ diuinis imperitas. S.iii. Et qui intuetur
illā p̄ imitationē Hiesu xpi dicēt. Qui seq̄t me n̄ ābulat i tene
bris: s̄z habebit lūm uite ⁊ salutē. Et ideo p̄m anebit confidens
Si crediderit ei in remūeratione patientie hereditabit illam. Et
erunt in confirmatione creature illoz am per exemplum humilita
tis ⁊ tollerantie in aduersis: qm̄ in tēptatione ambulat cū eo tpe
iustificatiōis. S.iiii. Et in primis elegit euz ad iustificandū. An
timorē: ⁊ metū: ⁊ p̄bationē inducet super illum. Et cruciabit illū
in tribulatione doctrine sue donec temptet illū in cogitationib⁹
eius: ⁊ credat anime illius. S.v. Tandē in tpe magnificationis
firmabit illū: ⁊ iter adducet directū ad illū. Et letificabit eū i deli
tijs ⁊ spūalib⁹. Et dēudabit dñs Hiesus absōsa sua mysteria: ui
sionēq; diuinā illi electo suo. Et thesaurizat sup̄ eū sciaz rerū spiri
tualium: ⁊ intellectū iustitie ad obediendū gratie. Si autē oberra
uerit p̄ ignorantia: fragilitatē: uel deceptionē: sapientia ⁊ gratia
dei derelinquet eum: ⁊ tradet eum in manus inimici: in correctio
nem: siue purgationē: q; electus non potest damnari. Sed quos
diligit: corrigit ⁊ castigat. Et omnem filium quē recipit flagellat
S.vi. Fili conserua tempus in uirtutib⁹ ⁊ bonis operibus: ⁊ deu
ta a malo. p̄dico anima tua non p̄fundaris dicere uerū. Et enim
confusio adducēs peccatū q̄ mala intentione ⁊ mala uolūtate rea
tus p̄petrant. Et est p̄fusio adducēs gloriā ⁊ gratiā his q̄ diuina
p̄missione tpe iustificatiōis p̄bant in camino tēptationū: ut ide
uere dei charitatis uoluntatez scire consequi: ⁊ uendicare securi⁹
ualeāt. Quam indicat beatus Bernardus dicens.
Capitulū duodecimū de uia ⁊ bona dei uoluntate ad cognoscēdūz
p̄ discussionē anime electorum.

Quod aut in totū vult. Primo considerandū qđ illud sit qđ sic
 q velit. deinde quantū velit: r quomodo velit: Si qđ in totū
 vult: deus est. Discutiendū est ei quantum r quomō velit:
 r vtrū ipse in p̄ceptis sui ipsius: oimq; q̄ sunt r eē p̄nt: r hoc nō tm̄
 ex iudicio rōis: s; etiā ex affectu mētis. vt iā voluntas plusq; volū
 tas sit: vt amor sit: vt dilectio sit: vt sit charitas: sit vnitas spiritus:
 Sic enim diligendus est deus. §. i. Magna enī voluntas ad
 deū amor est: dilectio est: adhesio est: sui coniunctio: charitas frui
 tio. Vnitas vero cū deo spiritus hoīs sursum coherētis p̄ficiētis
 in deū volūtatis est p̄fectio. Cum iā nō solūmodo vult qđ de^o vult
 sed sic est non tm̄ affectus: sed in affectu p̄fectus: vt non possit vel
 le nisi quod deus vult. Velle aut qđ deus vult: hoc est iam deo simi
 le esse. Nō posse nisi qđ deus vult: hoc est iam quod de^o ē cui velle
 r esse id ipsum est. §. ii. Unde bene dicit q; tūc plene videbimus
 eū sicuti est: cū similes ei erim⁹: hoc est erim⁹: qđ ille est: Quibus
 enim potestas data est filios dei fieri. Data est potestas: non qui
 dem vt sint deus: sed sint tamē quod de^o est. Sint sancti futuri
 plene beati. Nō est nec aliunde hic sancti: nec ibi futuri beati q; z
 ex deo: qui eorum sanctitas r beatitudo est. Et hoc est omnis p̄fe
 ctio similitudo dei. Et ideo huic p̄fectioni nutrienda est sp̄ volun
 tas: amor preparandus. voluntas cohibēda ne in aliena dissipetur
 §. iii. Ecce iam a beato Bernardo dilucide intellexistis fratres qđ
 omnib⁹ qui ad contemplatiuā trahunt diuinitus vitā: voluntas bo
 na: intētio: r finis in conseruatione dilectionis: r amoris dei re
 putat⁹ p̄ facto. Nunc autē ab eodē scribit⁹ vris contemplatiuis
 de Monte dei: ordinis carthusiensis qđ tenentur minime more
 actiuorum ad obligationem r seruitutem legum omnium. Sed
 in dilectione adherere deo iuxta mandata diuine legis: p̄sertim
 ad p̄imum. Dilige dominum deū tuum: rē. Cum dicat apostolus
 Si ducimini spiritu iam nō estis sub lege. §. iiii. De v̄bis beati
 Bernardi. Nō est v̄m lāguere circa cōia p̄cepta: neq; hoc solū at
 tēdere qđ p̄cipiat de^o: s; qđ velit: pbātes sit voluntas dei bona:
 bene placēs r p̄fecta ad oīa m̄di gaudia postponēdū. Et vnū tm̄
 p̄ceptū dilectōis ihu xpi p̄lectēdū. Aliorū. n. scz actiuorū ē viuere
 deo i cūcti: singulq; mādatis: tū diuinis q; eccliaisticis. V̄m ē ad
 herē spū accordis seruore: iuxta illud. Da mihi cor tuum r sufficit
 Et horum est deum credere: iuxta litteram: scire sm̄ leges: amare
 r reuerti iux cōia et eccliaistica mādata. Quib⁹ dictū ē a domino

Non qui dixerit verbo tñi dñe domine sed qui fecerit corporalia
aut spiritualia misericordie opera: intrabit regnum celorum. **Uñ**
autē est sapere diuino gustu: intelligere diuina mysteria pgnoscere
et honorū gratiarūq; diuersitatē. Frui dei diuinitate i unitate et tri
nitate perfecta. **S. v.** Absit tñ fratres a conscie vestre extimati
one: a paruitate et humilitate vestra: et ab ore vestro omnis altitu
do scientiarum: sublimiūq; librorum: aut subtilitatē legum canoni
carum et p̄munium. Quia altum sapere studio naturali litterarū:
mors est. Et facile se continentē in altum obstupescere: et de vita
periclitari contemplatiua: et ad inferos in eternum demergi. **Uñ**
apostolus. Noli altum sapere: sed time. Non nomen aliud professis
oni vestre imponite. Alium titulum operi vestro inscribite. Feras
vos potius indomitas et incauatas bestias: que aliter et cōmuni
hominum more domari non poterant extimate et appellate.

S. vi. Sola est igitur a domino cōmendata dilectio oratione et desis
derio appetenda: ac solcite inquirenda: de qua beatus Augustin⁹
in sermone sic loquitur. **Uñ** merito itaq; magister bonus dilectionē
sic sepe commendat: tanq; sola precipienda sit. Sine qua non pos
sunt possideri a contemplatiuis cetera bona. Sicuti sunt gaudiū
par: longanimitas: bonitas: benignitas: fides: mansuetudo: conti
nentia. Que non possunt haberi sine ceteris bonis: donis scz spiri
tus sancti: in timore dei: pietate proximi. scientia spiritualium rez
rum: sapientia diuinorum mysteriorum: intellectu diuine visionis
fortitudine omnibus aduersis.

**Explicit liber primus dictus mitralis: cum de gloria et dignitate
in eo probetur. viroꝝ spiritualium.** Partes enim tres habet.
quarum in prima tractatur de admonitione et correctione perse
quentium: calumniantium: atq; temere improperantium viris ero
p̄tis senioribus deuotis: et contemplatiuis. **Secunda** vero
diuersa dei iudicia manifestat. **Tertia** autē ps. pb̄gat obligati
onem actiuorum ad vniuersa fidei christiāe diuina p̄mūiaq; m̄ā
data pertinere. **Et q̄** ad vñū tñi teneantur contemplatiui scz dile
ctiōis m̄adatū: a quo pendet ois lex et preceptū.

**Incipit liber secundus dictus virga nuptialis: cū de virga angu
stiarū electorū in eo a diuersis sancti doctozibus descripta posita
sit.** Ac tres ptes habet. **Quarū** p̄ma d̄i iustificatiua: eo q̄ de tpe
iustificatiōis electorū tractet. **Habetq;** capitula decem et septem.
Primum de verbis beati Bernardi ad carthugiēses.

Secundū de verbis **Abertini de Casale**. Tertiū de verbis
Boneuenture: ordinis minorū. Quartū de verbis **Johā**
nis Bersonis. Quintū de eodē in libro de imitatione xpi
 Sextum de eodem libro. **L. vi.** Septimū de eodē libro. **L. vii.**
 Octauū de verbis sanctissimi et pitissimi viri magni **Sualterij**.
 Nonū de eodē opere libro secūdo. **C. xxij.** Decimū de eodez li
 bro et eodē capitulo. Undecimū de eodē libro in sequēti **Ca.**
 Duodecimū de eodē libro. **xxviii.** Capitulo. Decimūtertū de
 eodē libro et eodē capitulo. Decimūquartū de eodē libro. **xlj.**
 capitulo. Decimūquintū de eodē libro et eodē capitulo.
 Decimūsertū de eodē libro et eodē capitulo.
 Decimūseptimū de eodem libro et eodem capitulo.
 Secūda pars dicitur temporalis: eo quod de diuersitatē temporū ele
 ctorum dinumerat. Et habet capitula undecim.
 Capitulū primū de initio vocationis. Capitulū secundū de
 similitudine vite **Ihesu christi**: inci piens a cōceptione vsq; ad res
 surrectionē: vsq; ad capitulū undecimū.
 Capitulū undecimū de deceptione spiritus sancti.
 Tertia pars appellatur deceptiua: eo quod de deceptione electorum
 in ea habet. Et habet capitula. **xvi.**
 Capitulū primū: secundū: tertū: et quartū: de sermōe **btī Berns**
ardi de tribus temporibus electorū. Capitulū quintū de **xbis Agōis**.
 Capitulū sextū: septimū: octauū. nonū: de quodam opere spirituali:
 edito a quodā sancto viro ordinis predicatorū. Capitulū deci
 mum de verbis **Aug: Pauli: et Dauid.** Capitulū undecimum
 de opere predicto. Capitulū duodecimū de verbis **Aug:** de
 vita christiana. Capitulū decimūtertū quod electus nec potest
 aliqd mala voluntate agere dū iustificatur. Capitulū decimūquar
 tū quod post tempus magnificationis succedit tempus glorificationis in eternā
 gloriā. Capitulū. decimūquintū et decimūsertū de eadē materia

Explicit tabula secūdi libri

Exordium secūdi libri

n **Quis** de his que nos in primo libro scripserim iuocatis
 one: iustificatione: et magnificatione electorum fabulas voc
 luisse figere putet. Diuersorum sanctorum: doctorumque ecclesiasticorum
 sententias suscipietes: aliqui de sensu ad sensum: aliqui de verbo ad **xpū**
 aliqui ca. **Denique** in omnibus supradictorum sanctorum autoritatibus dicta nostra
 curauimus affirmare

Explicit exordium.

D 3

Incipit narratio prime partis

e Numeranda sunt flagella fr̄es mei quib⁹ deus verari permittit electos: a bonis ⁊ malis angelis: a bonis ⁊ malis hominib⁹. Et nōnūq̄ p se metipsum tpe iustificatiōis eorū: deserēs eos vt pbent tanq̄ aurū in tēptationib⁹: ifirmitatib⁹: ⁊ psecutiōnib⁹ multis: put a viris sanctissimis: eruditissimisq̄: q̄ i huiusmodi puitia tanq̄ lōge expti cōscribere ausi sunt: fieri valebit? cētiores Ca. primū: ex capitulo duodecimo b̄ri Bernardi ad carthugiēses

¶ Qui enī pugnat contra ꝑcupiscētias patit molestias: q̄ v̄o cere adhuc non preualet ad pfectū affectiōes. Qui v̄o ad libertatē iā aspirat: excutere a se non p̄t imaginatiōes affectionum: ⁊ noxias: vel occupatorias: vel ociosas: que exinde passim oriunt cogitationes. Hinc in tpe psalmodie: orationis ceterorum exercitiōū spiritualiū in corde serui dei ⁊ nolētis: ⁊ reluctātis: imaginatiōes reuoluunt: ⁊ fantasmata cogitaciōnū versant: a quib⁹ velut auib⁹ imūdis insidentib⁹: ⁊ circumuolātib⁹ sacrificiū orōnis ac deuotionis: vel orō rapit de manu tenentis: vel sepe pollutur vsq̄ ad lachrymas offerētis. Fitq̄ miserabilis ⁊ misere aie. iniqua spiritu ⁊ orōne: volūtate cordis ⁊ itentiōis ⁊ corporis. p̄mptū obsequiū sibi defendēte. Mali vero ip̄obitate affectū sibi p̄eripiente ⁊ intellectū mēte sepi⁹ sine fructu remanente. Hinc infirmioribus aīs: incipientiū videlicet ⁊ in quib⁹ ꝑcupiscētie carnis ⁊ seculi nōdū mortificate sunt: passim vitia curiositatis ebullūt. Hinc solitudinis ⁊ silētij querunt inordinate ⁊ ppositi inimice ꝑsolatiōes i via regia: ꝑmuniū institutiōnū furtiua. ꝑprie volūtatis diuerticula solitiōnū fastidiū nouitatū p̄sumptio. Que quidē erigi animi p̄uritū ⁊ tediū quasi ꝑfabricādo vident ad horā lenire s̄ calefaciūt: ⁊ accedūt: ⁊ ut postmodū nequi⁹ ferueāt p̄uriāt effūtiūt. Hinc enī fiūt cottidie noue occupationes: noue actionū ⁊ laborū aduentiōnes: lectiōes diuersę: nō ad edificandū aīm: sed ad fallendū taro dantis diei tediū: vt cū damnauerit solitari⁹ oīa vetera: oīa solita ⁊ defecerit noua: nō restet nisi odiū celle ⁊ fuga matura.

Capitulum secundū de trib⁹ crucibus perfectōrū qui trahunt ad arcem ꝑtemplationis Abertini de Casale.

i Los ip̄fectos incipiētes quos p p̄fectū gratie diuina sapientia educē infēdit ad p̄fectū: q̄ oīno separat a phariseorū supcilio. S̄ in defectib⁹ sepe aliorū ip̄fectōrū ad sui eorū hūiliationē sinit iuolui. Cōiter tñ isti paulatī formāt ⁊ t̄ducūt ad ꝑticipiū xtutū: q̄ in cruce ꝑficientiū describent: vt nūc v̄nā: nunc

aliā virtute faciat eos apprehēdere: et simpliciter in similibus ruinis ariditatū defectibus: et alterationibus: nunc bonorum: nunc malorum eos exercere incipit etc. De cruce penitentium §. i. Secunda crux est penitentium: et consistit in hoc quod aliqua precipua statū perfectionis per gustat: et ad istum statū quoniam deus pervenit animam in gustibus: tota mentis conatu anhelat. Quia vero multum a perfectione deficit: ideo quoniam divinis privatur gustibus: statim de sua infirmitate desperat: nec credit cum multa formidine et obscuritate quod deus eam multum tenere diligat: nec quod eam erigere velit ad vias perfectionis: multum ista vacillat iter bonum et malum: modo vitam immutat: et sibi regulas perfectionis format. Et quoniam sentit modicum gustum statim se credit ascendere super penas ventorum. Et quod non est adhuc seipsa vacua: ideo multum libenter gustat deus: ut seipsum promouentem et consolantem et dotantem virtutibus. Et nisi caueat sibi: super ventum proprie reputationis ponit et allidit valde. Verum quod benedictus et pius deus: eam ad perfectionem elegit: lumen claritatis sue illustrat: et in suum redigens nihilum ad horam amoris illius casus stigmatum vehementiam: et eam se metipsa cruciat: ipsas in seipsas retrahere permittit. Itaque sibi misericorditer subtrahit sentimentum quod dedit: ob quod talis anima portat seipsam ut clavus in corde etc. §. ii. Permittit autem dominus in his multas simplicitates: et crebro deceptiones quas tamen et pia intentionis radice: et sua bonitate supportat: ad multarum experientiarum utilitatem tribuit. Hic statim non potest seipsam profundare in cogitatione sue abyssalis malitie: quod cecitas sua seipsum velamen excusationis apponit: nec potest plene ferri in rectam estimationem primi: id est seipsum pro viros perfectos: propter suam experientiam de modico defectu (quod forte est perfectus) iudicat. quod tamen ad perfectum tendit: in tali iudicio non durat. Hic statim cum dulcedine amico et cum brachia strigit coram deo. Et licet velit ferri propter domini mandatum: ad inimicorum amorem tamen cum difficultate et cum modico sapore potest ferri in eorum amorem et cetera ut inferi. §. iii. Et quod benedictus Ihesus: ut pia mater amorose: et ut pius medicus pro medicinas efficaces hinc ad perfectiones intendit adducere: ideo ipsius crebro ut eum in propria cogitatione experitur faciat temptationibus subdit spiritualibus: et carnalibus: et nova vitia in suis prioribus vanitatibus interpretata in ipsa excitari permittit. Gustus et delectationes subtrahit: imo et lumen quod sibi dederat obscurat: et eum tamen mente quod carne sic tribulationibus circumcingit: ut iste quasi se derelictum a deo reputare habeat: unde crebro cum multis lachrymis clamat. Quare oblitus es mei: et quare pertristat me icedo dum affligit me inimicus

Ideo crebro prope desperationē eū dimittit sic: vt lamentus Job
sibi deo videat de nouo formare. Unde se damnandū timēs totas
liter sepe dicit. Percat dies etc. Sed qz deo ad pfectionē adducit:
hic eū non dimittit: nec quasi de sua damnatiōe pprio euz dolore
pmittit. Sed qz videt sibi qz a plāta pedis vsqz ad verticē ipse to-
tus int^o & extra sit dei iniuria: ideo tanto odio exardescit cōtra se:
qz si non timeret deū offendere: se ipsuz totū ptereret: vt langulas
figuli etc. Sequit^r circa finē. §. iiii. Tunc eā mortuā sub pedib^o
suis sternit. In his enī tribulationib^o est nex^o pūctionis istorū du-
orū statuū. Et qui i his tribulationib^o est: se ad osium ppinguare
sciat quo in spōsi introducat cubiculum. §. v. Tertia crux ē pfe-
ctorū: que est p̄mixtio doloruz & gaudiorū: quib^o ferunt: replent: et
agitant aie p̄fectorū. Dolor est trāformatio cordis ipsorū i dolen-
do inmensitatē iniuriarū diuine maiestatis btē trinitatis. Et ali^o dor-
lor quo ad humanā p̄patiēdo in xpo etc. Gaudiū x̄o est fructio: et
p̄tēplatio gaudiosa: qua spirit^o sanct^o in christo eos eleuat vt fru-
ant^r & gaudeāt de illo gaudio quo credunt p̄tēplantur: & intelligūt
illud gaudiū quo in beata trinitate p̄fone diuine seipsis gaudet: &
infinite infinite fruunt. Secundum gaudium est in vnitate. chris-
ti dei videlicz & hominis: breuiter concludendo & cetera.
Sequuntur infinite abyssales sue pprie malitie & malignitat^o cog-
nitiones: quas causa breuitatis omittim^o: vt citi^o ad correctionez
& finē sue crucis & pfectionis veniamus. §. vi. Attende at qz
tales electi pmittuntur tēptari, ppter cordis eorū superbias edo-
mandas. Qui nō solū debēt se reputare infirmos ppter porcinas
tēptationes: verū superbissimos demones ppter occultas & radica-
tas in eis supbias ppter quas dei gratia saluo suo ordine nō pos-
tuit in eis opari puritatē: ne eis fiet in ruinā: ex q̄ humiliatiōe in
nobis effugata supbia. & amore n̄ri a q̄bus oritur omne obstaculū
gratie: iā tūc expurgamur a fecib^o p̄cupiscētie: vt p hoc trāsp̄te
mur in statu crucis pfecte. Sic ergo videre potes qz lapsus electo-
rum ex diuino munere in eis coopat^r in bonū. Quomō vero deus
electos ducat p tēptatiōes: & ppria nibilitatē p eas ostēdat: & eos
cadētes sup manū pietatis sue suscipiat: nec eos a culpa abso: bēi
pmittat: sed eos releuet in maiori gratia. Eleganter beat^o Bern-
nard^o describit sup psalmū q̄ habitat. §. vii. Attēde at qz pi^o hies
sus parcit elect^o: dimittēdo eis culpā: & nō ex toto pacit: quia se
in vita infligit aliquam reatus penam.

Ob quod patet q nullū peccatū est impunitū in eo qui facit illud.
Verū maxima charitas Hiesu ipas penas punitas p̄teritarū
culparū i electis p x̄tutē patiētie p̄stituit i maria lucra meritorū
Unde r̄ ipas punitōnes eiusdem in bonū cooperari facit. Et licet
aliquas penas ab electis requirat diuina iustitia: tamen post hec
penam soluens est pijsimi Hiesu penitentia p nobis in sua passi
one assumpta. S. viii. Attende diligenter q̄ totus conatus istis
us stat⁹ est mentē iub diuina obediētia plenissime stabilire: r̄ a se
ipsa totaliter deficere: vt transire valeat in virtuosas operatiōes
r̄ p̄fectiones similitudinis Hiesu christi: r̄ sue sanctissime matris.
Unde amicos r̄ inimicos diligit. Et peccantibus r̄ r̄uētib⁹ tāq̄
mater p̄patit⁹: r̄ cetera. S. ix. Quid ergo dicendum de his electi
quorum quis fuerit sp̄tialissima gratia vsq̄ ab vtero matris sue
vocat⁹: r̄ singularissima electione elect⁹ est ad gustandū r̄ viden
dum deum in diuinitate: r̄ christum in carne tangendū r̄ osculan
dum: vsq̄ dum diuine ac sacratissime trinitatis dilectionē maris
mā: visionemq̄ dilucidissimam habuerit spiritualē. Si per igno
rantiam zelo iustitie errauerit: si in nimia sollicitudine in rebus tā
spiritualibus q̄s familiaribus zelo honoris dei. r̄ religionis in his
se impedierit: que non licebāt ei. Vel in nimia se extenderit chari
tatis offensione: vt inde dilectos suos trahere valeret ad contēpla
tionis arcem. cum arda sit via eius: r̄ pauci sint qui pambulet eam.
Nonne ideo facilius: vltroq̄ remittit⁹ peccatum magnū huiusmo
di electis. p̄pter eius dilectionem: Non sic peccatum minimū a
ctiuis relaxat deus nisi ad minimū quadrātem satisfaciāt. Ita vt
rationē reddē teneāt vsq̄ ad oē x̄bū ociosum: dño attestante ac
dicēte. De x̄bo otioso q̄d cūq̄ dixerit homies rationem reddituri.
sunt in nouissimo die.

Capitulu tertiu Bonauētura i libello de mōte p̄tēplatiōis. xl. ca.
de cogitatiōibus r̄ tēptationibus electorum que ad perfectum
effectum perueniunt.

Proficet etiā p̄tēptui h̄re tales cogitationes: r̄ earū ipoz
p̄ tunitatē irridē: r̄ hostē q̄ eas imittit q̄i. p̄terendo p̄sonam
vel attonitā eē faciēdo: videlicet vt eā i peccati lutū p̄cipis
tet. Aliq̄s p̄ tales cogitatiōes p̄nt p̄tingē operatiōes ad ex. Que
grandia eēnt peccata: p̄fert i si p̄sensus affuerit. S̄z cū p̄sensus ma
le volūtat⁹ nō est: tales opatiōes non h̄nt pl⁹ de peccato q̄s ipse co
gitatiōis inuitē. Nec ideo oportz fieri p̄fessionē in sp̄ali: nisi sacerdo
ti in huiusmodi discreto: vel vna vice ad totū bene declarandum.

ad finē: q̄ in posterum p̄fessor paucis verbis valeat intelligere factum. Et potest dici sic. Ego tales habui cogitationes inuite tam fortes q̄ talis secut⁹ est effectus. Et accidit q̄ quanto q̄s conabit⁹ fortius resistere: tanto citius cadit: q̄ tunc ampli⁹ de hoc cogitat⁹: et fortificat⁹ imaginatio: ex qua orit⁹ talis effect⁹. Diligentia fieri debeat de corrigēdo aliuz: sic q̄ hoc discrete fiat: et q̄ credat⁹ q̄ q̄ corrigat⁹ conectione bene utat⁹: et q̄ in detestatione mali meli⁹ eueniat. Aliter taceri p̄t: et malū sola displicētia reprobari. Quid cus his ergo p̄templatiuis p̄lectis agere tenent⁹ p̄fessores: q̄ p̄ obliuionem omisit i p̄fessione q̄d nulluz fore putauerat peccatū. alioq̄n nullo pacto fecisset. Sic et que meritoria esse charitatis credebatur quum hūiliter et deuote p̄gnouerit culpā suam. S. i. ex vigesimo octauo capitulo tertie ptis de p̄fectu religiōis. De septē affectibus mētis: vbi habet⁹ malū et peccatū electoruz q̄d p̄uertit i bonū. Quādoq̄ bonis cooperant⁹ in bonū mala aliēa: vel etiā pp̄ua q̄dā post p̄uersionē ut ex eis magis humiliēter: et amplius in ardescēt in amorem dei: qui eos in talib⁹ vitijs tolerauit. et a talib⁹ liberauit. Et ideo Bonauentura in suo stimulo amoris ait: in nō reputādo se. S. ii. Ad hoc etiam cogitare potes q̄ qui sunt ab istis exterioribus abstracti: et soli deo vacāt: ita seruēt mouent in ip̄m q̄ p̄pter nimiam intensionē mentis co: p̄ ita afficit⁹ ut dissolui videat⁹: et ad nimiam redigat⁹ debilitatē. Et ideo ut vires resumant nec penit⁹ desitiant. Et ne etiā sua sanctitas ab alijs aduertatur se offerāt sepius solatio p̄rimorū: sp̄ tamen ad honorē dei omnia facientes. Et ideo stultū est fratrem suū p̄ qualibet trufa iudicare aut imp̄fectū reputare. Multo quidē minus in viris spiritualib⁹: et exptis in via dei: et in rectorib⁹: et prelatis: in quib⁹ primitias spiritus inesse putandum est: sp̄ dum spiritualiter i ceteris agāt. S. iii. Multi sunt honestissimi exteri⁹ q̄ parū p̄ficiunt interi⁹. Et multi sunt dissoluti in gestibus: qui in corde sunt sanctissimi et amicissimi dei. Quat⁹ p̄pei⁹ est: aliqui sunt odoriferi hoib⁹: et coram deo sunt fedissimi: et sue exterioris sc̄titat⁹ iā suā mercedē recepūt. Et aliq̄ apparet hoib⁹ p̄ctores: quorū interior p̄uersatio i celis est. Nō tñ dico q̄n mltoties p̄uersatio extēio: corūdeat itēio. Et q̄ hoc velle etiā p̄trariū discernē nō valem⁹: oēs filios dei iudicem⁹: et nō inferiores oib⁹: nisi p̄trariū māfeste videam⁹. sc̄z sue male volūtāt⁹ qua damnari solēt peccatores. Nam de hoīs proximī: et de sue excellentia sanctitatis incerti sumus: s̄ de multiplici n̄ra malitia certi

sumus. §.iii. Magna est eni presumptio velle erga proximum
z multo pei⁹ erga spirituales prelatos: z patres deuotos in eū limi
tare isluentia diuie bonitatis. Quia oēs mores sui mihi nō placēt
Et qd insani? qz velle diuinā p⁹placētā: Im meam p⁹placētā re
gulare. Hoc tunc facio qñ illud quod non placet mihi suspico: nō
placere deo. Hinc multi errauerunt non aduētentes q⁹ inditia dei
abyssus multa.

Capitulū quartum ex industria octaua mystice theologie solēnissi
mi doctoris sacre theologie ret in dono p⁹templationis probao
tissimi viri domini Johānis Berfonis cancelarij Parisine ecclesie

Nonnulli expertissimi viri passiones diuersas annumera
n uerunt: siue affectiones: que oriunt⁹ ab extrinsecorū abo
iectorū imutatione: nunc ab intrinseca fantasia: vel ima
ginatione: nunc autē a ratione negotiante: vel spiritu diuino desu
per illustrante: nunc a bonis angelis: nunc a malis: a duersus quos
est nobis collectatio mag⁹ qz aduersus carnē z sanguinē. Adeo q⁹
purissime sanctificate q⁹ aie molestissimos aliquñ stumulos blasphe
miarū sordidissimarū spurritiarū pati cogant: etiam in senectute
z solitudie sua quales nesciebant ipsimet dū in mundi conuersati
one iter medias tēptatōdes carnīs z nudi adolēscētiōres x⁹fabant⁹

Sequitur in eadem industria cur deus hec permittat aut faciat.

§. i. Quia deus tanq⁹ obiectū summe p⁹ueniēs presentat aie per
cognitionem: subsequitur gaudium de eius presentia. Et si absit
tristitia: spes: v⁹ met⁹: oriunt⁹. Ceterū de nūero passionū multi mul
ta tradid. rūt. Ut aristoteles i rhetoricis Verbo in tractatu de
orōne. Guilhelmus parisiēsis in suo penitētiāli. Et alij quidā nunc
plures nunc paucores numerāt. Ademinimus eas alio loco vsq⁹
vigenariū extendisse. Ego nouenario contētus est: qmuis eas ins
numerabiles esse nō ambigat. Cum dicat Ambrosius. Per tribu
lationem crescit spiritus.

Capitulū qntū ex libro de imitatione Christi z p⁹tēptu mīdi. C. lxiij.

Imo tā sanctus z p⁹fectus est qui non habeat aliq⁹ndo
n tēptatōdes: z plene eis carere non possumus. Sūt enī
tēptationes hoīm valde vtilēs: licz molestē sunt z gra
ues q⁹ i is homo humiliat: purgat: z erudit. Omnes sancti p mul
tas tribulationes: z tēptationes trāserunt: z perfecērūt. Non est
aliq⁹ ordo tam sanctus: z locus tā secretus vbi non sint tēptati
ones: vel aduersitates: vt in ecclesiastico. xxvi. Vasa figuli pbat
formax: z hoies iustos tēptatio tribulatiōis.

Capitulū septū. De eodē libro in antecedētī capitulo dixerat.

Onū est q̄ patiamur q̄nq; p̄tradictiones: z male: z ipse
b cte de nobis sentiat: etiā si bene agim⁹: z intendam⁹. Ita
sepe iuuant ad infirmitatē: z a vana gloria nos defendūt.
Tū meli⁹ est: q̄ iteriorē testē deū querim⁹: q̄n foris vilipendimur
ab hominib⁹: z non bene de nobis credit. Juxta verbū domini dī
centis. Beati eritis quū maledixerint vobis boies: z p̄secuti vos
fuerint: z dixerint omne malū aduersus vos: mentientes p̄pter
me. Gaudete in illa hora z exultate zc.

Capitulū septimum de eodem libro. C. vi.

Loria boni hoīs testimoniū bone p̄scie. Habe bonam cōs
s scientiam: z semper habebis letitiā: bona p̄scia valde mul
ta p̄t portare: z valde leta est inter aduersa. Mala p̄scia sp̄
timida z inquieta. Suauiter requiesces si te cor tuum non rep̄e
benderit. Unde dictū est. Quicq̄d agant homines intentio iudi
cat omnes. Et dominus in euangelio: Beati mūdo corde quoniā
ipsi deū videbūt. Et ideo Augustin⁹ de interna locutione.

Capitulum octauum

Dominibus aduersitatibus non inueni tam efficax res
medium q̄z vulnera hiesu crisi. In illis domio securus:
z requiesco intrepidus. Christus mortuus est pro nobis:
nil tam ad mortem nobis q̄ morte xp̄i nō sanet: tota spes mea est
in morte domini mei. Hora eius: meritum meū: refugium meuz
salus vita et resurrectio mea: meritum meum miseratio domini.
Non sum meriti inops q̄z dū ille miserationū dominus non defu
erit. Et si mie domini multe multus sum ego in meritum. Quan
to ille potentior ad saluandum: tanto ego securior. Peccaui pec
catum grande: z multorum sum mihi cōsciū delictorū: nec sic des
spero quoniam vbi abundauit delictum: ibi abundauit z grā.
Capitulum nonum ex libro vt supra. C. vii.

Tu est cum hiesu firmabit in eum: illum dilige z amicum
tene: qui omnibus recedentibus: te non relinquet: nec pa
tiet in fine te perire. ab omnibus oportet te aliquando se
parare: siue velis: siue nolis. tene te apud hiesum viuens: z mori
ens: z illius fidelitati te committe: qui omnibus deficiētib⁹ po
test iuuare solus. Dilectus tuus talis est nature vt alienum nō ve
lit admittere: sed solus vult cor tuum habere: z tanq̄z rex in trono
sedere. Si scires te ab omni creatura vacuare hiesus vellet libē
ter tecum habitare: quoniam z ipse dixerat. Qui non relinquet

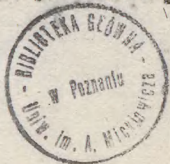
patrem: aut matrem: aut fratres: aut sorores: adhuc et animam suam propter me: non potest meus esse discipulus. Idcirco electos per ecclesiam hunc vocat dicens. Venite ad me omnes qui concupiscitis me et a generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis: et hereditas mea super mel et fauam: memoria mea in generatione seculorum.

Capitulum decimum ex libro de nobilitate anime magni Gualterij vitoniensis parisijs in sacra pagina laureati magni sanctissimi quoque viri: ad cuius tumulum multa sunt miracula. C. xxxvi. primi libri De tempore iustificationis electorum.

Idonet tamen hominem sufferre primo multas temptaciones et in istis temptaciones accidunt frequenter quibusdam viris et mulieribus postquam solatio fuerit subtracta diuersis modis ex malitia inimici. Quas quoniam diabolus precipit deuotionis multum subtracta: ita quod anima quasi nuda per tempore relinquitur. Tunc imittit qualesdam temptaciones luxurie: vel gulae tam feruentes et ardentes: quod reputant se nunquam prius expositos tam graues toto tempore vite sue quoniam erant maxime dediti peccatis: in tantum quod credunt eis impossibile diu stare: et sufferre quin incidant necessario in temptaciones. Sic de incredulitate sacri altaris: de desperatione: de blasphemia dei et sanctorum de tedio vite proprie: amaritudinis tristitie. Timore de se ipsis in horrores et timores agitates. Apparentes eis vel in imaginatione vel corporali effigie: vel dormiendo: vel vigilando: pluribusque modis quod dicere sciamus In conclusione autem. Sed qui noluerit expectare paulisper: et pati penam modicam: manus dei valde prope est: et cito iunat. Ipse secure eos custodit: et ipsi nesciunt qualiter nec precipiunt: sic dixit David propheta. Cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum. et glorificabo eum. Ideo Augustinus. ix. iul. Quia in ista humana miseria peior hostis est caueda superbia. Ideo nimirum si non penitus extinguitur in carne sanctorum continentium ista concupiscentia: ut de pugna nata aduersus eam periculorum suorum animus admoueat: nec securus erifat in nobis ipsis sola infirmitas causa pugnandi: et rursus infirmitas ad notitiam est non superbiendi: proinde ut virtus qua hic superbiiri potest: si superbiat in infirmitate non perficet.

Capitulum undecimum capitulo. xxij. secundi libri de impedimentis a spiritualibus inimicis: et ab hominibus persecutibus: et a propria concupiscentia. Ierat enim in precedenti capitulo libri huius secundi Quod quicumque ad profectum cupiebat contemplationis puer

Et

nire habit⁹ formeq; peregrini ad sanctā ciuitatē Hierusalē tendē
tis similitudinē gestare deberet. Erit quidē hic peregrin⁹ desideo
rum electarū animarū cupientū puenire ad sanctam ciuitatem
uisionis ⁊ dilectionis domini nostri hiesu cristi. *Via* at est patiētia
vera: cū tollerātia: atq; fortitudie in aduersis: ⁊ temptationib⁹ vēs
dicanda. Defectiones vie hui⁹ opera sunt agēda tam corporalia
q̄s spiritualia bona: ac optima. *Dietas* idicat esse habitum chari
tatis: ⁊ humilitatis. *De* nāq; virtutes in huiusmodi verba valent
exerceri. dicēdo. *Nihil sum: nihil habeo: nihil nisi vnū concupisco.*
Tūc vero renuere a corde ⁊ animo in quātū potest tenet: omnia
mundi gaudia: ⁊ omnia vitare que secularia sunt.
Capitulum duodecimum. Tandem in capitulo prealegato. xxii
in picipio ait.

Tūc es in via ⁊ scis qualiter ire debes: caueas modo de
inimicis qui solliciti sunt impedire te ⁊ cetera. Nam post
multas tribulationes insurgēt tres inimici: videlicet. *Car*
nis concupiscentia. *Timo*r proprie imbecillitatis. *Et* spirit⁹ imū
di conantes te de via patientie tuum deducere desiderium: ⁊ ad
cōmune mundi gaudij redire facere: subtilitatibus: cautelis atq;
deceptionib⁹ suis dicētes q̄ nō es confessus bene: vel aliquod pec
catum antiquum in corde tuo est occultatum quod non cognoscis
⁊ de quo non fuisti confessus: ⁊ ideo te oportet desiderium tuum
dimittere: ac melius confiteri: noli credere huic dicto q; falsum
est secure confidas q; es in via: nec indiges maiori discussione per
confessionem pro illo quod preteritum est: constanter teneas vias
tuas: sollicite cogita de domino hiesu christo. *Consimiliter* si vl
cant q; nō es dignus habere dilectionem dei: nō credas eis. *Tūc*
partim timore: partim minis: partim adulatione: ⁊ falsa complas
centia: *Deinde* q; cades in infirmitatē: in fantasias: vel frenesim:
vel in paupertatem: ⁊ miseriam corporales. *Et* q; nullus te videbit
⁊ incidet in tēptationē diaboli. *Et* si eos non audieris. icipiēt spo
liare: ⁊ verberare te: ⁊ facere tibi verecundiā in quātū possunt: hoc
est quando faciēt omnia opera tua: quantūcūq; bene stant puerſa
ab alijs iudicare: in patrē peiorēq; mutari: ita q; q̄quid facere vel
les p; vtilitate corporis. vel aie p; alios impediret: vel postponeret
sicq; appposito tuo frustrabēis in oib⁹ q̄ rōnabiliter cupis. *Et*
totū istud faciūt: vt p; melācolia ⁊ malā volūtātē ad irā p; primos
exciteris. *Sz* p; istas molestias: ⁊ alias q̄ accidē pnt accipe ihm in
mēoria tua s; recordaē q; nihil potes nihil hēs vñ nihil dōmo pdes

Capitulū decimūtertium de huiusmodi tribulationibus;

Postquēti capitulo continuat dicens. Postquē inimici tui vidēt q̄ nō sis tristis: nec irat⁹: incipient adulatione ⁊ p̄placencia opera tua bona ad mentē reuocare. Et talia impedimēta senties: vel consimilia: partim ex carne: partim ex mundis: partim ex diabolo: ⁊ plura alia q̄s non suffitio nunc enarrare. Talia enim leto patientibus aīo dicet dominus. Venite ad me omnes qui laboratis: ⁊ onerati estis: ⁊ ego reficiā vos. Iccirco: Ioh. criso. super Matheus. In primis grauis ⁊ insupportabilis ipetus diaboli: q̄ si quis forti animo sustinuerit eū in seculo: inuenit eū infirmiorē. Quāto. n. pl⁹ percussus fuerit mag⁹ refrigeret ⁊ deficiat. Capitulum decimūquartū capitulo. xix. secūdi libri de quattuor t̄pibus p̄fectionū vbi sic habet circa principū de verbis Pauli.

Eos deus p̄sciuit p̄so mes fieri imagini filij sui hos vō q̄ cauit: quos vocauit: hos iustificauit: et quos iustificauit hos magnificauit: ⁊ quos magnificauit: hos ⁊ glorificauit. Possunt hec verba magis spiritualiter itelligi de aiab⁹ que i sensatione reformat⁹: quib⁹ de⁹ dat magnā gratie abundantiam: et multo maiorē circa eos h̄z sollicitudinē: q̄ filij sui sunt spiritualiter: qui portant plenā imaginē ⁊ similitudinē filij sui Iesu cristi. In quib⁹ beatus Paulus diuidit operationē domini nostri in q̄t̄ tuo: t̄pa. Anū est t̄ps vocationis anime a mundi vanitate. Et illo lud t̄ps est frequenter quietū: ⁊ confortatiuū: q̄ in principio talis homo qui ad magnā gratiā est dispositus: viuaciter ⁊ sensibiliter est inspiratus: Et frequenter sentit tantā dulcedinem in deuotione: ⁊ tot habet lachrymas in compunctiōe: q̄ apparet sibi aliquā q̄ quasi dimidie est in celo. Sed hec suauitas postea transit p̄ modico t̄pe. Et accidit secundum sez tempus iustificationis.

Capitulū decimūquintum.

Uodq̄ est laboriosum: quia quando incipit potenter p̄cedere in via iustitie: ⁊ voluntatē suam apponere ad resistēdū oib⁹ peccatis iteri⁹: ⁊ exteri⁹. ⁊ desiderū extendere ad virtutes ⁊ amorē ihesu cristi. Tunc sentit impedimentū tā intrinsec⁹ ex duritia voluntatis sue: q̄ extrinsecus ex tēptationib⁹ inimici: q̄ frequenter multū torquef. Nec est mirū q̄ ita diu icuratus fuit: ad falsas mundi dilectionē. Et hoc nō videt: q̄ non p̄t rectificari sine calefactiōe: ⁊ in partem alteram deflecti: sicut baculus curuus: et adhuc viridis nō potest rectificari nisi in igne p̄iectus sit: et calefactus.

Ideo dominus noster Ihesus christus sciens bene quid est disforme anime expediens: et opportunum: permittit illam sic vexari et turbari varijs temptationibus: et bene examinari varijs tribulationibus spiritua libus: quousque tota rubigo imunditie ab ea per ignem sit euacuata: et combusta. Et hoc fiet inuisibilis per actus dubitationes: et prolixitates: quod erit quasi in desperatione quia apparebit quasi derelicta a deo: et totaliter posita in manibus inimici: excepta modica fiducia: quam habet deo misericordia: et bonitate: quod hanc fiduciam occultam dominus noster Ihesus christus in tali anime dimittit quantumcumque se elogauerit ab eadem per quam anime spiritus a desperatione elauatur. Et a spiritualibus miseris conseruatur. Hoc etiam fit extrinsecus: seu extra se: quia ita mortificabitur: et in sensualitate punietur: vel per diuersas infirmitates: per sensibilem vexationem diabolicam: vel per occultam potentiam dei: sicque anima sentiendo: et ferendo corpus miserum punietur. Nec sciet qualiter vel ubi pati non possit in corpore: nisi dominus noster Ihesus christus illam in corde conseruaret. Nec omnia autem sunt causa probationis more Iohannis crisostomi super Mattheum dicenti. Qui murmurat de periculo temptationis murmurat de premio probationis. In illo enim negotio non potest requies inueniri nisi precesserit labor. Quanto magis in spiritualibus rebus nisi precesserit temptatio: non potest esse probatio.

Capitulum decimum sextum. ex capitulo quadragesimo secundo eiusdem libri secundi. Qualiter gratia contemplationis in profectibus subtrahitur. Et remanet anime ceca et nesciens aliquid bonum dicere.

Stende ergo mihi animam que per inspirationem gratie habet oculus spirituale apertum in consideratione Ihesu christi: et que separatur: et abstrahitur a dilectione mundi in tantum quod habet puritatem: et paupertatem spiritus: spirituale internum silentium: et pacem in conscientia. Celsitudinem cogitationis: solitudinem: et secretum cordis: vigilem dormitionem sponse. Et que perdit delectationem: dilectionem: et gaudium huius mundi. Et rapitur ex delectatione celestis saporis: et spiritus sitit: veraciterque suspirat ad beatam presentiam Ihesu christi. Et secure dicere queso quod hec anime ardet totaliter in amorem: et resplendet spirituali lumine. Et digna est ad nomen sponse: et honorem similiter puenire: quod reformata est pro illo tempore in sensatione virtutum omnium predictarum.

Capitulum decimum septimum de subtractione gratie.

f Requenter tamen accidit quod gratia in parte subtrahitur: propter corruptionem humane fragilitatis. Et permittitur anima cadere in carnalitate sicut prius fuit. Et tunc est anima in pena et

dolore: q̄ ceca est: ⁊ insipida: ⁊ nescit aliqd bonū. Est etiā debilis:
⁊ ipotes: opp: essa corpore: ⁊ omnib⁹ sensib⁹ corporalib⁹. Et querit
⁊ desiderat facie Hiesu iterū videre: ⁊ nō ipsum p̄inuenire. Quia
scriptura sacra de deo sic dicit. Idol̄ q̄z vultū absconderit nō est
qui p̄templet eam: Quādo offēdit se non potest eū aia nō videre.
q̄ lux est. Et quando abscondit se non p̄t eum videre: q̄ ipsa anima
est obscura. Scultatio sua non est nisi subtilis probatio anime. Et
offensio sua est mirabilis anime cōfortatio.

De p̄fortatione absentie. Ca. xviii. Ca. xxiiii:

n On mireris licet sensatio gratie q̄nq̄ subtrahat a dilecti
one Hiesu christi: q̄ sacra scriptura idē dicit de sp̄sa. Et
quod de ipsa accidit p̄similiter. Quiesui ⁊ non inuēi illum: vocaui
⁊ non respōdit mihi. Ac si diceret. Quando in fragilitatē cado tē
gratia subtrahit. casus me⁹: causa est subtractiōis gratie dei: non
fuga ipsius dei. Sed tunc sentias penā mie mee in absentia: Et
quiesui eum p̄ subtilitatē cogitationis: vbi p̄i⁹ eū habui: ⁊ nō inue
ni: vocaui eum p̄ magnū cordis desiderū. ⁊ respōsum sensibile nō
dedit mihi. Et tunc clamaui ex toto corde. Reuertere dilecte mi: ⁊
vt apparet non audiuit me penalis sensatio mea: ⁊ inmissio carna
lium delectationū: ⁊ timorū: ⁊ in hoc tpm. Et carētia fortitudinis
mee spiritualiū est p̄tinu⁹ clamor anime mee ad dominū H̄i: sum
xp̄m. Et tñ dominus modico tpe facit se extraneuz: nec venit nec
accedit: quantūcūq̄ fortiter clamauro: quia satis securus de dile
ctore suo est. q̄ non vult ad amorem seculi totaliter reuerti: q̄ non
potest sapore illi⁹ gustare. Et ideo dñs tardat diuti⁹: ⁊ expectat.

Capitulū decimūnonū de reuersione gratie.

t andē quum voluerit redit plen⁹ gratia: ⁊ veritate Et visio
tat animā: q̄ languet in desiderio p̄ suspiria dilectiōis ad
presentiā suā: ⁊ tāgit illā: ac vngit eā valde lēiter oleo exultatiōis
Et eam ab omni pena subito facit sanam. Et tunc anima clamat
ad Hiesum. Oleū effusum nomen tuum ⁊c.

Explicit ps̄ p̄ma sc̄i libri.

Incipit ps̄ sc̄da secūdi libri.

Quod at̄ p̄fectiōes electorū icipiāt a letitia: ⁊ gaudio sp̄iali
q̄ p̄ficiāt in penis: ⁊ p̄ficiāt in gratia. ⁊ virtutib⁹: ⁊ donis sp̄i
ritualib⁹ more sup̄i p̄scripto. br̄s Gregori⁹ sic inq̄t i mo
ralib⁹. Tres sunt modi p̄uorū Inchoatio: medietas: atz p̄fectio
In inchoatiōe at̄ iueniunt blādīmēta dulcedis. In medio q̄ tpe cer
tania tēptationis. Ad extremū x̄o p̄fectionē plenitudinis. Repeo

ri enim in libro summe deuotiois sancti viri Agonis pancere sus
ue lorice: q; lorica sup nudo detulisse fert. Qualiter dñs Iesus cõo
uersat cum electis animab; in via vite mortalis huius in decem
capitula: in quibus p similitudinẽ vite z mortis: z resurrectionis
domini nostri Iesu cristi. Status incipiẽtiũ: pfitiẽtiũ: z pfectoũ
disiõguit: incipiẽs a pceptione domini in vtero beatissime virgĩs
clausi z conclusi. Et hoc in primo ascribitur capitulo: ex quo summe
breuitatis sbaz colligẽde decreui. vt incipiẽtiũ exordia pgnoscam;
dilucidius: z sic psequi iã statui donec ad tps iustificatiois illorũ
z penarum pueniam: vsq; ad resurrectionẽ ipsorũ. Necnõ de ps
fitiẽtiũ: z pfectoũ initio: medio: z gloriosissimo fine eorũ silẽ
tio trãsire volui.

Incipit capitulum p̄mum de initio
vocationis electorũ: de quo dicitur p pphetã de psona xpi: vice dei ois
potentis.

Capitulum p̄mum secunde partis secundi libri
Filius meus es tu ego hodie genui te. Hac etenim p̄ma ifus
fide gr̄e talis: tãtaq; p̄ritio peccatoris esse potuit: q; i du
plum recipit gr̄as vltra qm sue saluti expediat. Vñ Jere
mias ait. Dimissa est iniquitas illius: suscepit duplitia p oibus pecc
catis suis. Quia ppter q̄litateĩ pcepti Iesu hic in sua p̄siderati
one clausus remãet: ac circumdatus in vtero ðe hũllitatis. Vñ se
se incipiẽs debile: z oino velut cecus i spiritualibus esse pgnoscit.
Capitulum secundum secunde partis secundi libri.
Capitulo secundo de tpe natiuitatis. Unde Isaias ait.

Parvulus datus est nobis: z fili; natus est nob. Hac at ða
p similitudie Iesu xpi. gratia dei a m̄tis obscuritate: z ope
rum bonorum debilitate ad lucem z fortitudines electum
suus oriri facit. Verumtẽm more parvuli xpi nascentis: nudum vas
gientem: patientem: loco pecudũ: z iter bouẽ z asinus. Et i p̄sepe
mãfuetũ iacentẽ: z collocatũ se reperit. Quia ppter iũ psalmi ðba
mẽito ait. Vermis suus z ñ hõ: opprobrium hoim: z abiectio pleb.
Et sicut xps a Virgine gloriosa: z a Ioseph paup̄ibus iuoluit p̄a
nis: sic tpe isto gloriosa trinitas: z dñs Iesus modico z paruo as
moris indumẽto electoꝝ corda implet.

Capitulo tertio. Capitulus tertius de p̄fectu electoꝝ.
Empore qdẽ quo Christus ad tps aõnoꝝ puenit ad duos
t deci: solietatem gerebat matris: z Ioseph. Et sicut p̄fitie
bat ðtute: z sapia: sic nulli dubiũ psilum in oibus prebẽ
debebat parentibus. Sic itaq; in hoc vocationis tpe electi in dei

magna dilectiōe roborant: ita deo iungunt amore vt tāq̄s sodalis:
lis: z socius: familiariter ad inuicē p̄sentiant: tam electus in obedi
entia diuine volūtatis: q̄s z ipse deus in exaudiēdo om̄ie desiderii
cordis dilecti sui. Quis p̄pter ad tantā gratiarū donorumq̄ spūas
liū crismatus p̄uēit sublimitatē: vt dicere audeat euāgelij: z **Adas**
tbei p̄ferre v̄ba. **Adan** dñi erat mecū p̄fortās me. Et illud sapie
Qui creauit me requirit in tabernaculo meo. Nec nō z more apli
fari potest. Gratia dei sum quod sum: z gratia dei in me vacua nō
fuit. Qm̄ q̄cqd̄ petit accipit: z pulsanti illico tanq̄s sibi valde vni
to solio aperit: z ad libitum sese deus illi cōcedit: atq̄ donat: per
manēdo secū in mētis eleuatiōe gustuq̄ spiritualium deliciarum.
Unde secure p̄ferre valet verba Iohannis: Qui me misit mecuz
est: z non reliquit me soluz: q̄ ego que placita sunt ei facio sp̄.

Capitulum quartum secunde ptis secundi libri.

Capitulo quarto de tempore probationis incipientium.

Ecce quidē q̄rto tpe euētus: z occurus tribulationū z āgu
biliarū est: quomō dñs Iesus p̄ tres dies: z tribus noctibus
ocultus in tēplo remāsit: vsq̄ ad q̄rtū diē: q̄ figuram gerit
quarti status gratie: quo cātus gaudium oē: oisq̄ letitia amittitur
Et dolorū oim̄ verba replēt. Qm̄ pene huic addite sunt: z dei do
lentes sagitte pectori imisse sunt. iuxta verba beati Job dicentis.
Verba mea dolore sunt plēa. q̄ sagitte dñi in me sunt. Et q̄ dñs
vt p̄fectius euz hoc dilectore suo z strictius vniri valeat: occultat
se ab eo: in figura q̄ttuor dierū: z trium noctium: q̄bus in templo
remāserat a matre: z Ioseph abscōsus: z occultus pmittēs euz sup̄
modum fatigari. Sic itaq̄ electos suos verari dimittit in his sep
tem p̄secutionibus: quarū q̄ttuor sunt corporales: z tres spūales.
De corporalibus angustijs. Prima p̄secutio est amissio rerū t̄pas
lium: sicut offitiorum: dignitatū: fame: z diuitiarum. Secunda p̄se
cutio est mēbrorū infirmitas: z diuersas: variatq̄ egritudines. Tercia
est mentis vagatio: p̄turbatioq̄ in malis proisus cogitationi
bus. Quarta est consolationū spiritualium afflictio z privatio.
De spiritualibus doloribus. Primus dolor est memorie alienatō
ab oib̄ pene b̄is opib̄: z in paruis. pessimisq̄ cogitatisib̄ scelera
horredaq̄ faciora mēte p̄tractādo. Secūsus dolor: intellect̄ p̄uaricā
tō ē: vt nō recto iudicio: neq̄ in se: neq̄ in alijs vti valeat s̄ sepe d̄cis

E iiii

piat. Et in speculatiōe scelerum diuersaruz: ⁊ spurcitiarum pluriz
 maruz inuoluit. Tertio dolor est bone voluntatis corruptio: ita vt
 iuitus cogat elect⁹ etiā has solummō poptare: ⁊ velle neqtias: q̄
 mortis causa sunt: ⁊ amissiois gratiaruz. Quia de re vna cuz p̄fals
 migrapbo vlulare: ac dicere p̄r: Afflict⁹ sum: ⁊ humiliat⁹ sum nis
 mis. Sic itaq; ⁊ ipse elect⁹ dolēs ait. Humiliat⁹ sum nimis. Rugie
 bam a gemitu cordis mei. Et illud Achabeorū. Sanctificatio
 eius desolata est sicut solitudo: dies festi ei⁹ p̄uersi sunt in luctum
 Tandē preseruat a desperationē: ocula dei p̄uidētia: donec imen
 so lumine ad dilectū suuz redeat in maiori lumine gratiarū q̄z p̄i⁹
 fuisse: Unde Bernard⁹ in p̄batione electorū: ⁊ de p̄fusione puer
 lozum ait. Sicut sanctis ⁊ electis tribulatio operat̄ patiētia: patio
 entia. p̄bationē: p̄batio spem. spes at̄ nō p̄fundit. Sic damnādis
 ⁊ reprobis tribulatio parit econtrario pusillaminitatē: pusillamini
 tas p̄turbationē: p̄turbatio desperationē: ⁊ illa iterimit. Sic itaq;
 p̄fectorū p̄missioēs ab imp̄fectorum lapsu operib⁹ his p̄gnoscent
 dilucidissime. Quia electi post tenebras sperāt eis lucē venturam
 Adore p̄phetico. Habitatib⁹ in regione ymbre mortis lux orta ē
 eis. Non sic ip̄s: non sic: sed tanq; puluis quē p̄cūt vent⁹ a facie
 terre: ideo non resurgēt impij in iudicio: neq; peccatores in cōsilio
 iustorū: Quā nouit domin⁹ viā iustorū. Et iter ipiorū peribit.
 Sequit̄ modo de resurrectionē virtutū: donorū: ⁊ gratiaruz spiri
 tualū in statu p̄ficientiū. Capitulo quinto de quinto statu gratie.
 Capitulum quintum secunde ptis libri secundi.

q̄ Quinto nāq; statu gratie ostendit se de⁹ animabus: ⁊ corpo
 ribus dilectorū suorū: ita p̄festo: ⁊ obediēs: vt quicqd̄ in bo
 nis agere operibus voluerit p̄ficē valeant. Utroq; p̄cedit electo
 tanq; dominator sui possidere diuine gratie sceptrū. Sed eū q̄ in
 trono suo facit: cuz quo ⁊ ipse dñs in vnitae dilectiois p̄cedit: sic
 in ecclesiastico legit. Sedēs sup̄ tronū illius ⁊ dominās deus ipse
 creauit eā i spū sancto. De ca. sexto de sexto statu gratie.

Capitulum sextum secunde ptis libri secundi.

s̄ Sexto eadē tpe: status p̄ficienti fuit i dño Iesu: quomō a
 decimo octauo anno: vsq; ad. xix. occultauerat sue diuinita
 tis sapias: virtutē: atq; potentia. Et eo tpe baptizat⁹ est a Johāne.
 Petijtq; solitudinē vt opera p̄nie pageret: ⁊ vt p̄modi⁹ diuinitatē
 sue summe p̄tēplatiōi vacare possz. Sic quoq; in hoc statu electus

in spiritu sancti baptisinate mundat^o opari optat pnie meritum.
Quare ab hoim puerfatide alienari qrit: vt diuie sancteqz trini-
tatis viside iam z gustu supno summis in delitijs abundant^o frui
valeat. Quā qdes grāz quum obtinuisse uouerit: stupore nō minis
mo: nō mirari nō poterit. Iux^{ta} Hāie vaticinium. Tunc videbis et
afflues: z mirabilē: z dilatabilē cor tuum. Et ideo magi magisqz so-
litudinē appetit: vt ide sibi euēiat quod de solitario pnuuntiat Je-
remias: dum ait. Sedebit solitarius z tacebit: qz eleuabit se sup se.
Et huiusmodi spiritu degustato: gaudiuz cordis assumit: lingua in-
bilat: corpore qescit. Adore psalmi. Letatum est cor meus: z exul-
tauit lingua mea: isup z caro mea requiescet in spe. De ca. septi-
mo de septio statu gratie.

Capitulum septimum.

Septimum porro tps: status gratie pfitentius in dño Jesu
s pfitē: quum diuie sapie sue opera idicabat i sanādo egros-
tos: demōiacos liberādo: z signa magna exercēdo. Sic ita
q electus: tunc diuina infuside gratie sup humanā p̄siderationem
sciaz intellectus: z sapias acqrit in pgnitide sacraruz litteraruz: z in
telligētia rerū spiritaliū i gustu z maxia suauitate spirit^u sancti.
Unde in sapia dicit. In medio ecclesie aperuit os eius: z impleuit
eum spiritu sapie z intellectus. Et apostolus ad Corīthios. In oibus
diuites facti estis in illo in omni vbo: z in omni scia: sicut testimo-
nium xp̄i pfirmatus est in nobis. Tandē ad tm̄ electi: pfectus pue-
niunt hoc in statu septimo: vt z miracula operari possint. Et ab oi
corruptide oēs sensus sentiāt alienos: ita q non nisi ad virtutum
actus morigeratosqz conuertē gestus pnt. Itaqz tps hoc: tps bene-
dictum est: sicut in genesi dicit. Benedixit deus diei septimo: et
sanctificauit illum: eo q tps inocētie est. Unde Ambrosius de of-
fitijs fari ausus est. Beata vitā: vitā in quaz effitunt trāquillitas
conscientie: z securitas innocentie.

Capitulum octauum de octauo statu gratie.

Capitulum octauum secunde partis secundi libri.

b De in octauo statu: tps passiuum fuit: atqz mortale: quo
tps in mēte: aia z corpore: angustias acerrimas: durissima
qz verbea: p̄peria: necnō d̄fēiqz horrendā mortē passus est: adeo
vt a glorioso corpore pretio az aiaz suā separare voluit. Sic itaqz
deus i dilectis suis vt imitatores sui sint: euenire p̄mittit. Unde
post signa: opera: z vtutes eorum spiritalis: atqz diuinas in ara se-
missime crucis tanqz aurum in fornace purificatos ad seipsuz ele-

etos trahere volēs: tuti⁹ mori desinit. Nam illos horribili spiritali
 liq̄ obire morte ex priuatiōe ⁊ separatiōe tā aie q̄s corporis ab oī
 constantia ⁊ stabilitate d̄tutū: gratiarū: atq; diuinorū donorū dī
 sponit dñs: vt totius humāe fragilitatis calamitatē: miseriāq; in
 mēte: In aīa: atq; corpore summo sentiāt crutiātū: ⁊ pena horribili:
 ita vt tunc oīs talis elect⁹ in baratrū se deputatum inferni putet
 penit⁹. Iuxta qđ in parabolis dicit̄ incliata est ad mortē dom⁹ ei⁹:
 ⁊ ad inferos semita illi⁹. Tunc q̄ppe toti⁹ humāe conditionis abie
 ctiōes exsurgūt: ⁊ oēs habitudies peccādi in potētis aie: ⁊ in corp
 oris sensus excitant: ⁊ p̄ter velle in actus reprehēsbiles: ac ifeo
 ctos tam in mēte q̄s in corpore ducit̄ hic cultor xp̄i: q̄ ⁊ in se diluci
 distime cognoscit abomiabiles cadauerū naturali morte defuncto
 rum cōditiones h̄re. Nā tanq̄s mortu⁹ ipotens est ad bona exer
 cendū opera. Corruptibilis effici⁹. tendēsq; vsq; ad pulueris nibis
 lationē: virtutū: ⁊ gratiarū. Veniq; putet: atq; fetet in suiipsi⁹ cōsi
 derationes scelestissimas. Unde ait Isaias. Erīt p̄ suauī odore fe
 to. Patit̄ ifelix iste in se (q̄sq; apud deum felicissim⁹ sit) actiuas
 cadauerum similitudines ⁊ viuorū passiuas mestitias: int̄ eosq; ro
 lores. Nōre diuitū: ⁊ opulentū: quum p̄ mortē a suauitate deliti
 arū se oportere separari cognoscūt: ⁊ in inferiorum baratro sepiliri
 cernūt dilucidissime. Sic electis suis mētalib⁹: corporeisq; nefans
 dis operib⁹ mereri putat. Ut in luce habet̄ euāgelio. Mortu⁹ est
 diues spiritualiū gratiarū: ⁊ sepult⁹ est in inferno p̄ nimīa suēpsus
 abiectiōis humilitatē. Quē p̄pter a dco sese penit⁹ derelictū crea
 dit hō ille: q̄sq; oculto tñ modo i vlnas strict⁹: dultusq; āplectat̄
 domin⁹ eū. Nam quāto seuer⁹ agere in dilectore suum videt̄: tan
 to gloriōsi⁹ p̄ abiecte illi⁹ humilitatis cognitionē: in dilectionē dī
 uine trinitatis habet̄: ⁊ eleuat̄. Nam confusio hui⁹ electi nō sicut
 ceterorū adducit p̄ctm. Verū lōge magis: magisq; gloriā v̄dicat:
 ⁊ honorē illi. Iuxta illud ecclesiastici. Est cōfusio adducēs peccatū:
 ⁊ est cōfusio adducēs gloriā: ⁊ gratiā. Unde apostolus. Ubi autē
 abundauit peccatū supabundauit ⁊ gratia: vt sicut regnauit pec
 catū in mortē: ita ⁊ gratia regnet p̄ iustitiā in vitā eternam.
 De capitulo nono de nono statu gratie.
 Capitulum nonum secunde partis secundi libri.

De nāq; nono statu spiritalis gratie: oculte immortalitatis
 b domini: similitudinē electorū aie vna tenēt cuz anima dñi
 nri Iesu xp̄i: q̄ a iudeis pditus iā putabat̄ defunctus: penit

tusq; erectus. Ipſius at̄ immortalis aia diuina roborata virtute iſer-
noꝝ clauſtra frangēs de limbi obſcuritate ſanctos prēs potēter
liberant: & in ameno deliciaruz paradifo feliciter collocant. Sic
itaq; ſpūs predictorū electorū ab horribili p̄libata morte liberaf
ac viuificat diuina virtute palmā ſalutis: victoriāq; ſuſcipiens de
martirio precedēti: vbi aſſumpſerit potēſtatē oīa ſubiugādī q̄ illi
nocuerāt mala. Prout legit̄ in pſalmo. *Di*a ſubiecit ſub pedibus
eius. Reſumēs inſup mirabiles & triūphales ſenſatiōes. Et oīa q̄
exceſſiua dona: & copioſa mēra: que apponunt realē excellentiaz
in rōalez ſpiritū ſuſcitāt. Et etiā ita excellēter illa apparēt q̄ i eo-
rum eſſentia tūc vnūquodq; videt̄ gloriſicatū. Quia, p̄pter queq;
ſenſualis volūptas: & aptitudo peccādī tā in mente q̄ in ſenſibus
mortificate penit̄: & oīno remanet ſopite. Sic etiā ab oī obſcuri-
tate: virtutes oēs in hoc ſunt ſtatu liberate: & apertū habēt oſtium
ad exercendū ſeſe libere: & expedite in ipſorū actib⁹ virtuoſiſſimis:
itaq; a nullo ampli⁹ ipediri poſſint impedimēto vitioſo. Unde in
Apocalipſi dictum eſt. *E*cce dedi coraz te hoſtiū apertū: qđ nemo
p̄t clauderē. *O* aia benedicta ab omni viculo ſoluta: que ſummaz
ac ſanctā libertatē adepta eſt: que p̄ incōſiderabilē cognitiōes in
abyſſum p̄funde humilitatis ſpeculādo ducit ſe. Et in altitudinē
ſupne icreateq; ſapīe ſublimiter p̄templādo eleuat̄. Unde fiduti-
aliter verbis vti electus poteit̄ regis Dauid. *Q*uā nō derelinques
aiam meā in inferno: nec dabis ſanctuz tuum videre corruptionem.
*N*otas mihi feciſti vias vite: adiplebis me letitia cum vultu tuo:
delectatiōes in dextera tua vſq; in finē. Et ideo Iſaias ait. *N*on
vocaberis vltra derelicta: & terra tua nō vocabit̄ āpli⁹ deſolata: ſ;
vocaberis volūtas mea in ea. Nempe hō hoc i ſtatu poſſeſſorē ſe
rept̄ diuie p̄ſolatiōis: quā nūq; deguſtauerat. Et totū ſuū eē hūa-
num i p̄ſpecta dei reſuſcitāt piucundū. Et a nūero mortaliū pecca-
torum recedit oīno: & in gratia firmat⁹ eſt. Itaq; nūq; amplius ſpi-
ritualiter mori poterit: neq; huiuſmodi mors domiabit̄ illi. Quos
niam more Pauli ad Romanos. *E*turgens ex mortuis iam non
mori: mors illi vltra non dominabit̄. Dicente propheta. *Q*uam
ſanctificatus fuero in vobis: congregabo vos de vnīuerſis terris:
tribulationum: videlicet & anguſtiarum. Et effundam ſuper vos
aquam mundam: & mundabimini ab omnibus inquinamentiſ ve-
ſtris. Et dabo vobis ſp̄ritum nouum & cetera.

Capitulum decimum secunde partis secundi libri.
Capitulo decimo de decimo statu gratie secundi libri.

Decimū vltimūue tps fuit beatitudis dum humanitas xp̄i
d̄ glorificata remāserat sese miraculose suis ostendendo di
scipulis. Et sic in mundo stetit vsq; ad ascensionis diē. Sic
itaq; hoc tpe stat^o decimus gratie figurat. Qui q̄dē tante extitit
dignitatis: vt q̄sq; mūdo conuersari videret: celestis tñ paradisi
possidebat gloriā. Sic elect^o ifusiōe gratie: qua nulla porro creatu
ra impedimentū ministrare p̄t: nec suā auferre gloriā. Et actu: bitu
q; iā glorificato in via vite huius domiēs q̄ p̄tine: atq; vigilans
oēs sp̄ virtutes sup̄ humanā existimationē obriet: diuino succēsa
amore. Quare hō ille vna cū Iheremia fari p̄pellit: atq; dice cogit.
De excelsio misit ignē de^o in ossibus meis. Ideo insup tunc virtu
tes fortificant q̄ quasi diuine vident esse in potētia: ita vt nullo
actu corporeo p̄ aliquā penā co:porales euacuari p̄t huiuscemodi
beatitudo. Neq; actu p̄nt pliri^o debilitari. Hec septē autē virtu
tes principales: theologice scz 7 cardiales: necnon spiritus sancti
munera: atq; octo beacitudinū vires ab omnipotēti deo donātur
robore 7 firmitate fulcite in hoc statu. Quāobrē si hō iste videt
tam seipsum q̄z filiorū suorum corpora: penis seuisissimis: aut corpo
rali relatori morte reēq; sensuali meroze turbari possz. Quā quod
in alijs hoib^o sensualis efficere^o dolor: factū est in illo diuino nutu
i virtutē. adeo vt de hoc hoie dici possit quod in Iohāne habetur.
Ecce vere israhelita in quo dol^o non est. In principio nanq; huius
excellētissimi status degustant omni mirabili diuinaq; dulcedie ex
cessiuū feruores: 7 amene lachryme: atq; lāguozes suauissimie necnō
inconsiderabiles raptus: inuestigabiles alterationes: secreta reuelao
tiōes: superne visōes: 7 beatissime idicatiōes. Que q̄dem oīa hec
pliri^o in sua sunt p̄fectiōe p̄sumata. Vñ aīa sit q̄ inuariabilis i vias
tica sb̄ ali glia. Atq; ita in deo oipotēti transformat ob expletiam
gratiarū supradictarum. Beatissimum in quā status istuz: 7 glorio
sum: in quo hō mortalis totus efficit: adeo p̄secratum dicimus vt
hēt i cātico. Dñs mortificat: 7 viuificat: deducit ad iseros: 7 redu
cit. Dñs pauperē facit: 7 ditat: hūiliat: 7 subleuat. Suscitāt d̄ pulo
uē egenū: 7 de stercore eleuat pauperem: vt sedeat cum principib^o
7 solium glorie teneat. Capitulu^o yndecimū. Idē vir
sanct^o i eodē libello ca. de spirituali amore creaturaruz habentiu^o
ad iuicē. Circa finē p̄it q̄liter sp̄s sanct^o decipit p̄fectos vbi ait

¶ **U**anq̄s anime p̄fectorum viroꝝ erubescant inter se se et
9 deum aliqua creaturā in amorem interpōdere: aut in huius
modi perſulere cogitatione. Verū tamē conſiſtit inordina
te in mentalem ſolitudinē pro negotiis neceſſarijs: et non neceſ
ſarijs: quibus amor manifeſtat in opere. Deceptiones quidē iſtas
rum excellētiffimarū animarum ſiue creaturarum: non ſunt velut
cōmunium hoim periculofe: neq; ſpiritualis mortis occaſio. Sed
deus hoc pmittit ad illorum humilitatē. et vt inde diſcant cauere
ſe a ſimilibus. Et vt eruditiores fiāt: monet: et inſtruit de^o ſic mi
re pmittens ex reuelatione in primam: et ſecundam: et tertiam p̄ſo
nam decipi a ſpiritu ſancto ſub velamine ſpirit^o prophetie. Nō
tamē defectu non intelligendo in reuelationibus quod ſanct^o ſpiri
tus intende bat intelligi poſſe. Multus enim inter decep
tiones cōmuniū perſonarū: et electoꝝ ſpiritualiū. Nā cōmuniū
i deceptioe duo māifeſtant. Videlicet modicus amor deceptoris: et
dammum decepti. Sed in deceptionibus ſancti ſpirit^o duo oīno
contraria. Videlicet magnus amor ei^o qui decipit et valde fructuo
ſa vtilitas illius qui decept^o remanet. Si vero deceptus a ſancto
ſpiritu tantā habet gratiā q̄ niſi ſemel ſeſe decipi pmittat ex q̄cū
q; iſtarum perſonarum trium neque in huiusmodi deceptionibus
flectere pmittat. Si vellem poſſem ſane iuramēto abſq; peccato
affirmare: q̄ deceptiones in prima: in ſecunda: et tertia p̄ſona per
ſpiritum ſanctum operate velamine ſupraſcripto in electis filijs
ſuis: hoc in preſenti ſtatu ſunt omni excellēti creature neceſſaria.
Et ideo qui decept^o eſt cuſtodiat et caueat. Et qui non eſt a ſpiritu
ſancto deceptus cognoſcat ſe inſufficientē ad huiusmodi deceptio
nes. Quāobres deceptos nequaq; damnet: ſ; magis reuerenter
deceptiones excuſet: et deceptos ſummope veneret.

Explicit ſecunda pars ſecundi libri.

Incipit tertia pars tertij libri.

¶ **U**ta eni huiusmodi ſpiritus ſancti deceptionū formā
i in quodaꝝ ſermōe de doctrina nouitiorū ſpiritualiū: ad
culmen cōtemplationis peruenire querentium beat^o
Bernardus ſic ait. Incipiens a conſolatione eorū qui experti ſunt
in principio ſue vocationis. Deinde minus in ſua iuſſificatioe ex
pertis: tanq; de incipientibus et proficientibus dicit.

Capitulum primum de primo tpe vocationis

9 His enim expertus ignitos affectus: amplexus caſſos: ſan

etiam colloquia mutua detergere valeat. Tunc cunctus seruilis timor: et omnis p̄meditata locutio löge fit: put sugerit amor: sponso facit sponsa. Et si qua adulterina se immiscuerint dicta: vel gesta quadam prospicua: et illuminata discretionis manu abigunt a sp̄sa: ne tanti solatio sponsi elatione priuet̄.

Capitulū secundū de secundo tpe iustificationis.

o Quotiēs que minus in amoris arte erudita est decipit̄: de preda: prostermit̄. o quotiēs euolat sp̄s: atq; ab aspectibus euanescit dilecte. Repente quippe vt supra se inaniter erigit̄ anima fugit. Spiritus humilis humilē diligit. Flatam vero t̄as q̄s indignā repudiat et repellit. Hec namq; aspernatio: et hic sponsi discessus: miro incredibiliq; modo cruiat diligētē. Prudentē t̄m efficit ad discernendū spirituum discretionē. Ad hanc nempe cognitionē p̄ assiduam orationē: p̄ casus merorē: et p̄ spirituale et oculum mysteriū facile puenit̄. Sed ante q̄s sapientia imbuañt anima prius q̄s dei verbo amoris vinculo p̄federet sepe labit̄ errorem p̄ veritate suscipiens.

Capitulum tertium.

p Lerunq; tamen p̄mittente sponso vt sibi ardenti⁹ dilectas copulet: aut ad altiora prouehat: aut prudentiorē efficiat Sathanas in lucis angelū transformat: atq; illo tam sancto p̄uoberno admisceat. Quem quum aia adhuc celestium ignara visitationū: erroris admisit spiritum. Et veluti domino se illi subtrauerit: sine mora sponsus secedit. Et illico succedunt tenebre: et quedā opaca mentis ebetudo continuo obdurescit anim⁹. Et ppria p̄fusione contūdit̄: atq; ex eis que patit̄ p̄spicue itelligit spiritum quē suscepit inimicum fore. Ad hoc lachrymarū fluunt imbres: et gemitus emittūt meroris iditia: geminant̄ p̄ces mētis: pponit̄ custodia: et cordis oimoda vigilātia de cetero statuit̄.

Capitulum quartum

zlib⁹ itaq; puocat⁹ singultib⁹: talibusq; p̄mot⁹ sp̄ualib⁹ studijs: aduēt̄ sponsus: et placito se ostentat aspectu. Nam diu sibi dilectā affligi nō patit̄. In isto x̄o secūdo aduētū q̄s s̄mo q̄ faciēdia: q̄ due humanū igeniū capere valet: q̄nta exuberēt dilectiois solatia: sibi itellect⁹ excludit̄: sopit̄ cogitatio. Et sol⁹ amor testis est etc.

Capitulū quintū.

i Bem̄ aīe dict⁹ vir sanct⁹ Ego in quodā capitulo de admognitione siue doctrina idiscreti amoris sp̄ualis: sic substauit̄

Finaliter ait. Arma quib' secure p'seruat' z regit' amor bon': sunt in
trib' reformatiōib' aīarū electarū. Prima reformatio est que
disponit aīas ad dei volūtātē exercendā. Unde opera christi p'fio
cere conat'. Que qdē reformatio icipientiū esse p't. Cum dicai nō
esse sufficientē ad verū amorē regendū. Secūda reformatio est
quum aīa vnita cū deo remāet valde gustās de deo: habēsq; imen
sas spirituales delitias: Et vici p'nt verbarz cogitari in huiusmodi
feruore. Quāobrē ad bonū satis suffitiēs ē amorē regendū: Vñ
taxat icipientiū passa sit ruīnā in iustificatiōnē. Tertia xō trās
formatio quādo aīa p' vnionē optime reformata est in deū: z deus
similiter in ea. Sentīēs fruēsq; reb' dei: que nec dici p'nt: neq; cogi
tari. Adore ap'ostoli dicētis. Audiui archana dei que nō licz hōi
loqui. De quibus puto sit connubiū aīe p'fecte cū deo p'sumatū
indicibiliter. Itaq; talis: tantaq; in hac aīa gratia i'fusa est: q; p'fe
cte regere valet deū: z proximi amorē. Ea videlicz grauitate: z sa
pientia: q;bus sensus corporales corrigunt'. Et ita soporāf' ex ebrī
etate delictiarū spiritualium. q; aīa his omnibus que in optio amo
re dei: z p'xi cōcepit p'fuitet feliciter operādo. Juxta illud Pau
li ad romēos. Iustificati ergo ex fide pacē habeam' ad deum per
dominū nostrū ihesum christum: p' quē z accessum habem' p' fidē
in gratiā i'fā: videlicz hui' reformatiōis in qua stamus: z gloriā
mur in spe glorie filiorū dei. Non solum autem: sed z gloriāmur in
tribulationib': sciētes quia tribulatio patientiā operat': patiētia
autem probationē: probatio vero spem. spes autē non confundit:
q; cōcharitas dei diffusa est in cordib' nostris p' spiritum sanctum
q; datus est nobis

Capitulū sextū:

Ex quodā libro qui ititulāf' de b'itudine edito a quodam
sancto viro sancti Dominici ordinis predicatorum. Vñ
sis interrogationib' z diffinitionib' electorū: vnitorūq;: vñ
delic' vtrū vnit' possit irasci. Quid agit vnit' vtruz oēs potentie
aīe: vnite sp' vnite remaneāt. Aut' aliqñ aliqua earū in' pte difiun
git'. z bis similib'. In hoc autē capitulo tertie interrogatiōis vtrū
oēs tres potētie huiusmodi vuite aīe sint sp' replete d' dei vnitate
Et mult' x'bis s'baliter loqñdo i' hāc p'ficit diffi'nitōnē. R'ndit. Cū
de' sit opator liber z nō nēcari' p't aliqñ potētīarū vnite aīe p'fē
aut i' totū nō nūq;: imo p' sepe solz: z suspēdere i' vno videlicz actu
suo: z nō i' alijs: z sic i' duos z nō in ceteros. Et vt dicā: i' oib' dimit
tēdo cadere vnitū etiam sine damno sui: suę sine culpa coraz deo.

Nam alius cadit in dubitationē sicut gloriosa virgo ⁊ mater dñi
 que dubitans amisisse filium: querebat eum inter cognatos ⁊ nos
 tos dolēdo plurimū. Alius in timore: velud beatus Johānes bap-
 tista timens sese non posse in seculo custodire: vnde heremū petijt
 Alius sicut Petrus in opinione circūcisionis errans. Alius in cō-
 motione animi sicut Paulus quum blasphemasset pontifices di-
 cens. Percutiet te paries dealbata. Alius in discessiōe. sicut Bar-
 nabas discedens ab apostolo. Quoniā nolebat secū ducere Mar-
 cum: eo q̄ dimiserat eos a Dalmatia. Alius sicut David in dubi-
 tatione diuini amoris: dū diceret. Ego dixi in excessu mentis mee
 p̄iect⁹ sum a facie oculoꝝ tuorū. *Ma* nec voluisset nisi dilexisset.

Capitulum septimum.

Eniq̄ sequit̄ ibi prope. Puta deum patrem p̄m: dili-
 gentemq̄ cōspectorem seculorum: futurarumq̄ rerum
 non nūq̄ trāstulare secum dilectis suis: dimittēs illos in
 sceno: ⁊ luto cadere: subtrahēdo actum illoꝝ: ⁊ non maculant se.
 David attestante: qui ait. Beatus vir cui non iputauit dominus
 peccatum: nec est in spiritu eius dolus. Quamobrē nonn ulli ele-
 ctorum inueniunt̄ facientes acta peccatoꝝ: ⁊ nō iputant̄ illis ad
 peccatum. Et hoc q̄ in eorum spiritu non est mala voluntas: nec
 aduertunt q̄ sit peccatum: neq̄ huiusmodi ignauie in causa sunt.
 Nam si aduerterent non peccarent. Errant autē p̄ ignorantiam
 inuincibilem absq̄ eorum culpa. Unde dicit̄. Permittit deus vt
 homo cadat: vt fortior resurgat. Et ideo Augustinus in libro de
 libero arbitrio. Si tāta fallacia est vt cauere oīno non possit:
 si ita est nulla peccata sunt. Quis enim peccat in eo quod nullo
 modo cauere potest. De peccatis p̄ ignorantiam. Et etiaz p̄ igno-
 rantiam facta quedam improbant̄: ⁊ corrigenda indicant: sicut in
 diuinis autoribus legimus. Sit enim apostolus. Misericordiam
 cōsecutus sum: q̄ ignorans feci. Sit ⁊ propheta. Delicta iuuentu-
 tis mee: ⁊ ignoratias meas ne memieris. Sūt etiā nēcitate facta
 improbanda. Ubi vult homo recte facere ⁊ non p̄t. *Ma* vnde sunt
 ille voc: s. Non enim quod volo facio bonum: sed quod nolo malū
 hoc ago. ⁊ illud velle adiacet mihi: p̄ficere autē bonum non inue-
 nio. Et illud caro concupiscit aduersus spiritum: ⁊ spiritus aduers⁹
 sus carnē. Hec enim inuicē aduersant̄ vt non ea q̄ vult̄ faciatis

Capitulum octauum.

¶ **Q**uod autē hec: & his similia: que in charitate dei: & fide re-
formantē in sensatione non imputant in peccatum: aut res
mittuntur illico: p̄ huiusmodi Pauli prefati verba cognos-
cantur: dū ait. Cōmendat at̄ suā charitatē de⁹ in nobis. Quoniā
cum adhuc peccatores essemus: Christus p̄ nobis mortu⁹ est: mul-
to igit̄ magis iustificati. i. in sensatione reformati: & p̄ charitatis
gratiam in eum vniti. Nunc in sanguine ipsius p̄ continuas: deuo-
tasq; meditationes passionis sue: salui sum⁹ nos ab ira. i. culpa: per
ipsum. i. diuinā p̄ dilectionē ipsi⁹. Unde Augustin⁹ i libro de p̄des-
tinatione sanctorū inquit: hac vtēs sn̄ia. Nunq̄s rē agere p̄t p̄o-
destinat⁹: q̄ deū offendere potest. Itaq; puto ait autor iste: q; Da-
uid in peccato suo tot⁹ a mente abstractus fuisset nec dilucide ad-
uerteret. Cuz quāprimū p̄phetā audisset: quasi de somno surgēs
dixit culpam suam. Et Augustin⁹ in libro de vita christiana: idēz
de illo ait. Sed in isto viro imoderate huius libidinis non p̄missio
sed transitus fuit. Propterea ille illicit⁹ appetit⁹ ab arguētē pro-
pheta hospes vocatus est. Veniq; cōcludens autor iste ait. Cane
tu qui legis ne dicas. Ergo licet peccare ex necessitate: absit: quo-
niā esset in spiritu malitia. Et esset tibi peccatum voluntarium in
maximam damnationem anime tue.

Capitulum nonum.

¶ **U**nde ad. xii. capitulum idem autor in dilucidationē sup̄di-
cte opinionis sue inquit: circa mediū. Quid si David post
peccatum ad maiore puenisset virtutē: Iuxta beati Grego-
riū sententiam. Cum sitiret: aquas bibere negauit: que in periculo
ausa fuit aiarū. sed deo effundēs libauit: Quid si dixerō: Multos
excōsecute illius mie exēplo conuersos: & saluatos esse. Aut more
Augustini in libro de vita christiana. Et hoc vt nemo de sua iusti-
tia presumere audeat dicendo.

Capitulum decimum.

¶ **I**quia vero peccata magnorum virorū legerint quis: tam
et si eis aliquam figuram rerū futurarū animaduerte: atq;
indagare potuerit. Rei tamen geste p̄prietates ad hunc
vsū assumat. Ut si nequaquam recte factis suis hinc iactare au-
deat: & p̄e sua iustitia non ceteros tanq̄z peccatores contemnat:
cum videat tantorum virorum: & cauendas tempestates: & flenda
naufragia. Ad hec enim etiā peccata corū hominum scripta sunt

vt apostolica illa snia vbiq; tremenda sit quū ait. **Qua** ppter q̄
videt stare videat ne cadat: Nulla enī pagia ferre est sanctorū li-
brorū in qua nō sonet: q̄ deus sup̄bis resūtit: hūilib' at̄ dat gratiā
Itcirco de' oēm filiū quē recipit flagellat. **Qua** de re **David** non
sibi: s; deo peccasse videt: sicut ipse attestat dicens. **Tibi** soli pecc-
caui: et malū corā te feci: vt iustificeris in sermonibus tuis: et vicas
cum iudicaris. **Unde Paulus.** Si at̄ iniquitas nra iustitiā dei cō-
mēdat: q̄d dicemus: **Nūquid** iniqu' est de' q̄ ifert irā sicut homiez
dico absit.

Capitulum vndecimum.

Concludendo deniq; autor iste ait. **Voluit** enim deus
c in oī statu p gloria sua q̄ inueniant lapsi quos absq; dam-
natione: presertim vnitos eleuat: et iustos facit. **Dicēte** apo-
stolo. **Iustitia** at̄ dei est p fidē **Jesus xp̄i** in oēs: et sup̄ oēs. **Videlicet**
vnitos et reformatos in sensatiōe: q̄ credūt in eū: p nimīā dilectio-
nē: et p xp̄ientīā suauitatū: et reuelationū suarū. **Nō** est enī dilin-
ctio iter reformationē fidei: et sensatiōes. **Omnes** enī peccauerūt:
et egēt gloria dei. **Iustificati** gratis. **Sunt** vniti p grām ipsius dei
cui die noctuq; assistūt p redēptionē que est in christo ihesu. **His**
videlicet q̄ in eū p attractionem maxie dilectiōis rapiunt: et vere
charitatis. **De** qua ad differentiā pgnoscentā cupiditatis: et male
volūtati: et iniq. beat' **Aug.** i libro tertio d̄ vita xp̄iana ita locut' est

Capitulum duodecimum.

Charitatē at̄ voco motū animi ad fruēdū deo ppter ipsuz:
c et se et primo ppter deū. **Cupiditatē** at̄ motū animi dico
ad fruēdū se: et primo: et quolibet corpore: nō ppter deum
Quod agit charitas quo sibi p̄sit vtilitas est. **De** beneficio primi
Quod at̄ agit primo vt p̄sit beneficia noianē. **Quāto** enī magis
regnū cupiditatis destruit: tanto charitatis auget. **Quasi** dicat
omnia et quecūq; sunt aīo: et intentiōe liberādi se vel priuiz ab
omni tēptatione: obstiatiōe: odio: et periculo. vel ppter iustitiam
custodiendā: in dei laudē: et honore: necnō et primi in charitatē et sa-
lutē mendicandā. destruit cupiditatē male intentiōis: et regnū **De**
charitatis v̄dicat. **Quicq̄d** ergo asperū: q̄c̄q̄d obscenuz factū: di-
ctuz in sanctis scripturis legit: ex p̄sona dei: vel sanctorū eius ad
cupiditatis regnū destruendū valet. **Quod** si p̄spicue sonat nō est
ad aliud referendū: q̄s si figurate dictū sit. **Sicuti** illud apostoli: q̄
at̄ **Jesus xp̄i** sunt: carnē suā crucifixerūt cum vitijs et p̄cupiscentijs.
Que q̄i flagitiosa iperitis vident: siue tm̄ dicta: siue etiam facta

sunt: vlt' et dei psona: vel et hoim quorū nob sanctitas p̄mēdāf tota figurata sunt. Neq; vllō mō quisq; sobri' crediderit deuz pedes ita vinguēto pretioso a muliere p̄fusos: vt luxuriosorū: z nequā hoim inū solēt: quorū talia p̄iuiua detestant. *S*odor. n. bon' fama bona est: quā q̄sq; bone vite operib' habuerit: dū vestigia xp̄i sequit' quasi pedes ei' pretiosissimo odore p̄fundit. *Q*uā ois xp̄i actio n̄ra est instructio. Ita q; in alijs psonis nō i sensatōe reformatis plerūq; flagitiū est in diuina: vel p̄phetica psona magne cuiusdā rei signū est. *A*lia quippe iū p̄ditis morib': alia in *O*see p̄phete vaticinatis onē p̄iunctio meretricis. *N*ec si flagitiose i p̄iuijs temulentorum: z lasciuorū nudant' corpora. *P*ropterea in balneis nudū esse flagitiosum est.

Capitulū decimūtertium.

*I*c itaq; in vnitis: z reformatis aiab' in sensatōe cēsendū est: quod nequaq; aliquid male voluntatis operari queāt nisi sp̄so xp̄o domino p̄mittēte agere quedā sub velamine p̄fertū iustitie: charitatis: sollicitudinis: z cure humilitatis z obediētie in excedendo plus q̄s oporteat. *E*t hoc vt ad tps duri' a deo vel ab hoibus icrepati: atz correpti hūiliores z cautiores effician' ne ex sp̄tiali dono mūereq; p̄tēplatiōis: more luciferi coequari se se deo p̄sumāt. *V*erū magis ex lapsu suo sub pedib' oim cupiāt p̄culari. *E*t ab oibus sp̄ni: ac crutiari: nec vnq; a lachrymis se valeāt abstinere: z a gemitu oim peccatorū suorū. *I*nsup p̄memoracione sui erroris: p̄rimorū delictis p̄patiēdo tā q̄s sua p̄p̄ia lugē conēt. *E*t lapsos dulciter monere: erigere: z p̄solare. *D*e his ergo optime loquit' vir sanctus magnus *V*alteri' doctor parisi' ordinis beati *A*ugustini.

Capitulum decimumquartum.

*I*n fine. xxix. capituli secundi libri de nobilitate anime vbi enarravit effectus temporū: videlicet: vocatiōis: iustificatiōis: magnificatiōis: z gloriificatiōis. *I*n spez summe p̄solatiōis illorū: videlicet q̄ tpe iustificatiōis sue substiterūt tēptationes violētās vsq; ad peccatum. vel peccati similitudinē. *U*nde ait *B*enig' at t̄pibus iustificatiōis: z magnificationis succedit q̄rtū tempus gloriificationis. *E*t hoc est quando anima plene reformabit' in celesti b̄titudine. *Q*uia aie ille que sic a peccato sunt vocatē: z sic sunt iustificate: vel alio modo p̄simili. *S*ic videlicet dictū est p̄ diuersam examinationem: tam per ignem q̄s per aquam: *E*t post hea sunt sic magnificate: vel erunt gloriificate.

f ii

Quia dominus dabit tunc eis plene quod hic cupiebant: et pl^o q^o nouerāt cōcupiscere: q^o eleuabit eas supra omnes electas aīas ad equalitatem cherubin et seraphin: eo q^o omnes alias animas transscenderūt in cogitatione dei. et dilectione similiter in hac vita. **S**inito videlicet tpe iustificationis: tunc resurgunt in pacē mentis: i charitatē dei: et pximi: cum cōpunctione lachrymarum. contritiōe in confessione. attritione in penitētia austeritatis. **C**onfidentia in mīa dei: cum in dilectione: visione spiritali dei. **E**t corporalis apparitio domini nostri Iesu xpī in largitudine munerū spirit^o sancti: necnō et oīm beatitudinū: cuz magna spiritus libertate. **U**nde magis gaudet in tribulatione: et psecutionib^o: q^o in honoribus: et delitijs mundi hui^o: qm̄ tunc magis sentit suauitatē bonitatis dei et magis gustat. **E**t ideo vir sanctus sequit^o: et ait.

Capitulum decimūquintum.

Ut ergo puenire ad hanc vult magnificationē: non timeat
q^o iustificatiōis: q^o illa est via. **D**icit enī domin^o p prophetā magne consolationis verbū cunctis talibus aīab^o. **P**uer meus noli timere: si trāseris p ignē: flāma non nocebit tibi. **U**is dabit aīam tuā ab omni carnali imunditia. **E**t stabilez eam faciet ad recipiendū ignē spiritalis dilectionis dei. **E**t hec oportet primo fieri: quia vt pri^o dixi non potest in sensatione aliter aīa reformari. **D**icēte propheta. **I**n nouissimis diebus iustificatiōis: circumdet dñs cor tuum: et emūdabit te: qm̄ iniquitates nostras ipse portabit: et peccata nostra ipse tulit. **I**tē effundam sup vos quum sanctificatus fuero in vobis aquā mundā: et mūdabimini ab omnib^o inquinamētis vestris: et ab vniuersis idolis vestris: vanarū diuersarumq^o temptationū mūdabo vos. **E**t dabo vobis cor carneū. et spiritum nouum ponā in medio vestri. **E**t auferā cor lapideū de carne vestra: et dabo vobis cor carneū: et spiritum meus ponam in medio v^ori. **E**t faciā vt in preceptis meis ambuletis: et iudicia mea custodiatis et operemini. **E**rgo vna cū Paulo apostolo dicam^o. **S**cimus at qm̄ quecūq^o lex his q^o in lege sunt reformati loquit^o. vt omne os obscurat a sua gloria. **E**t subditus fiat omnis mundus deo. **Q**uoniā ex opeibus legis non iustificabit^o omnis caro coram illo. **Q**ui intima videt v^ori ex amore iustitie quid agat: vel timore pe ne: quod nō viderit hoies. **E**t ideo scriptura dicit. **C**redidit Abrahā deos: et reputatum est illi ad iustitiā. **E**t vero qui non operat^o in lege: credēti at in eū qui iustificat impiū: reputat^o fides eius ad

Iustitia: sicut ppositum gratie dei: sicut et David dicit. Beatitudine
hois cui deo accepto fert iustitia sine operibus. Beati quorum res
misse sunt iniquitates: et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui
non imputavit dominus peccatum.

Capitulum decimū sextū

Scimus igitur qui sunt isti et laudabimus eos. Electi sunt diu
d iustificati: uniti: et reformati in deum per spirituale: et singula
rem electionem gratie divine: ita ut per dei gloria: et honores
non solum sicut Abraham vellet filios suos tam carnales: et terrena:
quos spirituales imolari. Immo per eius amore se ipsos milies in die vel
lent posse in cinerem: et pulverem convertere: atque in ventum piscere. Nec
non pro salute inimicorum suorum centies in die mori parati sunt. Nec
miremi patres mei: quoniam preveniuntur a spiritu sancto superueniente in
illos quos obstravit divina dei virtus: tali tantaque spirituali suavitate:
et gustu: tum in dilectione: tumque in visione ipsius dei et domini nostri Iesu
christi. Quod nonnumquam si diutius duraret deliciarum illarum fervor: videretur
scera eorum penitus erumperent: et destiterent. Adhuc ut ferretur beatus
Gulielmus de Parma: et Jacopini ordinis minorum. Nunquam tales mala
vultus voluntate: aut iniqua intentione: vel malo spiritu ad peccandum
contra gloriam dei deduci possunt. In tempore iustificationis sue: quoniam eos pre
ferti ad tempus pervenisse magnificationis noverimus per illa saltem exteriora
ora inditia que cerni possunt et videri. Quamquam eorum intrinseca divina
gaudia: nec cernere: neque gustare valeamus: que quidem longe lucidiora
sunt valde inditia veritatis.

Ecce iam trium partium secundum libri dis
fusa et expedita materia afflictionum et angustiarum electorum in tempore sue
iustificationis: prout in parte prima de tempore prefate iustificationis
habetur. Secunda de diversitate temporum vocationis: iustificationis: et
magnificationis: scriptum est. Tertia de deceptionibus a deo promissis
videtur.

Explicit liber secundus dicitur Xga nuptialis.

Incipit tabula tertii libri.

Res sunt enim libri huius: more aliorum. Prima dicitur iudicati
t ua: eo quod inditia renovationis electorum: et contemplativorum in
tescit. Et habet capitula triginta. Secunda dicitur pur
gativa: eo quod sit de modo purgandi animas electorum ex fortitudine ani
mi in adversitatibus spiritualibus: simul et temporalibus. Et habet capitu
la decem. Tertia dicitur exemplaris: eo quod ab exemplo Christi nostri
salvatoris ex verbis prophetis via electorum conatur temere iudicare
tibus indicare. Et habet capitula septem. Incipit prologus in
opus libri tertii nuncupati. Adhuc de excellentissimis

marū aiarū in plēitudie gratiarū diuinarū rēonatiōe i eo ptractet.

C Trauimus fratres mei de his in primo libro rebus ptractat: que ad eruditionē amīcorū p̄tinere vident: ne in temeraria laberent iudicia aduersus exptos spirituales: atq; p̄templatinos patres: tā religiosos q̄z seculares. Sine clericus: si ne quidē laic⁹ fuerit. Quoniā sapia huius mundi stultitia est apud deū. Ideo omnes homies quocūq; sese statu reperierit: suā humilitate ac deuote salutē exponāt v̄dicare: dimissa p̄rimi: maiorūq; preserti: tum offitio: tum uetate: detractio: et murmuratio. Secundo quidē libro quid huiusmodi electis in uocatione: quid i iustificatione: quid uē his magnificationis tpe eueniat: enarrādus durimus dilucidissime. Hoc at̄ tertio: yltimoq; libello ordine res surgendi ex limbo: et ymbra mortis: vbi absentia gratie sp̄ualis obsecritate p̄strati iacuerāt in ceno. Diuina tñ p̄missione pueniēdi ad maiorē sui gratiā: atq; gloriā

Explicit exordium.

Incipit narratio prime partis.

E forte rudibus: et imperitis uerba mea odiosa appareant
U Quum tam pie: tamq; benigne eternū patres p̄ merita passionis sui gloriosissimi filij cum electis h̄re audierit remittendo illis omniū reatum suorū culpā. Idē n̄ uero in p̄nie auferitate: in aduersis patientiā: atq; lachrymarū p̄tritionē p̄pensat. Si tñ causa humiliationis sacramentū uere p̄fessionis uenerent: et querāt: dum tps: modusq; affuēit. Si n̄ at̄: domin⁹ Iesus p̄fessor erit eorum. Pater q̄z eternus remittit et absoluit eos. Auto ita t̄ bus quidē sacre matris ecclesie doctorū: que dixerimus p̄banda ducere instituiimus. vt infra patet.

Capitulum primū q̄ aduersa p̄tritis a deo: uel ab hoīe imissa ad correptionē: patienter tollerata remissionē donēt ab oī culpa: et pena eterne damnationis. Si tñ yltius nō addit ad peccandū: iustitissimi Jeronimi sn̄az dicētis. Distictiōe. xiiii. De crimine.

Uid ergo ait d̄ dominū cogitatis: Ipse qui creauit mundū et p̄sumationē eius faciet. Quid si uobis uidet̄ crudelis: et rigidus: et cruentus. Quod iā in diluuiū genus deleuit hu manū. Sup̄ sodomā et gomorā ignem pluit. Egyptios submersit fluctibus. Israhelitarū cadauera p̄strauit in heremo. Scitote id ad presens reddidisse supplicia: ne in eternū puniret. Certe aut̄ ha sunt que p̄phete loquunt̄: aut falsa. Si uera sunt: qd̄ d̄ seueritate eius uidet̄ dicere: Ipsi dixerūt. Non iudicabit d̄ns bis in idipsum

in tribulatione. Sin at falsum est hoc quod dicit: qd nō confurges
duplex tribulatio: falsa est ergo et crudelitas q̄ in lege scripta est.
Qd si verū ē: et negare nō poterūt: Dicēte p̄pheta qd nō iudicabit
de⁹ bis in idipsum in tribulatione. Ergo q̄ puniti sunt postea inde
non punient. Sin at postea punient: scriptura mētīf: quod dicere
nephas est. Receperunt ergo et qui in diluuiū perierūt: et sodomite
et egyptij: et israhelite in solitudine mala sua in vita sua. Querat er
go hic aliquis: si fidelis reprehēsus in adulterio decoller: qd d̄ eo
postea fiat. Aut enī puniet: et falsum est hoc qd dicit. Nō iudicas
bit bis in eternū in tribulatiōe: aut nō punietur: et optandū est ad
alteris vt in presentiarū breui et cita pena cruciatibus frustentur. i.
fumentur eternos. Ad quod respōdebim⁹ deū vt et oīm rerum: ita
supplitiōnū: et queq; scire mensurā: et non punire suam iudicis. Nec
illi tali scz snia in peccatore exercēde: debinc pene auferri potesta
tem: et magnū peccatum: magnis: diurnisq; lui cruciatibus. Si qs
autē punit⁹ sit: vt ille in lege qui israhelite maledixerat: et qui i sab
bato ligna collegerat: tales postea nō pūiri. qz culpa leuis presens
ti supplitio p̄pensanda sit. Quid ergo de his qui ex ignorantia er
rauerunt: aut simplicitate: aut obliuione: et tñ dure puniuntur.
Capitulum secundū: qd p̄ correctionē: et penitentiaz deus remittit
peccatorum culpas. quas et ipse sine correctione corporali p̄ p̄pun
ctiōnē cordis dimittere solet. Sicut in Petro apostolo auctoritate
Gregorij et Augustini. xxiii. distictione decretalium.

Sicut non est ab orōne cessandū p̄ his quos corrigi volum⁹
Etia si nullo hominum orante pro Petro dominus respe
xit eum: et fecit eum suū deslere peccatum. Ita nō est negli
genda correctio: q̄zuis deus quos voluerit nō correctos faciat eē
correctos. Tunc at ex correctione pficit hō: cuz deus misereatur
atq; adiunet. Qui facit quos voluerit: etiam sine correctione pro
ficere. Quid ergo in contritis et confessis.

Capitulum tertium. ibidem de eadem materia Gregorius in dia
logo. Capitulum tertium ex verbis beati Gregorij.

Itineri nequa q̄z p̄nt que predestinata nō sunt. Sed ea q̄
o sancti viri orādo effitūt: ita predestinata sunt vt precibus
obtineant. Tamē ipsa p̄hēnis regni p̄destinatio ita ē ab
omnipotente deo disposita: vt ad hoc electi ex labore proueniant
quatinus postulādo mereant accipere: qd eis omnipotēs de⁹ an
te secula disposuit donare. Quid ergo in eo qui ieiunij: abstinen

ijs: in cinē: & cilitio: die noctuq̄ sua deflere: & primi: & inimicorū
adhuc peccata nō cessat.

Capitulum quartū. Ibidē
Augustin⁹: q̄ p̄ p̄niam: & p̄p̄ctionē peccata remittit. Exēplo Na
buchodonosor: & Pharaonis. In quib⁹ penitentiu: premia & veniā:
& pseuerantiū in obstinatione ruinā apertissime p̄prehēdunt.

Nbuchodonosor p̄niaz meruit fructuosam. M̄ne post in
numerā impietates flagellatus p̄tuit: & regnū q̄ p̄diderat
rursus accepit: Pharaō ip̄s est flagellis durior effe
ctus: & perijt. Sic mihi rationē reddat: qui diuinū p̄siliū nimīū alte
sapienti corde diiudicat. Cur medicamentum vnius medici: effi
cū alteri ad interitū: alteri valuerit ad salutē: Nisi q̄ christ⁹ bon⁹
odor: alijs est dolor vite in vitā: alijs est mortis in mortē. Quantū
ad naturā erāt ambo hoies. Sicut nūc iter lapsus actiuorū: & lap
sus p̄tēplatiuorum: & oim electorū. Ambo hoies quātū ad naturā
actiu⁹ pariter p̄templatiuus: siue electus. Quantū ad dignitatē
ambo reges. Sic quantū ad dignitatē ambo religiosi. Quātū ad
causam ambo captiui dei populū possiderāt. Sic quantū ad rea
tum ambo lapsi sunt. Quantū ad penā ambo flagellati: demētē
admoniti. Sic ad ip̄roperia: correctiones: & aduersa: ambo a deo
castigati p̄ delictis. Quid ergo fines eorū fecit esse diuersos: nisi
q̄ vnus eorum manum dei sustinēs in recordatione p̄p̄ie iniquis
tat⁹ igemuit. Alii libero p̄tra dei misericordissimā d̄itatē pug
uit arbitrio. Ita inter electos & nō electos. Nam electi humiliter
& patiēter correctiōes: & aduersa tā p̄ peccatis p̄p̄is: q̄ alijs: et
p̄ amore p̄ditōis tolerat. Nō electi vero ad hoc p̄ tūc p̄gnoscut:
p̄serti in vltio suppliti si resistūt ip̄etuose correctionib⁹: & aduersan
tib⁹ studeāt ipuḡre iordinate. Capitulū q̄ntū de p̄paratiōe:

Ad ergo de his censendū q̄ quidē vltro p̄ Christi noie: &
q̄ eorum suorum remeritis: correctiōes p̄poscut: q̄q̄ re
sistēdi: & ipugnādi facultatē haberēt. At ilup calumniam:
& impropria: leto iucundoq̄ suscipiant animo. Orantes: diuq̄ cū
lachrymis peccata sua & p̄sequentium delicta: deumq̄ deprecātes
acuratisime. Et quod magis est: vltra sue correctionis sententiaz
per menses multos iam siccō tantum nautarum pane: & solum al
ternati aqua vtētes macerauerūt i cinere: & cinere: & cilitio i terrā
p̄strati corp⁹ & carnē cottidie. Disponētes & istāter inq̄retes duris
sime subijcē auscēitati totā vitā suā. At p̄petuo silētio: & solitudie
contia

mutata capiētes cellula claudi: pane solūmodo ⁊ aqua ꝑficere dies
eorum. Ne forte verba que sequunt̄ beati Augustini ex preceden-
ti capitulo aduersari videant̄ libertati omnipotētie dei eterni: in
illud quod effectu operasse cernit̄. Id plane indicare disposui: qđ
magis credendū dicere voluisse putauerim.

Capitulū sextū: in dilucidatione opinionis beati Aug. nō presim-
ptione: s; magis simplici ⁊ recta ꝑseruanda fide: vbi ait .

Tres itaq; obediētie non ideo subtraxit cuiq; q; eum non
predestinavit: q; eum decessurū ab ipsa obedientia esse pre-
sciuit. Predestinatio q̄ dei sp̄ in bono est: que peccatum
hominis sola voluntate ꝑmissum: aut remittendum nonit: cū laude
mie: aut plectendū cum laude iustitie. Sane credendū est q; neq;
presentia dei: neq; predestinatio eius necessitatē inducat receden-
di a deo: tanq; a bono incōmutabili: vt bonū possideat ꝑmutabile
cum ingenium: ⁊ ratio: ⁊ itellectus: bonum discernat a malo. Quas
ꝑpter nemo ꝑt se excusare cum liberum habeat in aia arbitrium
ꝑ voluntatē nūq; velle aduersionē a bono recedēdi incōmutabili
eligere: ⁊ desiderio saltē ⁊ animo: si corpore non potest diuinis cu-
pere obedire mandatis. Optime itaq; beatus vir inquit: cum ait.
Vires itaq; obediētie rē. vsq; ibi. Predestinatio dei sp̄ in bono est
Quasi dicat illos predestinatos dicimus quorum peccata: aut ꝑ
miam dei remittuntur sine corporali ꝑnia: sicut in Petro: cui sola
contritione suum remissum est peccatū: qm̄ auersio non fuit i cor-
de: sed in ore ex timore corporali. Aut ꝑ ꝑnias ⁊ austeritates corre-
ctionis exterioris ⁊ interioris. Sicut in peccato David. Qm̄ non
ex odio dei facinus suum ꝑpetrauit. Sed sensuali delectatione ob-
cecatus in foueā cecidit offensionis dei: quam dilucide non aduer-
tit. Sic ergo intelligenda sunt verba prefati Augustini in prede-
stinatis. i. electis. Non at̄ sicut in prescitis. Presciti autē sunt qui
tam corde: ⁊ voluntate: q; opere auertunt se a deo tanq; a bono
incōmutabili ad bonū ꝑmutabile virtute liberi arbitrii sui. Unde
reprobi facti sunt sicut lucifer: ⁊ Judas.

Signa at̄ quibus cognosci potest q; deus non iputauit peccatum
in iustificatione electorū suorū ad mortē: cū ipse ꝑmiserit ita fieri.

Capitulum septimum.

Nonā more Gregorij in moralibus. Si mētis innocentia
custodit̄: ⁊ si qua foris ifirma sunt qñz roborant̄. Ipsi
mum quidē signū est quum purgat eos in angustijs: aut in

persecutionib⁹: aut infirmitatib⁹. Sicut factum est in David: ⁊ rege
Ezechia. Que humiliter ac patienter tollerant. Secundū vco
signū. Dat eis de⁹ gratiā exercēdi se in operib⁹ mie tam corporali
bus q̄s spiritualib⁹ in p̄mis. Tertiu⁹ p̄fecto in austeritate se
uerissimi sūt. Quartū in orationib⁹: ⁊ deuotionib⁹ sollicitissimi
Quintus solitarij sunt querētes: ac pop̄tates oim hoim creatura
rumue p̄uersationē fugere ⁊ vitare. Sextū: p̄punctio lachryma
rum. Septimū: fiducia ⁊ p̄fidētia magna in dei p̄sidio: mia: et
pietate. nihil mūdi petentes: sed magis seculi cunctā gloriā spero
nūt ⁊ negligūt. Octauum: sp̄ leti sunt ⁊ p̄solati. Signa autē
spiritualia que ab intrinseco: que ex his exteriorib⁹ sequūt sunt hec
Par mētis: quā insipientes non capiunt. Ricēte scriptura sacra:
Iustorum aie in māu dei sunt: ⁊ nō tanget illos tormentū mortis.
Vili sunt oculis insipiētū mori illi at sunt in pace. Quia par mul
ta diligentib⁹ deū. Caritas dei de qua beat⁹ Augustin⁹ ait. Cha
ritas est vt mibi videt: Recta voluntas ab omnibus terrenis: ac
presentibus prorsus aduersa. Juncta deo inseparabiliter. Et ignita
igne quodam spiritus a quo est: ⁊ ad quem ferē incēsa. Inq̄namē
ti omnis extranea cor̄rūpi nescia. Nullo vitio mutabilitas obno
xia: sup̄ omnia que carnaliter disiungunt. Excelsa affectionū: oim
potētissima. Diuine p̄templatiōis auida. In omnib⁹ sp̄ est iuicta
summa actionū bonorū: salus morū: fons celestium p̄ceptorum:
mors criminū: vita virtutū: d̄tus pugnantium: palma victorū: san
ctorū mentiū arma: causa meritorū bonorum: p̄mituz p̄fectorum
Sine qua null⁹ deo placuit: cū qua nullus potuit peccare. nec po
terit. Fructuosa i penitētib⁹. Victoriosa in martirib⁹. Operosa in
oibus oino fidelibus. Ex qua quicq̄d est boni operis viuēt.
Capitulū octauū. De charitate p̄mi est de q̄. b. Bernard⁹ ait.

Quis tantā habuēt charitatē vt parat⁹ sit etiā p̄ sribus
s mori: p̄fecta est in illo charitas. Hinc seruo: sequit⁹: de quo
dicere itēdebat idē Bernard⁹. Qui huiusmodi gustu cha
ritati iebriat⁹ fuit: ad om̄e op⁹ bonū ilarescit. laborat ⁊ n̄ lacescit
Veridet ⁊ nō aduertit. De apparitiōe d̄ni nr̄i Iesu xp̄i q̄bus appa
ret p̄ vba p̄gnoscat dicētis. Diligite iustitiā. i. iustificatiōe: q̄ ius
dicatis terrā in vanitatib⁹ suis. Sentite de d̄no in bonitate: Et i
simplicitate cordis q̄rite illū. Qui inuēt ab his: qui nō tentāt il
lum in p̄sumptiōe ⁊ sup̄bia: in p̄sequēdo dilectos xp̄i: ⁊ amatores
ei⁹. Et apparet eis qui fidem habent in illum. Factantes omnem

cogitatum ⁊ omnem curam in eum.

Si autē vera diuināq; apparitio fuerit Iesu christi hec beatitudi-
nes consequunt̄.

Capitulum nonum

Unum lachrymarū habet ad cuncta peccata delēda: ⁊ sua

o ⁊ p quibuscūq; lugere penitentib⁹ curabit. Unde facili-
ad lachrymas fit p inimicorū salute obtinēda: ac p amic⁹

In passione Iesu xpi: p absentia spiritus domini. Et in visione illi⁹
gemitus suauissimos emittit. De quo vero luctu ⁊ punctionis be-
atus Bernardus ita loquit̄. O lachryma humilis tua est potētia:
tuū est regnū: tuum est ipiū. Tu nosti viā: ⁊ semitā paradisi. Tibi
celestis patrie apperunt̄ ostia cūcta. Tu secure intras choros an-
gelorū: ⁊ archangelorū. Nullum ptimefcis: omnes tibi exurgunt.
Non cessas nec quiescis donec veneris vsq; in p̄spectum altissimi.
Et tamen non recedis donec negotiū tibi pmissum pficias. Vicis
inuincibilē. Ligas omnipotentē. Et ipsum ligatū in medio fami-
liarum deducis. Unde Ambrosius. Lachryme que non soluz pnt
lauare nostrū delictum: sed etiā verbi celestis rigare vestigium: vt
ingressus ei⁹ in nobis exuberēt. O bone lachryme in quibus non
solum redēptio peccatorū: sed etiā iustorū refectio. Idē. Lachry-
me lauāt delictus: quod ore pudor est p̄fiteri. Et. Augustin⁹. Ubi
lachryme abundāt ibi sordide cogitationes nō apropinquāt. Itē
Bernardus. Felices lachryme quas de⁹ manib⁹ suis abster-
get: nō solum oculis: s; quasi omnibus membris Christus fluxisse
videt: vt totum corpus eius qd est ecclesia in eius corporis lachry-
mis rigaret̄. Idē. Religiosa trūstitia: aut alienū: aut pprium luget
peccatū. Et beati quorum luctus in hac tēptatiōe versat̄.

Capitulum decimum de secunda beatitudine scz.

Esideriū iustitie: de quo dicit: Primū q̄rite regnū dei: et

o iustitiā ei⁹. Regnū. n. dei q̄dnā aliud est q̄ p̄cepta ei⁹ que
die noctuq; idesinēter seruāda sunt: Que q̄des nobis data
sunt i obseruātiā ⁊ austeritatē sacre nre religiōis: i xa solitudine ⁊
silētio. De solitudine Bern. ait in epla. Cum quo de⁹ est: nūq; min⁹
est sol⁹ q̄z quū sol⁹ est. Tunc. n. liber fruif gaudio suo: tunc ip̄e su⁹
est: ibi ad fruēdū deo in se: ⁊ se deo. Tūc in luce vitatis: ⁊ in sereno
mūdi cordis est. Altro patz sibi pura p̄scia: ⁊ liber se ifundit⁹ dei
memoria: vel illuminat̄ itellect⁹: ⁊ bono suo trahit affect⁹: vel libere
se ipsum flecet humane fragilitatis defectus. De silentio. Quid
dulti⁹: qd suauit⁹: qd due vtili⁹. Sanctiusq; q̄z silētiū optime custodiē

Hinc quippe anima a passionibus custodit: hinc mens a cogitationibus vanis: et iniquis: Cor ab amore: timore: necno et dolore preseruat innoxium: nec lingua fallit: nec conscientia rodit: nunquam scribitur: neque iudicari potest in malum verbum quod ore non profert. Si diu tacebis: nulli nocebis. Quoniam veritas odium parit.

Capitulum undecimum de desiderio iustitie.

Iustitia enim est reddere unicuique quod suum est: iuxta sententiam saluatoris dicentis. Reddite quod est cesaris cesari: et quod dei est deo. Quasi dicat corpus corporali subiectas regularis obedientie in vilitate paritate: et sobrietate: in moribus ac virtutibus educandis. Unde Gregorius in moralibus. Obedientia non seruili metu sed charitatis affectu seruanda est: non timore pene: sed amore iustitie. Redde autem deo quod dei est: nihil aliud censendum est quam creatori suo animas prestantem populum: ex deo contemplationis eius affectu. De qua quidem contemplatione Gregorius super Ezechielis iquit. Contemplatiua vita est charitatem quidem dei et proximi tota mente retinere: et ab exteriori actione quiescere. Solum desiderio preditoris inherere: ut nihil iam aliud agere libeat: sed calcans curis omnibus ad videndam faciem sui creatoris animus iardescat: ita ut iam nouerit carnis corruptibilis pondus cum merore portare: sed desiderans appetere imaginem iudicis. Angelorum chorus iterasse. Admisceri celestibus ciuibus. De eterna spe in conspectu dei: et incorruptione gaudere. Huiusmodi enim contemplationis gradus primus est ut mens ad se colligat. Secundus: ut vis deat qualis est collecta. Tertius: ut superius ipsa surgat: ac se commo templationi autoris inuisibilis in tenendo subiiciat. Sed se ad se nullo modo colligit: nisi prius didicisset terrarum: atque celestium fantasmata ab oculis mentis precesse. Quicquid est visu: quicquid de auditu: quicquid de odoratu: quicquid de tactu: et gustu corporeo cogitamus quicquid eius occurrerit respicere: atque calcare. Et se tale querat intus quilibet sine illis est. Et sic optatum perficitur iustitie.

Capitulum duodecimum de tertia beatitudine scripturam perueniens. De qua beatus Hieronimus leto animo loquitur dicens.

Penitentia rutilatio: auro: splendidiore sole. Penitentia respuat auaritia: horret luxuria. fugit furor: firmat amor: odit malitia. Unde Gregorius. O penitentia mater: magistra virtutum. Lapsos releuas: recreas desperatos. Jam a deo potest mereri quod petit. Et Isidorus. Abstinentia viuificat animam: et occidit corpora a carnalibus. Ieiunium non solum est ablutio peccati

catorum: sed exprobratio vitiorum. Non solum obtinet venias. sed meretur gratias. Non solum delet peccata preterita que commisit: sed etiam repellit futura que committere poteramus.

Capitulum decimūtertium de quarta beatitudine mansuetudinis. De qua ait ambrosius sub cognomine modestie.

Modestia maxime tranquillitatis animi: studium mansuetudinis: moderationis gratia: honestatis cura: decoris p̄sideratio spectat. et querit. Tanquam si diceret. Ille porro mansuetus dici potest quem nulla animi voluptas honoris: aut cupiditas perturbat. Odium: et zelum: ac invidie liuorem premit. Mansuetudo. n. moderationis gratia sensibus omnibus pacem prestat: ita ut nec solatio querat recreari humano: nec hominum aspectus: siue creaturarum appetant p̄uersationem sensuale: imo ab his fugam: separationemque arripere percipiscant. zelato: honestatum est et morum veraciter mansuetus. Unde pro delinquentibus orare: accuratissimeque cum lachrymis non desinit deprecari. Continua denique consideratione spectat querit que dei decorum: et gloriam: et mentis sue puritatem: nec non et cordis patientiam: et lenitatem. Juxta verborum sententiam egregii sanctique doctoris Hieronymi dicentis. Mansuetum diligit dominus. Sicut. n. lucifer in celo: et sicut lux in paradiso: sic anima mitis: et mens pura. Quantum enim quis in lenitate: ac patientia cordis fuerit edotatus: tanto in corporis puritate proficiet.

Capitulum decimūquartum de quinta beatitudine munditie cordis.

Emp̄ hic munditiam cordis veraciter habet: qui pacem illam mentis possidere nouerit: quam Augustinus de verbis domini dilucide manifestat iniquis. Pax est serenitas mentis: tranquillitas animi: simplicitas cordis: vinculum amoris: consortium charitatis. Idem. Pax est placita cunctis: non querit alienum: nihil deputat suum. Docet amare: que odio se non nouit. Nescit extolli: ne scit inflari. Hanc ergo qui accipit teneat. Et sic cordis munditiam optime possidebit.

Capitulum decimūquintum de sexta beatitudine spiritus paupertatis

Et enim paupertas nihil aliud quidem nisi quam popato animo huiusmodi nam: uanitas: ac secularis corporis et anime paupertatem appetit: huiusmodi litate cum despectu inquirere. Patientiam in contumeliis alacriter sufferre. Summa denique carnis maceratione castitatem possidere: ita ut nec mundi quecumque diligat sicut fastus honor: et preterita. Nec non fama queque: siue utilitas huius mundi despiciat omnino. Tunc equidem

Si

ill' appropriabitur pretiosa: preclaraq; paup'as illa: de cui' Berns
ardus pauperibus: christi comemorat hereditate dicēs. **O** p'clara
hereditas pauperū: o beata possessio nihil habentū. **Nō** solū oim
suffitietia nobis ministras: sed ad oim gloria abūdas: ad oim leti
tia redundas. **Idē** in conclusionē ait. **Qui** nihil mundi h'z: nihil est
in mundo qd' ptimescat. **Capitulum** decimū sextū de sep
tima b'itudinē orādi p' inimicis: ex corde z non simulate.

Nō inimicis vero orare z dimittē tāta est ap' deū gratis
p s'ima virtus: vt **Cesarius** vir sanctus dicēdo audeat comēs
dare eandē. **Qui**. n. in se peccatib' demēter idulserit: nullo
peccati vestigium in ill' aia remāebit. **Quāto** ergo lōge ma
gis vtuosus esse dicem': quū die noctuq; lugere: plāgere: z lachry
mari p' salute inimicorū non desinit quis. **Nulli** q'ppe dubiū si ru
bra forēt ill' q' cocinū peccata: velut nix aia eius dealbabit'. **Sūo**
ma etenī virtutū dicēda est dignitas: qua dei amore aduersario: ū
tela imbribus extiguē lachrymarū p't. **Christo** dño p'suadēte: atq;
dicēte. **Orate** p' inimicis vris: z benefacite his q' vos oderunt.
Capitulum. xvii. de octaua z vltima beatitudinē aduersa tolēandi.

Status equidē dici hō ille potest: iuxta dei s'iaz: siue i tēra
b siue i celis: q' sponte: vltro: aioq; iucūdo: minas opprobria:
i'properia: damna: aduersaq; duxerit tolēanda. **Attestante**
dño **Jesu** christo in huiusmodi verba. **Beati** eritis quū maledires
ri: t' vobis hoies: z exprobrauerit: z abiecerit nomē vrm tanq; ma
lum: mētiētes. p'pter me. **Gaudete** in illa hora: z exultate: quoniā
merces vestra multa est in celo. **Unde** **Paul'**. **Per** multas tribus
lationes: z angustias oportet nos itrare in regnū dei. in omnibus
tribulationē patimur: sed nō angustiamur. **Appropriamur**: sed nō
deicimur. p'secutionē patimur: sed nō derelinquimur. **Deicimur** sed
non perim'. **Sp** mortificationē **Jesu** in corpore nostro circūferen
tes: vt ita **Jesus** in corpo'ib' nostris manifestet. **Et** hec oia tanto
libētius tolerant' ab electis: quāto duri' loquif'. **Augustin'** dū ait
Qui i hoc mūdo flagellari nō merebit': in iferno torquebit'. **Quū**
enī a dño flagellamur si patiēter excipim': z hūiliter grās agimus
si mali fuerim' peccatorū indulgentiā accipiem'. si at' boni eternā
beatitudinē consequimur. **Ecce** tā vrim' que signa: que opera: que
nanq; beatitudines veram indicant apparitionem domini nostri
Jesu xpi. **Quāq;** his etiā sequunt' z munera sancti spiritus.
Capitulum. xviii. de t' omis spūs sancti quorū f'mū est t' c'nū timoris

Amor q̄ est nō seruilis: neq̄ mercenari⁹: sed tot⁹ simplex pu
 rus: ⁊ filialis: siue sp̄sialis: ⁊ fidelis est. Ille quo dilecta sp̄s
 sa christi suū charissimū amatorem nequacq̄ vtilitate ad
 mittēda: vel p̄sequēda pena timet sponsus. Immo dilectissimum ⁊
 amātissimū dñm Iesum in timore ⁊ tremore causa dilectiōis amit
 tende summopere veret: ne aliqua offensiōe ab ea discederet: ⁊ su
 um iā amorē: visionē: ⁊ p̄solationē auferret. Qua de re milies mag
 is in die cruiari ⁊ mori vellet: q̄ dilectū suū vnq̄s in aliquo p̄sō
 tus offendere errore. Propterea veri amatores Iesu xpi dum hoc
 peregrinant seculo: timēt: affectāt dolores: sustinēt ⁊ gratulāt. Sūt
 verba beati Augustini dicētis. Sp̄s nos iux̄ scripturas: sanāq̄ do
 ctrinā ciues sancte ciuitatis dei i huius vite pegrinatiōe: s̄m deū
 viuētes metuūt: cupiūtq̄: dolet: gaudētq̄. Et q̄ rect⁹ est amor eos
 rum: istas omnes affectiōes rectas habēt. De dono pietatis.
 Pietas illa vera est que proximo p̄patiēs: exēplo: oratiōe: ⁊ exher
 tatiōe: ac etiā illi si valet opere non desinit viā indicare salutis: ac
 vtilitatis humāe. Adore Gregorij dicētis. Offerre quod enī dolo
 rē excipit in alia necessitate crucē portat in mēte. Neq̄ enī aliter
 redēptoris nostri mēbra effimur: nisi inherēdo deo: ⁊ cōpatiēdo
 primo. Quob⁹ enī modis crux tollit. Quomodo autē p̄ abstinētiā
 affligitur corpus: aut p̄ cōpassionē primi affligitur animus.

Capitulum decimūnonum de dono consilij.

Consiliū quippe optimū est: quod ⁊ sibi ipsi quisq̄ tradit
 tur: sicut ⁊ primo in vitis euitādīs. In educādis moribus
 ⁊ leto aduersa aīo tolerādo. Hoc enī p̄siliū dei hacten̄ dici
 pt: cui⁹ meritū p̄māet in seculū seculi. Adore dauidico. Consiliū at
 dñi māet in eternū. Et hoc q̄ Isidor⁹ in hec verba disponit dicēs
 in summa. Nulla te securitas deceptū blādiat. Nulla te securitas
 p̄nie i tēptatiōe suspēdat. Incessanter i corde tuo spes ⁊ fortitudo
 p̄sistat.

Capitulum vigesimū de dono scie.

Cire nanq̄ potes oim scientiarum exp̄ientiā apprehēdis.
 s̄ se: vendicasseq̄ opulēter omnē qui equanimitē: ⁊ in se p̄
 speris nō origēdo: ⁊ in aduersis non deitiendo. Nos ma
 losq̄ vna in deus nouerit: charitate tolerare: quos siue verbo: siue
 exemplo: in moribus: ⁊ disciplina voluerit edocere. Sit enī Orige
 nes. Ille offert sacrificium laudis per cuius verbum: ⁊ mores: et di
 sciplinam laudatur: ⁊ benedicitur deus.

Non tam alios docētes q̄ nos istructi ⁊ rōnabiles esse debemus.
Dore Ambrosij dicētis. qui enī locū scie predicatiōis suscipit ma
la i ferre nō debet. sed sustinere. vt ex ipsa amaritudine irā senectus
mitiget: ⁊ peccatorum vulnera in alijs ipse afflictioib⁹ vlnerat⁹
sanet. Hec est vera scientia ⁊ disciplina salutis.

Capitulum vigesimūprimū de dono sapientie.

Sapientia vera pfecto dicit que in diuinis et supcelesibus
versatur. Ex quibus que oculus nō vidit. nec auris audis
uit. nec in cor hoīs ascēdit: que deus preparauit diligētib⁹.
se. ac spiritali eruditōe a domino erogāt. Iuxta Isidoris verba
Omnis hō q̄ fm deum sapiēs est. beatus est. Beata vita cognite
diuinitatis. virtus operis boni est. Virtus boni operis fruct⁹ et dō
nitatis est. Unde Cyprianus. Quomō. n. sapiēs. vel patiēs esse p̄t.
q̄ nec sapias. nec patientiā h̄z. Sapiēs ille est q̄ est patiēs ⁊ mitis.

Capitulum vigesimūsecundū de dono intellectus.

Intellectū sic spiritali more capimus: vt illius oculis di
uinitus illuminatis iuisibilia dei penetrare valeam⁹. De
quo deus p os David electis dicere intendebat: quādo di
cebat. Intellectum tibi dabo ad iuisibilia intuentū: sine quo nihil
validum: nihil sanctū. Et instrua te in via spiritali in qua gradie
ris ad arcē p̄templatiōis. Et firmabo stabiliēdo sup te oculos me
os. i. visionē diuinitatis mee ostendā tibi.

Capitulum vigesimūtertium de septimo dono fortitudinis.

Fortitudinis donum spiritalibus a deo elargit⁹ ad eo: vs
constantia in p̄tationis labores: ⁊ angustias sufferēdas
fouendū: atq; fauendū ei. Quāq; ⁊ omnibus prestare fide
libus presidū non desinat accumulatiſſime. Verū n̄ sicut p̄pinq̄
ribus spiritibus cherubi: ⁊ seraphi: qui magis splendēt: ⁊ ardent ī
p̄spectu dei q̄ ceteri spiritus virtus ⁊ digni: as opulētius tradita
est. Sic sp̄tialiter electis ad summe p̄tationis arcē yberi⁹ elaro
gatur de fortitudinis munere: ad hoc vt pondera spiritus onerosa:
atq; supra modum grauissima facilius toleranda sint. Que sunt
absentia spiritus: subtractio diuine visōis: gustus simul ⁊ suauitas
rerū spiritaliū amissio: Unde talē tātaq; afflictione: ⁊ angu
stia cruciant⁹ sponsi Iesu xpi: sicut patris eterni: q̄ nisi oculata sp̄s
sancti fortitudine solarent⁹ p̄e tristitia penitus deficerēt: tātē q̄
sol iustitie i eorū: oziret iterum cordibus. De qua quidē absentia
Bernardus ap̄erto ore loquit⁹ dicēs. Non sine causa inuasit me lā

guor animi: z mētis hebetudo: insolita quadā iertia spūs. Curres
bam bene: s; ecce offensōis lapis in via ipegit z corui. Superbia
inuēta est in me: z dñs declinavit in via a seruo suo. Hinc illa steri
litas aie mee: z deuotiōis iopia quam patior: nec pungi ad lachry
mas queo: tāta est durities cordis. Nō sapit psalm?: nō legere libz
nō orare delectat. Adeditatiōes solitas nō inuēio: ideo ad op^o ma
nuū piger: ad vigiliās somnolentus: ad irā preceps: ad odiū ptinar
Lingue z gule indulgētior: obtusiorq; ad predicationē. Nā alium
quidē itueor: singularis abstinētie: aliū vero patiētie admirāde. ali
um at summe hūilitatis z māsuētudis. Alium multe mie z pietat?
Illū in contēplatione frequēter excedere. Hic pulsare: z penetrāe
celos orationum infantia z cetera.

Capitulum vigesimumquincum prime partis tertij libri.

Ecūda vero oportūitas fortitudinis spiritualis est ob mul
s tarū aduersitatū: ab extrilecorū spalium icursiōes varias:
acerbissimasq; atq; isupportabiles oino (nisi porro illis de
puideret z cederet) Fortitudinē spūs libertatis ab inimicorum
iudicij absorbere calumniātes: z psequētes eos vsq; ad mortē Sic
plimis in psalmis. Flēs luctu amarissimo sanct' cecierat David
dicēs. Et pmo absentia spūs. De' de' me' respice in me: qre me
dereliqisti. longe a salute mea verba delictorū meorū. De' me' cla
mabo p diē: z nō exaudies: z nocte: z nō ad insipiētā mibi. Tu at
i sancto habitas laus israhel: In te sperauerūt patres nostri z libe
rasti eos zc.

Capitulū vigesimūsexm de hūana psecutiōe
electorū p pseruatiōe virtutum z gratiarū. Idē gemens ait.

Alluū me fac de': qm intrauerūt aque vsq; ad aiaz meam
s Infructus sum in limo pfundi: z nō est sba. Veni in altitudine
maris: z tēpestas demersit me. Laborabā clamās: et rauce
facte sunt fauces mee. Defecerūt oculi mei dū spero in deū meum.
Multiplicati sunt sup capillos capitis mei: q odefit me grati. Lōo
fortati sunt q psequūt me inimici mei iuste: q nō rapui tūc exolue
bā. De' tu scis insipientiā meā: z delicta mea a te nō sunt abscondita
Nō erubescāt zc. Nō pfundāz sup me q qrit te de' israhel. Qm
ppter te subitiniū oppbriū: operuit pfusio faciē meā. Extrane' fa
ct' suz frīb' meis z pegrinus filijs matris mee. Qm zel' dom' tue
pmedit me: z oppbria expbriantiū tibi ceciderūt sup me. Et posui vestimen
tū meū ciliū: z fact' sum illis in parabolā. Aduersuz me loqbanz

qui sedebat in porta monasterij rē. Ego vero orationē meā ad te
dñe tps beneplaciti deus. In multitudine mie tue: exaudi me i ve
ritate salutis tue. Eripe me de luto ⁊ nō ifingar. libera me ab his
q̄ oderunt me ⁊ de pfundis aquarum. non me demergat tēpestas
aque: neq; absorbeat me pfundus: neq; vrgeat sup me pute⁹ os su
um. Animaduerte charissimi q; ad huiusmodi psecutiōes ⁊ āgu
stias corporeas: spiritualesq; tum qdē a deo: tum a spiritib⁹ malis:
tū a bonis. At etiā tā a bonis q̄s a malis hoib⁹ imissas. Adore Je
ronimi: ⁊ Athanasij: ⁊ aliorū sanctorū viroꝝ i huiusmodi pñi
tīs exptissimi. Sic itaq; ⁊ vos si spetiali eritis electiōe vocati ps
uenire oportz oīno. Verūtñ manus dñi pteget vos donec iustifica
uerit vos. Postremo i fortitudie summaq; p̄sātia spiritus libera
tis pcedet vob i amniculū: suffragiumq; v̄rm. Itaq; ⁊ vos vna cū
sanctissimo psalmo ḡp̄bo psalmū hūc p̄fidēter canē valebit dicēdo
Capitulum trigesimum de confidentia Dauid.

Dominus illuminatio mea: ⁊ salus mea quē timebo. Dñs p
tector vite mee a quo trepidabo. Dñi appropiant sup me
nocentes vt edāt carnes meas. Qui tribulant me inimici
mei ipsi i firmati sunt ⁊ ceciderūt. Si p̄sāt aduersum me castra: nō
timebit cor meum. Si exurgat aduersus me preliū: i hoc ego sp̄a
bo. Unā petij a dño hanc requirā: vt inhabitē i domo domini om
nibus diebus vite mee. vt videā voluntatē domini: ⁊ visitem tem
plum eius. Et reliqua vsq; in finem. Ubi sic concluditur. Expecta
dominum: viriliter age: ⁊ confortetur cor tuum: ⁊ sustine dominus
Unde salomō in puerbjs. Habe fidutiā in domino ex toto corde
⁊ ne innitaris prudentie tue. In oibus vjs tuis cogita illum. Ipse
diriget gressus tuos. Idem decimoquinto capitulo. Cor hominis
disponet viam suā: sed domini est dirigere gressus suos. Idē Pau
lus ad Romanos capitulo quinto. Quicunq; sp̄. itū dei aguntur
hij filij dei sunt. Idem insup. Si deus ergo pro nobis: quis contra
nos. Tunc igitur fidutialiter in obsequio Christi domini nostri:
⁊ dei nostri agendum est. Dicente p̄pheta. Qui confidit in domi
no sicut mons syon non commuebitur in eternum.

Secunda pars tertij libri.

Iquis at his qui reformati fuerit: ⁊ optime iustificati: vbi
iam hec ⁊ maiora que dici non possunt signa: imo vt veris
us loquar diuinitus euenisse viderit sanctitatis inditia. Et
q̄ alio sp̄. itū q̄s dei omnipotentis hec fieri iudicabit. Et crimen

Induferit: ac suspicans de gestis tpe iustificacionis occursis ipone
infamiã voluerit: eo q nō pmissione dei credat. Verū magis eorū
pessimis operibus pacta sint. legat: intelligat: z sileat. Hec Christi
z Aug. verba.

Capitulum p̄mum secunde pt̄i tertij libri.

Stote misericordes: sicut z pater v̄r misericors est. Nolite
e iudicare: z non iudicabimini. Nolite p̄demnare z non cono
demnabimini. Dimittite: z dimittet vobis. date z dabit
vob. Mēsurā bonā: z p̄fertā: z coagitatā: z sup̄suentē dabit i s̄
num vestrum. Eadem quippe mēsurā qua messi fueritis remetiet
vobis. Dicebat autē illis similitudinē. Nunquid potest cecus ce
cum ducere: nonne ambo in foueam cadunt. Nō est discipulus sup̄
magistrum: p̄fectus at̄ omnis erit: si sit sicut magister eius. Quid
autem vides festucam i oculo fratris tui: Trābam at̄ qui in oculo
tuo est non vides. Ipocrita eice primus trābē de oculo tuo. Tunc
p̄spities vt eūtiās festucā de oculo fr̄is tui. Hinc igit̄ beatus Au
gustinus in homelia admonens ait.

Capitulum secundum de suspitione.

Non reprehēdam⁹ ea que nescim⁹: quo animo fiant. Neq̄
ita reprehēdam⁹ que n̄ aīfesta sunt: vt desperem⁹ sanitas
tem z vitabimus iudituz: de quo nunc dicif. Nolite indi
care: ne iudicet de vob. Potest at̄ mouere qd̄ ait. In quo. n. iuditō
iudicaueritis: iudicabit de vob. Et in qua mēsurā messi fueritis:
in ea metiet z vobis. Nunquid enī si nos in iuditio temerario iud
dicaueritis: temere etiā de vob de⁹ iudicabit: Aut nunq̄d si mēsurā
iniqua messi fuerim⁹: etiā ap̄d deū iniqua mēsurā est: vnde vobis
remetiet: Nam z mēsure noīe ipsum iuditium significatus arbit
ror. Nullo modo deus vel temere iudicat. vel iniquā mēsurā cuiōm
rephēdit. S; hoc dictum est: qm̄ temēitas q̄ punis alius: eadē ip̄a
te puniat necesse est. Nisi forte arbitradum est q̄ iniquitas ei no
ceat aliqd̄ in quē p̄cedit. Et at̄ nihil a quo p̄cedit: imo vero sepe
nihil nocet ei qui patit̄ iniuriā. Et at̄ qui facit necesse est z noceat
Quod enī nocuit martiribus iniquitas p̄sequentium: ipsis autē
p̄secutoribus plurimū q: z si aliqui eorum correcti sunt: eo tñ tpe
quo p̄sequebant: excecabat illos malitia illorū. Sic z temerariū iud
ditiū plerūq; nihil nocet ei d̄ quo temē iudicat. Et at̄ q̄ temere iudi
cat ipsa temeritas necesse est vt noceat. Ista regula etiā illud dictus
arbitror: **O**is q̄ p̄cusserit gladio: gladio moriet̄. Quā mlti. n. gladio
p̄cutiunt: nec tamen gladio moriuntur. sicut nec ipse p̄petrus

5 iij

Sz ne istū venia peccatorū talē penā euasisse q̄s putet. Quāq̄s
nihil absurdū q̄s vt maiorē putet glady penā eē potuisse q̄ Petro
nō accidit: q̄s crucis q̄ accidit. Quid ergo aliud dictū est. *Sis. n. q̄*
gladio pcusserit: gladio morietur: nisi quia in ipso peccato anima
morietur quodcumq̄ p̄miserit.

Confutatio temerarij iudicij in viros electos. Capitulū tertium:

S forte quis diceret euidentia q̄da diuina vltionē in quodā
magne sanctitatē fame vira euentā apparentēq̄ dilucide
videre videor. *Ho q̄ vt a regali q̄i folio ad p̄funda lacu ru*
isse ab extrinseco videat. *Mōne illius viri nequitia: z scelere euēisse*
arbitrandū est: Sicut z Pharaoni. Sauli. necnō Jude. Et alijs q̄s
plurib⁹ pessimis viris accidit: atq̄ nefarijs. Ad quorū quidē exem
plū: z i p̄perū p̄pter qd peccata veniunt aduersa scriptum est.

Capitulū quartum.

Espōsio. duplex est enī iudiciū. Verū videlicet: z temerariū
r Verū autē iudiciū nemo putet h̄re: nisi expt⁹ in his q̄ sup̄
dixim⁹. Et erudit⁹ a deo: z a natura: ab opere: z ofitio sum
mope sit. Nec min⁹ summe charitatē: pietatē: z clemētē p̄gnoscat
p̄dictus: z ornatus. Tunc vero talis (vt puto) verax iudex: de quo
nō viderit: nec audierit: nec ope nisi bonū p̄sumatus nouerit. *Nul-*
lo pacto illius ruine: aut de eo maledicētib⁹ credē p̄sumet: neq̄ il
lis aliqm̄ p̄stare fidē voluerit. Quāq̄s etiā ab extrinseco fuerit ado
uersatus: vel depulsus. P̄serti quum eū viderit in patiētia: p̄stā
tia: z humilitate roboratū remāere. Sicut Job vir sanctus. Tobi
as z alijs multi: q̄ a sup̄bis p̄sumptuosiss. ypocritis: malisq̄ boibus:
q̄ aliqm̄ odij causa: liuore: z invidia ducti fuerāt ad temere iudicādū
de eis. Judicare at̄ in malum tunc nō erit quū in damnationē: de
structionē: z dei: z sacre fidei irrisionē q̄s finierit: vel errore veraz
citer divulgato i quo aliquē p̄isse: z iordinate vitā fuisse p̄gnoscat:
si iudicat non est temerariū iudiciū: s̄ ratōabile dictum. Verūtū
qm̄ iudicia dei abyssus multa: nequaq̄s adhuc totaliter p̄firman
dū est. Sz pie: more Aug. dicētis. Adale viuere. z bh̄ mori pium est
credere: s̄ nō affirmare.

Capitulū q̄ntū d̄ malo iudicio.

Aliū vero iudiciū: z oīno temerariū est quum qd nescimus
m nec vidim⁹ a maledicētib⁹ tā fortiter corde sigilam⁹: vt oēs
charitatē: humilitatē: z pietatē: a pectore penitus expellio
mus z aio. *Ve ye talib⁹: q̄ agunt qd de? Ad agdalene: qd adulte*
re: quodue latrōi: quorū ei peccata manifesta fuerāt non fecit: nec
exacerbare eos voluit: s̄ maḡ saluare: z p̄solari: illisq̄ succurrere

proposuit. Nos at psequimur: et detestamur. Immo quod peius: peius
 numis est. Quia nonnumquam fratres fratres: filij patres ob temerarius iudicio
 crudeliter ifecuntur. Quum tamen in ope et verbo: nisi omnia bona
 optimaque exercuisse nouerit. Verum tamen tam maliuolorum detractioibus
 firmam prebet fide: quod non solum omnium beneficiorum sese ingratisimos
 effitiunt: sed omnem dissolunt beniuolentiam: charitatem dilaniant. Et
 ab omni se penitentiam humanitatem: et pietatem alienant. Ita ut more leonum
 rugientium non desinant ubique in primis: et benefactorem suorum: et eorum
 salutis optimorum dilectorem: detrahendo: murmurandoque seuire. Hec
 autem iustitie gratia agere dicunt. Quam quidem neque sciunt neque nouerunt
 eam unquam: quod iustitia dea est reddere pro malo bonum: non autem pro bono
 malum. Sed dicunt aduersitas: et multorum emulorum detractioes indies
 cant nobis rei huius ueritatem. Heu ceci: heu duces cecorum: signari quod
 estis sanctarum scripturarum. Animaduertite miseri: et uidete quodnam
 pro os prophete dicat de in retributioibus christi sui. Suique primogeniti
 in multis fratribus que uiam uestigiorumque illius secuturi sunt. In gaudium
 primo. In ruinam postmodum. Demum in resurrectione diuine contem-
 plationis. *Act. n. de oipotēs ore dauidico: que et prophetauit dicens*
domino.

Capitulum sextum de pmissione Christi

sui facta a deo ad sanctum David.

Tunc locutus es in uisione sanctis tuis: et dixisti. Posui adiu-
 torium in potestate: et exaltavi electum de plebe mea. Inueni
 David seruum meum: oleo sancto meo unxi eum. *Psalm. n. mea*
auxiliabitur ei: et brachium meum confirmabit eum. Nihil proficiet inini-
micus in eo: et filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et percipiam a
facie ipsius inimicos eius: et odientes eum in fugam peruertat. Et uirtus
mea: et misericordia mea cum ipso: et in nomine meo exaltabit cornu eius.
Et ponam in mari manum eius etc. Magnae dignitatis: honoris: salu-
tis: et glorie. Veraciter gratias: donaque promittentis: distincte apte
que diuenerat: usque dum ait. Et tronus eius sicut sol in conspectu meo: et sicut
luna perfecta in eternum: et testis in celo fidelis. Capitulum septimum:

Edem remunerationes pollicite sunt electis omnibus aeternis
 e His maxime que speciali uocatione diuina: ad diligendum deum
 um in reformatione sensationis: diuineque contemplationis
 uocati et electi sunt. Quibus una cum christo suo post uocationis et electio-
 nis gloriis: hec iseri enarranda de euenire promittit: tunc iustificati-
 onis: in maiorem quodam donum et gratiam consequenda. Quamquam hec que au-
 dietis perfecta iam in christo completa sunt: et in omnibus sanctis. Sic itaque

et consumenda sunt in presentibus: et futuris electis et unitis. **S**equitur ergo sanctus propheta David dicens. Tu vero repulisti: et de sperxisti: distulisti christum tuum. Quertisti testamentum serui tui: prophanasti in terram sanctuarii eius. Destruixisti omnes sepes eius posuisti firmamentum formidine. Diripuerunt eum omnes traseutes via. factus est opprobrium vicinis suis. Exaltasti dexteram depri mentium eum letificasti omnes inimicos eius. Quertisti adiutorium gladii eius: et non es auxiliatus ei in bello. Destruixisti eum ab emundatione: et sedem eius in terram collisisti. Adinorasti dies temporis eius: profudisti eum confusione. Usque quo domine auertis in finem: et ardescet sicut ignis ira tua etc. Usque dum cognita huiusmodi ruine saluberrima utilitate omnino necessaria concludens. Et deum benedixit: et postulauit Christi aduentum dicens. Benedictus dominus in eternum: fiat: fiat scilicet quod a deo decretum est: et futurum.

Capitulum octauum.

Tunc vero ex verbis octuagesimoini psalmi sequentis: gaudium in conpunctione renouationis christocoli: electisque: et unitis ostendit dilucidissime. Nam quasi ore: et fratrum suorum dilectorum David sanctus post ruinam cecinerat dicens. Domine refugium factus es nobis a generatione in generationem. Deinde ex correctione: iustificatione: et pietatis Iesu christi experientia: et dei eterni potentia: et humane fragilitatis inopia narrat. Donec salutare resurrectionis electorum in renouatione spiritus sancti paracliti exultationem protulit: dicens. Repleti sumus mane misericordia tua: et exultauimus: et delectati sumus in omnibus diebus nostris. Letati sumus pro diebus quibus nos humiliasti: annis quibus vidimus mala. Orat de futuro dicens. Respice in seruos tuos: et in opera tua iustitiam optime iustificata. sic etiam dirige filios eorum. id est discipulos: et deuotos eorum iustificatorum. Et sit splendor domini dei nostri super nos: et opera manuum nostrarum dirige in gaudium salutem: et in precepti et mandatis tuis.

Capitulum nonum de spirituali reformatione.

Inde in sequenti psalmo indicat signa et dona reformationis: incipiens a confidentia et securitate. Quas post correptionem iustificationis electi suscipiunt a deo qui humiliauerat eos indens. Qui habitat in adiutorio altissimi: tempore magnificationis in protectione dei celi commorabitur. pro securitatis: et sancte spei constantia: et fortitudine. **U**n licet domino ex seruo dilectionis. Susceptor meus tu: ob demonum insidias. et refugium meum: ab inimicis meis inuicibus. et quoniam deus meus est fortis et potens: et multum ad ignoscendum: sperabo in eum. **Q**uia ipse liberabit me a modo a laqueo venantium. diuersarum pre

teritarū temptationū demonū. Et a verbo aspero. improperatū
detrahentūq; hoīm. Nunc at formā z ordinē dei auxiliū: diuineq;
p̄tectionis sue indicat. p̄pheta electo: z vnito: dicēs. **S. i. De mō**
reuocationis. Scapulis suis. misericordie: z pietatis: q̄bus erroēs
z defectus electorū suorum tolerat: z supportat. **Obumbrabit tibi**
ibi. Nullum tibi ad mortē iputando peccatū: imo venia: z remissio
ne obumbrat. Quia vetus error abijt: gaudiū ideoq; exultabit cō
fidētie. **Et q̄** sub pēnis eius sperab: in austerā scz corporis p̄nā: z
p̄punctione in dilectiōe dei: z in charitate p̄ximi. Ita vt etiā pro
inimicis ipse mori pat' eris. **His** equidē penis x̄pm ad celos: cum
electis patribus euolasse nouim'. **Paulo** attestāte dū ait. Sic o
portuit x̄pm pati: z intrare in gloriā suā. **S. ii. de x̄a fide: z cre**
dulitate scripturarū. Deinde scuto fidei: sine qua ipossibile est pla
cere deo. veritas eius: altissimi circūdabit te: in itelligentiā: z cru
delitatē scripturarū: mādatozūq; dei: z sacratissime matris eccle
sie militāt. Quāobzē n̄ timeb' a timore nocturno: ex obscura dubi
tatiōe dānationis tue: p̄pter absentīā solis: z lumis diuini amoris
Unde a deo tuo derelictum alias penitus te putabas. Sed nūc n̄
vocaberis vltra derelicta anima. **E** terra tua tui scz corporis sens
sus bonis: optimisq; penitentie: ac deuotionis operibus simul z vir
tutibus inhabitabunt feliciter exercēdo. **S. iii. De confidētia**
aduersus ipugnationes superborū. Tunc nēpe nec timebis a sagit
ta volāte in die: malignozum hoīm: superborū: z ipocritarū dicē
tū in aperta p̄secutione. **T**e fore omnino deceptum: q; cōplacuit
dñs in te. Ideo nec etiā timebis a negotio pambulāte in tenebris
Ex hostib' qui dicūt in oculis tuis peccata occultasse: quibus nec
dum confessus: neq; absolut' es: vt hinc summopere confundaris
Tu vero qui tui cordis munditiā: z puritatem ex vera contritio
ne et confessione (deo cooperante) noueris habere dealbatam.
Nullam quippe curā facies de his qui cogitauerunt iniquitates
in corde suo. **Qui** cogitauerunt supplantare gressus tuos: z qui
absconderunt superbe laqueum tibi.
S. iiii. De securitate dei in confusione: Sed neq; timebis ab incur
su subite confusionis ita vt quecunq; bona que feceris. in malum
ab omnibus arbitrentur: **Nec** propterea timeb' a demōio meridi
ano: Imponenti tibi crimen: calumniasq; diuersas multis illumina
tatas euentijs iniquitatis.

Tu autē gaudens gaudebis in dño: et exultabit aīa tua in deo tuo
Quia induit te vestimento salutis: et indumēto iustitie circumdedit
te. Et quasi sponsus Jesu xpī decoratū corona dilectionis: diuiniq;
amoris implebit cor tuū. Et q̄i spōsas exornabit aīam tuā monilib⁹
suis diuersarum suauitatū spiritaliū: reuelationū: diuiniq; susu-
rium. **S. v. de dispersiōe detrabentiū.** Quas obres cadēt a latere
bonorū operū tuorūz corporalīū. Ab ille detractores. Et a dextris
optimarum virtutū potētiarūz aīe tue. Cadēt decē milia: demōes
terētes: et surgētes tibi malum. Ad te autē nec vn⁹ eorū appropiqua-
bit: ad nocendū tibi. Immo sicut. n. terra pfert germē suūz. Et sic
ort⁹ semē suū germinat. Sic dñs de⁹ garmiatib⁹ iustitis: et laudem
tuā corā vniuersis gentib⁹. Verūtñ oculis tuis. ppie humilitatē
tue nihilūz tuūz p̄siderab⁹: et exaltationē tuā in gloriā dei videbis
in retributionē peccatorūz hoīm: peccatorūzq; tuorū: q̄ iuste ini-
quitatē fecerūt in te. Ideo caput circuit⁹ eorū labor: labiorūz ipso-
riet eos. Cadēt sup eos carbōes: in ignē de⁹ deīstiet eos in mise-
rijs non subsistēt. Quia vir liguosus nō dirigēt in terra. Virū iū-
stum mala capiēt in iteritū. Tunc itaq; dices: p̄gnoui qz fecit dñs
iuditū iopis: et vindictā paupum. Verūtñ iusti diuq; iustificati cō-
fitebunt⁹ noi tuo dñe. Et habitabunt recti cum vultu tuo.
S. vi. de spe diuina in deo ponēda in āgustijs et tribulationib⁹.
Quāobzē tu es dñe spes mea: in āgustijs: in ifirmitatib⁹: et in p̄seo-
cutionib⁹. q̄s purgatiōis grā mibi omnibusq; electis tuis euenire
p̄mittis summa tñ patiētia: et eq̄tate. Eo magis. Quā posuisti als-
tissimūz refugium tuūz: mibi in exercēdo leto aīo absq; vana curio-
sitate. Opera cuncta misericordie corporalia: simul et spiritalia
pro remissione peccatorūz: et gratiarum acquisitione. Ideo nō ac-
cedet ad me malum quod suspicantur inimici mei me scilicet in fre-
nesim casurum: aut in mentis vacillatione: aut in incurabilem egro-
tationem. Sic nec flagellum: heresum. appropinquabit: taberna-
culo cordis mei: quod est camera omnipotentis regis. Camera sū-
quam dilectionis Jesu christi dei veri: veri q; hominis. Qui p̄cep-
tus de spiritu sancto: natus de virgine: mortuus et sepultus pro hu-
mani generis redemptione. resurrexit deniq; tertia die: ad celos
ascendit: et venturus est iudicare viuos et mortuos. Quisquis hūc
diligit: in hunc et sane credit: nequaquā in die heretica valebit
nece p̄ire. x̄po attestāte. Qui credit i me et si mortuus fuēt uiuet.

Sic viues ⁊ firmit ppheta.

S. vii. de angelica ptectione.

Quonia angelis suis mandauit deus ertere te de manibus
q calumniantiū te: vt custodiāt te in omnibus vijs tuis. Tā
in corporis asseritate: silētio ⁊ solitudine: qz in nimia la
chrymarum infusione p tuis ⁊ amicorum: inimicorumqz peccatis.
Necnō cunctorū fidelium infideliumqz cōuersione: atz salute. Hi
etenim angeli in manibus diuine gratie auxilijs suis portabunt te:
ita vt nihil penitus tibi oneris esse possit. neqz graue: aut molestū
q̄c̄qz. Quonia deus tunc locutus est in visione sanctis suis ⁊c. ⁊c.
circo. Ne forte tuum offendas pedē: affectionū tuarum spiritua
lium. ad lapidē dubitationis: vel cōtradictiōis. Adore Adoisi dis
fidētis de dei auxilio. custodiēt te: in fiducia: ⁊ confidētia dei sum
ma cum humilitate. Quia iueni Dauid seruū meū ⁊c. oleo sancto
meo unxi eum. Unde in spiritu libertatis: in cordis letitia: animi
iucunditate: ⁊ consolatione mentis. Ambulabis sup aspidē. Con
fundēs omnes obturātes aures suas ne bona audiant de te. Qui
insidiātes tibi pedes affectuum tuorū moriū venēare cupiūt. Ves
rūtamē manus mea auxiliabit tibi: ⁊ brachiū meum confirmabit
te. Sic sup basiliscū. Inuidorum gratiarū tuarum: q̄ toruo te intui
tu oculorum intuentē vt confundaris. Sed nihil p̄tiet inimic⁹ in
te ⁊ fili⁹ iniquitatis non apponet nocere tibi. Ambulabis in vera
pace: deuotione: ⁊ seruore: ad illorum confusionē. Quia concidas
a facie tua inimicos tuos: ⁊ odiētes te in fugā conuertā. Et etiam
leonem deuorantium diuini muneris largitatē. Et negātes: ⁊ des
trahētes apparitionibus diuinis xp̄i: sanctorum: aut angelorū su
orum. Conculcabis: lachrymis ⁊ oratiōib⁹ tuis. Quā veritas mea
⁊ mia mea tecum. Et in nomine meo exaltabit cornu tuū. Nec mi
nus conculcabis deprecationib⁹ tuis. Draconē: laniantū venena
tis dentibus famā ⁊ gloriā tuam. Et ego ponā in mari famas bo
norum operū. Et in fluminibus gloriā dextre gratiarum ⁊ virtutū
tuarum. Nam ipse iuocasti me pater meus es tu deus meus: ⁊ sus
ceptor salutis mee. S. viii. de liberatione p̄ spem. Et qm̄ i me
sperabis liberabo te a p̄sequētibus ⁊ calumniātib⁹. Et protegam
siam tuam a tēptationibus ⁊ insidijs inimici. Quoniam cognos
cisti ex dilectione nomē meum: quod est bonitas. Et ideo ego pri
mogenitū ponā te xp̄m i omnibus electis. Et quēlibz reformatū
in sensatione ponam primogenitū sup omnes in fide reformatos.
Christum vero excelsum pre regibus terre. Omnis at reformat⁹

in sensatiōe. Clamabat ad me. In h̄tēplationibus suis p̄ salute sua
z amicorū: inimicorū: z p̄sequentiū p̄tritiōe. Exaudiā eū. Nam cū
ip̄so sum in tribulatiōe mentis z corporis. De quib⁹ eripiā eum in
hoc mundo. Ubi longitudine dierū replebo eū: z ostendā illi salute
re meū Iesum xp̄m mihi inseparabiliter vnitū. Mandāq; illi myste
riū incarnatiōis: necnō i visionē diuinitatis mee. Sperā ei adhuc
viuēti in trinitate z vnitate p̄fecta. Deniq; in vitā eternā sup̄ cho
ros angelorū: spiritūq; beatorū glorificabo eū simul cū vnigēito
meo Iesu xp̄o.

Capitulū decimū. Hic finis donorū z gra
tiarū est ad effectū p̄uenientū. Quorū quarūq; duratio in psal
mo p̄missiōis superi⁹ allegato i hec v̄ba p̄firmat. Dū ait p̄pheta

Meternū seruabo illi electo z vnito vna cū xp̄o meo miam
i meā: z testamentū meū donorū: z gratiarū sup̄: adictarū
Sancti q̄ spirit⁹ visitationū z beatitudinū oim: atz v̄tu
tum. Hec at̄ oia dona erunt in testamentū fidele vltimum z robo
ratū ip̄si electo: contēplatiuo: sine vnito. S. i. Hic ponit semen
xp̄i a peccatis in gratiā renouatis cū ceteris peccatorib⁹. Quāob
rem vt sup̄ dicimus. Et ponā in seculū seculi semē ei⁹. Sicut apli
euāgeliste. Velut Petrus: Paul⁹: Mathe⁹: z Maria magdalēa
atz latro xp̄i cum oibus his: q̄ per eos diuina successi remāserint: z
remanebūt dilectione. Et ponā thronū eius catholice fidei: q̄ ab
electis: z vnitis firmat: atz roborat. Sicut dies celi qui nunq; ve
fitiēt: tam etsi dies veniēt in quibus in ignē purgabunt̄ tā celi q̄z
terra. Et hoc quidē erit in die vltima iuditiū. Ubi inouabunt̄ san
cti: z aīe iustorum in camino purgenē iustificatiōis. Quorū thro
nus in eterna gloria durabit sicut dies celi. S. ii. Hic lapsus ele
ctorū vnitorū: z contēplatiuorū ponunt̄ p̄ legē. Si at̄ filij ei⁹ xp̄i v̄i
lectores: vniti videlicet z p̄tēplatiui dereliquerūt legē meā genēa
lem: z p̄munē mandatorū dei: atz positiuā sacre matris ecclesie ab
extrinseco hoīe corporeis sensib⁹. Si tñ sp̄ciale mandatū dilectio
nis in corde seruauerit saltē i iudicium. Quāq; in iuditijs meis
legū scz z statutorū: ac ordinationū ecclesiasticarū: z religiosarū n̄
ābulauerit. Immo q̄ mai⁹ est. S. iii. Cōtra iustitias honestat; p̄ti
nētie: z fidei sacramta. Si iustitias meas p̄phanauerit: Sic Sam
son cum meretricibus alienigēis. Petr⁹ in errore baptismi. Et sic
p̄renoiat⁹ de ordine predicatorū i renegādo fidē xp̄i: non tñ corde.
Et etiā si mādata mea nō custodierit. Non iurādi in vanū. Non

blasphemādi. Sabbatata sanctificādi. Non mecādi. Mortem z
rem primi: atz vxorē non optandi. Sicut fecerat Dauid sanct⁹ q̄
vnitus: z pre ceteris sanctis noui veterisq; testamēti p̄templatiu⁹
fuerat. Astitabo in virga tribulationū: p̄secutionum: aduersitatus
z inualitudinum plurimarū iniquitates eorū supradictorū p̄tēpla
tinorū. Et peccata eorū que vt supra tēpore iustificatiōis p̄petras
uerūt in x̄beribus: p̄ se: vel p̄ alios: corporalibus disciplinis: vel sp̄i
ritualib⁹ angustijs ex p̄punctione lachrymaruz: vel ex austeritate
penitētiarū multarū. Ideo sequit̄. Misericordiā at̄ meam non di
spērgā ab eo xp̄o meo: cum oībus filijs suis: electis: z p̄tēplatiuis:
quib⁹ neq; nocebo in veritate mea: q; non peribit capillus de ca
pite eorū. Sicut p̄buri nō potuit capillus de capite: neq; de barba
pillus illius d̄ ordine antedicto p̄dicatorū. S. iiii. Continuans
auget renouationē: dicēs. Neq; p̄ophanabo amplius testamētuz
meum quod superi⁹ pollicitus sum: donozū: z gratiarū sup̄dictarū
redēptionē. Ne electi in pollicitatiōe hāc ambigendi occasionem
haberēt p̄ spiritum sanctū suum verba sua p̄firmat: dicēs. Et hec
scz verba que pollicendo procedunt de labijs meis non faciā irrita
At vt certius teneat: p̄ iuramentum qd̄ p̄incipi: immo z regi ele
ctorū z p̄templatiuozum p̄miserat sancto scz Dauid: confirmat
eandē seruaturū deus fidem Christo suo domio iesu: filijs q; suis
omnibus dicens. S. v. Semel iuravi in sancto meo scz non tane:
sue in xp̄o v̄turo. Si dauid mentiar. i. non mentiar: q; semē eius
scz dominus Iesus christus cuz electis suis in eternū in me mane
bit. Iuxta illud. Qui manet in charitate in deo manet zc̄.
S. vi. Et ideo thronus eius z electozum: contemplatiuozumq;: sic
sol in dilectiōe in p̄spectu meo: Et sicut luna perfecta in mūditiā
cordis in eternum manebit. Et ego z filius meus Iesus christus
primogenitus in multis fratribus testis fidelis erimus in celo.
Gaudeant ergo electi: et renouati in fide etiam. Sed longe ma
gis: magisq; sp̄etiali munere ad cūmen: et vocati: et electi diuine
contemplationis. Quoniam in celo deum et hominem humane
fragilitatis passionibus expertum habemus in testem fidelissimū
q; omnes filij domini nostri Ihesu christi in dono dilectionis con
cepti: si dereliquerint diuina p̄cepta: aut communes leges
z positiuas tempore iustificatiōis. In tempore magnificatiōis
et renouatiōis iugo corripientur suauiter in lachrymis p̄punctiōis:

sive in leuissimo onere aduersantiu: vel infirmitatus: sive austerita-
tum penitentiarum. Quinimodi eni electis thron' in celo tpe glo-
rificatiōis vna cum Christo parat'. Sicut sol splendidissimus ras-
dijs micās lucidissimis in conspectu dei: et anime eorum pfecte di-
uino cādoze pfuse: sicut luna pfecta in pulchritudine sua eruit.
Tertia ps de repetitiōe iuditiōū temerariōū ī exptis elect' spes-
tialiter: et contemplatiuis. Et de cognitione verarum et fallarum
visionum spiritualium.

Ec miremi: neq; temere amodo iudicare presumatis frēs
n pastorū spiritualiū: et prelatorū exptorum: et ptemplatiuo-
rum vitā in malum: presertim quum virtutum in eis opz
cōcerni possint. Nā et si nonnūq; cadē videant' a cōspectu hoim p
infamiā: sine verum: sive mendatiū sit: chariores sunt eterno patri
ceteris actiuis.

Capitulum primum de imitatione Christi.
Nōnis eni singulari vocatiōe et spetiali electiōe a spū sano
cto tract' cōformis efficitur saluatori: in iproprijs: et psecu-
tionib': de tractionibus: et angustijs. Et sepius ex lapsu
et defectu ipsorum ne equari sese valeāt pfectioni dñi nři Jesu xpi
dei veri: et veri hois in quo nulla omnino: nulla q; penitus reatus
macula fuit: nec alicui occasionē scandalizādi dederat vnq; . Non
āt sic in electis: et sanctis. Immo vt Johannes testatur sicut alias
diximus: Et si dixerimus non habere peccatum et. Ergo necesse
est vt tum iuste: tum min' iuste omnino ea pati et sustinere adue-
sa: que de eo duce et saluatore nostro in sapientie libro per Salomo-
nem fuerant pphetata.

Capitulum secundum de experimento tribulationum:

Ane sane quicunq; p ea non diligēter fuerit monit' et eru-
ditus ī hūilitate: et pfecta sapiā: et optima emēdatiōe. Dis-
deuotio: ois feruor: omnis siue visio: aut apparitio: gustus.
vel spiritualia sentimēta suspecta omnino sunt: Nam aut a malo
spiritu causa decipiēdi offerūtur: vt ide inaniter glorient'. Et hoc
cognosci potest cum fama sine operibus abundanter acquirit'. Et
maxime quando absq; vlla emendatione: et vlla correctiōe ad finē
suam deduxerit vitam. Si vero huic visio siue apparitio a deo fue-
rit magis ad confusionem: et ruinam: et damnationem illius: et simi-
lium suorum erit. Ideo de Salomone dubitat'. Quia post visionē
dei: et pmissa p erroribus: et preuaricationibus suis: neq; emenda-

tionem: neq̄ in aduersis correctionē aliquam audiuimus. Sed p̄
cificum regnum suscipiēs: humanā vitā etiā in pace finiuit. Non
enim psalmo graph⁹ sanctus Dauid sic. Sed diligētī correctione
in quocunq̄ errore suo monitus consequēbat̄ emendatiōem. Et
sic vsq̄ ad canos emendatus gloriā meruit: et salutē in finē. Itaq̄
quos p̄ viam p̄cedere Dauid videritis: et verba: et eorum monita
reuerētē: fidelitēq̄ suscipere. Sicut verba eiusdē sancti Dauid
et Pauli apostoli qui post visionē correctionē suscepit cū optima
emendatione.

Capitulum tertiu de via veritatis
Iesu christi. In qua p̄fecti ab imp̄fectis dilucide cognoscuntur

Et etenim domin⁹. Qui sequit̄ me nō ambulat in tenebris:
a sed habebit lumē vite. Tenebre equidē sunt gaudia: hono
res: ac mundi huiuscemodi dignitates. Lumē at̄ rutilans
more solis celestis: aduersa: tribulationes: et martiria sunt. Quāob
rem Salomon in libro sapie: quibus christus radijs micatur⁹ fuisse
vt in exemplū illa nobis. i. electis in lumē eterne vite daret. p̄p̄he
tauit: in crepās ipios: ac p̄secutores christi: et electorū suorū. Quo
rum aduersarioꝝ verba neq̄ssima hec sunt: que quottidie effectū
suum exercere non desunt in perfectos et sanctos. Sicut in tota
domini nostri Iesu christi vita optime fuerat consumatum. Dicē
tes autores passionis tā xp̄i q̄s pedisequorū et imitatorū eius.

Capitulum quartum ex libro sapientie Salomonis verba: et effe
ctus impiorum. Capitulo secundo.

Primamus pauperē iustum. Christū scz: et electos iustifi
o catos. Et non parcamus vidue: que animas iustorum indi
cat: que quasi vidue in absentia sponsi sui crutiant. Unde
dominus dixerat. Tristis est anima mea vsq̄ ad mortē. Itē: pater
mi: quare me dereliquisti. Nec veteranos. Antiquos spirituales:
et expertos vereamur. Nec canos multi t̄pis: In dilectione dei p̄
seuerātes honoremus. Si at̄ fortitudo nostra lex iniustitie: q̄ qd̄
infirmum est inutile apud superbos inuenitur. Sicut vita iustorū
que in ip̄obis infirma apparet et inutilis: pat̄ in sequēti capitulo
habet. Iustorum anime in māu dei sunt: et non tanget illos tormē
tum mortis. Visi sunt oculis insipiētium mori: illi at̄ sunt in pace
Et illud. Arbitramur q̄ vita eorum esset inanis: et sine honore etc.
S. i. Circūueniamus ergo iustū: siue iustificatū: quoniam inutilis ē
nobis. Et q̄ contrari⁹ est operibus nostris: p̄tinacibus: et presumo
ptuosis. Et ip̄operat nobis peccata legis: que vltro agim⁹: et que

h i

in alijs iniuste arguere conamur. Et ideo diffamat in nos peccata
discipline nostre. Diuersarum sciarū ad dilectionē dei non ptinen
tū: sed magis ad arrogantia et inanē gloria acquirendā. Ipse enī
pmittit se scias habere spūale: nec nō diuinā. Et filiū dei se noiat
ex contēplatiōis familiaritate. Factus est nobis in traductionem
cogitationū nostrarū. que in ambitione regnāt. Hocq; in humāis
opibus seculo ināiter huc illucq; dispergunt. atq; dissipant. Ideo
grauis est nobis ad audiendū correctiōes illi. S. ii. Etiā grauis
est nobis ad videndū exēplū in emendationē iustificatiōis sue: in
humilitate et optima patiētia. Quā dissimilis est alijs actiuis: vi
ta illi: in austeritate: in deuotionib: silētio: et solitudine. Et imutate
sunt vie eius: scz actiue vite: q; ad viā spirituale: et diuinā supne cō
templatiōis puerus est. Unde tanq; nugaces exūtimati sum? ab
illo ex ptinacia: et arrogātia nra. Quasobres abstinet a vīs nostr?
detractiōnū: murmuratiōnū: ac primoū: et pelatorū psecutiōnū
tanq; ab inuidiis. Que nō solū imundicie sunt: sed pntiosa sum
mopere extimant apd deū. Et pfert nouissima iustorū: p exēpluz
patrū p miracula sanctorū terrēs: et arguens p verba et autoritas
tes doctorū: in parabolis: ac scripturis. multisq; modis nō desinit
iperitiā increpare nostrā. S. iii. Ubi ea ponunt hic mirabilia
que offendit deus dilectis suis in contēplationibus suis.
Et gloria? patrē se habere deum. Et eum in humanā. pprijs vi
disse oculis effigiē testat: et domestice: fiducialiterq; sepissime i spi
ritu aliqñ loqui cū patre in diuinitate. Aliqñ cū filio in forma xpī:
aliqñ in intuitu sanctissime trinitatis. p. fi. et s. sancti. Crebroq; bea
tam in spūali diuinitate xginē dei spōsam: et matrem saluatoris cer
nit quoq; alloquitur hortatur. Multoties vero pater i diuinitate:
filius in humanitate indicibili modo vna cum gloriosissima virgi
ne matre ad illius spiritualem visitationem visionem suam in cas
illis offerunt osculis: et amplexibus. Multa quoq; infinite admira
tionis: et stuporis diuina electi ad contēplationē. Et in charitate
vniti post iustificatiōnē: gustant: sentiunt: cernunt de bonitate: et
misericordia dei: quo diuino gaudio: et letitia fruunt. Quamobrē
nonnunq; mirabilibus his confortati pro omnibus peccatorib?
mortem: et penas pati postulant in eorum salutem. Quamquam
ab inexpertis: vanis: et sensualibus: aut in ridiculum: aut magis in
diabolicam existimantur deceptionem omnia huiusmodi spiritua

ha: donaq; diuina. §.iiii. qualiter pmittit deus p malos: z iniquos electorum gratias experiri: vt experientia agnoscantur dicentes. Videamus ergo si sermones illius quibus nobis pdicare solebat de moribus: virtutibus: z obseruantijs multis: necno suis cōscriptera sunt illi: qualiter videlicet electus se habebit in psecutionibus: z in opprobrijs. Sicut dixerat satan ad deū aduersum Job. Tange eum zc. Et sciemus que erunt nouissima illius. Nam si vt putam⁹ confusus: conternatus: ad stridiores sese: vel ad iracundiam: odiū z vindicte liuorem impetuose conuerterit. Adore Esau cōtra Jacob fratrem suum propter primogenita eius: tunc apparebunt dilucidissime nouissima illius: z finis damnationis. Et tunc dicem⁹ deceptum sicut Esau esse.

§.v. De certitudine visionum z gratiarum spiritualium: z contemplatorum. Si enim verus dei filius est suscipiet illum: z liberabit eum de manu contrariorum. Duo etenim inditia sunt quibus electi a reprobis: z spiritualiales a superbis: z contemplatiui ab actiuis dilucide post lapsus cognoscuntur. Primum quippe electos in tempore correctionis deus suscipit statim in protectionem confidentie sue: ita vt dicat Si exurgat aduersus me prelium: in hoc ego sperabo. Deinde tantum eos in ignem dilectionis sue accendit: vt audeant deum appellare sibi in patrem in diuinitate: z eiusdem altissimi humanitatem in sponsum et amatorem eligere. Unde fiducialiter dicat omnis electus. Dominus illuminatio mea: z sal⁹ mea quē timebo

Paragrapbus sextus de secundo inditio.

Secundum vero inditium est quum dominus liberat eos de manibus aduersariorum suorum: ita vt animabus nequaquam nocere valeant. neq; in aliquo penitus possint contristari: sed magis in penis et tribulationibus letantur z gaudent: dicens quilibet eorū Dominus regit me: et nihil mihi deerit: in loco pascue ibi me collocauit. Collocat deus animas iustificatorum: z iustorum in optima pace mentis: cessantq; fantasmatum omnium vanitatum: ita vt libero animo valeant de eo cogitare: meditari: z cum gaudio i eū contemplari. At hinc spiritum libertatis acquirunt: vt nulla possit infirmitas: nulla aduersio: nullaq; tentatio in aliquo verari: quoniam mundi corde a deo facti sunt. Quare dicere audet.

Paragrapbus septimus de munditia cordis: z charitate primi.

H ii.

209
258

Paratum cor meum deus: paratum cor meū: cantabo ⁊ psalmum
dicā domīo. Hinc etiā charitas dei: ⁊ proximi acquirif ab eis per
spiritum sanctum: qui non pmittit tela aduersariorum ad eorum
corda descendere: ne confundant. Verum magis in malignorū reo
torquentur pectoribus ad pēdēdū animas eorum: ⁊ corpora. Sed
iusti iperpetuum uiuent: ⁊ apud dominum est merces eorū: ⁊ cogi
tatio eorum apud altissimū. Unde quilibet iustificatus vna cū san
cto rege iam emendato. atq; optime correctione diuina monito
sancto David dicit audacter. Virga tua: ⁊ baculus tuus ipsa me
consolata sunt. Quia parasti in conspectu meo mēsam: scz charita
tis aduersus eos qui tribulant me. §. viii. De tormento iustorū
⁊ contumelijs electorum in probatione eorum. Contumelijs ⁊ tor
mento interrogem⁹ illū: vt sciamus reuerentia illius: ⁊ probemus
patientia eius. Tria enim sunt tela malignantiū: quibus patietia
⁊ reuerentia sanctitatis pfectorum: ⁊ contēplatiuorū experiuntur
Telum lingue. Telū insidiarū. Telū deniq; offensionū. Primus
quidē telum lingue in contumelijs: ⁊ detractionib⁹ dissoluif i scu
to fidei iustorum. Telum insidiarū in galea in penetrabili fortitu
dinis: ⁊ confidentie dei veluti stipula frangitur: ⁊ comminuiturq;
Tertiu quidē telum offensionum in damnum vertif: vel spirituas
le: vel corporale hoim honorū: deuotorū: sanctorūq; virorū. Dam
num quippe spirituale est quantū ad amissionē fame tpalis: eccle
siasticorū offitiorū: ⁊ dignitatū. Damnum vero corporale: qđ tor
mentū dicit penitentiarū diuersarum damnationes sunt: ⁊ sine i
electis ab impijs: vel iniustis iudicibus illate. Et ideo scriptum est
Contumelijs: ⁊ tormento interrogem⁹ illum scz electū: vnitū: ⁊ cō
templatiuum: vt sciam⁹ reuerentia ei⁹. Nam summo honore: sum
maq; dignitate venerādi: habendi q̄ sunt electi: non solū qui ius
ste: imo ⁊ qui ppter iustitia psecutionē patiunt. Nam p iustifica
tionē tormentorū antedictorū: beati a domino nominant. Quan
to ergo magis beatiore fuerit pefati viri: quum quod sequit pa
tienter tolerant. §. ix. De morte corporali: vel libertatis. Dus
plex est enim iusticatorū mors. Adors scz carceris: aut abiectissi
me seruitutis: captiuitatis: siue egritudinis: qua omnium mēbroo
rum vires incurabiliter admittunt. Adors deniq; corporalis illa
estque in tormentis diem claudit extremū. Sicut domin⁹ inclia
to in cruce capite expirauit. Itaq; martiribus suis dicit. Vos qui
secuti estis me in huiusmodi genere mortis temporalis: sedebitis

super sedes iudicantes duodecim tribus israel: propter eorum patientiam.
De qua dictum est per Salomonem: tamquam ab ipsis persecutoribus christi: et electo-
rum: martiribus suorum. Et ut probem patientiam eius: morte turpiss-
sima condemnem illum. Erunt enim respectus ei ex sermonibus illius. Quoniam
per verba que in tribulationibus: aut tormentis: et in morte proferuntur
cordis et anime patientis virtutes dilucide cognoscuntur. Nam quod electus
est: exemplum suis ducis mores servat Iesu christi in mansuetudine: per
persecutoribus orando accuratissime. Iuxta verbum domini dicentis: atque
pro martiris sui. Pater ignosce his: quia nesciunt quod faciunt. Et Ste-
phanus. Domine ne statuas illis hoc peccatum. Qui vero de pres-
citis sunt in contumeliosis verbis provocatos animos: corda que veneno iras-
cundie vulnerata patefaciunt. Cum minime occultare valeant ab eis
quod intus odium conceperant. Adhuc Augustini de fide ad Petrum
Obdurate vivit sine qui non puerit deseras de indulgentia pec-
caatorum suorum ut Judas: et Cain. Sive que sic de misericordia dei desperat:
ut usque in finem vite presentis in suorum criminum perversitate permanet
atque sicut Pharao rex egypti. De cuius similitudine obdurati cordis
Bernardus de consideratione ait. Quid est cor durum: ipsum est quod
nec punctioe scinditur: nec pietate mollior: nec movetur precibus: mi-
nis nec cedit: flagellum durat. Ingratum ad beneficia. Ad consilia infidum. Ad
iudicia scevum. Inverecundum ad turpia. Impavidum ad pericula. Anis
advertite charissimi: percipite obsecro quid interest iter electorum
affatum et iniquorum: peccitatem verborum. Quis ergo per hec haud se
se nocere optime valebit iditiam. Omnis quippe: nisi insanis: aut
demens sit. Nam qui in pace conservat a domino in adversis: et in
morte: ab eodem quidem sciat misericorditer gratiam illam recepisse
Nec inde virtuti sue penitus ascribere audeat. Iuxta illud Pauli
Quid habes quod non recepisti. Qui vero ab iracundie indignatio-
ne in afflictionibus continere se non posse cognoverit: deum de seve-
ritate: aut partialitate non presumat accusare. Quoniam malitia hominum in
se dei eterni irritat iustitiam. Unde obdurantur corda peccatorum. Cum
Iohannes crisostomus in titulum posuerit cuiuslibet opusculi sui. Nemo
leditur nisi a se metipso. Ecce viri impij: et obcecati a malignitate
hec prava personarum inditia in perfectis: spiritualibus: atque contemplati-
vis viris existimant reperiri. Quia propter quasi ex illo malignorum
rex Salomon superius allegata verba pronuntiat: et dicit. Et ut pro-
bem patientiam eius morte turpissima condemnemus illum. Erunt
enim respectus eius ex sermonibus. Sequitur.

S. r. De increpatione errorum malignantiū. Nec cogitauerūt ⁊ er
rauerunt. Excecauit enī illos malitia eorū. Et nescierunt sacramē
ta dei: que diuinit⁹ in electis: ⁊ sanctis operari solet. Neq; merces
dem sperauerūt iulitie: quā auferre indies ab seuisſimis p̄ſuevit
uiris omnipotēs. Nec iudicauerūt honorē animarū sanctarū sero
uorū: imo magis filiorū domini nr̄i Iesu xp̄i. Quoniā deus creauit
homine ineterminabilē. Et ad imaginē similitudinis sue fecit il
lum. Inuidia autē diaboli mors introiuit in orbē terrarū. Imitantē
autē illum qui sunt ex pte illius. Viri scz impij ac seui corde: q̄ non
cessant detractionibus: contumelijs: plagis: atq; flagellis spiritua
les expertos: patresq; cōtemplatiuos p̄sequi: ac vetari: verbo: scrip
pto: ⁊ opere. Sicut iudei in domino: omni amissa pietate experien
tes errauerunt. Quid autem vir sensatus agere debeat in huius
modi rei prouintia. Ecclesiastico volumie lucide describitur.

Capitulum quintum de moribus prudentum: ex doctria sapiētis.

f. Si in mansuetudine opera tua perſice. Et super omniuz
gloriam diligere. Quanto maior es humilia te in omni
bus: ⁊ coram deo inuenies gratiam. Quoniā magna pos
tentiadei solius: ⁊ ab humilibus honoratur. Altiora te
nequesieris. Et fortiora te ne scrutatus fueris. Sed que precepit
tibi deus illa cogita semper: ⁊ in pluribus operibus eius ne fue
ris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea que abscondita sunt
videre oculis tuis. Insuper vacuis rebus noli scrutari multiplici
ter. Et in pluribus operibus eius nō fueris curiosus. Plurima su
per sensum hominum ostensa sunt tibi. Multos enim supplantat
uit suspitio illorū: ⁊ in vanitate detinuit sensus illorum. Cor duruz
male habebit in nouissimo.

Capitulum sextum vnde procedunt omnia mala mundi: ⁊ aduersi
tas iustorum.

q. Quoniā quidē omniū malorum seueritas a p̄uersitate lin
guarum procedere videatur in orbem. Quod tertie lingue
pernitie dicat ecclesiasticus: hic inferius distincte indica
decreuimus. Et quisquis intollerandum vitare illius iugum valu
erit patienter: celorum regnum cognoscat vendicasse. Quāobres
q̄ detestandum sit aures huiusmodi velle accomodare tertie lin
gue: aut eam aculeatam preparare faucibus: p̄ Salomonis incre

pationem hic ppe noscere poterimus. Lingua tertia mulieres ir-
ritas ⁊ priuauit illas de laboribus suis. Qui respicit illā nō habet
bit requiē: nec habebit amicum in quo requiescat. Flagellis plaga
linorē facit. Plaga at̄ ligue p̄minuet ossa. Multi ceciderūt in ore
gladij: sed nō sic quasi interierunt p̄ lingnā suā. Beat⁹ q̄ tentus ē
a lingua nequā: ⁊ qui iracundiā illius non trāsmit. Et qui nō attra-
rit iugum eius. Et in vinculis illius nō est ligatus iugum illius. Ju-
gum ferreum est: ⁊ vinculum illius vinculum ereum est. Mors il-
lius mors nequissima: ⁊ utilis potius iferi⁹ q̄ illa. Perseuerātia il-
li⁹ nō p̄māebit: s; obtiebit vias iustorū ⁊ i flama nō p̄buret iustos.

Capitulū septimū ⁊ vltimū de p̄clusionione totius operis.

Cce iā dilectissimi mei: ecce charissimi ad illū opusculi huius
e ius nostri me puenisse noueritis finē: quē a primordijs libri
polliciti idicatueros fuim⁹. Iuxta explanatiōnē tituli vni-
uersi operis huiusmodi dicētis. Nosce te cū scriptū sit. Nosce te
si tu vis p̄gnosce deū. Nā qui sese non nouerit deū minime recog-
noscet. Sic minus at̄ se illius seruandū monita prebebit. Igit̄ ad
uertēdi: noscēdiq; in quocūq; statu: actiue: siue cōtemplatiue vite
sit homo normā indicaturum: siue ad memoriā reducturū: charis-
simis meis ipsum p̄stitui. Ne quis vltra se: ⁊ supra sciētia suā: atq;
gratiā aīo in prelatos expertos: spirituales patres: virosq; p̄cepta
tuos: ip̄operijs: detractionibus: necnon iniurijs multis insurgerē
presumāt. Verum magis quilibz suo consitēs gradu: ppriā humi-
liter: deuoteq; vendicare salutē inquirat. Nequaquā at̄ maiorum
ac sp̄itualiu: qui suorum facinorū: inimicorūue maculas accurat-
tissime lugent: vitā quisquā temere iudicare audeat. Cū p̄ditonis
iudicia abyssus sint multa. At q; etiā diligentib⁹ deum oīa coope-
rant in bonum. Ideo cauenda solerter est omnis murmura tio om-
nisq; detractio penitus inaudienda. Cum inde venenum: virus q̄
aspidis insanabilis euomat in pios: pacificosue: parentes. Atq; p̄-
rimos. Qui quidem venerandi magis imo ⁊ colendi sunt. Quoni-
am illi sunt qui de magna euaserunt tribulatione: ⁊ angustia: ⁊ in
optima mentis pace: constituti: ⁊ aīo p̄seuerant. Malignis autē
⁊ de impijs per psalmistam dicē. Omnes declinauerunt simul inu-
tiles facti sunt: non est qui faciat bonus: nō est vsq; ad vnū. Sepul-
crum patēs est guttur eorū: s; quis dolose agebāt venenum aspidū
sub labijs eorum. Quorum os maledictione: ⁊ amaritudine plenū
est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio ⁊

infelicitas in vīs eorum: et viā pacis non cognouerunt: non est timor dei ante oculos eorum. Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatē: qui detractionibus: et persecutiōibus suis deuorant plebem viroꝝ electoꝝ: et perfectōꝝ: sicut escam panis. Contra sententiam apostoli dicentis. **S**altiludo diuitiarū sapientie: et scientie dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius: et inuestigabiles vie eius. Quis enim cognouit sensum domini: aut quis consiliarius eius fuit: aut quis prior dedit illi: et retribuetur ei. Quoniam omnia ex ipso: et per ipsum: et in ipso sunt omnia. Ipse honor et gloria in secula seculorum. Amen.

Quis ab ipsa intentione qua a principio voluminis huius omnium sacrorum doctorum diligentissime correctiōi subiugauit omnia: ac singula: que in hoc opusculo dictauerim: conscripserunt: alienasse me putet. Eandē opinionē: intentiones firmisimum quoque animi colla humiliter a deuote iugo correctiōis et emendatiōis subicere sancte matris ecclesie: eiusque catholicis: ac fidelibus doctoribus affirmo: ratum in super constituto. Quoniam quodē nil aliud penitus credere seu sentire unquam putauit: aut decreuit: quod id quod gloriosa iubet fides catholica obseruari. Quoniam me christianissimum esse profitear: meo quoque vexillum sanctissime crucis fronte impressum habere. Corde autem dominum Iesum christum crucifixum sigillatum gestare fateor. Nam ipse liberauit me de laqueo venantium et a verbo aspero: et a lingua dolosa. Quoniam maximum me cognouerim peccatorem.

Liber qui intitulat Corona senum:

Quoniam mens humana veluti rota velocissima que rapidissimo animi cursu voluit malarum cogitationum prohibere vagationem nequaquam valeat: a bonis cogitationibus summa cum diligentia repressa fuerit. Hanc vobis industriam dilectissimi in christo filij varias depellendi a perturbatis mentibus (que eadem mentem vestram omnipotenti deo iam sincere deditam exagitare possent) ordine quodam valde modo: silioque facillimo. Breuissime tamen omnia scribere curauimus. Sed quoniam triplex a sacris doctoribus mundum conscribitur. Artipicus videlicet Macrocosmum. Et Microcosmum. Ab artipico que est deo narrato nra sumet exordium: et triplex iudicium suum suum imponet.

De artipico

Quinarū humanarūq; rerum profecto dominum conditos
d rem fuisse nouimus. Unicum in essentia. Trinū in psonis
Patris. filij: et spiritus sancti. Unū picipiū: cuius essentia
est equalitas: et diuictio psonarū. Immēsa infinita: incōprebēsis
lis: inconscriptibilis: eterna: incōmutabilis: simplex: excellens: atq;
ineffabilis. Qui deus magnus et omnipotens: in principio creauit
celum: et terram. Terra autē erat inanis: et vacua. Et tenebre erāt
sup facē abyssi: et ipse spiritus domini ferebat sup aquas.

Unc quidē omnipotens de^o cuncta creare disponēs: pma

b die dixit. Fiat lux: et in ictu oculi facta est lux: que nubes
lucidissima dicitur: qua mundi superiores ptes illuminant

Quā quidē lucē nōnulli dicunt angelicā fuisse naturā. De qua lux
cifer ceteris pulchrior creatus est. Deinde non mediocri cum pte
illorum. ppter superbā ab archāgelo Adichaele in centrū terre
proiectus. Aerū tamē alij eorū in caliginoso aere remanserunt: ubi
grando: fulgura: et pestatesq; generantur. Alij in terra sunt humano
num genus tēptandi gratia. Et sunt illi qui vnicuiq; mortalium
spetialiter dati sunt ad suggerendū menti: et corpori diuersas tēpe
states. Ceteri vero maligni spiritus cum Lucifero in inferni m
trusi sunt. Bonos autē et fideles spiritus: in tres iherarchias diuisit deus. Quarū alia
superior. Alia media. Alia inferior dicitur. Superior est scz Sera
phin. Cherubin. et Tronos: ad tria exercēda offitia posuit. De
Cherubin. Cherubin offitiū est in deo lucere: et homines ad sum
mum bonū adducere. De seraphin. Seraphin offitiū est tam
se ipsos qz hominum corda in dei amore inflāmare. De trōis.
Troni tāqz dei sedes: offitiū habēt: de iustitia: et magnitudie dei
gloriarī: ac humano generi vere subiectionis: et humilitatis mos
dum impartiri. De iherarchia media. Ierarchia media tria
tenet offitia. Dominationes. Principatus. et Potestates.

De dominationibus. Dominationes spiritus sunt: qui offi
tio suo ceteros inferiores regūt: et dirigunt in voluntate dei. Dāt
qz prelati seculi normā: et gratiā a tēptationib⁹ subditos liberādī.
De principatibus. Principatus offitiū est: inferioribus spiritib⁹
prebere virtutē ad eorum offitiū expeditionē: atq; orbis picipat⁹
regere habet: quibus subditi ceruicē deo subycere velint.

De potestatibus. Potestates angelos in diuina potentia robo

rant: et demonum vires reprimunt. Alleviantq; temptationes.
De distinctione iherarchie inferioris. Ierarchie inferiori tria
sicut superioribus insunt officia: Quibus officijs presunt. Virtus
tes angeli. et Archangeli. De virtutibus.

Virtutes mira dei ostendunt: supendaq; miracula operantur
in mundo. Monēt etiam prelatos: vt ita se in subditos gerant:
vt ipsi vna cū subditis miracula facē possunt. De archāgelis.
Archāgeli angelis: et bonis hominibus archana dei nuntiātes: de
nuntiāt inferius quod a superioribus spiritibus acceperunt.

De angelis. Angelorum quidē officium est anuntiādi parua: et ad
bene beateq; viuendum homines ducere: et gubernare.

Explicit quicquid de artipico dicendū sit. Hec autē que hucusq;
dixim: artipico mundo accommodare decreuim. Et deū in sede: et
throno suo sedentē cernere valeam. Qui deus singulis dieb' vsq;
ad septimū diē pticulariter creādo op' qđ patrarat optie p̄stiet.
Quiescet vero die. vii. quē quietis diē post iuditiū esse dicamus.

De Macrocosmo.

Macrocosmus mundus: dicitur vniuersa mūdi machina
corporalis: ad duplicem pertinēs naturā scz celestem: et
elemētārē. Et dicitur macrocosm' a macros grece qđ ē ma
ior: et cosmus mund'. i. maior mūd'. De matēria celestī

Habet autē celestis materia trium principaliter celozū diuisionē
Celum empireū. Crīstallinum. Et firmamentū. Celum empireuz
beatorum spiritū: ac sanctorū oim glorioissimum est habitaculuz
Natura simplicissimum. Essentia subtilissimū. Incorrūptibilitate
solidissimum. Quātitate maximum. Qualitate lucidū. Diapha
neitate p̄spicū. Materia purissimum. Figura sphericū. Localita
te supremū. Amplitudie creaturarū in se aliarum cōtentū. Ado
tuq; extraneū.

De celo crīstallino. Crīstallinum celuz
multas in se Empirei qualitates tenet. Ac ipsum primum mobile
est. et velocissimū. De firmamēto. Firmamētū est secū dū mobile
ac sup̄dictarū pprietatū particeps: aquarūq; diffusū dicitur. Hoc qđ
dem firmamētū de' inter aquas et aquas die secūda creauit dicēs
Fiat firmamētū in medio aq̄rū: et diuidat aq̄s ab aquis. Ibidēq;
stellas die quarta fixas instituit. De stellis. Stellarū quidē
materia purissima est: figura spherica: quantitate magna: apparitū
one parua. Ipse enī stelle lucide: ac radiorū diffusue sunt. Lumē a
sole capiūt. Singule in qualitate: differūt in quātitate: et virtute

Quarum noia dñersa sunt: vt illa bos: cauda draconis: & sic de similibus. Que his inferioribus diuersas generatōis virtutē accommodāt. De signis. Inter eas duodecim signa insistūt: que signa domus planetarū sunt. vt est Cácer. Leo: &c.

De plāetis. Habet in se firmamentū septē speras: noibus: & natura diuersas. Et dicuntur planete Quorū noia hec sunt. Saturnus: Iupiter: Mars: Sol: Venus: Mercurius: & Luna.

De proprietatibus planetarū. De Saturno. Saturnus spera prima est a nobis remotissima. In quolibet signo mēsihus. xxx. m̄aet. Ducētis vero & xxx. ānis suū p̄ficit cursuz. Habitataculum eius in die est Capricornus. In nocte Aquarius. Exaltatio sua in libra. Humiliatio in cácro est.

De Ioue

Iupiter spera secūda est lucida: & clara: & q̄i adistat lactis candida.

Qualitate tēperata in caliditate: & hūiditate: morat̄ q̄ in quolibet signo per annū. Suum enī cursum in. xii. p̄ficit annis. In die habitataculum eius Sagittarius. In nocte Pisces. Exaltatio ei⁹ i Cancro: humiliatio in capricorno est.

Cuius est amica Luna: & Mars inimic⁹.

De Marte. Mars spera tertia ē: calida & sicca, p̄pterea est nociua.

Proprietatibus quippe suis mars hoies ad bellū irritat. Igneus: & radiosus apparet. In quolibet signo. lx. diebus quiescit.

Habitatio eius in die Aries: in nocte Scorpio est. Et exaltatio in Capricorno.

De Sole.

Sol spera quarta est: & dicit̄ octies maior terra. Verū Ptolome⁹

vult centū & sexagita vitibus superare terrā. Calidus sentit̄: & lūminosus videt̄. In quolibet signo diebus triginta: & horis. x. p̄manet.

Habitaculū in Leone. Exaltatio in ariete.

De Venere

Venus q̄m calida & humida est Martis nequitia tēperat. Vesp̄

appellatur: cum sequit̄ solem Lucifer dicitur. cum m̄aē orit̄ ante solem colorem fulgētē: & candentem habet electro similit̄.

Diebus autē. ccc. xxx. suum p̄ficit cursum. In die Taurus est eius habitatio in nocte libra.

Exaltatio ei⁹ Pisces humiliatio Virgo. Amic⁹ est Iupiter: inimic⁹ Mars.

De Mercurio. Mercurius sp̄cus sole gradit̄: cui. xxx. sp̄ gradibus appropinquat. Colorem tenet radiantē & raro p̄pter solis vicinitatē cernit̄.

Eloq̄ntia influit: seminibus & aquis dūat. Diebus. xxx. suū pagit cursuz. habitatio in die Gemini: in nocte Xgo: natura mala. Et exaltatio ei⁹ i Xgie.

De Luna

Luna vltima spera est oim plāetarū. Nocti p̄est. Eclipsim patitur & efficit. Maculas h̄z p̄pter ei⁹ piūctionē cū inferioribus. Cursuzq̄

in m̄se p̄ficit. Et h̄z habitataculū i Cácro. Et exaltatō ei⁹ ē i Tauro.

Hec de celesti materia dicta sufficiant. Ubi solis lune atq; stellarum proprietates posite sunt: que stelle die qua in firmamento create sunt. Sol et luna vero in speris suis.

Hic de elementalī materia tractabit̄.

Aeria quidē elementalī in quattuor diuiditur elemēta: que sunt: Ignis: Aer: Aqua: et Terra. **De igne.** Ignis spera elementalī est: tāq; celū sub spera lune. Nec lucet: nec ardet in spera sua: sed in aliena. Tria interititia h̄z Supremum quod vocat̄ igneū. Medium: et infimum quod dicitur olympiū. **De aere.** Aer spera subtilis est: mobilis et p̄spicua. Per insp̄itationē: et resp̄irationē calorem tēperans. Et est locus ip̄pressionis. Vaporem terre: et aque ad se colligit: quarū diuersitate nubes diuersi coloris in aere ip̄so sunt. Ubi diu cōdense: si longura: tempestates: tonitrua: grandinē: niuē: pruas: et pluuias generant: Aer leuis: rarus: et illuminabilis est. Habetq; tria interititia. Supremū quod ethereū vocatur. Medium et infimum quod vocat̄ aereum. Habet enim in supremo p̄pter solis vicinitatē calorem: et lucem. Similiter quoq; infimū h̄z p̄pter radiorū rep̄cussione. Aerum in medio vbi radiorū rep̄cussio nequit attingere: frigiditas ē et obscuritas. Ibiq; demonum habitaculū: et intrusio: nec non et tēpestatum: ac tonitruum dicit̄. Grandinisq; et niuis: et similiū ibidem fit coagulatio. **De aqua.** Aqua sup̄ celos ducit̄: decoratur piscibus: subdita est tempestatibus: Maria implet: flumina: fontes: riuulosq; aquarum: q̄ omnes ad loca vnde puenerunt regrediunt̄. Aqua enim diaphanū corpus habet: et ex se cristallū generat. Causat in nubibus irim: humida: et frigida deniq; exiit.

De terra Terra vltima est: et infima: inter omnia elemēta despectio: nigra: arrida: siccaq; ponderosa: rotunda: omnib; celis: et elementis circumdata. Tenet in centro eius infernum. Frigida ē: atq; opaca. Metallorum nutritrix: et genitrix est. De qua omnipotēs deus oim conditor tertia die creationis dixit. Diuidat̄ aqua a terra: et appareat arrida: et tunc terra cum montibus: speluncis: atq; cauernis facta est: et sic esse ip̄sus noscit̄. Iterum inquit deus. Producat terra herbam virentem facientēq; semen in genere: et lignū pomiferū facientē fructū in genere suo: et factum est ita. Unde et esse ip̄s terre. et vegetatiua vltima in herbis: et arborib; cernit̄.

De creatione luminum die quarta.

Die quarta dominus deus fiant inquit luminaria in firmamento

celi: et ita factū est. Ut sol diei: lunaq; nocti preesset. Et stelle et in firmamento lucerēt: et splendore solis diuersarū rerū generatiōes prodicerent: ut superius suffitēter apparet.

De die quinta.
Die vero quinta ait dominus deus: Producat aque reptilia. i. pisces. Volucresq; celi: et ita factū est: Unde similiter videmus aues: et pisces habere esse: et vegetatiuā: atq; sensitiuam vitam.

Hic de sexto die agitur. Nam sexto die addidit summus pontifex dicens: Producat terra animalia in genere suo: et ita factū est. Quare sicut in animalibus celi: et piscibus aque. Ita in beluis: et feris: ceterisq; animalibus: et esse: et vita duplex cōnī: videlicet vegetatiua et sensitiua. Profecto de hac die sexta ultimā hoīs creationē itelligē restat: quoniam quidē in tertio mundo ostendimus: quod mundus dicitur Macrocosmus.

Microcosmus sane dicitur a micros grece quod est minor: et cosmos quod est mundus. Unde Macrocosmus prius mundus respectu macrocosmi. i. maioris mundi dicitur. Et hic est homo: qui propter participationē celestis: terrestriq; materie: necnō propter similitudinē celorum: atq; elementorum: quā in se habet homo increatiue: paruus mundus appellatur. Qui in duas diuiditur creaturas scilicet in corporalem: quod est humanū corpus: et spirituale: que est anima: ex quibus homo fit. Quem quidē sexto die post animalium creationē in capto damasceno deus plasmauit: in terra chanaā: cui vite spiraculum insufflauit dicens. Faciamus hominē ad imaginē: et similitudinē nostrā. Sicq; ad imaginē dei creatus est homo: ut sicut deus preest angelis et hominibus: ita homo corpore preest cunctis animalibus vniuersę terre.

Ad cuius similitudinē creati sumus. Ad dei similitudinē anima nostra creata est: propter participationē dei. Et est in memoria: intellectu: voluntate: libero arbitrio: et similibus. Reuertamur igitur ad corporis plasmatōnē. Unde paruus mundus appellatur: ita propter participationē quā propter similitudinē Macrocosmi. i. maioris mundi. Corpus hoīs participationē celestium virtutum: et stellarum habet ut in hoc exēplo itelligere poterim. Cum celo empireo de esse: et forma: diuersis etiaz qualitibus participat homo in plasmatōe corporis: Cum cristallino participat motu: coadunatione: et pluribus alijs qualitibus corpus in plasmatōe. Cum firmamento participat membrorum varietate. Cum stellarum varietate exercitia corporis varia recipit homo.

De participationē signorum in membris hominis.
Igna celi ad custodiā membrorum corporis. xii. posita sunt.
♈ Aries ad custodiam capitis. ♊ Gemini lacertis: et manibus

dominat. Taurus gutturi. Leo cordi et renibus. Cancer pectori:
ac stomacho. virgo et libra intestinis. Scorpio genitalibus. Sagittario
femori. Capricornus genua conseruat. Aquarius tibias. Pisces
denique custodiam pedum habet.

De participatione planetarum cum corpore.

Planetarum diuersas proprietates deus in humano corpore plas-
mando posuit: ut in hoc exemplo videri potest. Saturnus
dat corpori effectum siccitatis: et frigiditatis cum nigredine.
Iupiter humiditatem: et calorem cum albedine. Mars calorem cum sic-
citate. Sol lumen cum calore: et humiditate. Venus fulgorem cum ca-
lore et humiditate. Mercurius in lingua pronuntiandi facultatem
corpori prestat: et seminandi modum donat. Luna frigiditatem: et
humiditatem suam prebet corpori castitatem.
Sciendum vero est quod deus ex materia elementari corpus plasmauit huius-
modi ut in hoc exemplo videri potest.

De participatione elementorum cum corpore.

Et terra carnes: et ossa ac melancolia. Et aqua sanguines: ac
e flegma. Et aere agilitatem: subtilitatem: anhelitum: et sa-
guinea naturam. Et igne calorem. Unde siccant humores
corporis. Et caro: et ossa: et cetera membra fouent: colerantque producit.
Et quoniam de participatione humani corporis cum Macrocosmo satis di-
ximus: nunc similitudinem eius Microcosmi. id est humani corporis: quam cum
macrocosmo habere dicamus: que similitudo tam de celesti quam de elemē-
tari materia constat.

Electis similitudo in corpore est. Quod sicut celum empireum
c dei: et sanctorum angelorum: omnique sanctorum habitaculum est. Ita
corpus: anime: virtutum ac sanctorum operum habitaculum existit. Et sic
celum crystallinum splendet: et mouet: sic caro hominis et corpus. Similitudo
corporis cum firmamento. Sicut in firmamento sunt septem planete:
et quattuor elementa. Sic in capite hominis sunt septem foramina: et quattuor
membra in corpore principalia. Sicut sol: et luna duo in celis luminaria
sunt: sic duo oculi in capite hominis positi sunt. Corpus equidem similitu-
dinem elementaris materie sic in membris habet: ut inferius denotatur. Cor-
pus quod specie ignea omnino constitutum est membrorum: quoniam viuunt anime est habitaculum
Idest poro hominis per aere caput quo stomachi: ac ventris vapores co-
agulantur: tussim: singulta: et silia generant. Stomachus tamquam mare
magnum: in quo omnes egritudines que fluctuant mari tempestates sunt:
quo humores totius corporis tamquam in uerse terre flumina: regrediuntur: et
ingrediuntur. Ihesus deo tamquam centrum celorum: et elementorum: corpus

ris molē sustinet. Hec autē ad similitudinē Macrocosmi: & ad
Plasmationē Microcosmi dicta suffitiāt. Nunc ostēdem⁹ que d si
militudine corporis: & aie dei imagie pparate dicenda sunt.

Plasmato enī corpore humāo: de⁹ spiraculū vite .i. aiaz ad
p ips⁹ imaginē in eū isufflauit. Cui aie vel eterni trinitat⁹ s⁹
militudinē tres attribuit potētias scz Ademoniā ad simili
tudinē potētie patris. Intellectū ad similitudinē sapie filij. Volū
tate ad similitudinē ignite sancti spirit⁹ charitat⁹. Participa
tio anime cum angelis. Dedit qz deus huic aie cum ange
lis participationem: ad parua dei huic seculo annuntianda.

Participatio aie cum archāgelis. Cum archanbelis pticipatio
nem habet anima summa dei archana reuelandi.

Participatio aie cū virtutib⁹. Cum virtutibus miracula operandi
participationē hz.

Participatio aie cum potestatibus
Cum potestatibus demonibus imperandi pticipationē hz anima

Participatio aie cum principatib⁹ Cū pncipatib⁹ in celis: & in
terris pncipē esse.

Participatio aie cum tronis.
Cū tronis ipsa aia fit sedes dei.

Participatio aie cū Cherubin. Participatio aie cū Cherubin.
Cum cherubin summa dilectioe ac ptēplatione coram deo vigilat.

Participatio aie cum Seraphin. Cum Seraphin intrēso cum
feruore aia electorū ardē pt. Quorū alij sunt p̄iarche alij pphete

Participatio anime cum celo empireo.
Anima cū celo empireo pticipationē habet in pulchritudie: ma
gnitudine: ac stabilitate. Unde immortalis habetur.

Participatio aie cū cristallio celo. Cū cristallio i claritate: velo
citate: & motu. ita vt in ictu oculi adsit vbi velit.

Participatio aie cū firmamento Cū firmamēto igeniū maximū:
& velocissimū hz aia: vbi oim rerū imagiatioes q̄i stelle fixe sunt.

Participatio aie cū planetis: & primo cum Saturno.
Cum saturno religionē & grauitatē tenet.

Participatio aie cū Ioue. Cū Ioue dignitatē: pulchritudinem.

Participatio aie cū Marte. Cū Marte vim & artē noscit bel
ladi.

Participatio aie cū Sole. Cum Sole illustrationē
& sapias recipit.

Participatio aie cū Venere. Cū Venē
attractionē: amorē: & dilectionē.

Participatio aie cū mercurio
Cū mercurio morū: & facultatē: & faciūdiā.

Participatio aie cū luna
Cū luna solertiā: atz sollicitudinē: & ptinentiā

Participatio aie cum Igne.
Participatio aie cū elemētis.

Luz ignea spera inuisibilis est. Quāuis in aliēa materia videat et sentiat. Participatio aie cum Aere. Cum aere peccata corporis p cōtritionē: in niuē remissionis aia conuertit.

Participatio aie cū Aqua. Cū aqua itēiores format lachrymas

Participatio aie cū Terra. Cum terra diuersa herbarū: aialiu q genera gignit. Veniq ciuitates: leges: artes liberales: 2 mechas anicas habet.

De decoratione aie.

Est insup anima hominis dotata dei similitudine: 2 imagine: quia inuisibilis: ipalpabilis: immortalis est: liberoq decorata arbitrio. Vt vt superi^o diximus. Sic factus est homo in animam viuentem.

De Adam. Adam qui sapia: scia: ingenioq omnium humanarum: diuinarumq rerū peditus fuit: a deo in paradiso deliciarū collocat^o est. Ubi ex costa ipsi^o Adā Eua sibi simile formauit de^o ei^o i vxorē dedit: vt duo eēt i carne vna. De paradiso tērestrī

3c paradisis deliciarum est locus in oriēte: vbi multarum b 2 diuersarū virtutum fructus reperinnē. Nam aliud fructuū genus extingūde sitis virtutē hz. Aliud saturitates prestat. Aliud inuentutem. Aliud ppetuā vitā. Aliud vigilantias Aliud deniq boni 2 mali sciam donat. De quo quidem fructu scz boni 2 mali iussit deus Ade ne pmederet. Qui vxoris sue verb ad ductus (nam ei suaserat serps) de arboris illius fructu accepto pmedit. Ea ppter summo cum rubore simul cum vxore sua de paradiso expulsus. Et in Ebron ad sue plasmationis locus ambo delati sunt. Adam in sudore suo vesci pane cepit. Et Eua in sui dolore partus filios pcreate.

Hec ad breuē Microcosmi creationē dicta suffitiāt: vt facili^o ad alias eius partes transire valeamus. Que sunt tria corporalia: et tria spiritualia opera.

Prima cni opera que Microcosmus generaliter agit: tria p sunt scz. Generatiuum. Artificum. Et sensuale. Sp^o qdē generatiuum in sex diuidit etates. Quarū prima ab Adā vsq Noe. Secunda a Noe vsq Abrahā. Tertia ab Abrahā vsq ad Dauid. Quarta a Dauid vsq ad transmirationem. Quinta a transmiratione vsq ad Christū describit. Sexta xō ab ipso Christo vsq ad psumationem seculi dicitur.

De procreatione Cain 2 Abel.

Nam primus homo ex Eua vxore sua post paradisi expulsionē in Ebron duos filios genuit. Quorū vnus Cain: alio

terum No Abel nuncupauit. Cain fuit agricola: et liuore inuidie ger
manus necauit: qui pastor omnium erat. Qua de re maledixit deus Cain
Qui profugus per orbem ex germana uxore sua genuit Enoch. a quo pro
genies processerunt Cain: sicut fuit Jabel qui pastorum tectoria porta
tilia primitus inuenit: necnon animalium pecudumque diuisiones: et sepa
rationem instituit. Jubal quoque qui musice artis: et organorum: atque citha
risantium inuentor fuit. Quam artem in duabus pressit columnis. Qua
rum una contra impetum ignis. Altera pro aquarum inundationem resistere
poterat. Que post diluuium sola repta fuit: quae altera ab aquis commo
sumpta remansit. Et Tubalcaim bellator: atque fabricum instrumenta
metallaque inquirere: et fabricare docuit. Noema soror eius terentia
documenta inuenit. Adam insuper post mortem Abel genuit Seth
cuius progenies usque Enoch deuenit diuinum cultorem: deoque gra
tissimus: qui genuit Adatusalem patrem Lamech patrem Noe. Is namque
Enoch translatus in paradysum cum Elia ibi usque ad tempus antichristi coha
bitare dicitur.

De archa Noe.

De vero iussu dei archam intruxit in qua a subuersione diluuii
n referuat ipse cum uxore sua: et tribus natis: eorumque uxoribus: ac
cum omni mare: et femina cuiuscumque animantium generis: tam
uolucrum quam pecudum: menes et quadrupedum. Noe autem filiorum Noe
qui cum ipso in archa introierunt hec sunt. Sem primogenitum. Secundo
genitum Cam. Tertio genitum Japhet. De Sem primogenito Noe
Sem uero asiam instaurauit: unde hebraea: syria: grecaque dogmata
processerunt.

De Cam secundo genito Noe.

Cam affricam instaurans barbaricam: et cananeorum gentem pro
duxit.

De Japhet tertio genito Noe. Japhet Europam pa
sanorum: et gentiliam gentem inuouit.

De progenie Abraham.

Abraham deicola de stirpe Sem astrorum ita peritissimus fuit: ita
fidelis: et iustus: ut audire meruerit. In semine tuo omnes benedicent
gentes. Hic hismabel de acilla genuit: a quo descendunt. xii. filii quo
rum nomina hec sunt. Dabaiot: Cedar: Abdebel: Abdabsan: Adasina
Buma: Adassa: Adad: Thema: Jahur: Naphis: Lethma.

De progenie Isach. Isach quoque habuit Abrahama de Sari uxore: qui Isach
genuit Esau patrem Eliphar: Ravel: Jans: Telam: et Lore.

De progenie Jacob. Isach Jacob etiam genuit: qui a deo israhel dictus
est. Pater. xii. patriarcharum. Genus quorum quadragesimo annis
acola in terra egiptiorum fuit: a quibus generati sunt Moyses et

Aaron. Qui Moyses populū hebreū trās rubrum mare pduxit: z Num filiū Josue vltra iordanē transfretavit. Qui Moyses terrā pmissionis cepit: ac ei diuisit.

De Dauid.

Dauid diebus Saulis iudeorū: z israhelitarū regis Soliam gigātez. z plurimos occidit philisteos. Quorū preputijs Michol Saulis filiā in vxore obtinuit. Post mortē vero Saulis toti⁹ regni rex fuit pstitutus. Hic pater Salomonis regis fuit: qui sapia: diuitijs: z potentia precelluit reges vniuersē terre.

De transmigratione iudeorum.

Trāsmigratio populi iudeorum anno. xi. regni Sedechie in die. r. quiti mēsis: in anno. xix. regni Nabuchodonosor facta fuit. Deinde capta z incensa est Ierusalem: z populus ligatus: captiuusq; fuit in Babilone. De edificatione Ierusalē vsq; ad tps Ciri perfarū regis. In quo. l. militia iudeorū licentiā redeundi in ierusalē habueft. Quibus reuersis edificato: z dedicato tēplo tpe Artaxerxis regi edificata est ierusalē: z oīs popul⁹ ad celebrationē sabbati iuduct⁹ ē.

De vita Iesu christi.

Ominus noster Iesus xps filius dei: qui angelo nuntiante concept⁹ est i ciuitate Nazareth de spiritu sancto z Maria virgine natus in Bethlehem iude. Quē magi munera offerentes adorauerūt. Qui circūcisus post octauū diem i egiptū peregrinatus est: post ānum septimum Galileam reuersus. Anno xii. etatis sue in tēplo disputauit. Stetitq; subdit⁹ parētibus: z a Iohanne. xxx. anno etatis sue baptisatus: ieiunium. xl. diebus cōsumauit. Diaboli tēptationes passus est: donec ab āgelis ei ministraret. Dēiq; hic saluator nr̄ a mōte recedēs cū peccatorib⁹ māduccādo multos puertit. Petrū: z Iohannē: Jacobū: z Andream: ceterosq; apostolos. Mecnō. lxii. discipulos elegit: z coraz ipsis mortuos suscitauit. Miracula fecit plura. Iudei at liuore inuidie: discipulo Iuda autore tenuerunt eum: quem flagellis cedentes illuse rūt. z turpissimacrucis morte damnauerunt. Hic mortu⁹: z sepult⁹ tertia die resurrexit. Post dies. xl. celos pscēdit: z ad p̄ris dexterā sedēs: v̄tur⁹ ē iudicāe viuos z mortuos. Diximus modo genologi as patrum per diuersas etates q̄ est corporalis creature opus principale sc̄s Generatiuum. Nunc autē de artificio opere corporalis creature dicendum est.

¶ Nus quidē artificū est qd̄ solū ad corporis artes pertinet. Quis distinctio in has septē mechanicas diuiditur artes

Videlicet Lanificium: Armatura: Navigatione: Agricultura: Ve-
natione: Medicina: et Theatricam. Hinc scz a lanificio humani
generis corpora tegunt. Ab armatura republica armis ptegitur
A navigatione deducit mercatores mercinōias. Segetū et vini opu-
lentia nobis agricultura pfert. Venatio reptiliū: quadrupedū: vo-
latiliūq; oim nobis predā ostendit: vt ciborum diuersitas regum
appetitum allitiat. Et abstinentibus: pauperibusq; cibum
pgrum acquirit: vt pisces et auiculas. Ex medicina corporis acq-
rit valitudo. A theatrica ludēdi summi exercitiū: quo delectati
homines eidem ingenia sua accomodare student.

De tertio opere creature qđ sensuale dicitur.

Tertium profecto opus Sensuale appellat: eo qđ sensuum
inordinata affectio ad varia: et vitiosa opera trahit. Ut ē
oculus qui plurima notia cernere cupit. Aures iniqua
audiendo oblectantur. Gustus gulosa optat et vana. Odo-
ratus vanos inquirat odores. Tactus turpia: molliq; palpitare
Iniqui deniq; pedes sp ad malum currunt. Et quoniā caro nostra
lane infirma est: et ad terre molē descendens: semper tpalia et vana
pcepiscit. Unde spiritus sp aduersus carnē: caro at aduersus spiri-
tum nunq; desinunt aduersari. Hinc pscientia: hinc etiam sinthes-
tēsis anime corporeis membris frenum imponere laborant.
Ad tria igit opera animalis creature transeamus. Sicut enī cor-
poris vitia pcepimus: sic etiam anime dignitates: et vitia intelligē
valeamus. Opera cuiuscūq; aie in hoc seculo virtuosa: scientifica:
aut vitiosa esse cognoscantur.

Ibus enī virtuosus nihil aliud est: nisi id p instrumentū cor-
poris deo: et hominibus veraciter exhibere: quod a domino
et a primo recipere cupim: dum idē os pferat quod in cor-
de et aīo versat.

De virtutibus theologice

Virtutum alie theologice: alie cardinales sunt: Nam theologice
sunt tres scz Spes: Fides: Caritas. Spes enī est de bono opere
optimā a deo mercedē expectare. Quā mēcedē dñs nř Iesus xp̄s
in octo beatitudines demonstrauit dicēs. Beati paupes spiritu: qm̄
ipsorū est regnū celorū. Beati mites: qm̄ ipsi possidebūt terrā. Be-
ati q̄ lugēt: qm̄ ipsi p̄solabunt. Beati qui esuriūt: et sitiūt iustitiaz:
quoniā ipsi saturabunt. Beati misericordes: quoniam ipsi miseri-
cordiā consequent. Beati mundo corde: quoniam ipsi deum vide-
bunt. Beati pacifici: quoniam filij dei vocabuntur.

Beati qui psecutionē patiunt̄ ppter iustitiā: qm̄ ipsorum est regnum celorum. Beati estis quoz maledixerit vobis hoies: ⁊ psecuti vos fuerint ppter me. qđ generaliter dicit. *De Fide.*

Fides est veraciter credere deū esse secunduz duodeciz articulos fidei nostre christiane. Ac etiā fides est deo credē. i. sacrarū scripturarū pfirmare veritatē. Decēq; precepta: necnō ⁊ septem ecclesie sacramenta obseruare. Fides deniq; est in deum credere. i. christi opera imitari: ⁊ eius humilitatē cū paup̄tate: patiētia: ⁊ obediētia vendicare. *De charitate.* Charitas est deum sup̄ omnia ⁊ proximum tāq; seipsum diligere. Ab ipsa at̄ oriunt̄ septem muna spiritus sancti scz Timor domini. Pietas. Sciētia. Fortitudo. Consiliū. Intellectus. ⁊ Sapia.

De charitate proximi. Charitas at̄ proximi septē spiritualia gignit opera scz misericordie. Ut est sanum consiliū dare. Instruere insciū. Reprehendere peccantem. Letificare mestos. Subuenire pauperibus. Orare p̄ perisētib; i tēp̄tate. Orare p̄ omnibus mortuis. Similiter q; septē corporalia opera misericordie gignit charitas. Primi. Quorū primū est pacere famelicuz. Secundū prebē potū sitiētī. Tertiu hospitari peregrinū. Quartum vestire nudū. Quintū visitare icarceratōs. Sextū visitare ifirmos. Septimū sepelire mortuos.

De quattuor virtutibus cardinalibus.

Cardinales virtutes sunt quattuor. Quarum diuisiones cā breuitat; omittēdo ipsas explicabim;. Primo enī iustitia est retribuere unicuiq; quod suum est. Prudētia est preteritarum: presentiu: ⁊ futurarū rerū acta discutere: aduertere: ⁊ p̄uidere. Temperantia est animi motus: ⁊ mundanarū rerū appetitus extinguens modēatio. Fortitudo est in bonis: ⁊ aduersis alacriter p̄seuerare. *De secūdo ope aīe: qđ sciētificū dicit̄.*

Idus secundum aīalis creature appellat̄ sciētificū. a quo omnū animarum humanarū: diuinarūq; notitia declarat̄ in hoc seculo: in quo duplicem recipimus sapientiam. diuinam scz ⁊ humanam.

De sapientia diuina. Sapientia enī diuina omnium diuinarum rerum eterna est cognitio. Et qua per spiritus paracliti grāz aīa in hoc mundo portioz recipit suam. Huius enim sapientie radix sacram nobis theologiā produxit. Que diuini cultus ritum ostendit: ⁊ gratiarum dei: atq; iudiciorum occulta q; dulcissime.

De sapientia huius mundi: hoc est philosophia.

Sapientia huius mundi: tunc maioris quam minoris a diuina procedit sapientia. Iuxta illud apostoli Jacobi: Omne datum optimum: et omne donum perfectum desursum est: descendens a patre luminis. Est quidem mundi sapientia omnium creaturarum vera cognitio: que philosophia dicitur. Quam in Grecia primo philosophi epicurei: deinde Stoici. postmodum peripatetici: reperisse tradunt. Quamquam ab Adama usque ad Abrahamam: et prophetas prius inuenta fuisset.

De septem liberalibus artibus que a philosophia proficiunt.

Hac enim philosophia septem descendunt artes: videlicet. Grammatica: Dialectica. Arithmetica. Rhetorica. Geometrica. Musica: et Astronomia. De grammatica. Grammatica est scientia recte loquendi: scribendi que recte. Que primum in Egypto tempore Osiris mariti Isis reperta est.

De dialectica.

Dialectica est acuta disputatio: verum a falso distinguens: que a Permenide ibidem reperta est.

Rhetorica.

Rhetorica est disciplina ad que idonea persuadendum. Cuius repperitor fuit Demostenes fabri filius.

Arithmetica.

Arithmetica dicitur ab ares: virtus: et thimus grece: quod latine numerus dicitur. Unde arithmetica virtus numeri interpretatur. Cuius autor apud grecos Samius Pythagoras. Adichomaeus apud latinos fuit Geometria. Geometria mensura terre interpretatur: que apud Egyptum primum reperta fuit. Cuius autor apud grecos Euclides fuit: et Herathostenes sagacissimus in tali arte ambitu orbis reperit. Et est geometria disciplina mensurarum in se rationem habens.

Musica ab aqua vocabulum sumpsit: eo quod nulla euphonia. i. sonoras sine humore fit. Et huius autorem Tubal: ut superius diximus: Moyses fuisse asserit. Sed greci Pythagoram. Alii Mercurium: qui primum tetracordum instituit. Alii Linum: alij Zetum: vel Amphionem fuisse tradunt. Et sunt tria musicorum genera. Unum quod carmina fingit. Aliud in instrumentis agit. Tertium quod instrumentorum opus: carmenque iudicat.

Astronomia.

Astronomia a lege astrorum nomen assumpsit. Et est astronomia que de astrorum lege: et celi conuersione disserit. Regiones: circuitus: cursus: ortus: et siderum occasus inquirens. Cuius autorem aliqui Can Noe filium. Ptolomeum vero Egypti regem repperitorem fuisse tradunt.

Ab his omnibus scientiis supra enumeratis vita hominum: et beluarum: ciuitates: regna: sceptraque proteguntur.

De tertio opre anime vitioso.

Tertium opus anime vitiosum est. cuius partes conscribē
t in animo est. Triplex enī est peccatū. Originale scz Veni
ale. Et mortale. **De peccato originali.**

Origiale nāq; peccatū est quod primi parētes nostri Adā: et Eua
in gustatione pomi operati sunt: nec deleri nisi per baptismum p̄t
De peccato veniali. Veniale peccatū est quod boies vsq; ad
reatū p̄petue mētis non obligat: vel grauat: sed penam meref. Et
hoc facile remittit̄.

De peccato mortali.

Mortale peccatum est quod deum: et primum offendēdi causam
agit voluntariam: aut mente: aut corpore: seu mēte: et corpore sil.
Que offensio dei et primi: in septē capitalia diuidit̄ peccata. **U**s
delic; in Superbiā. Irā. Accidiā. Auaritiā. Gulā. Inuidiā: et Luxu
riā. **De Superbia regina vitiorū** Superbia regina oim
vitorū est: que omnib; dedignat̄ sibi superioribus: q; illis nō eq̄t̄.
Dedignat̄ etiā paribus: q; equatur ei. Et inferiorib; ne ei equet̄.
Tuius filie sunt hec. Prima est inobediētia: q; (vt dixim;) sup̄b;
vel vana gloriosus non vult inferior videri: quod fieret si ess; obes
diens. Secūda est contentio: q; vult vincē cū clamore: et sic iustus
videri. Tertia est iactātia qua q̄s enumerat bona sua vt laudabi
lis appareat. Quarta est ipocrisis: qua querit hominibus in extē
sibus bonus haberi. Quinta est p̄tinatia que factum aut dictū
suum d̄fendit: ne errare videat̄. Sexta est discordia que p̄tra om̄e
dictū assumit cōtrarium p̄pter vanā gloriam acquirendam. Sep
tima est nouitatum presumptio: qua quis noua dicit: vel inuēit vt
laudet̄.

De Ira

Ira est subtilis animi mot; quo q̄s
aduersus aliquē mouet̄: cui; filie sunt sex. Quarum prima est rixa
hec est audax vindicandi voluntas: et iniuria facti procedēs. Secūda
est timor mentis: hec voluntas vindicandi fugiens aduersitatem
p̄pter inimicitias extiatas. Tertia est p̄tumelia. hec est voluntas
vindicans p̄pter exprobrationē malorū. Quarta est clamor: q̄ est
voluntas se vindicans in exaltādo vocē. vel est vitupiiū ad aliorum
aures pueniēs. Quinta indignatio: q̄ est volūtas se vidicans p̄ moles
stie signū exterius demonstratū. Sexta est blasphemia que est vo
lūtas se vidicās p̄ opprobriū deo: vel sc̄tis illatū. **De accidia**
Accidia est diffidētia de pp̄iis virib;: et auxilio dei ardua p̄plendi
Cui; filie sunt sex. Quarū prima est malitia: que est voluntas mas
chinādi malū alicui: quum ei q̄s iniuriat̄ alicui tūc irascit̄: postea
tristat̄. Secūda ē desperatio: q; meritorū diffidētia: mater est dif

fidēte premiorū: ex qua iterū tristitia oriē. Tertia est pusillanimitas: que ex diffidētia nascit̄: pueniēte ex p̄sideratiōe pprie fragilitatis: aut opis arduitat̄. Quarta est rācor: q̄ est iueteratū odium. qd̄ generat̄ ex vetustate ire. Quinta torpor mēt̄is circa p̄cepta. i. q̄dam insuasibilitas: p̄ quā nō p̄t iduci ad excusationē mādatorum dei. Sexta est vagatio mēt̄is circa illicita. Hec at̄ q̄n̄ ē p̄ticularis z certā h̄z materiā: z sic puenit oibus vitij̄s. Quis est genēralis: z iō certa z hec pprie est euagatio accidie.

De auaritia
Auaritia est imoderat̄ amor h̄ndi: q̄. vii. filias h̄z. Prima ē obdura ratio cordis: z hoc fit obmittēdo. Secūda violentia: z hec fit nocēdo alicui palā p̄fecta malitia. Tertia inquietatio. hec est lucri appetit̄. Quarta piuriū: qd̄ in ēptiōe: z vēditioe sepe accidit. Quinta fallatia: que fit p̄ verba decipiētis in occulto. Sexta fraus: hec ē deceptio perfecta: z hec fit i p̄ntia illi q̄ decipit̄. Septima pditio: hec fit in absentia decepti.

De gula
Gula est imoderata cibi auaritas: z hec sex filias h̄z. Prima scurrilitas: q̄ gula mouet ad verba scurrilia. Secūda multiloquium. Tertia dei ractio. Quarta vitupia: z alia x̄ba iania. Quinta iēpta letitia. i. lasciuia carnis: siue gestus corporis inordiat̄. lasciuia mēt̄is demōstrans. Sexta imunditia: que puenire ex gula solet: vt est vomit̄: eructationes fetide ac luxuria.

De luxuria.
Luxuria est libidiose voluptat̄ appetit̄: cui filie sunt. viii. Prima cecitas mēt̄is: q̄ i ope luxurie tota rō absorbet̄. Secda incōsidētiō mort̄: z iferni. Tertia iconstātia ad cogitādū z desiderandū mō istud: mō illud. Quarta amor sui. Quinta p̄cipitatio q̄ q̄s p̄cipitatus currit ad peccādū: exponēs se piculo mortis p̄pter luxurias opandū. Sexta est odiū dei. Septima affect̄ p̄ntis seculi scz appetit̄ honorū: diuitiarū: z huiusmodi p̄ que finē suū p̄sequit̄ luxuriosus. Octaua cōsp̄ctio futuri seculi: q̄ ē diffidētia gl̄ie: vel venie p̄sequēde: z hec est filia luxurie p̄sumate.

De inuidia.
Inuidia est odiū aliene felicitat̄: cui filie sunt. v. videlicet. Odium. i. velle malū alicui: z nolle bonū. Secda exultatio in aduēsis primī. Tertia afflictio in p̄sper̄. Quarta susurratio: q̄ est latēs detractio. Quinta detractio que in apto fit: z vult melior vidēti illo cui d̄trahit̄. Cū at̄que de triplici mōdo i summa breuitate dici poterāt stilo facillimop̄strixerim. Nūc eodē mō dicendū est de triplici iuditiō ordiat̄ vēturo ab artipico: a macrocosmo: z a microcosmo. i. iuditiū dei: celi: tēre: atz hoim. Quod iuditiū triplex appellabim̄ videlicet.

Judicium principale: Judicium particulare: Judicium speciale. Et primum de iudicio principali dicet.

Aditiū principale erit initium signorū dei s̄m euangelium. **I** Que signa deus in vltimis dieb' p̄misit fieri sc̄z siḡ erunt in sole: et luna: et stellis: et in terris pressura gentiū p̄ p̄sione sonit' maris: et fluctuū. Crescētib' hoibus p̄ timore: et expectatione que sup̄ueniet vniuerso orbi. Hoc itaqz iuditiū ab aduentu anticristi vsqz ad. xv. signorū apparitionē erit. **D**e anticristo. Nam in nouissimis dieb' de Babilone: et de tribu Dan vēit q̄dā hō pestifer: fidē christi subuertēs: q̄ se christū et verum messia faciet. Unde anticristus appellabit' de tribu Dan. Hic sup̄bia luxuria: omniqz malitia plenus erit. Et diabolica p̄suasione q̄z plurios hoies: iudeos p̄fert: ad credulitatē: et iniquā fidē allitiet. Copiosa qz mūera offeret fidelib' christi ad eos p̄uariatōdos. Sed si sentire noluerit post minas diuersi cr̄ntiat' penas iponet illis vsqz ad mortē. Sibi at credere volentibus iprimat caracterē maledictionis. Tunc vero Enoch et Elias isurgentes in eū veritatē christiana fidei predicabunt: et fallaciā illi' iniquā esse. Quāobr̄ is pestifimus Anticristi' illos martirio interire faciet. Mira ac stupēda miracula ostēdet: donec in medio tēpli Salomonis tāqz de' sedebit adorād': et ecce āgel' dñi ibidē illū atrocissima morte iterfiet. Sae tē indei cr̄ozē suūz optie p̄gnosctēs: ad p̄ritiōz nouā: et p̄nias deueniēt. Et sic reliq̄e iudeorū salue fiēt. **D**e iudicio particulari.

Aditiū particulare p̄tim erit materie celestis p̄tim elemētaris. Nam ex ipsis quidem q̄ndecim horrenda signa sunt precessura. **P**rima die mare stans i loco suo cubit'is. Et sup̄ oim montium altitudinē velut murus eleuabit'. Secunda die mare descendēs tm̄ deficere videbit' qz vir apparebit'. Tertia die pisces sup̄ mare se oñdēt: dātes mugit' vsqz ad celos: quos sol' de' p̄cipiet. Quarta die aq̄ maris: et fluiuz p̄buret'. Quinta die arbuta: et hēbe: cūctaqz d̄gulta sanguieū emittunt rozē. Sicqz aues celi q̄libz i genē suo: tēroze p̄fērite nil p̄it' gustaē q̄būt. Sex die pene cūcta ruēt edifitia: et fluiā igne ab ortu sol' vsqz ad occasū currēt. Septima die lapides frāgēt adiuicē quorū strepitū nisi de' itelligz. Octaua die fiet tēremot' genēalis: ita vt null' hoiz siue aialū i se p̄sistē possit. Nono die eribūt hoies d̄ cauēnis: et tāqz demtes et isensati eūtes ad iuicē loq̄ neq̄būt. Decia die oia montana i puluere redigēt. Undecia die surgēt ossa mortuorū. Duodecia est tāqz stelle cadētes d̄ celo: vel hoies q̄ p̄i' i m̄do tāqz stelle splēdebāt i ruina

Tertiadecima morietur omnes viuentes: vt cum mortuis resur-
gere queant. **Q**uartadecima ardebit celum et terra: et tñ ascēdet
ignis quantū in die diluuij ascendit aqua. **Q**uintadecima vero et
ultima die fiet nouum celus: et noua terra: omnesq; mortui surgēt
imortales: et in christi etatis plenitudine scz annorum. xxxiii. **B**oni
absq; vilo defectu nature: et grauedie. **R**emissisq; nature vitijs cū
omni prestantia anime. **E**t corporis dignitate: ac optima valitudi-
ne: leti iucundi: atq; gaudentes erunt. **M**ali vero icorrupti et ipsi
resurgent cum omni naturali defectu, ppria egritudine: ac vitio
quo mortui fuerint: molesti: afflicti: trepidi absq; vlla consolatiōe:
et pace erūt: nouissimū expectātes iudiciū. **D**e iudicio spetiali.

Iudicium spetiale est iudiciū domini nostri Iesu xpi q̄ spe-
cialiter ad iudicandū genus humanū venturus est. **Q**uod
quidem iudicium in tres partes diuidimus. **I**n prima pte
de aduentu iudicis dicemus: et saluatoris Iesu christi. **I**n secūda de
damnatorū condemnatiōe: et pena. **I**n tertia de gloria beatorum.

De aduentu domini nostri Iesu christi.

Ventus domini nostri Iesu christi expletis prodigijs supe-
rius annotatis erit in valle Josaphat: vbi ipse christus cū
omni militia celesti beatorum spirituū: et sanctorū omnīū
in aere eleuatus: in maiestate diuina: et humana carne sedebit ad
iudicandum bonos: et malos reprobos: et electos. **B**oni vero: et elec-
ti ad dexteram iudicis in nubibus a terra eleuati erunt. **M**ali at
et reprobi ad sinistrā domini nri Iesu xpi: in terra pstrati iacebunt
De pena damnatorū.

Pena igit̄ damnatorum triplex erit
scz penitentialis: sententialis: et eternalis. **P**enitentialis enī tria
in se penarum genera p̄inet: videlicet **S**ensitiuā. **V**isuiā. **E**t expe-
ctatiuam. **S**ensitiua pena erunt dolores mēbriū graues: et egrit-
tudines corporis insanabiles. **V**isuiua pena reproborū erit visio: et
aspectus irati iudicis in eos: et angelorū apparatus ad eos expellē-
dos in inferni baratrū necnō et atrocitas demoniorum parata ad
ipsoꝝ ruinā. **A**derūt etiā ante ipsoꝝ oculos totius claustra iferni
aperta innumerabilibus crutiatiabus plena. **E**xpectatiua pēa erit
rancor: et trepidatio vehemētissima: in expectādo terribilē suā
damnationis eterne. **D**e pena sententiali: **S**entēialis pena
erunt horribilissima verba Iesu xpi increpantis: dicētisq; malis ac
reprobis. **E**suriui enī et non dedistis mihi manducare. **S**itui enī
et non dedistis mihi bibere. **H**ospes erā: et nō collegistis me. **I**n fire

mus erā: et in carcere: et nō venistis ad me. Tunc respondebunt ei dicētes. Dñe qñ te vidim⁹ sitientē aut esurientē: aut hospitē: aut nudū: aut infirmū: aut in carcere positus: et non ministravim⁹ tibi: Tunc respondebit illis. Amē dico vobis q̄cūq; nō fecistis vni de minorib⁹ his: nec mihi fecistis. Quāobrē ite maledicti in ignē eter num: q̄ parat⁹ est vobis: diabolo: et āgelis ei⁹: Ad que stupēdissima p̄remēdaq; vba oēs damnati summis cū stridorib⁹: atq; horēdo vlulatu cū imundis spiritub⁹ ruent in infernū. De eterna pena damnatorū. Eternalis deniq; peccatorum pena erit infra scripta. Martiriū dinēsit⁹: et cruciatus: q̄ quidē in eternū et i seculū seculi manebit. Unde oī spe p̄it⁹ amissa re p̄bi damnati: oēsq; in inferni baratro clausi: hec tria i p̄petuū mala sustinebūt. Malū scz sp̄tiale Malū sotiale. Malū genēale. De malo sp̄tiali. Malū sp̄tiale est vniuscuiusq; peccatoris sp̄tialis pena aie: et corporis: vt in hoc exēplo. Quilibz sup̄bus iux̄ id quod p̄ sup̄biā magis: minusue peccauerit: ita diuersa: et sp̄tialia martiria sustinebit: vt pote. Si sup̄be q̄s locutus fuerit: lingua eius igne p̄buref. Si eleuata ceruice sup̄biā egerit: sepultū caput in ignē habebit. De malo sotiali. Malum sotiale erit quedā ordinata pena: vt in hoc exēplo. Sib⁹ sup̄bis dabit⁹ ignis acerbissimus sub pedibus luciferi. Auaris lac⁹ seruētis liquefacti auri dabit⁹ pena. Luriosis picem ferientes dabit⁹ infernus. Gulosis fluuius dabit⁹ sulphurē in quo submersi lacebūt. Accidiosi in frigidissimo glatiarū lacu punient⁹. Iracūdi in tenebris exteriorib⁹: et interiorib⁹ cū draconib⁹ habitabūt: eorū mēbra deuorātib⁹. Inuidi obscurissimis speluncis obtrusi: atq; ca uernis remanebūt cū vermib⁹: oēs eorū sensus deuorātib⁹. De malo generali. Malū generale sunt vniūse penesq; genēaliter dā natis p̄tribute sunt oibus. Tū sup̄bis tūq; ceteris peccatorib⁹ cui cūq; peccato subditis. Quarū quidē penarū alie intrinsece aie. Alie exteri⁹ in corpore sunt. Alie deniq; iteri⁹: et exteri⁹ habēt. Vene aiarū interiores scz. xi. sunt lachryme intēiores. Vermis p̄scie. Timor. Pudor. Inuidia. Rancor. Ablatio toti⁹ spei. Dolor creatiōis proterua fantasia. Demens p̄scia. Profundissima deniq; tristitia Vene corporis extēiores scz sunt. viii. Calor ignis. Stridor frigus. Tenebre. Clamor i p̄borū. Sitis acerbitas. Sulphuris fetor. Vincula. Carcer. Vene x̄o interiores: et exteriores aie: et corporis sunt. iiii. Aspect⁹ demonū. Carētia diuine v̄s̄is. Carētia mortis. Furorq; irascibilis. Ue ue ue illis q̄ ob v̄tiorū suorū ad hec mē sentē sup̄plitia deferri vbi i eterni sp̄s euadēdi nulla p̄it⁹ futura

Et tunc beatorum gloriam apostoli ipsi etiam videbunt: non ad illorum suffragium
sed ad sui incedum maiorem dolorem et afflictionem. De gloria beatorum.
Gloria perfecto beatorum in. v. diuiditur gaudia: quae sunt. Gaudium pla-
tum. Confirmatum. Ordinatium. Glorificatum. et premiatum. De gaudio
plato. Gaudium platum erunt dulcissima verba domini nostri Iesu Christi in extres-
mo exanime dicentis plebs ad voce: et iucundissimo vultu. Venite beati
et patris mei possidete regnum quod vobis a mundi origine patum est.
De gaudio confirmato. Gaudium confirmatum erit ipsa finis saluatoris
nostri ab ipso saluatore nostro: et ab omnibus sanctis confirmata. videlicet quod omnes
republice iuste damnati sint. boni autem ad gloriam electi sempiternam rema-
neant. His autem exemplis quae scilicet ad beatorum salutem: et de donatorum: reprobos
ruina pertinet. Celos: et terra per ignem purgato: eademque terra tamquam
cristallum purissimum renouata: et redacta in planitie: omnes electi in nubibus
beati eleuati cum domino nostro Iesu Christo: omnes beatorum spirituum militia: sacra-
tissimo iubilatio cum sanctorum cetu gloriam ascendet sempiternam: in qua gau-
dium ordinatum pauldubio erit. De gaudio ordinato. Gaudium or-
dinatum est illa summa letitia quam electi habent in dignitate cordis
et locatois sanctorum beatorum: et angelorum: sic in subditum patebit exemplo
Nunc sic in angelicis spiritibus ordine mirabile admodum instituit deus.
Nulli dubium esse debet quod in idem in sanctis electisque suis factum sit. Ut qui
bet in gradu suo gloriam possit in deo: quo frui in eternum valeat in sublimi
ori parte celi epirei De trinitate. in paradisi gloriosissima trinitas
per se et filium. et spiritum sanctum in trono tamquam impiali in sede quiescet: in die. vii. in qua ab omni
ope suo quod patrarat cessaturum est. Ad cuius dexteram domini nostri Iesu Christi
sedebit humanitas et beata virgo eius ab altitudine latitudine mensura est. Huic autem se-
di per relictorio erunt Seraphim. Cherubin. Dominatioes. Principatus
Potestates. ac Virtutes. Troni per sede dei assistunt. Septem vero arch-
angelorum spiritus contra dei maiestate assistent. quorum tria hec habent
nomen Gabriel nuntius dei. Raphael medicina dei. Michael iustitia
dei. Cuius officium usque ad diem iudicij mensura aiarum est cernere. angelis sancti
pere: et archangelis in informam iam in superiori mundo artificum ordinate com-
scripta. Nunc et de sanctorum ordine per tres gradus in trono dei existentium: vas-
bim exemplum tale. Gradus primus sublimior locus in trono est: ubi ino-
cetes in Apocalypsi habitant sub ara dei describuntur Luz quibus etiam io-
seph domini nostri Iesu Christi nutritum ponitur: ut quod saluatoris infantiam nutritum
uit infantium portio foueat. De secundo gradu. In secundo gradu quattuor
sedebunt euangeliste: quae vitam mores: doctrinam: passionem: mortem: resur-
rectionem: ascensionem. et omnia quae ad Christi fidem pertinent videbantur: tam ore quam cala-
mo toto predicauerunt orbem. quoniam Christum sanguine suo pueri nutritum testati sunt

De tertio gradu. Gradū tertium in quo doctores habitāt q̄ tanq̄s
euāgelitarū repetitores: doctrinā quā ab ipsis magno ibiberunt
sudore: nobis insudando facillimā ostenderunt.

De locis sanctorum.

Primus sanctorum locus dicit̄ in quo beatus Iohānes ba-
p- ptista cum apostolis. Et Adā cum patriarchis in circuitu
throni sedebunt ceteris altiores. vbi Maria magdalena
cum Dismas. i. cum latrōe sic noiato tanq̄s misericordie p̄cipali
ora exēpla summi ⁊ gloriosissimi dei consedere videbunt. Discipu-
li domi nostri Iesu christi: cum iudicibus: ⁊ populi regibus veteris
testamenti scz Moise: ⁊ David: in circuitu throni erūt in secundo
choro gaudētes. In tertio choro pontifices romāe eccles-
athlete cōsortes erunt. In quarto choro pontifices noui: cum vetustissimis
sie: cum pontificibus antiquis legis hebreorū stabunt ad inuicem
gaudentes. Erunt confessores nō pontifices cū prophetis ī q̄nto
choro. Virgines cum virginibus manebunt in sexto. In septio vis-
due cum viduis quiescēt. Octauus chorus habitatio erit cōtinen-
tium cum continentibus: Deniq̄ piugati cum piugatis p̄siste les-
gis inuicē gaudebūt. De gaudio glorificato. Glorificatū gau-
dium est gloria que diuersas dignitates aiabus: ⁊ corporibus ele-
ctorum contribuit: vt hic inferius latius continet̄.

De gloria paradisi.

Loriaz paradisi esse nihil aliud scire debem⁹: nisi q̄ sit de⁹
S omnipotens: qui in trinitate viuūt ⁊ regnat in secula secu-
lorum. Cuius glorie tanta est maiestas vt oīm seruorum
suorū aīe ⁊ corpora post iuditiū ineffabile letitiā p̄sequant̄. Quo-
rum dignitates tā in qualitate q̄s in quantitate: ⁊ maxime: ⁊ diuēse
erunt. Alie nāq̄ pprie sunt anime. Alie corporis. Alie aīe ⁊ corpo-
ris. Dignitates sunt in his tribus potentis in q̄bus ad dei imagi-
nem creata est aīa: vltra tñ materiā creatiōis. Nam minor anima
paradisi: memoria: intellectus: ⁊ voluntate: plus a deo: ⁊ ab omnibus
creaturis capit: q̄s omnes demones cum omnibus damnatis. An-
erunt aīarū dignitates multo magis in paradiso post iudicium di-
gniores p̄pter corporū vnionē. Que animarū dignitates sunt ser-

De dignitatibus animarum

Prima dignitas aīe est cum intellectu deū p̄gnosceē ineffabi-
li cognitione. Et oīm creaturarū diuinarū: humanarū ⁊ q̄-
rerū p̄petuā: ⁊ verissimā habere cognitionē. Secūda digni-

tas aie est: eternas patris potentia: filij sapientia. spiritus sancti cha-
ritate: xaciter sup excessus nature itelligere ptculariter scz i boni-
tate: pietate: iustitia: misericordia: etc. Non tñ vno modo omnes aie pcipis-
unt. Alie plus: alie minus: quolibz in gradu: et portione sua. Ter-
tia dignitas est cū memoria reminisci cuncta dei magnalia: facta:
que facit: et que factur? est: sūm p̄munē: aut ptcularē: in magl aut
minus cognitionē: tñ supra excessum nature animarū: et spirituum
malignorū. Ita memorie dignitas tāta erit: vt omnū hoim: et be-
luarū genus in p̄muni: et ptculari colligat cognitione et oim sciarū
dogmata q̄z dilucidissime. Ineffabiliter postremo quecūq; glorio-
sa pcipiet aia: tenebitq; i ppetuū. Quinta dignitas aie est imēsa
cū charitate volūtate suā i dei volūtate ita posse vniri: vt volūtas
dei sit voluntas aie: et aie voluntas dei sit. Ultima dignitas deniq;
aie est. Charitate diuina fruendo: magis: magisq; augendo vsq; in
infimum deo frui posse. Et tā in gloria angelorū: q̄z sanctorū spi-
rituum: et oim beatorū letari: vt et ipsi maiore gloriā sp: et dignita-
tem acquirentes sint. Que quidē dignitas in xii. dotes exponitur
vt infra patebit.

De dotib? corporū: dignitatibusq;.

Rit at corp? humanū de natura elemētari sicut in seculo
erat. Verū ppter glorificationē: et diuinā purificationē ex-
mutabit de dignitate in dignitatē. De defectu in virtutē

De passione in impassibilitate: hoc mō. Ubi erat p̄densum: gracile
fiet et subtilissimum: ita vt montes et parietes transire valeat: tāo
q̄z si p̄ aerē volasset. Erat tarditate oppressum: tunc oim habebit
velocitatē: ita vt i momēto oculi totū possit orbē pagrare. Si ni-
grum fuerat: aut obscurum: adeo lucidissimū fiet: vt septies solis
superet splendorē: et impassibile ab omni afflictione prius remāes
bit alienū. Tanta insup agilitate dotatū erit: vt a cētro terre vsq;
ad angelicos ordies scandere possit in momēto. Ita etiā robustus
et forte ēit: vt sol? castra: ciuitates mōtesq; a radice valeat euertē.
Glorificatis corporib?: et ab oī p̄it? egritudine p̄uatis: tūm mira
p̄petuaq; pulchritudie erūt decorata. sup oia aromata redolebūt:
optia plēitudis xp̄i iuuentute reformata. Vēiq; egregijs adorna-
ta sensib? inuisibilia cēnēt: iaudita audiet: et q̄ nō licz hoī loq̄ audae-
cter fari potest. Odoramentorū fragrantia odorabūt ineffabilem
Libū demū angelicū corpora gustabūt hūana: et diuio saturabūnt
potu.

Dirim? aiarū et corporū gloriā: dignitatemq; i specialī
Quid nūc i cōi habeāt excellētie breuiter videam?

Per erit his ppetua: et ab omni perturbatione alieni pen-
tus erit. Nam oēs beati eternā concordia ppetuā letitiā
z quietem: iucunditatē: z dei angelorumq; dilectionē nec
non z beatorum ipsorum diuinā ad inuicē pseruabunt amicitiam
Tunc omnibus erit laus: decus: z potestas.

Quantum enim ad beatorum gloriam ptinet: nos satis dixisse ar-
bitramur. Sigitur de gaudio sequamur premiato.

Saudium premiatur oīm sanctorum gaudium est iux q̄lis
tate bonorum operum suorum: vt hic ppe manifeste app-
aret. Duplex est enī patrie eterne sanctorū premiū. Quan-

titatis in spetiali. Et dignitatis. Quantitas beatorum premiū in
triplicem numerum distinguit. In centenum scz quod sanctis ofo-
fertur virginibus. in sexagesimum quod viduis datur. In trigesis-
mum quod omnibus coniugatis attribuitur. Dignitas premiū du-
plex est scz Gradualis: z Coronalis

De dignitate gradualis
Est dignitas gradualis de qua superius ad plenum p choros scrip-
simus. Nam maior dignitas est apostolorum q̄z discipulorū. Om-
alie in choro patriarcharū posite sunt. Alie vero apostolorum: oēs
iux meritum ipsarum.

De dignitate coronali.
Dignitas coronalis est aureola que tāq; corona p dignitate solis
viginibus: doctoribus: atq; martiribus attribuit. S; martires sūt
non solum hi q̄ martirij gladiū suscipiunt. Verum z qui p deo: p
fide: p religionē: z p bono proximi ptinum hoc in mundo marti-
rium sustinent tribulationū: q; z ipse laureolā habere merent. Ad
quam quidē gloriā: dignitatē z coronā prenoiatas huius opis nri
lectorē puenire faciat omnipotēs deus. Ad cuius laudē: z hono-
rem editū est hoc opusculū. In quo a pncipio creationis cunctarū
rerū: vsq; ad pfecti iudicij horas oīa breuiter enarrare curauimus
Itaq; filioli mei ad quorū instantiā: ac etiā vtilitatē ipsum ad scri-
bendum ptuli: si plus minus q̄z debuerā conscripserim: corrigēda
correctōi exponens: veniā dignus apud vos hēi veli. Si at pdu-
cibile qd memoria: ptulerit: id nō mihi: sed soli deo attribuendū iu-
dicetis. Qui de oipotēs oīm i se fedeliter credentiūz vt fuit pdio-
tor: sic z saluator existet in fine seculi amen.

At iterum: atq; iterū hec oīa que superius dixerim: scripserimue ide-
center: aut que non debuerāz licueratq; protulerim: sacre pagine
offero doctoribus corrigendum.

Ad fratres suos Cartusienſes domus ſanctorū Zeronimi ⁊ Bēnardi ppe ꝑaduā de imenſa charitate dei. ꝑrefatio.

Sicut pridie de interiori hūilitate: ⁊ patiētia locut⁹ ſuꝫ uobis dilectiſſimi frēs: ita ⁊ nunc de ſumma dei charitate ſermonē facere ꝑpoſui: vt quēadmodū iudicia dei acerrima auditiſtis fieri in ſupbꝫ pro acquiſitōe hūilitatis in ſalutē. Et iudicia in humilib⁹ ꝑ conſeruatione humilitatis. Ita ꝑcipere poſſitiſ dilucide q̄ ⁊ quanta electis ſuis dñs ſuauiſſim⁹ largiat⁹: ⁊ donet hiſ qui tribulato corde fuerūt. Quibus ſꝑ ꝑpe fuit: ⁊ erit: vſq; ad ꝑſumationē ſeculi. Unde ⁊ nos in ipſum ſperare de benig⁹: q; poſt tēptationē: tribulationē: ⁊ angulias ꝑpter euꝫ: de gaudio ⁊ letitia ſempiterna nobis ꝑuidere dignabit⁹: dicente domino. Vos qui ſecuti eſtiſ me: ⁊c. Quid ſit charitas dei.

Sit enim charitas dei in electis in hac ſcꝫ mortali vita niſi bil. aliud niſi arra diuine fruitionis: que ꝑ diuerſa ſpiritualia media cognoscit⁹. Ad media autem principaliora ſunt q̄n ꝑ. Gratia uocationis. uidelicꝫ Subernationis. Correctionis. Reſfectionis. Et conſolationis. De uocatione.

Ratia uocatiōis eſt mediū ꝑ quod de⁹ quē diligit ad atriuꝫ ſue ſacre religionis trahit. Unde ſaluator noſter ait. Meſ mo uenit ad me niſi pater me⁹ traxerit eū. Ille equidē dicit⁹ ⁊ uocat⁹ a patre qui nō humana induſtria ductus. ⁊ ſua fretus prudētia audet oīa equanimiter tollerare poſſe: ſed aut itima cōſtritione ꝑpunctus de peccatis: aut diuino vulnerat⁹ amore a corde penitus ſeculum cū oī gloria ſua extinctum eſſe ꝑgnoſcit. nec taꝫ a x̄tute ſua hoc eſſe credit: ſed a diuina oīno eueniſſe mīa ueracitē putat. Nam ꝑ ſeipſum non ſolum cogitat mundum deſpicē poſſe: ſed nec i ipſo uiuere ſāre optime noſcit: dicēte dño. ꝑlātātō quā nō ꝑlātāuit ꝑr me⁹ eradicabit⁹: ꝫ animaduertendū ē in acceptādis nouitijs an a deo uocati ſint: an ab humana prudentia. Nā alij ducti ſunt a natura. Quia aut Saturnus: aut Jupiter ꝑredominatus ē q̄ ſacrī morib⁹ domināt⁹. Alij a terrore penarū iſerni trahūt. Quia forte ꝑocupati melācolice gradu quodā: eligūt in hoc mōdo magl affligi: q̄s i tartareis deputari ſaucib⁹. Alij x̄o a dño uocati: nec naturā ſequūt hūanā: nec tērorē uerē eternū. Sꝫ diuina tātū freti mīa i filiꝫ dei ſui dñi nſi Jeſu x̄pi honorē: ⁊ laudē: oīa poſſe x̄a ceter credūt. Ideo non curant de dilatione probationis ſue: quia iam in corde eorum approbata eſt uoluntas ſua.

k ii

Unde talib' oia facilia sunt in pbatione: tam in vigilijs: q̄z in ieiunijs: in silentio: et ceteris obseruatijs. Et ideo dicit Ab operibus eorū cognosceat eos. Vos aut' dilectissimi frēs imensas deo gratias agite: q̄ n̄a fuit vocatio v̄ra: sicut ego exptus sum diuēsi modo: multisq; modis. Unde mirabilia dei cognoui: et vidi: et p̄serti in dilecto meo. Qui quum puerul' es: et a. d. J. insecutus: et oīno licentiatus pre etatis sue teneritudine: latitabat p̄ oculta domus donec puerilis patientia senilē suparet austeritatē. Ideo optia est: et sancta p̄suetudo noītra per annū in seculari habitu gr̄az expiri.

De directione pastoris.

Edūm vero directionis est p̄ qd̄ de' dirigit aīaz dilecti sui in manu preceptoris: et rectoris: quos ipse elegerit spetiaō liter, p̄ instructione: et gubernatione electorū suorū. Jō pp̄ter deum venerandi sunt: et colendi a discipulis et subditis eorū: ne dñs irascat' p̄tra filios ingratos rectorib': ac preceptoribus suis. Aniaduertite ergo: et videte charissimi si mediū dedit vobis dñs: non dico preteriti preceptoris: s̄ ad presens rectoris omni hūilitate prediti: et gubernatoris vobis mediū de' elargit' est infinita charitate ornatī. Unde in humilitate: et charitate p̄fecta deus ip̄e emdē patrem pbatissimum vos eruditos esse faciat. Itaq; capite ab exēplo eiusdē patris vestri: et mei: humiliādi iugū omni hūmāe creature p̄pter deū: sicut hic sanct' p̄f̄ vester in me facere cernitis: in meā correctionē in qua et vestra doctrinā. Quid de ei' inertimabili charitate dicā: quum p̄ pace: et salute n̄ra: patriā: domum: et p̄prios fratres dereliquerit: et peregre profectus sit p̄ intēsos calores: Hic laborib' fract' pre magnitudie vie: itinerisq; acēbitate nō fuit p̄turbat': neq; p̄questus: sed tanq; agnus mansuet' ad victimā ductus onus benignissime suscepit regendi vos: et me cum tota domo v̄ra: et n̄ra simul. Quid ultra loquar: Hic est alter Moyses de quo scriptum est. Modestissim' erat pre ceteris hoibus vniūse terre. Beati nos si ei credim' sed ve nobis: et vobis si ingrati erim'. q̄ lepra Marie cadet sup nos. Diligam' ergo eū vt prēm Veneremur vt rectorē aīarū noītrarum. Et ad imaginem et similitudinem dei colam' eū: q̄ nob' a deo datus est in duce.

De correctione dei.

Edūm correctiōis sunt ille tēptationes quib' domin' sup̄ bos recipit flagellat in salutē. Et humiles quos diligit: corrigit: et castigat. Unde non minus p̄ hec aduersa imēsa

dei charitas cognoscit in electis: q̄z p̄ cetera alia dulciora media.
Nam q̄z p̄fuisset infantulo lac dulce fuisse genitricis: si correctio
genitoris non corripere adolescentiā eius: et eum in solidum panē
nō abluisset. Unde quāto maiora sunt vulnēa diligētis: tāto sunt
felitiora gaudia patiētis. Itaq̄ frēs patienter discite iugis domi
a iunētute tolerare: si senio illud suave et onus leue fieri popptatis:
Scriptura attestāte. Jugū. n. rē. De refectione dei.

Edium p̄fecto refectionis est vnde iustitia mie dei freno
m detēta desistit a plagis: et virgā correctōis repōit: atq̄ ad
tps abscondit. Tunc quiescit anim⁹ a vano timore: et amōē
Tunc oculi cessant ab intuitu vano. Aurea obturant mūdo. Lin
gua veluti diu fessa a murmuratōe silet. Nāq̄ illicita: et vana des
sunt exercere. Similiter a frequētia incessus pedes refrēant. Nā
moria obliuiscit malorū: reminiscit q̄z mīarū dei: et circa licita: des
uota: et sancta versat. In quibus similiter rō: et itellect⁹: q̄ obscuras
bant in tenebras exteriores: vbi aderat fletus: et stridor dentium:
diuino nūc lumie illustrati cernūt q̄ dei sunt. Voluntas nō stabili
et fugit in xp̄o. Nāq̄ aut q̄ captiua ducebat p̄ foros: et plateas: p̄
hospitia coquinata vsq̄ ad choros puellarū: et iuuenū lasciuas: pu
erorūq̄ ludibria. Nunc tanq̄z morbido lecto in sinu domini Jesu
soporat: et dormit. Unde inouat⁹ tot⁹: et reformat⁹ in pace reficit:
et aia: et corpore solidat: iuxta promissum dñi dicentis. Venite ad
me oēs q̄ laborat: et onēati est: et ego reficiā vos. Tūc tps ē ordis
et deuotionis: tunc colloq̄a fugiēda sunt: et visitatōes: necnō et recre
ationes sensuales. Sed magis: magisq̄ in solitudine: et silētio le
ctionib⁹ illis insistere: q̄bus in humilitate: et charitate reformatus
ille erudiri possit: cū meditationib⁹ continuis Jesu xp̄i circa ei⁹ nati
uitatē: vitā: passionē: mortē: resurrectionē: et ascensionē. Et sic p̄fecto
ueratē agere donec ad vltimū p̄ducamur medium p̄solationis.

De consolatione spirituali.

Antū vltimūq̄ medium p̄solationis est p̄ qd̄ suavis domi
q nus sese dilecto suo post eius reformationē in fide: et i hūi
litate p̄firmatōz ostēdere intēderit: iux̄ illud p̄phete. Sus
state: et videte quoniam suavis est dñs. Sustate iquit primo: deit̄
videte ait. Ideo de gustu in sensatōe dicendū est. Demū de diuina
visiōe quod a deuotis audiui loquar. Sustatio in sensatione diuer
sa est: et varia in sensibus. Tamen sp̄ a dño diffusa est: vnde piculo
sa est: et in cognitione valde difficilis: presertim in exptis: q̄z diabol⁹

conuertit se aliquando in angelū lucis: et similes degustationes: visiones: et reuelationes dare: et ostendere potest: dicente apostolo. Ipse sanctas transfiguratur se in angelum lucis. Non desinat tamen de his varietatibus aliqua verba facere: cum remedijs in illis necessarijs et oportunis. De exemplo cuiusdam iuuenis in diuersis sensatōib⁹ spūs

Adiua quodam iuvene qui dum semel in ambulatorio domus sue pambularet cogitās unde hoc quod tot pulcherrimū et diuites iuvenes: et puellae: charos dereliquētes parētes et cognatos: necnō et seculum. Et ad sacrū gremium profugiunt religionum: vbi omnis austeritas vite residet: et seueritas morum ad vnguē obseruat. Et quomōdō tenera infantia hec oīa pati possit: et sustinere. Et ecce tunc quedam subita et repentina suauitas facta est in pectore cogitantis ita inmensa quod vix se continere poterat a clamoribus. Sed ne a parentibus audiret vi manu ora clausa tenuit: donec cursu quendam secretū locum petisset. Et quāprimū illuc applicuit suauitas illa penitus euauit. Iuuenis autē stupefactus admirans mirum in modū pectora palpare cepit dicens. Quid hoc est domine: domine mi dulcissime: Nunquid hoc est unde allitunt quī ad brauium currunt sacrarum religionum: Si ita est trabe etiam me post te in odorē vnguentorum tuorum: iam captus sum: et vulneratus: unde nō deserā te amodo: donec indicabis quid vis ut faciam. Hic adeo iebriatus: bacatusque amore Jesu christi permansit: ut die noctuque non cessabat aliquādo corde. aliquando ore: exclamare. Vēi dñe tempta me: vire renes meos: et cor meum. Et ecce audiuit eum dominus Iesus: qui tanta suauitate: et dulcedine repleuit viscera eius: ut persepe prostratus volutabat spumas euomendo in superiori solario: vbi secreto habitabat cubiculo: sicque occurrerat illi pluribus diebus tpe orationis. Quae de re ad desiderium deductus est relinquendi seculum: eiusque delicias pedibus concalcandi: dicente cum propheta. Elegi abiectus esse in domo dei mei: magis quam habitare in tabernaculis peccatorum: etc. Ideo ad quendam peritum sese contulit religiosum pro informatione tante rei: cui secretum suum dilucidate aperuit. Ille vero vir sensatus ad experimētum gratie dure increpauit iuuenem: et minatus est eum dicens: quod multi talia gustarunt: et lapsi sunt in profundum inferni. Quia propter suauitates quam sentiunt deo seruiunt et non propter Jesum christum. Nam dilectores christi in passionibus pro christo delectantur: nō in gustu

tenationum. Unde iuuenis ille ad lachrymas conuersus pollicitus e
nunq̄ aplius talia petē: imo oi conatu similia fugere: et euitare: et
ad oia aduersa p nomine Jesu dispōere: se q̄ preparare. Quāobrē
p sex fere menses nec ausus fuerat ad celū ocūlos eleuare pre timo
re: et rubore. donec in sacra constitut^o religione ita superatus est a
suauitate et dulcedine spirituali varijs modis: certisq̄ horis q̄ neg
gare non poterat: sed magis consentire gratie oportuit: et in dño
confidere et nutui diuino assentire necesse fuit. Quia p hoc spes:
fides: et charitas augebant^r in eū. Unde fortior habebat in tēpta
tionib^{us}: et in tribulationibus. Et in contumelijs humiliari sese ma
gis: magisq̄ sentiebat. Eo q̄ a demōe ab hominib^{us}: et ab ipso deo
p septē fere annos grauit^r fuerat psecut^o: vt ne consolatio: et suas
uitas spiritualis aiām seruuli p extollentiā gratiarum deducerent
in perditionē. Circa talia plura mihi dixit: que vera esse arbitror:
et presertim q̄ dum semel cōpletoriū pulsaret (quia sacrista erat)
quidā puintialis suus tergo illi^o adhestit: q̄ aduertens de reuerens
tia patris sui: quam diu non viderat: ad pedes eius q̄s primū se pro
uoluit: labens q̄s stiualia eius. Et continuo surgens sensit scitillas
dulcedinis p totos corporis artus: quas diu non senserat. Non tū
durabāt: nec inualescebant donec stratus intrauerit ad quiescēdū
vbi imenso videbat obumbrari lumine adinstar solis: tali tantaq̄
dulcedinis magnitudine: vt alta exclamare voce cogere^t uicendo
Quis es domine: Unde hoc mihi: quia peccator sum: nolo decipi
nolo. Adiuua me domine Jesu christe: quoniam nisi a te: talia minis
me habere intendo. Si tu es domine me tibi cōmendo. Noli me
confundere: heu morior: morior: nec huiusmodi dulcorē ferre pos
sum p̄ magnitudine suauitatis illius: et sic iter hec uerba desitit
bat. Iterum reuertens: ad clamores conuertebat superiores: vba
similia faciens: donec hora matutinalis appropinquaret. Timens
autem ne propter se scandalum oriret ecclesie exclamādo aiebat.
Domine si tu es qui me indignū uisitas non pmittas offitia tua
inordinate transire. Tunc statim soporatus p dimidiā fere horā
remanuit. Congruo q̄ tempore ictu maximo percussus est scabel
lum q̄ strati adhebebat. Unde exp̄gefactus p̄fat^o sacrista: omnia
ordinate p̄fecit: que matutinalia decebant offitia. Sp̄ tamē scin
tillas sentiebat donec ad stratū reuertisset: soporandi gratia: vbi
quidē ritu quo ante matutinas valide iam gustauerat a domino

visitabat. Sicq; vsq; ad quindecim dies perseverauerit: et ultra: Sed sp
tñ tempore dormitionis more supradicto: tñ ante matutinum q̄s
post matutinū. Deinde quidē multa aduersa: et prospera occurre
runt ei. Aliquando desiderio desiderabat sentire de dño. et tñ non
valebat. Aliquando se putabat abiectum: et derelictum fore. Et tñ
amenitate pfusus mori videbat p̄e magnitudie dulcoris. Tandē
imutata est manus domini in eum tā valide: tāq; acerrime: vt non
dei amicus ampli⁹ putaret. sed iniquitatum oīm seruus: et luciferi
filius fieri credebatur: sicq; durauit p̄ annos aliquos. Tandem mi
motus domin⁹ Iesus iterū reformauit eum. Et in passione sua ita
roborauit: vt meditationē gustaret vulnerū suorū: et illa lachrymas
biliter fletet. Affatus est etiā q̄ pluries tpe nocturne dormitiōis
iacēs: aliquando vigilās aliquando dormiedo eleuabat spirit⁹ ei⁹
sup celos. Nesciebat tñ vnde: aut quo modo: s; videbat sibi q̄ i al
tū nimis duceret: vbi q̄i de celo in celū ferebat. Qui quidē celi vi
trei apparebant: in quibus magni solis radia intēsa penetrabant.
In subleuatione vero eius in altū: iertimabili suauitate: et dulce
dine (donec in se reuētet) fruebat. Mōnūq; vero (quod credidit)
attestatus est polorū armoniā pprijs auribus audisse. Quoniam
oīm genus muscorum ita distincte: ac diuise perceperat: q̄ vide
batur celorum vnum plenum fuisse citharizantium in citharā suis
Aliud plenu psalterijs. Aliud cimbalijs. Aliud in timpano. Aliud
abūdabat choris. Aliud vero orgāis pullabat Aliud profecto ce
lum in tubis iubilabat ita vt quāprimum tali superat⁹ amēitate
in quieto ducebatur sopore vsq; ad congruum expurgendi: ac
surgendi tempus. Aliquando dum in oratione: aut extra esset
affirmabat tali: tantoq; amēissimo sapore: gustuq; mellifluo toto
repleri corpore: a ventre vsq; ad oris palatum q̄ nec verbum fas
cere: nec artus aliquis per se moueri valebat. Alia plura: ac
diuersa mihi dixit: que longa essent ad narrandum. Sed non mino
ra fuisse approbat que per temptationum aduersitatū: et perse
cutionum afflictiones. et angustias. patiebatur: q̄s dulcia illa: et ac
mena que postea degustabat. Altiora protulit: et miranda: de quib;
bus loqui humana vereor linc uane forte fabulator potius dicar
summe vnitatis p̄nuntiator. Et tamē vera sunt: et nō mētor. Mo
uit deus q̄ non a viro mēdaci. plata fuerunt. Nūquid ergo silebo:
nequa q̄s porro imo. p̄seqr sermonē de spūali p̄gnitōe: et v̄s̄tōe: et cō
iugio dei cū aiab⁹ electorū. dein ap̄iā secretū secretorū amici dei.

De medio consolationum spiritualium.

Edium at hoc vltimum: atz nouissimum est p̄solatōis. De
m quo ait p̄pheta: gustate et videte et̄. vt supra p̄ quod deus
non in sensib⁹ corporeis: suauitate: et dulcedie sensitua pe
nali: aut p̄fortatiua visitat dilectum suum. Sed spiritualitē in por
tentijs aie tanta sue potētie: imense sapie: eterneq; charitatē pōit
cognitionē: gustum: visionē: et intelligentiā q; supra naturā perci
pi⁹: gustat: videt: atz intelligit: q̄ ocul⁹ n̄ vidit: et̄. Virtus eni dei
post corporeas sensationes: et angustias plurimas ita segregari so
let nonnūq; quod nociu⁹ n̄ est sensib⁹: vt aia nō in corpore esse: aut
in terra videat: sed sup̄ astra Et aliqñ terrā p̄spicit: et totā mundi
machinā infert celos p̄ centro cernit q̄i ouum litutij. Et hoc dico
q; ab amico meo percepi sibi talia euenisse spatio dierū multorū
Quod quum aut missam celebraret aut diuinuz p̄solueret offitiū
suppeditare polos: et astra: planetasq; sibi videbat. Et quū de pas
sione meditari voluisset inferi⁹ in centrū nouissime spere scz lune
mente conspiciet̄ at. Verū enimvero qñ empireū celū versus ascē
dere curabat: alios trāscendere videbatur celos. Aliqñ luminosos
aliqñ nubilosos: aliqñ aereos: aliqñ obscuros. Semp̄ tñ i desi
derio videndi dominū: non in humana effigie tanq; hoies: sed tan
q; deum in spiritu: q; nec seipsum cognoscebat humanū: sed a cor
pore alienum: aīm nouerat inuisibilē: ac impalpabilē: cognitōe idē
cibili. Nam essi aīam suā vidēat oculis spiritualibus: corporea tñ
lingua indicare nequiuissz. Sic itaq; oīpotēs de⁹ p̄ potentiā imen
sam: et iextimabilē sapiam: ineffabilemq; charitatē suā percipitur
spiritualiter imensus: sapientissimus: et optimus. Gustat at deus
in aīa sp̄ritualiter p̄ pacē mentis: et corporis cum abstractōe aie
ab omni offitio corporeo. Unde in deo eleuat⁹ videns eū: aut non
videns: tamē sp̄ritualiter gustat de deo. Sicut a secretario nostro
intelli: q; aliqñ tanta fruebat pace in deo: q; si in se: aut extra se
esset ignorabat. Verū tñ gustare se dicebat: sed non more sensatio
num corporalium. Cernitur: et videtur deus non vt p̄dixi in hūa
na forma: sed in sp̄rituali aspectu alieno ab oī naturali cognitōe.
Nisi forte quando archanum aperitur a dño mirādum: diuine scz
humāe q; vniōis dñi nr̄i Iesu xp̄i. Unde veraciter p̄gnoscat q; dñs
Iesus ipse est deus verus. De hac vero cogitatōe ab eo qui mihi
alia aperuit intelli: q; stupor i enarrabilis inasit eū: quando domi
num Iesum esse deum sp̄ritualiter p̄cepit. Affirmans itelificasq;

q̄ tanta sit differentia ab hac spirituali cōgnitōe Iesu xp̄i: videlicet
q̄ sit de^o: ad illā qua humana: deuotaq̄ plebs adorat: quāta ē intē
credere: et non credere: inter certum: et incertum. Et hoc solū expti
attestari possunt.

De spirituali dei visione.

*De visione dei qualiter in spiritu videt̄: ille qui affirmabat
d̄ eū aliq̄n spiritu vidisse qualis esset explicare mihi non va
luit: nec ego qualiter cernit̄ de^o vobis ostēdere potero. S; v
vñ illud dicā vobis qd̄ ab eo audiū. Cum dño nō in somno: s; vi
gilādo locutum fuisse ita familiariter: sicut solet elect^o filius cum
p̄ssimo patre: p̄silium exproscens: petensq̄ ab eo auxiliū. Itaq; di
cebat eum vidisse forma inuisibili: et ineffabili: verumtamen vidisse
euz affirmabat sepius.*

De intelligentia dei.

Restat charissimi nunc indicare vobis qualiter deus intelligit̄
.i. qualiter noscit̄ voluntas eius. Intelligit̄ eū de^o p̄ correctionem
p̄ inspirationē: p̄ visionē: p̄ reuelationē: p̄ experientiam.

Qualiter deus p̄ correctionē intelligit̄.

*Intelligit̄ deus p̄ correctionē q̄n temptatio aut tribulatio
i trahit peccatorē ad cognitionē pprie miserie. Unde excla
mādo ad celū auxiliū dei postulat. Et contritione dei du
ctus p̄nias querit accuratissime: ac nunq; ampl^o redire ad vomitū
se p̄ponit. In hoc itaq; p̄gnoscit̄ deus q̄ corrigit̄ oēm filiū quē
recipit.*

Qualiter intelligit̄ p̄ inspirationē

*Intelligit̄ deus p̄ inspirationē q̄n hō totaliter dedit̄ ē deo
i nihilq; penitus putat se posse: aut scire: nisi p̄ ea que a dño
in mēte: et aīoei ostendunt̄: optās h̄re virū sanctum et ap
probatum cum quo adhibeat p̄silium: nihil oīno in sui honorē opā
do: s; solum dei gloriā querēdo: custodiendo q̄ se iux̄ paruitatē suā
a malo: ac bonū sp̄ imitādo. Tūc oīs ispiratō i tali boīe bona ē sp̄.
Nā etsi etiā aliter esset: dñs in bonū p̄uertēt p̄pter simplicitatem
viri illi. Sicut de sancto David legit̄: q̄ inspirat̄ vt erigēt tēplū
dñi: qd̄ volūtas dei nō fuerat. Vñ p̄ Matan p̄phetā illi ānunciā
uit: vt ad hoc se nō itromittēt: q; vir fuerat bellicosus.*

Qualiter intelligit̄ deus p̄ visiones.

*Intelligit̄ etiā deus p̄ visiones: siue apparitōes. Sicut sūt
i p̄ angelum: p̄ imaginē crucifixi: beate Marie: vel cet̄orū
sanctorū. Que quū bone sunt i principio terrent: et p̄turbāt
et in sui ipsi^o paruitatē p̄uerrere faciunt: summo cum timore decep
tionis: n̄ adhibendo subito fidē. Sicut btā virgo: que quū audisset*

verba angeli turbata est sermone eius : et cogitabat quibus esset ista salutatio.

De bona apparitione.

Item illa optima apparitio est que allicit hominem ad orationem vocalem: precipue sacri: diuiniq; officij. Et ad meditationem passionis Iesu xpi cum humili inmensaq; desiderio diligendi: seruiendi: colendi q; dominum in spiritu: et veritate: sanctissimeq; contemplationis. Sed apparitio illa que orationis: et diuini officij: desiderijq; augmentum deprimit: aut obfuscat: diabolica est et periculosa. Sicq; dicitur de omnibus sensationibus quantumcumque sint gratiosae: et confortatiue.

Qualiter deus intelligitur per reuelationes.

Et reuelationem intelligitur deus quoniam reuelatio mortis aut dignitatis: aut vite longitudo: humiliore: et uotiore: et prudentior rem insidias diaboli reddit: cum amplificatio virtutum: orationum: meditationum: et omnium bonorum operum: sicut fecit sanctus Cassius Varniensis urbis episcopus.

Qualiter deus intelligitur per experientiam.

Intelligitur perfectio deus per experientiam quoniam per sacramentum litterarum dogmata instruit homo. Prout per Johannem dicitur. Nolite credere omni spiritui: sed probate spiritus an ex deo sunt. Et apostolus. Noli altum sapere: sed time. Item non oportet plus sapere quam oporteat sapere sed sapere ad sobrietatem per experientiam sanctorum in actibus suis intelligitur deus: et deceptio demoniorum sicut in vita sancti Martini legitur. Cui dominus Iesus apparuit nudus in forma pauperis ad sanctum opus misericordie exercendum. Deinde in nocte ostendit se illi ad exortandum illum in operibus bonis. Sed diabolus inuidens ei in forma crucifixi demonstravit se dicens. Adora me: ut adoratus illuderet ei: et deciperet. Sed beatus Martinus experientia doctus intellexit quod deus non erat: quia petiuit adorari ab eo: cum ipse Martinus die noctuq; adoraret dominum Iesum. Est etiam per placibilem apparentiam diaboli in principio: et per verba eius pernouit in mente sua quod non erat Christus: quia nec reuerentia: nec timor: nec humilitas ei oriebatur in corde. Verum magis in tumore iactantiae animus eius abelabat. Itaque omnis sensatio: visio: apparitio: et reuelatio que mentem retro: illico extollit cum confidentia: et credulitate proprii sensus: si acquiescedo filiis seniorum: et maxime prelati talia occultando expertis. Tunc sane cognoscitur quod a malo spiritu sunt. Quia doctrina Iesu Christi non est in similibus. Cum dicat dominus. Discite a me quia mitis sum: et humilis corde.

Nam qui se humiliat non decipiet. Sed in bonis inspirationibus
in sanctis sensationibus: in visionibus: et apparitionibus saluberrimis:
necnon in diuinis exaltabitur reuelationibus. Sed qui se exaltat
in similibus humiliabitur ab eo qui decipit eum.

Conclusio exhortatoria

Rogo caute vobis: caute fratres mei obsecro ab omni
e spirituali supbia: et deceptione. Sed magis humiliamini
sub potenti manu dei: et subditi estote omni humane creature
re propter deum: si summam dei charitatem cognoscere
vultis in vestra vocatione: correctione: gubernatione: refectione: et
consolatione: cum diuina dei intelligentia: per inspirationem: visionem
et reuelationem: per que omnia: et singula dominus Iesus christus erudiat
vras: ut que fugienda sunt fugiatis: et que tenenda sunt opere proficiat
per infinita secula seculorum Amen.

Date veniam obsecro si moram traxerim nimiam in responsionibus
dandis. At si in scribendo minus: plusne quam decuit dilataueri me: scio
tis enim quam a familiaribus detrahor negotijs. Sed a charitate
que omnes superat sensus allitior ad scribendum: ea forte que nec scio
nec vidi: nec gustavi. Sed vnum illud fateor quod non mentior in omnibus
que superius locutus sum. Verumtamen me semper humilitate qua possus
correctioni: et emendationi tam maiorum: et equalium quam minorum
dispono et offero. Valete in domino semper. Ex sancto andrea de littore.

Frater Iohannes ad fratres suos Carthusienses Patavine caritative
habitationis: de humilitate interioris: et patientia vera.

Fratres in Christo charissimi secundum deum et ordinem
Sed secundum intimam cordis mei charitatem suavissimi filii
oli mei. Obligor equidem non parcere calamo: aut
attramento: nec etiam mihi ipsi: donec vobis satisfacere
in quantum valeo studeam. Presertim de spiri-
tualibus de quibus ut curam haberetis semper commendavi vos
bis: quia temporalia ad votum veniunt quum spiritualiter viuimus:
Habetis enim apud vos exemplar omnium virtutum: que non solum
tanquam patrem diligere tenemini: imo potius tanquam deum colere
obligamini. Quoniam ad dei imaginem: et similitudinem eum recepi-
stis: et bene merito: quia exemplum Christi vobis indicat: et manifestat

lutta illud. Exēplū enī dedi vobis: vt quē admodū ego feci: ⁊ vos
faciatis: Quod enī dedit saluator exēplum: nisi. Discite a me: quia
mitis sum: ⁊ humilis corde. In quem ergo aliquem alium hoīem
maiorē vidistis similitudinē: ⁊ imaginē similitudinis: māfuetudis:
⁊ humilitatis cordis q̄s in venerādo patre priore v̄ro. Hoc quideꝫ
fateor qđ a me tale munus suscipere nō potuistis. Si vero ab alijs
aliquibꝫ vidistis: aut audistis tantā talēqꝫ benignitatē: nunq̄m tñ
credo maiorē pcipere potuistis.

Exhortatio ad humilitatē.
Discite itaqꝫ humilitatē si exaltari in dño optatis: qꝫ qui se humi
liat mente: aīo: ⁊ corpore: moribusqꝫ exaltabit in gratia spūali.

De humilitate. Quid naz sit humilitas: ego qđ totꝫ supꝫ sum
virtute mea manifestare nequeo. Sed quid ab exptis aliqñ p̄cepi
paulisper indicabo. Humilitas est virtus qua hō verissima cogni
tione sibi vilescit. Humilitas enī p̄fecta illa dicitur que non in exte
riori apparentia solum ostendit: sed que prostrata in abyssali ster
quilino cū sancto Job: vlcenibꝫ pleno patientissime iacet: putas sp̄
ex digno merito oīa pati: ⁊ multo maiora: imo dico peiora mereri
propter antiquā: ⁊ presentē ābitionē: necnō causa future superbie
nosire. Unde veracissime cernit infinitā: ⁊ invisibilē esse dei pieta
tem: que non iuxta meritiū: sive demeritum iniquitatis nostre puni
ri nos sinit a demonibus. Et si quid tñ pmittit: ad nostram desinit
correctionē cuenire: vt sufficientias nostras: prudentiā: ⁊ sapienti
am humāe carnis a nobis totaliter separe conemur. Et in suiipsi
us dei auxiliū gremiū nosmetipsos tanqꝫ ifantes modo geniti pro
stratos pitiamꝫ. Sed qꝫ humana virtute putamus resistere posse
tēptationibus dño pmittēte in baratrū descendimꝫ inferni: vbi oc
currūt nobis terribiles demonū aspectus ad terrendum: ⁊ ad de
struendū presumptiones nostras: ⁊ loco bonarum cogitationū infe
runt nobis cogitationes pessimas supra terminū potentie nostre
tali tantoqꝫ defectu virtutum: vt quasi insipientes: ⁊ sensuales to
taliter remaneamus: ⁊ presertim in tēptationibus fornicādi. His
vina tñ (vt predixi) p̄missione ad humilitatē acquirendam.

De tēptationibus sup̄borū p̄ficientiū p̄ diuinam dispensationem.
vt electi humilienꝫ. Dum ait beatus vir qui suffert tēptationem.

Et etiā tēptationes sequuntꝫ: frequens scꝫ ⁊ subita indig
tio ex defectu pp̄ie volūtatis: qꝫ cuz cito quod petit: aut
querit temptatꝫ non obtinet: irascit qꝫ primū: litigando in
fra semetipsum: aliqñ in sermonibus increpando palam maiores:

R i

equales: maiores cōternēdo cetēos: seipsum excusando. Unde in
errores maximū mentis p̄strat: errādo p̄ diuersas machinas: et se
ditiones: vsq; in propriam mortē p̄ dei honorē: et gloriam: et odis
honorē: minando maiorib; suis de īternitione: et occisōe: de ifamia
et de opprobrijs q̄s plurib;: et de alijs itentionibus pessimis. Simili
ter post hec ad fatuas mēs labit cogitatōes derisionas: plēasq; ri
su. Deinde in plāctū p̄uertit et lachrimas: p̄siderādo miseriā suā
ipsius: semetipsum cōternēdo: honorē p̄prium destruēdo: ita vt
p̄fusione opprobriū semetipsum multis modis in manib; demonū
esse p̄spitiēs desiderat pessimo aio: affectuq; illecebrī in mundum
p̄misceri cum viris: et mulierib;. Et p̄uersari aliqñ cū p̄ncipibus se
culi. aliqñ cū vilissimis populis: cū q̄b; vagari sp̄ insipiēter valeat:
prophetando de futuris contingētib;: murmurādo. et detrahēdo:
et d̄ se p̄noscicādo multa ipossibilia sup̄ posse suū: ac laudita. Hec
quidē que dixim; tēptationes sunt supborū p̄fittentiū circa aiām
ipsorū confusōnē. In acquisitione tñ hūilitatis: vt inde presum
ptio vana. p̄prie reputationis oīno extiguat: et irritat.

De corporalibus tribulationib; supborum.

Ue at tribulatōes: et angustie que supbis p̄fittentiū i cor
pore occurrūt diuarse sunt et graues: et aliquib; terribiles
sūt. Quarū aliquas nōnullasq; hic infra ad doctrinā v̄faz:
et correctionē intimabo: idicabo. Que sunt hec: dolores: infirmi
tates incurabiles: occursus hoīm impiorū: ifamie euidentes. Inci
dere in manus tribulantū horribiliter: sicut q̄ incidunt in latrōes
et sicarios. Unde expoliant;: verberant;: aut feriunt; sp̄ cum terrore
atq; repentiō timore. Aliqñ minas patiunt; demonū. Aliqñ incidūt
in lapides: et ab eis p̄cutiunt;: vel a canib;: aut a feris mordunt;: vel
ab alto cadūt. Unde aut manuū: aut pedū fractionē recipiūt. De
niq; in egestatē maximā crutiabunt;: donec diuina mia de p̄fundo
lacu miseriarū istarum ad p̄priā cognitionē deducere dignabitur
Vñ manifeste tē p̄gnoscent supbi p̄fittentes calamitates suas: et
ipossibilitatē eorū ad resuscitandū. Sed iā q̄i milites supati: et d̄icti
i oib; scelēibus. et aliq; tā mente q̄s corpe. p̄strati sunt sic Dauid et
Maddalēa: sicut et plimi scōrū patrū corporaliter ceciderūt. Et
hec oīa vt predixi ob supbiā nimitā insupportabilēq; ambitōes oc
currūt qñ ad deū p̄uersi: et a seculo recedendo: ad portum sacrarū
religionū accedūt. Vbi supb; monach; studet nō hūilitatē inq̄re p̄
oppobria et correctōes: s; magis sapias: et reputatōz inliat inq̄re:
vidēdo aspitiēdoq; in oculis suis opa x̄tuosa q̄ egit; facit;: vel factū

rus est. Inspitiedo etiā alteri^o defectus: et peccata aliorū hōdemnādo donec dom^o supbie sue vsq; ad celū ascēdat. Unde necesse ē vt dñs q̄ huius de stercore seculi erigit pauperē peccatorē: vt collocz eum cum p̄ncipib^o: cum p̄ncipib^o populi sui sacrarū religionū. Ut iterū p̄ supbiā in religione nup̄ acquisitā necesse est idē p̄fitēs ad euacuationē illi^o iterum in feces demergat: donec cū sc̄to Dauid vt sup̄ dicat. *Aermis sum et non hō: opprobrium hoim: et abiectio plebis.* Ergo quāto magis in religioe supbi^o: tāto magis magisq; in pessimis tēptationib^o: imo et in scelerib^o eūcific. *Recirco vēissime inq̄t p̄pheta. Humiliat^o sum et liberauit me: q; humiles deus spū saluabis.* Magna est igit̄ virtus humilitas.

De remedio supradictarū tēptationum.

Ribulationes: et agustias audistis supborū p̄ficientiū. **au**
dite et nunc auxiliū: suffragiūq; eorum. Est enī patientia mater afflictorū: quā q̄s querit: aut desiderat eā: infallibiliter recipiet: et obtinebit illam. Nā etsi viriliter corporaliterq; possēdere non valet: si tñ desiderio illā cupit vendicare: maiorē in modū eā habet q̄ si manifeste ipsam teneret. Quā dicunt sacri doctores q; magis aliqui meret: et maior meritū est velle credere quod credē non p̄t: q̄ q; qui facilliter credit. Sic aliqui magis meret velle dolere de peccatis et criminib^o suis: atq; excessibus: q̄s posse ad beneplacitum p̄doleri: dicente p̄pheta. *Desideriū pauperis exaudiuit dñs preparationē cordis eorū audiuit auris tua.* Hoc at̄ dixi q; si forte p̄ diuersas demonū occupationes in mente: et corpore patientiam illā et fortitudinē in tēptationibus habere nō possum^o: saltez habē illā in desiderio superioris rōnis oīno velim^o. Quia deus iudicat nos: et nra fm arbitriū superioris rōnis: et fm voluntatē: et iudiciū animi nri. Et non fm ea que nobis iūctis: ac p̄nitētibus portio sensualis inferior aduehit: et p̄ducit. Qualia sunt volubilitas imaginum: et fantasia: stimul^o carnis illecebrosus: aut vindicatiū aiūs et similia: vt sup̄ scripsim^o. Ideo dico vobis q; aut patiētia: aut voluntas patiēdi est illa virtus q̄ mitigat snias dei p̄ supbos: et elatos p̄fittētes: maxie religiosos. Et ita placabilē reddit manū dñi p̄cutiētē. Ut vnde fulgura p̄cedebāt: et tempestates: inde par: gaudiū et feruor pueniūt. Quia patiētia est m̄ p̄solatōis: et donū dei: sicut d̄: in psalmo. *Quā tu es patiētia mea dñe: dñe spes mea a iuuetute mea* De humilitate iterū. *Nonētis isup filioli mei q; si humiles eritis: et patientes: mirabilia dei videbitis: gustabitiscq;*

288

q̄ oculus non vidit: nec auris audivit: nec i cor hoīs ascendit. **126**
tamen q̄ donec vixeritis absq̄ tribulationib⁹: vel tēptatiōib⁹ trā
sire valeatis. Sed sp̄ sicut sancti patriarche: et pp̄hete: sicut Jobā
nes baptista: et dominus Iesus christus in tota vita sua passus ē et
pati fecit apostolos cum ceteris sanctis suis. Unde ipse ait. Qui
vult venire post me abneget semetipsum: et tollat crucē suā quoti
dīe: et sequat me. Crux at̄ amicorum dei sunt temptationes ifra
sc̄ipte ad humilitatē conseruandā: sicut fuerunt superiores tēptatio
nes in superbis ad recuperandā humilitatem.

De temptationibus humilium.

Temptationes vero que ex spirituali virga dei sunt ad aug
mentū aīe humiliū: vt excites: p̄bet: et mundetur: sunt iste.
Videlicet pigritia. vnde nequit t̄ps̄ preparare ad orandum
legendum: meditando: et alia virtuosa opera ad exercitādū. Vei si
occurrit quedā grauitas corporis cum lassatione membrorum: ita
vt quū iacet laboriosum est exurgē: si sedit surgē nequit. Itaq̄ cog
nita pp̄ria tepeditate remāet mēte cōfusus et corpore. Plen⁹ vo
loribus est: q̄ nō videt obligationibus satisfacere posse: itaq̄ orōib⁹
q̄s deuotionib⁹ spiritualibus: et virtutibus corporeis: et exteriorib⁹
Unde ad horā tantā in dissidentia cadit: vt a deo derelictus sese
erist met. p̄pter obtenebrationes varias cogitationum diuersarū
ex d̄fectu humāi auxiliij. Unde egestas maxima corporalis illi orit̄
aīe cum mesit̄ia: afflictione: et angustia infinita. Et nec memoria
reminsci p̄t miseratiōnū dei. Nec capax est ratio ad credēdū ne e
voluntas ad concupiscendū eternam gloriā: q̄ iā a deo segregatā
se conspiciat. Ex his p̄fecto tēptationib⁹ ex quibus acquirit mōa
chus vite solitarie meritū in suiipsi⁹ p̄tectionē et ad humilitatē: et
cor contritū elucrandū vnde accuratissime ad creatoris sui desider
rium deuenire studeat. Diuina t̄n dispensatione occulte: modoq̄ ino
dicibili iuxta necessitatē: et vtilitatē aīe religiosorū humilium hec
p̄ueniūt: ne yltra debitū seipsum extollat: nec sapere plusquā oport
teat inquirat: sed magis in timore: et tremore suā operet̄ salutē in
signum oīs p̄fectionis p̄ auxiliū dei.

De ordine seruando contra tēptationes.

Unc at̄ restat ordo obseruādus in tēptatiōes tā sup̄borū
n̄ q̄s humiliū in auxilium et fauorē rerum spiritualiū. Et pri
mo ante q̄s tēptatio occurrat parat⁹ sit sp̄ monachus tota
inf̄tione resistendus non propria virtute: sed diuina misericordia

auxiliante. Unde sollicitus sit inquantū p̄t: nec sibi parcat in la-
bore: in orationibus dicendo. Et ne nos iducas in temptationem
Quia scacter hoc et cognosco p̄ me metipsum tēptationibus resi-
stere non posse nisi tu deus: et tu domine Jesu tuum mihi auxilium
prestaueris. Deinde a meditationibus nō cessare: lectionē quotidi-
anā frequētare. Necnō in ceteris exterioribus: et corporalib⁹ au-
steritatib⁹: p̄itentijs: virtutibus et moribus sollicite se exercē. Et
quā egestas spiritualis et incurfus demonū ingruerit: ppria consci-
entia de ignauia: et pigritia eū arguē nō possit: cū i pace esset an ad-
uētū tēptationū.

De remedio faciēdo i ipsa tēptatōe.

Tempore vero temptationum quando superbus et humilis
t̄ preualere se non p̄t in mente p̄ desiderium: aut p̄ volunta-
tem mundā et expressam ore ad minus dicat. Volo dñe: no-
lo: vide q̄ me continere nō possum: domine miserere mei. Esto bra-
chium meū: et salus in hac tribulatōe. Qui p̄t corde: et ore oret: et
manus: et corpus inquantū valet: et p̄t refrenet: et sustineat imobilē
mentem eleuando in deū. Et de semetipso totaliter p̄dolendo: in-
crepando et vituperando semetipsum oibus opprobrijs et detracti-
onibus donec tēptatio illa pessima recedat.

Quid agendum sit quū hostis est deuictus.

3 vero inimicus superatus et deuictus remanserit nō putz
s̄ victor virtute sua hostem debellasse. Sed diuino auxilio
diabolum superatum fore p̄fiteat̄ hūiliter ac deuote. An
eleuatis manibus clara voce dicendum est. Non nobis dñe: nō no-
bis: sed nomini tuo da gloriā. Itaq̄ dulcissime dñe suauissime Jesu
xp̄e p̄firma hoc qd̄ opatus es in me miserere mihi peccatori q̄ de-
us meus es tu et p̄tector ac susceptor aie mee. An dicat in laudē dei
et dñi Jesu xp̄i tāq̄ puer paruul⁹. Laudate pueri dñm. vsq̄ in finē
et ad ordinē redeat deuotionū suarum.

De ordine post lapsum commissum.

3 forte (qd̄ absit) p̄mittēte dño ad eradicandā supbiā et p̄-
s̄ sūptōz supatus remāserit. Ad ore David: nō ad despatōz
sed ad dei miā fugiendū esisperās sp̄i dei bonitate et dñi
Jesu xp̄i clemētia q̄ mortuus est p̄ peccatoribus. Et muliēi desphē-
se i adulterio viciā dedit. Ad agdalenā ad se traxit. Latrōi paradus
p̄misit. et Longio lūm̄ et salutē p̄cessit. Sic oib⁹ faciet peccatorib⁹
q̄ p̄trito aio: et corde aut desidēio p̄tritois ad deum hūiliter accedē
nō erubescūt: s̄ magis p̄ auxilio et suffragio ei⁹ ip̄m quēret petunt et
vocāt ordie maxie israhelito.

De modo seruando quando ab inimico superamur.
¶ Cum quis a spū blasphemie: a spū ire: aut concupiscētie: a mente vel corpore supat^r remāserit: quāto citi⁹ p̄t dicat clara voce. Misere mei de⁹. vsq; in finez genibus flexis: manibusq; ad celum iunctis. Deinde p̄iratus extensis brachijs in similitudinē crucis: quasi corā crucifixo Jesu dicat. De pfundis vsq; in finē. Deinde surgat et si plāgere p̄t non cesset a lachrymis donec pcurrat ordinē totius passionis cū Pater nr̄. ⁊ Aue maria pectus pcutiendo. Deinde puerat se ad lectionem spiritualis doctrine: sicut sunt vita: ⁊ collationes patrum: aut similia: in quib⁹ lectionibus lapsus requiē inueniet: ⁊ modum reparandi: ⁊ resistendi oibus tēptationib⁹: ⁊ in sui auxiliū: ⁊ p̄ satisfactione erroris sui disponat se tpe quo poterit septē psalmos p̄niales cū letanijs psolue sp̄ cum disciplina in memoriā passionis Jesu xpi. Deniq; currat ad sui prelatū vel custodē anime sue p̄ confessione cū preparatōe op̄ probriuz sustinēdi: ⁊ correctionē recipiendi. Necnō ⁊ p̄ p̄nias totaliter satisfatiēdi: nisi forte talis fuerit cā que excessum: aut formā ⁊ modū excessus licite videret occultari: non tamen forma peccati tacēda est. Ideo beati sunt illi q̄ talem habēt rectorē animarū benignum: ⁊ mansuetū: ⁊ exptum in similibus: de quo dubitare non oporteat cor suū totaliter apire. Nam cum omnibus nisi cū exptis omnia aperire periculosum est: ne inde peccator in desperatōz incidat ppter insipientiā confessorum.

Conclusio ac breuis exhortatio ad humilitatem ⁊ charitatem.

¶ Os itaq; filioli mei charissimi cōami hūilitatē inq̄rē. Sit v̄ dete charitatē dei: ⁊ primi v̄dicatē. Et cū ordib⁹: ⁊ v̄otōib⁹: cēimonijs: alijsq; vsuet^r corporalib⁹: ⁊ spiritualib⁹ exercitijs vestris: in solitudine: silētio: ⁊ ieiunijs p̄seruare ne diabolus supat possit vos. Sed magis vos ipsum: auxiliatē domino: q̄ non p̄mittit tēptare sup id qd̄ potestis: sed facit cū tēptatione puentum vt possitis subsistere. Cauete ergo vos ab ingratitude: ne cum ingrato Adam de paradiso expulsi sitis. Et cū Iuda in baratrū inferni deū tiamini. Dominus sit sp̄ vobiscum. Et si quid minus clare: ⁊ diffusē locutus sum: familiariter egi. Valete. Verūt̄ in oibus que minus q̄ catholice: aut religiose affatū me nouerit q̄spiam doctior: atq; prudentior: non illi solū: verum vniuersis xpi fidelibus cultoribusq; corrigendum: castigandūue ipsum constituo.

**Libellus in preparatione infirmorum: et in dispositione morientium
qui flos vite interpretatur.**

Exordium.

Ore bonorum parentum qui tam etsi facultate te
nui sint ac pauperes: filiorum tamen unicuique d*omi*
m pia sua legare: ac impartiri solent. Ita et ego de p*ro*
tate ingenio mei non defeci in quatuor valui: singu
lis spiritualibus filiis: tum clericis: tum religiosis clau
stralis: tumque secularibus: cuiuscunque conditionis existentibus of
ficiosissime offerre portionem ad bene beateque viuendum opportu
nam. Ita dumtaxat vt hoc in seculo sicut et in religione de gentibus
normam ritumque seruandum conscripserim. Residuum denique ege
ntis doctrinarum in eorum in egrotantibus filiis: et de hac vita mis
grantibus attribuere institui: vt leto iucundoque lectulo consistere
quo possint: vel inde ad superos queant euolare. Verum ne quod ico
gruum fari videar: pitissimis sacre sancteque ecclesie doctoribus: oia
singulaque correctioe digna corrigenda constituo. **Tabula**
Libelli huius diuisio in tres partes disponitur: vt infra patet.

De prima parte.

Prima etenim pars que suffragatio appellatur infirmorum: in capitu
lis. xii. diuiditur. vt infra patet. Capitulum primum de ex
hortatione professionis. Capitulum secundum de aspersioe
aque benedictae. Capitulum tertium de tertio spirituali remedio con
fessionis. Capitulum quartum de quarto remedio orationis aliene.
Capitulum quintum de deuotarum missarum oblatione. Capitulum. vi.
de remedijs diuersarum elemosinarum. Capitulum septimum de re
medio dispensatione rerum externarum. Capitulum. viii. de remedio
satisfactionis. Capitulum. ix. de remedio p*ro*munitionis. Capitu
l. x. de remedio p*ro*stituendi se in manu d*omi*ni. Capitulum. xi. de reme
dio tradendi curam corporis sui pa*tri* et m*atri*. Ca. xii. de remedio orationis
sue, mentis: siue vocalium coram d*omi*no ihesu x*risto*.

De secunda parte.

Secunda eadem pars: que professionalis dicitur eruditio: duas habet diuisiones
nes. Prima diuisio secunde partis. Prima diuisio
stinet capitula. xii. videlicet. Capitulum primum d*omi*ni. xii.
articulis fidei: et de eorum approbatione: et de vitijs oppugnantibus, illis
Capitulum secundum de decem preceptis legis. Capitulum. iiii. de
p*ro*filij domini. Capitulum quartum de. vii. muneribus spiritus
sancti. Capitulum quintum de septem peccatis mortalibus.

P. iiii

300

Capitulum sextum de virtutibus theologicis. Capitulum septimum de virtutibus cardinalibus. Capitulum octauum de sacramentis ecclesie. Capitulum nonum de septem operibus misericordie corporalibus. Capitulum decimum de septem operibus misericordie spiritualibus. Capitulum undecimum de octo beatitudinibus. Capitulum duodecimum de quinque sensibus corporeis. Capitulum tertium decimum de casibus papalibus. Capitulum decimumquartum de casibus episcopalibus. Capitulum decimumquintum de casibus processibus reuerendo domino patriarche per summum pontificem in toto domino venetiaram. Capitulum decimumseptimum de casibus quos reuendus dominus patriarcha sibi reseruat. Capitulum decimumseptimum de casibus concedendis plebanis et prioribus. Capitulum decimumoctauum de voto ystrum egrotus etc. Capitulum decimumnonum de absolutione generali processa a papa personis ordinis cartusienis. Capitulum vigesimum de forma absolutionis quibuscumque personis in articulo mortis. Capitulum vigesimum primum de modo conseruandi animam egrotantium qui plenariam etc. Capitulum vigesimum secundum de approbatione preseruatois anime illorum etc.

Secunda diuisio secunde partis.

Secunda diuisio que dicitur de consilijs continet capitula septem videlicet. Capitulum primum de consilio bene ueniendi. Capitulum secundum de conuersandi personis. Capitulum tertium de consilio circa familias cum suis suis. Capitulum quartum de consilio circa artificia mercantie etc. cum suis paragraphis. Capitulum quintum de consilio et modo se habendi in consilio etc. cum suis paragraphis. Capitulum sextum de tractionibus licitis et illicitis cum suis paragraphis. Capitulum septimum de diebus festiuitatibus et solemnibus sanctorum.

De tertia parte.

Tertia pars que preparatio eternalis obedientie appellatur continet tres huius diuisiones: quarum capitula inferius annotantur. Capitula prime diuisionis. Capitulum primum de missa dicenda morienti. Capitulum secundum de passione christi et alijs orationibus etc. Capitulum tertium de asperione aque sancte. Capitulum quartum de unctione. Capitulum quintum de orationibus dicendis que etc. Capitulum sextum de officio defunctorum. Capitulum septimum de elemosinis faciendis ante exitum etc.

Capitula secunde diuisionis sunt quattuor.

Capitulum primum de uitāda inani gloria in exequijs mortuorū
Capitulum secundum de electione tredecim pauperum in memo-
riā Christi ⁊ apostolorū. Capitulum tertium de religiosis uo-
ris beneficiatis. Capitulum quartum de diuersitate re-
ligionū: atq; missarum fratrum ⁊ orationum monialium.
Capitula tertie diuisionis tot sunt quot sunt orationes dicende in
recommēdatione animarum defunctorum: vt infra patet. Una
quelibet oratio est unum capitulum.

Narratio prime partis libri huius.

Exhortatio confessoris in pmittendo sit: siue omnino i spes
e sue liberationis indicādo habeat. Nisi forte fuerit p ma-
iori languentis salute a domino decretum illum in sancto

Abrahe sinu collocare: quod dilucidissime inferius conscriptis re-
medijs cognosci poterit: que sunt . . . . .
Desperio aque sancte
Vera confessio. Inteq; satisfactio Deuota pmūio.

Orō mētalī ppria Oratio uocalis ppria Oratio aliēa
Missarum deuotio Elemosinarū mēta Oratio rerū
ertēnarū Cōstitutō salutis mētis ⁊ aīe in māu dñi Obla-
tio cure corporis pētib⁹ cognatis: ⁊ medicis. Capitulū primū
de exhortatione confessoris: que est in his uerbis uidelicet.

Aude fili: ecce dñs Iesus misit me ad te vt reddā tibi uali-
g tudinē aīe: ⁊ corporis. Noli obsecro de hac corporis egritu-
dine conturbari: aut terreri: qm̄ hec infirmitas non est ad
mortē: sed vt discas disponere uitā aīe: ⁊ corporis tui i uolūtātē dñi
dei: q̄ aīam tuā creauit de nihilo ad sui imaginē: ⁊ similitudinē. Et
plasmāuit de tēra corpus tuū: uitā tradēs aīe imortalē: corpori ho-
tuo uitā tribuit uergetatiuā: sensitiuā: ⁊ rōalē. At isup liberū dona-
uit tibi arbitriū optādi: siue uolēdi salutis pmū: uel pprie damna-
tōis dmerita uēdicare. Uelis igit̄ toto corde: totoq; aīo in dei tui
creatoris: ⁊ saluatoris uolūtate: atq; māus piucunde te cōmittere:
agat q̄cqd̄ libet. Nā q̄cūq; fecēit d̄ te sūmope pfectura sunt tibi.
Ergo gaude: ⁊ letare in dño nro Iesu xp̄o. Fili charissimi icipiam⁹
iā inditia salutis ptractare: vt inde qd̄ de te dñs deus agere decre-
uerit p̄cipere ualeam⁹ dilucidissime. Si tu tñ simplici corde credis
d̄s illi: cū ⁊ ip̄e dicat. Qui cre dit i me etiā si mortu⁹ fuerit uiuet:
⁊ ois qui uiuit ⁊ credit in me nō moriet̄ in eternum.

Capitulū secundū de secūdo spūali remedio. Fiat asp̄sio aq̄ sancte
sup infirmū ⁊ lectulum eius cum his uerbis.

Sperges famulum tuū dñe Iesu xpe ⁊ mundabis. lauabis
a eum: ⁊ sup niuē dealbabis. Surgat de⁹: ⁊ dissipent inimi
ci eius: ⁊ fugiāt q̄ oderunt eum a facie. Non nobis domie
nō nobis: sed noi tuo da gloriā. Surge domine adiuua famulū tu
um: aut famulā tuā: ⁊ libera eum. ppter nomē tuum. kyrieleison
Christeleison. kyrieleison. Christe audi nos: Christe exaudi nos.
Pater de celis deus miserere ei. Fili redēptor n̄di deus
miserē ei. Spiritus sancte deus miserere ei. Sanct⁹ de⁹.
Sanctus fortis. Sanctus ⁊ immortalis. Agn⁹ dei q̄ tollis pec
cata mundi miserere nobis: ⁊ famulo tuo languēti. Agn⁹ dei
qui tollis peccata mundi miserere nobis: ⁊ famulo tuo: siue famus
le tue. Agnus dei q̄ tollis peccata mundi dona famulo tuo
valitudinē: ⁊ salutē anime: ⁊ corporis sui. Oremus.

Ista quesumus domine aiām istam: ⁊ habitacionē hanc
v ⁊ oēs insidias inimici ab ea lōge repellas: ⁊ angeli tui sc̄ti
habitent in eis: qui famulum tuum: ⁊ nos in pace custodi
āt. Et benedictio tua sit sup eū: ⁊ sup nos. Per dñm n̄m ihm x̄c.
Oremus.

Omnipotēs sempiternē deus salus eterna credentiū exau
di nos. p infirmo famulo tuo. p quo mie tue iploram⁹ auxi
lium vt reddita sibi sanitate gratiaruz tibi in ecclesia tua referat
actiones. Oremus.

Eus in cuius nutibus vite nostre momēta decurrunt exau
di nos. p famulo tuo. p quo mias tuas egrotātē iploramus
vt de cuius piculo metuim⁹: de eius salute letemur. Oremus.

Eus infirmitat⁹ humāe singulare p̄sidii: auxiliū tui sup hūc
infirmum on̄de ⁊ tutē: vt ope mie tue adiutus ecclesie tue
sancte incolumis representari mereat. Per Christū dñm
nostrum. De huiusmodi enim orationibus Jacob⁹ in canonica. C.
v. asserit. Multū enī valet deprecatio iusti assidua.

Capitulum tertium de tertio spiritali remedio confessionis.

Confessio mūda: ⁊ immaculata: itegra: ⁊ xa: ⁊ generalis: sumo
mo studio: summaq; diligētia p̄scrutāda: atz iſterroganda
est. ordinate atz discrete: non tñ in dilatoe t̄pis: sed breuitē
dilucide tamē. Interim x̄o ordinanda sunt disposita: ⁊ accomoda
ta auxilia spiritalia: que sunt hic infra. Suadendū est egrotati le
gandū nouo hospitali iur̄ facultatē suā: vt inde plenariā indulgen
tiā psequi possit. At qñ p̄fecerit: ⁊ absolut⁹ fuerit: instruet illuz ad

ſeruādū ſe i ea ipſa inocentia: vt habet i fine hui⁹ libelli: dicente
Petro ſcōa tertij. Vos igiſ fratres preſcientes cuſtodite ne iſpi
entium errore traducti excidatis a ppria firmitate: crefcite vero
in gratia: z in pgnitione domini noſtri: z ſaluatoris Jeſu chriſti.

Capitulum quartū de quarto remedio: videlicet orōnis aliene.

Ittaſ ad diuerſa obſeruantū monaſteria tā religioſorum
m q̄s monialium vt orent p recuperatione ſalutis: valitudis
q̄ aie: z corporis huiuſmodi egroti. Vnde Jacobus. Ora
te pro inuicē vt ſaluemī Capi. v. ſ. deuotarū miſſarū oblatōe

De Trinitate .i. De ſpiritu ſancto .i. De Cruce .i.
De dominica .i. De angelis .i. De prima dominica
aduētus p patriarchis .i. De dominica ſcōa p ppheti .i.
De apoſtoliſ .i. De euāgelitiſ .i. De martin⁹ .i.
De conſeſſoribus .i. De virginibus .i. De omnibus
ſanctis .i. Pro omnibus defunctis .i. Pro miſerioſ
ri z magis derelicto in purgatorio .i. Verūtū aduertendū
eſt ne ritus huiuſmodi miſſarum cauſa ſuperſtitionis offerat: vno
de arbitretur aliquid plus: minusue operari apud deum valeat: q̄s
ipſi domino placuerit: aut iuxta quantitātē: z qualitātē deuotōis
egrotantium. Hoc at̄ gratia pietatiſ: maioris q̄ deuotōis adden
dum eſt: vt in huiuſmodi miſſis dei: z beate virginis. beatorū ſpiz
rituum: oīm q̄s ſanctorum ſanctarumq̄ dei ſuffragiuz: ſubſidiūq̄
poſcat: domino dicēte. Qui petit accipit: q̄ querit inuēit: pullanti
aperietur.

Capitulu ſextū de remedys elemoſinarū diuerſarū.

B laudem domini noſtri Jeſu chriſti: z apoſtolorum ſuozū
qui patrē eternum pro egrotante interpellare dignet: vt
ſalutem z valitudinē anime: corporiſue illi donet: ipſo atte
ſtante: z dicente. Melius eſt facere elemoſinam q̄s theſauros au
ri reponere. Qui faciūt elemoſinam: z iuſtitia ſaturabunt in vita
Fiant .xiii. elemoſine i panē: z vinū z vnū ſoliduz p quolibet pau
pere. Que elemoſine diſtribuant in .xiii. pauperibus habitantib⁹
circa domum: vel in contrata ipſius egrotantiſ: vt in euangelio:
Abſconde elemoſinā in corde pauperis: z ipſa orabit ad dñm p te
Pro ſatiſſactione operum miſericordie corporalium. Induere ali
quem puerum medicum de omnibus indumētis: vt dicat domin⁹.
Indus eram: z induiſti me. Pro liberatione incarcerationuz
tribuere elemoſinā.

Pro subsidio infirmorū ad aliqua hospitalia. **P**ro infantū: Xgij
num: viduarūq; sustentatōe. **C**apitulū septimū de re
medio in dispositione rerum extremarum pacta confessione.

Persuadendum est egroto cū casus sepe nūero, desperare oco
currāt diuersi valentibus: q̄nto magis languētib; euenire
iopinate mortis euentus possit ⁊ accidere. Quare nec de
se: nec de rebus suis disponere valeret: Itaq; optimū sanctus atq;
laudabile opus est in rebus externis ordinē ritumq; apponere.

Capitulū octauum de remedio satisfacionis.

Suadendum est enī egrotāti vt si facultatē satisfaciēdi has
bet: morā nequaquā trahat ad psoluendū. Sed quāto ma
g; valet cōfessi suā purificare: ac m̄dare p̄ciās velit: tā de
certis q̄z de incertis. Cum nec eucharistiā licite sumere possit: nisi
cui debeat ei satisfaciāt: saltē de occultis: ⁊ illicitis. Quia nō remit
titur peccatum nisi restituatur ablatum.

Capitulū nonum de remedio comunionis

Anta est quidē gloriosissimi saluatoris nostri cor: poris dig
nitas: ⁊ prestātia: vt ipsa summa veritas de eo talia i euas
gelio fari attestariq; voluit dicēs. Qui māducat me viuūt
pp̄ter me. At iterū. Nisi māducaueritis carnē filij hoīs: ⁊ bibētis
eius sanguinē non habebitis vitā in vobis. At vt deuotiꝝ ꝓmunis
cari valeat ifirmꝝ si aut autoritas: aut licētia haberi poterit ibidē
corā eo egroto celebre: ⁊ illic tunc reuerenter eucharistiā offeratꝝ
verbis ad huiusmodi opus consuetis apud laicos.

Capitulū decimum de remedio constituendi se in manu domini

Quoniam neq; abscondere neq; euadere eterni: summiq; deꝝ
manus quisquā potest. Porro necesse est in eius dispositi
one ꝓmittere vitam penitus atq; mortē nostrā humanam
cū ipse x̄bo. ꝓphético dicat. Ego occidā: ⁊ ego viuere faciā: ꝓcutis
am: ⁊ sanabo: ⁊ nō est qui possit euadere manus meas.

Capitulū vndecimum de remedio tradendi curam sui corporis
parentibus: ⁊ medicis.

Empe ad valitudis grāz cito recuperandam ꝓficit valde
nullā de se aut rerū externarū curam h̄re. S; solū in pentū
atq; medicorum ordinationib; ⁊ ꝓceptis vigilare ac eis xa
citer obedire. Verūtū oēs apponat diligētia: ⁊ curā in innocentia
psuadēdi quā ꝓ pleariā recipit remissionē sepiꝝ orōz dñicā. ꝓferē
do ꝓcussionē pectoris: oculorū eleuatōz ad celū asperisionem aque
benedicte: necnon elemosinarum distributionem agere:

operari non desinat: sic ad maioris mundationis oim delictorū puritatē mentis: et corporis spiritualiter confiteat̄ dicendo. **Cōfiteor deo: et c.** Et hec erunt loco p̄nie: de qua Johānes baptista p̄dicando aiebat. **Agite p̄nias: appropiquat enī regnum celorū: et p̄p̄he ta. Scidite corda v̄stra: et non vellimenta vestra.**

Capitulum duodecimum de vltimo deniq; ac pretiosissimo remedio orationū: siue mentaliū: siue vocaliū corā dño Jesu christo.

Amiliter deuoteq; oratione insistere: dicēdo. **In manū tuā**
bas domine commendo spiritum meum. **D**oce me facere voluntatem tuam. **E**t iterum suscipe me domine s̄m eloquiū tuū: et viūā: et nō cōfundas me ab expectatōe mea. **O**rem? **T**rigere et sanctificare digneris domine sancte p̄f̄ omnipotens eterne deus hodie cor: et corpus meum: sensus: actus: et sermones meos in lege tua: et in op̄ibus mādatorū tuorū: vt dicat in eternum: semper saluus: et liber esse: sanus merear. **P**er christum dominum nostrum. **O**remus

Omine deus pater omnipotens qui ad principium huius diei nos peruenire fecisti: tua nos salua virtute: vt in hac die ad nullum declinem? peccatū: nec vllum incurram? p̄culū: sed sp̄ ad tuā iustitiā faciendā oīs actio tua moderamie dirigat̄. **P**er Christum dñm n̄m. **E**t q; dominus in euangelio iquit. **O**rate et credite: et fiet vobis. **E**xPLICIT mod? visitationis p̄me ptis infirmorū a confessorib? exhibendis.

Exordium secunde partis p̄cipalis:

Sicut enī non ex dogmatū diuersarū sciarū peritiā solus neq; diserto sermone: aut eloquētissimorū virorū affabilitate t̄m: verborūq; sonoritate cōficiū? predicator. **V**erū longe magis: magisq; dono sp̄etiali diuino. **G**ratia q̄ singulari a deo infusa oipotēti predicatio elargit̄. **C**ū sepenūero cēnimus: p̄spicimusue q̄ plures p̄tissimi doctores parus: nimiūq; ad vtilitatē: et p̄uersionē aīarū p̄fecisse. **D**icēte Jeronimo in epistola. **N**ec rusticus: et simplex frater ideo se sanctum putet si nihil nouerit. **N**ecq; perit? et eloquēs ligua erubinet sanctitatē. **A**ultoq; meli? e duob? ip̄fectis rusticitatē h̄i sanctā q̄ eloquentiā peccatricez. **E**rat quippe scīulus quispiā qui aliquando p̄dicatione simplici gratia t̄i dei sup̄abit summorū predicatorū sciaz: dicente Gregorio in moralib?. **I**nuanū laborat lingua doctoris: nisi intus operet gratia saluatoris. **S**ic itaq; et in confessoribus videt̄ quampluries

min⁹ eruditi mirū i modū in vinea dñi sabaoth vtiliter elaborare
Docti qđe ac periti nōnūq̄s incassus nouimus laborasse. Quid in
loquar: nūquid i dei cultu sciarū dogmata vana esse vident: Absit
absit. Nā doctos tāq̄s stellas i celis micaturos esse p̄gnoscm⁹. nō
omnes tñ mūdi doctiores hoc in seculo p̄mendat: sed quos deus
cōmendat ipso attestāte. Non eni q̄ seipsum vneris: videlicz scia
rum eruditionib⁹ p̄mendat: ille p̄bat⁹ est in diuio cultu: s̄ quē de⁹
p̄mendat: suam spirituale p̄tribuens gratiā. Qui porro huiusmodi
est: dilect⁹ dñi est. Unde Augustin⁹ in sermone ait. Utiliter ac sa
lubriter admonemur vt peccata nra luciter: et hūiliter nō solū deo
sed et sanctis: et deū timentibus p̄fiteri. Hic ergo docibilis: affabi
lis: exēplaris q̄s erit. Attentionē: et beniuolentiā attrahit ab audis
torib⁹. Altro breuiter dilucide: et veraciter quicquid loquit⁹ enarrat.
Recte cuncta disponens: auctoritate: lege aut scripto: exēplo: ac si
multitudine populi affirmat: p̄futat. Necnō diuina fauēte illu
stratione cūcta que a narratione repetēda sunt memoriter: ac ius
cunde in p̄clusionē p̄stringit: tā in p̄fessionib⁹ q̄s in p̄dicationib⁹
suis.

Narratio.

Etis iā satis eruditissim⁹ est quem dominus docuerit. De
s quo iquit p̄pheta. Beatus vir quē erudieris domine: et de
lege tua docueris eū. Dicat q̄s. Quis est hic et laudabim⁹
eum: Dicit. Qui post aurū diuitiarū: et p̄cupiscentiarum non abiit
nec sperauit in pecunie thesauris: honoris: humāeque dignitatis se
dulus in oratione: continuus in deuotione: in lectōe assiduus: et fero
uens in meditationibus: patiens i aduersis: humilis in oib⁹: pius:
mansuet⁹: ac clemēs cum omnibus. Benignus in sermone: in p̄uēsa
tione minim⁹: mente solitari⁹: animo quiet⁹: parcus sibi et seuerus:
alijs largus et locuples. audit pacifice: et respondit gratiose. Si q̄s
falis est: verus veraxque p̄fessor est.

In hac quidē secūda pte ad bene itegerrimeque confitendū hec dili
gēter p̄scrutāda sunt huiusmodi exordiēdo verbis.

Quer⁹ hō q̄ ad imaginē dei creata ē aīa tua: et corp⁹ tuū ē
n limo terre. Et in hunc mūdū missum vt peccatū p̄imi peno
tis purges: et cetera tua p̄missa. Que p̄fecto sancte p̄fessio
nis contritione: p̄fessio: et satisfactione opis potēs cūcta delere
Prima diuisio.

Capitulū p̄mū de. xii. articulis fidei: et ē
eorū approbatōe. Et de vitijs oppugnātib⁹ illis: i q̄b⁹ iterrogād⁹
est i firm⁹ si crediderit: Et si nō credit: cū approbationib⁹ est illi sa
tisfactiendum.

Quod sit vnus de⁹ creator: celi: z terre. Moyses genesi pmo
9 Creauit de⁹ celum: z terram. Ecclesiastes. xviii. Qui viuit
in eternū creauit omnia simul. Quod Iesus xps sit fi-
lius dei Ecclesiastes inquit. x. Deus solus iustificabit: z mæt in-
ctus rex in eternum. David in psalmo. Filius me⁹ es tu: hodie ge-
nui te. Quod nat⁹ sit d⁹ xgine. Isaias ait. Puer natus est nobis: et
filius dat⁹ ē nobis. Idē. Ecce xgo ꝓcipiet z pariet filiū: z vocabit⁹
nomen eius emanuel: quod intepretat⁹ nobiscū de⁹. Quod sit pas-
sus z mortuus. Isaias ait. Tradidit i mortē ai am suā: z cū scelēa-
tis reputat⁹ est: z ipse peccata multorū tulit: z ꝓ transgressoribus
orauit. Sapientie. ii. Videamus si sermones illius veri sunt: z tēp-
temus que ventura sunt illi: z sciemus que erunt nouissima illius.
Sic nim est ver⁹ fili⁹ dei suscipiet illum: z liberabit illum de mani-
ibus ꝓtratorū. Contumelia z tormto interrogemus eum: vt scia-
mus reuerentiam eius: et probemus patientiam illius: morte tur-
pissima condemnemus eum.
Quod descēderit ad iferna. Propheta ait. Tollite portas ꝓncipes
vestras: z eleuami porte eternales: z introibit rex glorie. Quis est
iste rex glorie: Dominus virtutum: z miraculorū: ipse est rex glorie.
Quod resurrexit. Idem. Terra tremuit: z quieuit dum resurgeret
in iudicio deus. Quod ascēderit in celum. Idē ꝓpheta ait. Ascens-
dens christus in altū captiuā duxit captitatē dedit dona hoibus.
Quod venturus sit iudicare. Idem in psalmo. lxxxv. Tunc eruls-
tabunt oīa ligna siluarū a facie domini qui uenit: quoniam vēit:
iudicare tērā. Iudicabit orbē tēre. in equitate: z populos in veris-
tate. Quod sit spiritus sanctus. Idē in psalmo. Spirit⁹ dñi re-
pleuit orbem terrarum: z hoc quod continet oīa scientiā hz vocis
Quod sit ꝓmunitio. Sapiens enim ait. Cibauit eos ex adipe frus
mētī: z de petra melle satura uit eos. Petra at̄ ēat xps. Quod sit
remissio peccatorum. Ecclesiastes. xviii. Propter hoc paties ē de⁹
in illis: z effudit sup illos misericordiam suam. Itē. Misericordia
dei sup omnē carnē. Quod sit resurrectio mortuorū. Job ait.
Scio enī q̄ redēptor meus viuit: z in nouissimo die de terra surre-
cturus sum. Et rursus circumdabor pelle mea: z in carne mea vis-
debo deū salu atorē meū. Quē visur⁹ suz ego ipse z nō alī: z ocu-
li mei conspiciuntur: z nō glī. Reposita est bec spes. mea i sinu
meo. Quod sit vita eterna. Salomō in ecclesiastico. Iustorū
ale i manu dei sunt: z non tanget illos tormentum malitie.
Visi sunt oculis insipientiū mori: illi autē sunt in pace.

Item. Iusti in perpetuum uiuent: et apud dominum est merces eorum: et cogitatio illorum apud altissimum

Hec ad breues incredulorum satisfactionem quum opus fuerit in approbatione articulorum duodecim sufficiant.

Capitulum secundum de .x. preceptis legis in quibus interrogandum est egrotus: et exhortandum ut superius: quia precepta sunt dei omnipotentis per os viri dei Moysi serui sui promulgata populo israeli: que sunt hec.

Reuertere deum tuum ex toto corde tuo: etc. Non iurabis nomen dei tui in uanum. Sabbata sanctifices. Honoramur patrem tuum: et matrem tuam. Et maledictus homo qui maledixerit patri: aut matri.

Non desiderabis uxorem proximi tui. Non occides. Non furtum facies. Non mechaberis. Non falsum testimonium facies.

Quia ut ait propheta. Lex dei immaculata conuertens auias: testimonium fidele spiritum prestans paruulis. id est humilibus simpliciter credentibus et obedientibus.

Et libro sapientie. xiii. in detestatione idolatrie: et heresis.

Qui autem sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei: et de his que uidentur bona non potuerunt intelligere eum qui est: neque operibus attendentes agnouerunt quis esset artifex. Sed aut ignem: aut spiritum: aut citatum aerem: aut girum stellarum: aut nimiam aquam: aut solem: et lunam rectorem orbis terrarum putauerunt. Quorum et si species delectati deos putauerunt: sciant quanto his dominator eorum speciosior est. .xviii. Sapientie.

Magna sunt enim iudicia tua domine: et inenarrabilia uerba tua: propter hoc indisciplinate anime errauerunt. Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sancte uinculis tenebrarum: et longe noctis conpediti: inclusi sub tectis fugitiui perpetue iacuerunt. Et dum putant se letare in obscuris peccatis: tenebroso obliuionis uelamento dispersi sunt pauentes horrendo cum admiratione.

Capitulum tertium de consilijs domini nostri Jesu christi dicitur per prophetam sanctum David ad interrogandum.

Cogitationes hominum uane sunt: consilium autem domini manet in eternum: et in seculum seculi. De puritate spiritus. Idem in psalmo. Dispersit dedit pauperibus: iustitia eius manet in seculum seculi. De obedientia spirituali habetur in ecclesiastico: ubi ait. Sapiens non odit mandata et iustitias: et non

Illidetur quasi i pcella nauis hō sensatus credit legi dei: z lex illi fi delis. De castitate ppetua inquit Bernardus. Quid castitay te decorius: que mundū de imundo pceptū femine: de hoste dome sticum: de hoie angelicuz facit. Unde Jeronimus. In carne preter carnē viuere angelicum est: non humanum.

Capitulum quartum in approbatōe donorum sancti spiritus. Et primo interrogandus est eger ytrum habuerit illa si nō obseruauerit hortandus est cū autoritatib⁹ illa toto corde exercere se dis sponat:

Et timore dei dicit⁹ in psalmo. Timētes autē dominū nō de d fitient oi bono. Itē in ecclesiastico. xxxiii. Timentī deū nō occurrēt mala: sed in tēptatōe deus illum pseruabit: z libe rabit a malis. De miā: z pietate. Idē. xxxvi. Spetiosa miā tpe tribulatōis: q̄i nubes pluuię in tpe siccitatis. Et Petr⁹ i cano nica secunda. ii. Mouit deus pios de tēptatione eripere. De consilio parabolārū. ii. Si intrauerit sapia cor tuum: z scia anime tue placuerit: consilium custodiet te. De scientia. Sapie. xiii. Vani at sunt oēs hoies in quibus non subest scia dei. Item para bolarum. xviii. Cor prudentis possidebit scias z doctrinā.

De sapientia Ecclesiastici. xxx. Sapientia oim antiquoruz exq̄res sapiens z in pphetis vacabit. Item ibidē. xxxiii. Sapientia laus dabit aīam suam. z in dño honorabit⁹: z in medio populi sui gloria bit. Et in medio ecclesie aperiet os suum. De intellectu bono

Dauid in psalmo. Intellectus bonus oibus facientibus eū: laudas tio eius in seculū seculi. De fortitudine. Augustin⁹ in libro de morib⁹. Fortitudo est amor facile tollerās oia ppter id qđ amat. Macrobius at dicit. Fortitudo est affectio que nullas aduersita zes: mortemq; formidat. Filiab⁹ eorum: in quibus interrogandus z admonendus: ac benigne arguendus: deinde exhortand⁹ i firmus est. Atq; in posterum ad resistendum: si comes vita fuerit est sum mopere suadendum illi.

Superbia: de qua ait Gregori⁹ in moralibus. Principalia s vitia de superbia virulentia radice pferunt scz Iactātia Contentio. Ipocrisis. Presumptio. Obsi natio. Inobedientia. Inanis gloria. Inuidia. Ira Tristitia. Auaritia. Ventrīs ingluuies. Luxuria.

Avaritia de qua Augustinus in sermone. Non solum auar⁹ est qui bona aliena capit: sed z ille auar⁹ est qui cupiditate

Ad i

Seruatiua. Usura. Rapina. Proditio. Simonia
Furtum. Peritium. Unde cambia. Termini
Contractus. Falsa mercimonia. Proda imprestitorum.
Fraudatio pecuniarum. Vantarum pmissiones.
Omnes iste fraudatores ad restitutos tenentur cum oib⁹ alijs simili-
bus: sicut sunt pecunie ab officio salis: et septē p centum.

Utrius de qua ait Jeronimus in moralibus sup officium.
I Sicut vinum et ebrietas eum qui bibit mentis sue inopes
facit: ita fornicatio ac voluptas puerit sensum: animumq³
debilitat: et de rationali homine brutum efficit. Odium dei.
Cecitas mentis. Amor sui. Inconstantia. Preci-
pitatio. Inconsideratio.

Ula: de qua ait Gregorius. Quanto corpus implet: tato
S anima minorat. Idem de ebrietate. Ebrietas est blaudus
demon: dulce venenum: suauis peccatum quam qui hz non se
hz. quam qui facit peccatum non facit: sed totus est peccatus. Idem
Qui ventrem et gulam refruat toto corpori imperat.
Multiloquium. Ebrietas. Immunditia.
Scurrilitas. Hebetudo. Inepta letitia.

Ulcidia de qua ait Jeronim⁹ in epistola. Sicut dñs n̄ vult
a mortē peccatoris: sed vt reuertat et viuat: ita tepidos odit
et cito ei nauisiam facit: vt ait Iohānes in apocalipsi. Utio
nam calidus esses aut frigidus. Sed quia tepidus es incipiam te
euomere de ore meo. Lepeditas. Desperatio. In-
sillanimitas. Vagatio mentis. Negligentia. Inepta letitia.

Ura: de qua inquit Iohānes chrisostom⁹ sup Iohāne. Qui
i irascit infinit⁹ est supplitijs dign⁹. Voluntarie seipsus i ba-
ratru pditionis ferens: et ante futuram gehennam hic iam vin-
dictam soluens. Indignatio. Contumelia. Rixa.
Clamor. Blasphemia. Timor mortis.

Uuidia: de qua Gregorius in moralib⁹ dicit. Inuidia iras
generat: quia quāto interno liuoris vulnere sancti ias: tato etio
am mansuetudo tranquillitatis amittit. Unde Iohānes cri-
stostomus. Inuidie passio: et fornicatio: et adulterio multū ē detēior
Idē. Inuidi ocul⁹ liquat tristitia: inuid⁹ cū morte viuūt p̄tinua.
Detractio. Surratio. Afflicto Exultatio De-
prauatio. Ingratitudo.

Gravitas peccatorū: et p̄ditio p̄ hec infra scripta interrogāda sunt.
Quis: quid: quibus auxilijs: cum quo: cur: et vbi.

Capitulum sextum de virtutibus thologicis: cū approbatōe earū:
i q̄b̄ interrogandū est egrotū: et p̄suadendū ad exercendū vt supra.

De fide Augustinū. Fides est virtus qua erudiuntur que non vt
d̄ dēnt. Unde dicit Damascenū. Fides est nō inquisitus cō
sensus: vnde dicit. Fidelis seruus: et prudens que cōstituit
dominus super familiā suam. Et apostolus ad Hēbreos. Fides est
substantia sperādarū rerū argumentum non apparentium.

De spe Augustinū in Enchir. Spes non est nisi rerum ad deū ptis
nentium: qui curam eorum q̄ spem habent gerere p̄hibet. Unde
in psalmo. Spera in domino. et fac bonitatē. De charitate. Jo
hannes in epistola. Deus charitas est: et qui manet in charitate in
deo manet: et dñs in eo. Unde apostolus ad Titum p̄mo. Finis
p̄cepti charitas est: de corde bono: et p̄cia pura: et fide non ficta.
Capitulum septimum de virtutibus cardinalibus: ad interrogandū
dum: et exhortandū: vt supra.

Prudentia Gregorius in libro de moralibus ecclesie.

Prudentia est amor eligens sagaciter ea quibus adiuuas
tur: et. Unde Salomon in parabolis. ii. Prudentia serua
bit te vt eruaris a via mala: et ab hoīe q̄ p̄uersa loquitur. De ius
ticia. Augustinū in libro de moribus ecclesie. Iustitia est amor tm̄
deo seruans: et ideo bene ioperans ceteris que hoī subiecta sunt.
Unde in ecclesiastico. Iustus vt palma florebit: et sicut cedi libani
multiplicabitur. De fortitudine. Ambrosius de officijs. Nō me
diocris ai est fortitudo q̄ sola defendit ornāmēta virtutū oīm: et iudi
tia custodit. Unde et Gregoriū in. vi. moralium. iustorum fortitudo
carnē est vicere p̄p̄is voluptatib̄. Frie: delectatōz p̄ntis vite exi
guere. De tēperantia. Augustinū i libro de moribus ecclesie
Adunus tēperantie est in cohercēdis: sedādisq; cupiditatib̄. q̄b̄
ducimur in ea que nos auertūt a lege dei. Unde Ambrosius i p̄
mo de officijs. Ad tēperantiā ptinet oīs sedatio p̄turbationis ai
et rerum modus. Oportet at̄ modum ponere non solū p̄cupiscētis
et delectationibus: sed etiā in exterioribus actibus.

Capitulum octauum de sacramentis ecclesie ad interrogandū:
et exhortandū.

De baptisate mgr̄ sniarū li. iiii. Baptisima d̄: tictio. i. ab
lutio corpis extēior factā sub forma x̄borū p̄scripta. Ideo
Aug. Verbo baptisima p̄secrat

Ad ii

Retrahe verbum: et quid est aqua: nisi aqua. Accedit verbum ad elementum: et fit sacramentum. De chrismate. Magister libro quarto. Virtus vero huius sacramenti est donatio spiritus sancti ad robur quod in baptisma datur est ad remissionem. Unde Rabanus a summo sacerdote per ipso manus paracleti tradit baptizato: ut roboretur per spiritum sanctum ad predicandum alijs illud quod ipse in baptismo persecutus est. De communione. Magister ibidem. Per baptismum mundamur. Per eucharistiam vero in bono firmamur. Baptismum exterius vitiorum maculas extinguit. Eucharistia spiritu aliter reficit. Unde excellenter dicitur. Eucharistia. id est bona gratia. De quo Ambrosius sermone christi hoc presertim sacramentum: quod sermo christi creaturam mutat. Et sic ex pane fit corpus christi. Et vinum cum aqua missum fit sanguis consecrationis ubi celestis. De penitentia. Magister in quarto. Penitentia longe positae a deo necessaria est: ut ad deum propinquet. Est enim ut ait Ieronimus secunda tabula post naufragium. Quia si quis vestem innocentie in baptismo perceptam peccato corrumpit penitentia remedio reparare potest. Unde Ambrosius. Est autem penitentia mala preterita plangere: et plangenda iterum non permittere. De sacris ordinibus ecclesiasticis. Magister in libro. iiii. Septem sunt spiritualium officiorum gradus: siue ordines: sicut ex sanctorum patrum dictis apte tradit: et capitis nostri scilicet Iesu christi exemplo monstratur: quod officium omnium in semetipso exhibuit. De matrimonio magister in quarto. Factum est matrimonium ad remedium propter illicitum motum deuitandum. Primo ut natura multiplicet. Secundo ut natura excipere: et vitium cohibere. Nam et ante peccatum dixit deus Crescite et multiplicamini. De absolutioe confessionis. Dominus in euangelio dicendo Petro: et successoribus. Tibi dabo claves regni celorum: et quodcumque ligaueris super terram erit ligatum et in celis. Et quodcumque solueris super terram soluetur et in celis. Unde magister in quarto de verbum clauium. Usus etiam harum clauium multiplex est. Discernere scilicet ligandos: vel soluendos: ac deinde ligare et soluere. Qui indignos ligat vel soluit: propria potestate se priuat. id est dignum priuatione se facit. De sacramento vnctionis extreme. Unde magister in quarto capitulo. Et quibus fuit institutum hoc sacramentum. Hoc sacramentum vnctionis in firmorum ab apostolis institutum legitur. Est enim Iacobus in canonica. Infirmum aliquis in vobis: inducat presbiteros ecclesie: et orent super eum: ungentes eum oleo in nomine domini: et allevabit eum dominus et si in peccatis sit dimittentur ei.

Capitulum nonum de septē operibus misericordie corporalib' ad
interrogandum: z psuadendum.

Psascere famelicū. Dare potum sitiēti. Hospitare pere
grinum. Vestire nudū. Visitare incarcerationes. Visi
tare infirmos. Sepelire mortuos. Auferēdo victū, prio
Regando aquā vel vinū, primo. Detrahēdo aduēis: z pegrin
nis. Seruēdo i paupes debitores. Tenēdo i carcēib' pau
peres. Tribulando infirmos. Regādo sepulturā, primo
Unde ppheta. Frange esuriēti panē tuū: z egēos: vagozq; induc i
domū tuā. Quū vidēis nuduz operi eū: z carnē tuā ne despereris.
Capitulum decimum de septē operibus misericordie spiritualib'
ad interrogandum: z psuadendum.

Dare sanum psiliū. Instruere insciū. Reprehēdē peccāi
Vestire mēstos. Subuēire paupib'. Orare p exstib'
in tēpestāte. Orare p oibus mortuis. Decipiēdo, primū.
Regando doctrinam. Laudando vitia. Confundēdo.
Fraudando bona pauperū. Optando naufragiū. Male
dicendo aiab' mortuozū.

Unde prima secūdi ad Ti
motheū. Obsecro igit' primum oim fieri obsecratōs: orōs: postula
tiones: gratiarū actiones: p oibus hoibus: p regibus: z oibus qui
in sublimitate sunt: vt quietā z trāquillā vitā agamus in oī pieta
te z castitate. Hoc eni bonum est: z acceptum coram saluatore nō
deo. Et alibi idē. Argue: increpa: obsecra: oī māsuētudie z patiētia
Capitulū. xi. de octo beatitudinibus z contrarijs suis.

Paupertas spiritus. Mansuetudo. Bemit' peccatorū.
Munditia cordis. Misia. Pax. Pati psecutiones.
Sitiētia iustitiā. Elatio mētis furibunditas. Delectatio i
peccatis. Auiditas peccādi. Beneritas. Scandaluz
Inimicabilitas virtutū. Supplantatio iuris

De paupertate dñs in euāgelio. Beati pauperes spiritu qm̄ ipsozū
est regnū celozū. De māsuētudie ait. Bti mites: qm̄ ipsi possi
debūt terrā. De gemitu peccatorū inqt. Beati q lugent: qm̄
ipsi p̄solabūt. De mūditiā cordis. Bti mundo corde: qm̄ ipsi
deū videbūt. De mīa. Bti misericordes: qm̄ ipsi mīaz p̄sequē
De pace. Bti pacifici: qm̄ filij dei vocabunt. De psecutōib'
Bti q psecutionē patiunt' ppter iustitiā: qm̄ ipsozū est regnū celo
rum. De iustitiā sitiēda. Beati qui esuriunt: z sitiunt iustitiā
quoniam ipsi saturabunt:

Capitulū .xii. de sensib⁹ corporis interrogādo q̄litē illos exercuēt

Isus vnde dñs. Si ocul⁹ tu⁹ scandalizat te erue eū rē.

v Auditus Ieronim⁹ in epla. Nō licz tibi alteri⁹ vitupatōz
patiēter audire: qz rē. Odozat⁹. Susus. Ierōim⁹

in epla. Hodie⁹ rēperat⁹ cibus: rē carni. rē aie ytilis est. Tact⁹
Ambrosi⁹ non p̄t in factu caro corūpi: nisi mēs ante fuēt corrup
ta. Affatus Hieronim⁹ in epistola. Sp linguaz tuā de bonis
loqui assi esce rē. Capitulū xiiij de casib⁹ papalib⁹

De homicidio De veneno De baptizatis filiis pprijs

v De his q̄ rē habuerit cū filiab⁹ p̄fessionis: vel baptizati

De his q̄ sepelierint excomunicatū: hereticū in loco sacro

vel vsurariū in ecclesia sciēter De his q̄ ipedierūt p̄ceptū vel
partū mulieris De eo q̄ necauēt infantē: vel obuiauēt bap
tizati

Qui grauer vulnerauēt: rē sāguinē fudēt presbitēi
vel clerici: odio: vel mala voluntate Qui falsificauēt bullas
papales

Qui p̄buserit ecclesias malitiose Qui p̄fecit⁹
fuerit p̄elatos ecclesie Simoniac⁹. Excomunicat⁹ a papa

Qui ipedierit aliquē d̄ ecclesiastic⁹ p̄ velle pontific⁹. Qui in
iecerit manū in p̄elatū. Qui coegerit cū violentia p̄fessorem

ad absolueūdū: vel monachū: vel fratrē ad ea duxerit faciendū: vel
idulgentias dandū p̄ velle: vel posse suum: sicut sunt nuptie: vel ba
ptizati. Qui ipedierit inquisitores p̄ hereticos: rē magos. Qui d̄

carne vel ossibus mortuorū venestiu⁹ fecerit: vel abusus fuerit vel
detulerit de loco sacro in locū imundum. Qui coierit: rē genuēt

cū in parentib⁹: rē attinētibus. Qui fuerit cum sorore vxor⁹ sue.
Qui cū duab⁹ vel plurib⁹ vxoribus: rē matre. Qui duxerit: porta
uerit: vel miserit ferramētā: liq̄: seu victualia infidelib⁹. Qui nes
gauerit fidē christianā. Qui fuerit public⁹ vsurari⁹. Qui leserit

ecclesie libertatē: Qui violauerit iterdicta a sede apostolica ipo
sita. Quenis offensa iobediētia: seu rebellio i rom anū pontifices
seu sedē apostolicā: Offensa p̄sonalis in ep̄m: vel aliū p̄elatū. Ino
uasiōis de p̄datōis: vel occupationis terrarū ecclesie romane medi
ate: vel immediate subiectarū: Inuasiōis romipetarū. Prohibi
tōis deuolutōis caufarū ad romanā curiā. Impositōis nouorum

onerū realiu⁹: vel p̄sonalium ecclesijs: rē ecclesiastic⁹ p̄sonis. Publi
cani: q̄ vulgo datiarū appellan⁹: q̄ p̄ sanctorū patrū rē generalium
p̄siliorū statuta gabellas iponent: vel alia onēa realia: vel p̄sonalia
exigūt. In sup̄dictis casibus null⁹ absolue p̄t: q̄ntecūq̄ dignitat⁹

existat: nisi in articulo mortis p̄stitutos. Cautione tñ p̄ius idonea
accepta de parēdo mādatis ecclesie: Sz oēs ⁊ singulos sup̄dictos
ad romanā curiam absoluēdos remittat p̄dignā p̄nias p̄ suis rea
tibus suscepturos. Et hoc p̄hibet tam exēptis q̄z non exēpti sub
pena excōmunicatōis: ⁊ depositōis beneficij: ⁊ ordinis.

Capitulum. xiiii. de casibus episcopalibus.

Le monialib⁹. De excōmunicatōibus p̄latorū. De so
domiticis. De p̄miscentibus cū attinētibus cū qb⁹ bap
tizauerit: vel tenuerit in baptisate: vel habuit in p̄fessioe
vel coinquauerit sceleribus: vel sanguie simpliciter sacra loca ecc
clesias: ⁊ altaria. De his q̄ duxerit clericos ad ordinatōz p̄ uelle
prelati sui. Qui p̄cubuerit cū iudea: vel p̄mederit cū ea: vel serue
rit iudeis: vel cū eis in mercimonijs: ⁊ vsuris p̄tē habuerit. Qui
falsaz p̄posuēit carthā: vel scriptū. Qui genuerit filios cū piuge
alterius. Qui fecerit sacrilegiū: sortilegiū: ⁊ maleficia. Qui cuz
xgine rē habuēit. Qui falsuz iuramētū fecerit: vel causaz dedit.
Qui hz de male acq̄sitis. Qui audierit p̄sciis missam: vel a pre
sbitero iterdicto: vel in altari nō p̄parato. Qui sacra furat⁹ fūerit
Qui cū excōmunicato locutus fuerit: vel i ecclesiam itroduxerit.

Capitulum decimumquintū de casibus p̄cessis. d. patriarche per
summū pontificē in toto dominio uenetiarū.

absoluere māifestos: ⁊ simulatos vsurarios: ⁊ simoniacos:
a ⁊ cū eisdē vsurarijs p̄ponere ad eius arbitriū. Debitoris
crutiate: ⁊ camere apostolice: ⁊ romāe ecclesie: q̄ntūcunq̄
icerta etiā ap̄d quoscūq̄. Necnō fructus ecclesiasticorū h̄sitoruz
male p̄ceptos absoluere: ⁊ cū eisdē p̄ponere: ⁊ quietare. Absoluere
eos q̄ p̄pter nō solutōz trigētime excōmunicatōis sniaz incurrunt
⁊ cum eisdē p̄ponere iux̄ eorū facultatē. Absolutio illorū clēicos
rum qui decimas non soluerit: iux̄ decretū Re. 2c. dñi p̄j sc̄di: non
solū ab excōmunicatōe verū etiā ab irregularitate ex eo incurrus.
Absolutio etiā illorū q̄ ad terras infidelū merces detulerit. Absol
lutio quozūcūq̄ religiosorū: ⁊ aliorū clericorum cuiuscūq̄ p̄ditōis
⁊ nominatorum non suadentiū omnibus ⁊ precipue infirmis i ori
dinatione suorum testamentorum: vt de omnibus dimittant sm
uris diuini: et canonici p̄cepta.

Capitulum decimūtertū de casibus quos reuerendissimus domi-
nus patriarcha sibi reservat.

a Absolvere excommunicatos maiori excommunicatōe: siue sit il-
lata a iure: siue ab hoīe. Incestuosos in primo: vel i secūdo
gradu consanguinitatis: homicidas voluntarios. Coeūtes cū
monialibus: Intrañtes mōasteria mōtaliū mala intentōe. Deflo-
ratores xginū p violentiā. Coeuntes cū mulierib⁹ quas baptiza-
uerūt: vel quarū p̄fessiones audierunt: vel tenuerūt ad baptismum:
vel p̄firmatōs. Polluentes ecclesias: vel semine publice. Adus-
tilātes siue aliquo mēbro priuātes filiū: vel filiā voluntarie. Faci-
entes aliquid: aut dātes alicui ad potādū: vt generare: aut p̄cipere
non possit: et hoc p̄pter odium: vel vt ad ipsum successio deferatur
p̄sentes falsum iuramentū. Habētes mala ablata icerta vel
certa: dum non extāt quibus est faciēda restitutio: et hoc a duob⁹
ducatis supra. Simoniacos: Ordinatos sine licentia domini
patriarche. Communicaciones votoū magnorum. Falsificātes
instrumenta. Hereticos: vel scismaticos. Sepelientes scien-
ter excommunicatos in loco sacro. Usurarios publicos. Sas-
crilegos et eos qui eucaristia: crismate: vel alia re sacra abusi sunt.

Capitulum decimaseptimum de casibus concedendis plebāis:
et prioribus pro absolūendo infra scriptos videlicet.

b Omicidas non voluntarios. Dantes alicui venenū
vt moriatur. si mors aut debilitatio inde non sit secuta.
Fractores votoꝝ. Baptizantes: seu tenentes ad
baptismum: vel ad confirmationem proprios filios sine
necessitate. Restitutio male ablatorum incertorum: vel
certorum dum non extant quibus est faciēda restitutio: a ducato
infra: ita q̄ dentur pauperibus. Defloratores virginum vo-
luntarie. Coeuntes cum infidelibus. Mulieres concipi-
entes de adulterio: et viri earum credunt esse suum. Commu-
taciones votoꝝ paruorum. Contrahentes nuptias infra
tempus interdictum. Publice crinosos. Blasphemā-
tes deum: et sanctos. Violatores ecclesiarum. Commit-
tentes luxuriam contra naturam. Intrañtes monasteria mo-
nialium non mala voluntate. Incestus in tertio et quarto gra-
du: consanguinitatis et in quocunq; gradu affinitatis.

Polluentes ecclesias sanguine: vel semine occulte. **C**otrabentes
matrimonium post votum castitatis: ita quod non exigat debitum. absque licetia.
d. patriarce. **V**erberantes presbyteros: vel matrem. **S**ortilegos
et herbarios. **T**enentes pueros in lecto ante annum. **C**elebrantes
non ieiunium. **C**elebrantes in altari non consecratorum: vel sine veste sacerdotali.
Concedenda inferioribus.
Capitulum decimum octauum de voto utrum egrotus uouerit: et non
reddiderit interrogandus est.

Quoniam enim secundum magister in quarto est testificatio quedam promissionis
spontaneae: que deo et de his que dei sunt proprie fieri debet. **S**unt autem stultorum vota: que frangenda sunt. **T**homas
in super secunda secunde questione. lxxviii. inquit. **V**otum est promissio deo facta.
Unde Augustinus in epistola. Ita etiam promissio qua deo aliquid uouemus non cedit
in eius utilitate quia nobis certificari non indiget sed ad utilitatem nostram in quantum
uouendo uoluntatem nostram immobiliter firmam. **P**ropterea in deuterio. xliii. **Q**uod semel egressum est de
labiis tuis obseruabis: et facies quod promissisti domino deo tuo: et propria
uoluntate: et ore locutus es. **I**bidem. **Q**uoniam votum uoueris deo tuo
non tardaueris reddere: quia requiret illud dominus deus tuus: et si
moratus fueris reputabit tibi in peccatum.

Hec sunt vota quibus nisi papa dispensare habet.

De voto intrandi religionem etate congrua: et posse.

De voto facto in religione post probationem debitam.

De voto uirginitatis cum etate facto: et posse.

De voto ad ecclesiam Petri et Pauli eundi uisitandas.

De voto eundi ad sanctum Iacobum.

De voto eundi ad sanctum sepulchrum.

Capitulum decimum nonum de absolutione generali supra indulgentia plenaria a domino papa concessa personis ordinis carthusiensis.

Omnibus namque ihesus christus per suam preciosissimam misericordiam: et meritum
sue dignissime passionis te absoluat. **E**t ego autoritate ipsius
suis. et summi pontificis in hac parte mihi concessa et alias absoluo te autoritate et quantum possum a sinistra: et uinculo excommunicationis
minoris: vel maioris: quomodolibet incurristi. per qua absolui indigeas
Et restituo te sacramentum sancte matris ecclesie. **I**tem autoritate super dicta
absoluo te ab omnibus peccatis tuis. de quibus confessus: uel libenter confiterer: si eorum memoriam haberes. et plenam eorum indulgentiam: et remissionem
tibi predecedentium clauem sancte matris ecclesie se extendunt: et quantum fuerit in
aspectu diuine maiestatis. **I**n nomine patris et filii et sancti.

Capitulum vigesimum de forma absolutionis quibuscuq; personis in articulo mortis.

Primo dicat firmus: vel alius pro eo si nimis grauat' esset. **Cō** fiteor deo. Sacerdos postea dicat. **P**er aspersionē sanguis dñi nři ihu xp̄i: et intercessionē btē **M**arie: et oim̄ sc̄torū: et sanctarū dei: misereat' tui oipotēs de'. Postea subdit. **E**t ego auctoritate oipotent' dei: et beatorū apostolorū petri et **P**auli: oimq; sanctorū: sanctarūq; de. **E**t auctoritate summi p̄tifici: qua fungor tibi in hoc casu sp̄cialiter ex p̄sse p̄missa: **A**bsoluo te ab omni vinculo ex cōmunicatōis generaliter: vel sp̄cialiter late: ab homine: vel a canone: et ab omni macula: seu pena irregularitatis: inter dictis suspensionis: vel cuiuscunq; sn̄e: q̄z scienter: vel ignoranter icurrisisti vsq; in hanc horā: late ab homine vel a cōne: **E**t restituo te vntati fidelium: et sancti sacramentis ecclesie. **I**n noīe. p. r. f. r. f. amē. **I**tem eadem auctoritate: et eius vicarij summi pontifici: in hoc casu tibi sp̄cialitē p̄missa: si ista vice morieris. **A**bsoluo te ab oib' peccatis tuis de quibus p̄tritus es corde: et ore p̄fessus es sp̄cialiter: vel cōmuniter p̄ modulo tue fragilitatis: et etiā de quibus oblitus es in sp̄ciali confiteri. **E**t de omnib' penis tibi in purgatorio debitis p̄ tuis peccatis: quantum se extēdit potestas. clauij beatissimi **P**etri apostoli vicarij dei. **E**t restituo te illi innocentie qua eras quando baptizatus fuisti. **S**i vero ista vice nō morieris referuo tibi plenariā indulgentiā p̄cessam a summo pontifice pro vltimo articulo mortis tue. in nomine patris: et filij: et spiritus sancti. amen.

Capitulum. xxi. de modo p̄seruādi aīam egrotantium qui plenariā am obtinuerunt absolutōz in ea ipsa puritate: donec vel valitudinem recipiat: vel domino suam feliciter tradiderit animam.

Qum sola dilectione: et intima charitate creator omnipotens celum: et terram: et omnia que in eis sunt ad hūani generis delectationem: et vsū creasse sane cognoscamus.

Quali ergo affectione eundem plasmatorem creatorem amare te neamur censendum est: cum etiam pro nostra et humanari: crucifigiq; salutē decreuerit. **N**ecnon indies in sacro apparere altari placet. immo quod maius est omni contritione ductus: penitens: et cōfessus: cunctas offensiones: et delicta sua in absolutione sacerdotis ipsius saluatoris **C**hristi iesu auctoritate: suaq; inextimabili misericordia anihilare omnino potest. **E**t etiā in huiusmodi innocentia et puritate: p̄sertim si plenariā receperit indulgentiā conseruari

se poterit. Si tamen dilectione: et obligatione immense charitatis
sue motus fuerit: et non timore penarum: aut infernali cruciatu terro
re ductus scriptam inferi exercere: agereque industriam voluerit.
Quapropter ad inenarrabilem Christi iesu misericordiam: clementiam: cha
ritatem: omnis humani cordis affectio: animique dilectio: operibus
saltem bonis: bona que et voluntate alliganda a confessore penitus est.
Nam quotienscumque anima reformata fuerit in fide per compunctio
nem: in vera confessione: et penitentia perfecta ex attritione a: diuino
rectam habeat intentionem ad bene: beateque viuendum: facultas ab
soluendi: mundandique conceditur. Huiusmodi enim animabus his
spiritualibus operibus: tam a venialibus que a mortalibus delictis:
et peccatis: puti in fine durum autoritatibus approbandum: dat habilis
tas seipsas absoluendi: ac remittendi sibi quicunque illis peccata accide
rint ut infra patet.

Capitulum vigesimusecundum de approbatione conseruationis
anime illorum in innocentia: qui generaliter et a culpa: et pena ve
raciter sunt absoluti: et ab omnibus erroribus: et peccatis optime liberati:

Ria quippe ad emundationem: et conseruationem vere
penitentium exercenda sunt: quotienscumque expederit:
et necessarius fuerit: videlicet. Absolutio quottidiana ve
nialium ex contritione penitentie. Et si opportunum fu
erit (quod absit) modum ponimus ab omni peccato mortali quod
quilibet contritus seipsum absolvere possit. Venique sibi ipsi peni
tentiam iniungere secundum conscientiam valeat in hunc modum.
Ad absoluendum quottidiana peccata venialia suffiunt. Pas
ter noster. Percussio pectoris. Elevatione oculorum Ele
mosinarum suffragia. Aspersio aque sancte. Elevatione ma
nuum et oculorum ad celum. Quod pater noster sufficiat in hoc
intelligi potest: dum in eo ex doctrina domini dictum sit per his qui
dimittunt inimicis suis offensiones eorum. Dimittite nobis debita
nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Item in eu
gelio. Dimittite: et dimittet vobis. Mensura qua alius metiemini
metietur et vobis: ait dominus. Unde magister in quarto de peni
tentia ait: quod sufficiens est. Pater noster. ad peccata venialia: et
minuta: et quottidiana: iuxta sententiam Augustini in libro de pe
nitentia. Quod tussio pectoris: ait propheta. Que dicitis in
cordibus vestris: in cubilibus vestris compugimini.

Et iterum. Scidite corda v̄ra: r̄c. Nā t̄nsio pectoris more Gregorij in homelia idicat op̄unctōz. Quod eleuatio oculorū valeat indicat psalmigraphus dicēs. Leuauit oculos meos i mōte: v̄n̄ veniet auxiliū mibi. Auxiliū meū a dño q̄ fecit celū r̄ terras. Non det in p̄motōz pedē tuū: neq̄ dormiet qui custodit te. Q̄ eleuatio manuum valeat habet̄ in ecclesiastico. Consurge: r̄ lauda in nocte in p̄cipio vigiliarū: r̄ effunde sicut aqua cor tuum ante cōspectū dei tui. Leua ad eū manus tuas: r̄ miseribit̄ tui. Quod aque sancte aspersio plurimū valeat ex ipsi⁹ exorcismi p̄secratione habet̄: dicendo Ubicūq̄ aspersa fuerit careat immunditia r̄c. Item oīq̄ diabolice fraudis nequitia. Quod elemosine sufficiant his qui in charitate existunt: indicat dñs in euāgelio. Date elemosinā: r̄ oīa erunt munda vobis. Sicut aqua extinguit ignē: sic elemosina extinguit peccatū. Quod peccatū mortale possit p̄ contritōz p̄p̄riā remitti: quilibet in semetipso dūt̄at̄ intendat dum aderit tps: r̄ p̄moditas sacramentaliter cum p̄fessore idoneo oīno confiteri. Vicente p̄pheta. Cor contritū r̄ humiliatū deus non despiciet. Unde Ezechiel p̄pheta ait. Quum auerterit se impius ab impietate sua quā operatus est: r̄ fecerit iuditū: et iustitiā: ipse aiām suam viuificabit. Considerans enim: r̄ auertens se ab omnibus suis iniquitatibus quas operatus est: vita viuet. r̄ non morietur: dicit domin⁹ oīpotēs. Quidē in quacūq̄ hora peccator ingemuerit: dimittā ei inquit p̄pheta. Unde r̄ David in psalmo. Confitemini domino quoniam bonus: qm̄ in seculum misericordia eius. Agenda sunt igit̄ indefinenter oīa que superi⁹ diximus: dum necesse fuerit: ita vt nunq̄ p̄ horam neq̄ veniale: neq̄ mortale in aīa contriti: r̄ absoluti valeat p̄manere: agendo: r̄ opando in ordib⁹: r̄ elemosinis: sp̄ resistendo peccatis inquantū possibile est: p̄niam toto corde p̄ficere studeāt. Ritus quidem siue ordo in puritate conseruandi cor: mentem: aiāmque est semel: vel bis: aut in mane: r̄ sero humilitē: atq̄ deuote fletis genibus: erectis oculis: manibusq̄ ad celum extensis. Post aspersione aque p̄ n̄. p̄ferat. Confiteor addens: sibi ipsi penitentiam iniungat: de his omnibus que die illa nouerit nequiter commisisse. Intentione t̄n̄ non ultra committendi: r̄ sacramentaliter cito constit̄ di. Quicūq̄ p̄fecto huiusmodi p̄niam egerit: nullo pacto poterit ampli⁹ dās nari: Nempe optimū: pretiosissimumq̄ consiliū erit tā infirmo q̄s p̄optime valenti. In honorem gloriosissime M̄gis M̄arie:

eiufq; amore ac ſpiritali dilectione a venerabilibꝫ patribꝫ ordiſ
ſancti domini Roſariũ ſummẽ: ſiue pſalteriũ eiufdeꝫ beatiffime
virginis hũiliter atq; devote ſumẽ: ⁊ in eorũ ſocietate itroire: i qua
ſummꝫ Pontifer. Imperator. ⁊ reges. Prelati principes. Duces
nobiles: ⁊ ignobiles vſq; ad religioſos cuiuſcũq; religionis. Diſpo
nẽtes p ſe vel p aliũ in laudẽ prefate glorioliſſime Xginis. Saltem
ſemel in ebdomada pſalteriũ pſoluẽ quod eſt in nũero. cl. aue. m. et
xv. patẽ nr̃. Interponendo tñ ſp poſt vel ante. x. aue. ma. vnũ pater
noſter. Et ex hoc prefato pſalterio p ſummũ pontificẽ dñm nr̃m
Sixtum. iiii. pceduntꝫ quotieſcũq; q̃libet dixerit. l. aue. ma. cũ pr̃ nr̃
vt ſupra: quinꝫ anni: ⁊ quinꝫ quadragene totiẽs quotieſ Ande
vſq; ad integrum numerũ. cl. aue. ma. habentꝫ anni. xv. quindecimꝫ
quadragene de indulgẽtia. Iſis ergo operibus: ⁊ orationibꝫ deuo
tis ⁊ ſalutaribꝫ regnum vendicatur eternum.

Tabula ſecunde diuiſionis de conſilijs dandis penitentibus: ⁊ cõ
ſeſſis: ſed potius puaſcentibus q̃z egrotis. ppter tedium: tamen
vtiliſſima ſunt ⁊ valde pſicua omnibus penitentibus.

De cõſilio beneuivẽdi in ſeculo ſine peccato mortali. De pſi
lio puerſandi De conſilio gubernãdi familiam in timore dñi
De cõſilio opandi ſeſe circa artifiſtia: mercãtias: ſiue mercimonia
cũ bona pſcia. De cõſilio habẽdi ſe in cõſilio ⁊ offitio ſenatꝫ:
⁊ de creando magiſtratu recto corde. Et de differentia pſonarum
cum iuſtitia: ac de vnione ciuili.

Capitulum primum de conſilio bene viuendi ⁊c.

Rimo ⁊ ante oia debet hõ deliberare: ⁊ in mente ſibi ppo
p nere nunq; velle apliꝫ peccare mortaliter: ⁊ hoc p oibꝫ vi
ribus ſuis eniti debet. Deinde vnũ eligere confeſſorẽ hõẽ
ſum: doctũ: atq; ſibi gratũ: nõ velut hoies: ſed q̃l tubã ſpiritꝫ ſancti
Quem diligat: timeat: ⁊ in renerentia ita ipſum habeat vt nihil
penitꝫ ponderoſum agẽ velit ſine ordibꝫ: ⁊ cõſilio eiꝫ: ſicut ſi eſſet
ſpiritus ſanctus in eo. Itẽ q̃nto crebriꝫ: tanto meliꝫ conſitẽi ſtude
at: ita vt iuſta vulnera ſubſequantꝫ p̃tinua medicamia: orãdo: ⁊ me
ditando iux̃ poſſe vt ſp diabolꝫ i bonis opibꝫ iuẽiat eũ occupatus.

Capitulu ſecundum de conſilio conſeruandi.

Omnerſari debet cũ maioribus in rubore. Ad aſcultandũ
c verba bona ⁊ opera attentꝫ ſit. In loquendo pareꝫ: ⁊ mode
ſtus. Breuis in reſpondendo iux̃ interrogata. Cũ eq̃libus
cum benignitate conſurmado: ⁊ laudando opera ⁊ ſentẽtias eorũ

si s'm deū sunt. Sin at̄ increpādo: ⁊ reprehendendo: hūiliter tñ: ac
mansuete: nūq̄z preponēdo se ceteri facto vel verbo. Cū minorib⁹
māsuēt⁹: atz human⁹ in audīēdo opinionē: ⁊ petītōz eorū. Et sit in
quantū p̄t cum oībus ḡtiosus: honest⁹: ⁊ affabilis in x̄bis. modest⁹
mansuet⁹: ⁊ ḡuis in gestib⁹. Laudabilis: m̄d⁹: ⁊ sollicit⁹: atz diligēs
in oī ope suo. **Ca. iiii.** d̄ p̄silio circa familias suas domesticas.

Rimo studeat ad pacē dom⁹. Et sic vir diligat v̄rorem: vt
p̄ x̄ps ecclesiā. **S. i.** In educādos filios sit domestic⁹ i x̄bis
venustus in moribus: in doctria disciplinatus **S. ii.** In edu
catione famulorū ⁊ famularū. Correctio famulorum p̄tinet ad do
mios in tremore: vestimēto: ⁊ cibo ad sufficientiā nccitat̄. Nō aut̄
cum sumptuositate nimia: ⁊ abundātia. p̄pter supbiā: ⁊ crapulatio
nē euitandā. Correctio ancillarū p̄tinet ad dñas: si ingoniose ⁊ dis
crete sint: cū mansueta benignitate: ⁊ sollicitudie. Nō at̄ p̄tinet
correctio earū ad viros ad euitandā v̄rois suspitōz. **S. iij.** Circa
victum ⁊ vestitū hec notāda sunt. Iuxta honesti lucri habilitatem
Iuxta status sui: atz p̄ditōis p̄decentiā. Iuxta ciuitatis: ⁊ loci lau
dabile p̄suetudinē ⁊ mores.

Capitulū. iiii. de p̄silio
circa artificia: mercantias siue mercimonia. **S. i.**

Memendo: ⁊ vendēdo mercātias reales. In p̄tractibus iū
i s̄ti In pretijs honesti. In p̄positionibus liciti. Prudentes:
veraces. Inimici vsure: ⁊ cupiditatis. dicente apostolo. Ra
dic oīm malorū cupiditas est. **S. ii.** de industria artificū. Artifi
ces idustrii debēt esse in eorū artificijs. In apothecis suis assidūt
Ad emēdū cauti. In vendēdo iusti. Ita vt alijs nō faciāt quod recis
pere ab alijs nolunt. Nō diligendo auaritiā de q̄ dñs ait. Caue
te ab oī auaritiā: qm̄ non in abundantia cuiusquam est q̄ possidet
S. iij. de genere mercimonarū. In exercitādo se licite in genē mer
cimonarū in quibus instruct⁹ est. honestatē pretijs dare p̄t. Et nō
aliter nisi cum p̄silio instructorū mēcatorū bone fame. Ita ⁊ apo
thecarij facere debēt. **S. iiii.** de inuētōe pretij. De mō inueniendī
pretium debitum in rebus generaliter app̄tatis ab oībus. Ligat
ex tribus pretijs honorū mercatorū: q̄ sunt iusti: boneqz fame. Sic
sunt q̄ p̄nt p̄mode mercimonia vltimo sustinere p̄tio. Et sicut illi q̄
nō p̄nt tādū expectare: s; mediocriter. Et sicut illi q̄ nullo pacto
p̄nt expectare: ⁊ ideo minori pretio v̄eundāt mercimonia sua. Nō
ergo pretiū debitū ex istis tribus scz a maiori incipiēdo: ⁊ a medio
cū vsqz ad minorē eligat v̄ num solum pretium q̄ ad nummos tēa

dere oīno velit dum possit. Si hō nō poterit ad libitū vēdat tantū modo p eodē p̄tio: nihil p̄itus v̄terius crescēdo. Quod quidē p̄tio non excedat p̄tium maiorū mēcatorū. S. v. de rebus sine p̄tione. In rebus a nemie ap̄tatis mēcator bone fame et p̄scie: et in mercimonijs illis optime exp̄tus possz honestū limitare p̄tiū solū et vnicūm qd̄ ad nummos h̄re intēdat si potēit: aliter nō crescēdo ēptorē expectet cum ch̄aritate sine defectus p̄mixtōe malarū rerum cum bonis decipiēdo: vel cum aq̄: terra: vel igne: ita vt i d̄tus te: et p̄tio multuz deficiat. Unū pone p̄tiū cupiēs tantūmō iuste ad nummos: si poteris tuas vendē merces. S. vi. de cāb̄ijs. Cambia dedita p̄pter lucrū oīa sunt illicita et tenē ad restitutōz. Cambia casualiter vel p̄pter securitatē pecuniarū tantūmō nō tenent ad restitutōz: nisi sint sicca: et fraudata: que vsuram faciunt. S. vii. de proda ip̄restitorum. Proda ip̄restitoruz sp̄ sunt illicita ad emendū minori p̄tio: nisi sint in casu dotis. Ignora domozum: et agrozum retēto affectu sunt illicita: tā p̄pter instrumentuz q̄z sine cum simulatōe emptōis S. viii. de fraude p̄tij. Fraudatio p̄tiorū tam nautarum q̄z alioruz operū: vel applausione: et fictā ip̄romissio nō tenet ad restitutōz. Capitulū. v. de p̄silio et modo habendi in p̄silio et offitio et de m̄grato creando et de differētia p̄sonarum cū iustitia et de v̄sione civili.

Paragraphus primus de iudicijs.

Dierum et temporum constitutionē tenendā observari debeat sonitus buccine: et cāpane vocantis ad consiliuz et offitia. Sicut esset tuba in vltimo iudicio viuorum: et mortuorū. In auscultādo attēti. In credendo non subiti: sed cauti sint. In examinādoe p̄vidi: et astuti. In sententijs p̄silio et iustitia modesti. In damnatōe non securi: s̄ tēp̄ati: ita vt nec absq̄ aceto oleum: nec acetū sine oleo iniustum conficiat salatitium.

Paragraphus secundus de modo habendo in consilio.

Modus in consilio: et in offitijs habendus. Diligere v̄nitatem cū v̄niuersali charitate: cum distinctione boni et mali: meriti et imeriti iuxta accepti sacramenti intentionem: et bonorum testium approbatōz: corrigendo malos: et bonos sp̄ adiuuando. iux̄ dicta Pauli S. iii. De creando magistratu: siue de electione offitiorum.

Electio offitiorum cum prudentia fit. Quando in magno consilio sedens: et supradictis in aīo p̄positis tenēdo hec tria obseruet diligentissime.

305

In ascultādo attēt' sit: ita vt cui sui suffragiū dare debeat valeat
preuidere. In distribuēdo si qualitātē psonē nouerit: iux' bonā cōs-
ciam cont'ribuat fauorē. Si vero nō cognouerit virū p famā: r in
formatōz circūstātū sef. regat. Si hunc prenoiatū nobilem a ne-
mine intelligē poteris: fac scz q in tua conscia videt' indicari. Itēz
in eligēdo vel in ppria vel aliena voce sp sufficientiorē eligat: mas
gis timēdo dñm deū q te bona r mala morte afficere p̄t: qz viros
mortales: qui te dño adiunāte nihil penit' tibi facere possunt.

De differētia psonarū cum iustitia. §. v. Differētia in senatu i suffi-
tientia hoim iux' bonā consciam est. Meminē insufficientē: vel las-
scium adiuuare: vel p se siue p aliū fauorē concedere. Sz solū vel
le sufficientes nobiles: r vtuosos: cuiuscūqz generis: r domus fuerit
fm etatis discretōz p leges r statuta ordinata iux' bonam cōsciam.
De vnione ciuili. §. vi. Nullā penitus ptē vel diuisioneꝝ in senatu
habeas. Nam q de tali re sentit: r tenet opinionē mortaliter pec-
cat. Et in odio quottidiano manet nec absolui p̄t: nec valet aliqu
cōmunicari. Nisi forte in aliquē notū partialē vitiū aliquis odēt
non hoiem. Dicente btō Augustino. Sic diligendi sunt hoies vt
eorū errores non diligant'.

Capitulū sextū de contractionibus licitis: r illicitis. §. i.

Icita intētio est qñ bonus mercator: nullo mō intēdit face-
l **vsurarie. Unde si inaduertēter seu p igrantiā fecerit vsu-**
rā non tenetur ad peccatū: sz ad restitutionē. Et similiter
de simonia post verā contritōz r verā satisfactōz. De intentōe
illicita. §. ii. Illicita intētio est qñ malus mercator cupit: r est pten-
tue facere vsurā vt magis lucret' scienter vel ignorāter: sp pmittē-
do vsurā peccat mortaliter. Et ad resitutōz tenet fm conditōez
contractus: atqz p solutōz. De ptractu licito. §. iii. Contract'
licitus est in quo qdcunqz penitus sicut frumentū: vinum: pecunia
aliqu' concedit' ad impressitū cum lucro vltra capitale absqz licito
labore r damno. Sicut q coacte mutuat cū damno: aut labore: et
amissione tps notabiliter: in tñ p̄t refici. Itē ad tps licite expe-
ctare p̄t q r vendere vltimum pretium pdignum ad nūmos: tunc
nihil plus addere vellet vsqz ad decē annos r vltra. Verūñ illis p
sonis oīno dando que lucrari r non pdere possint: r fraudari.
De contractu illicito. §. iiii. Aliter sp peccat mortaliter q vendit:
r tenet' ad resitutōz. Sed simoniacus malitiosus est excōmunica-
tus r tenet' ad restituendū p̄mū: r beneficiū qd habuit.

De solutioe licita. §. v. Solutio licita est que in rebus: vel pecunijs
 cursum nō angariatis: falsis vel pretio defraudatis persoluitur.
 De solutioe illicita. §. vi. Illicita solutio est que in rebus que vendi
 nō p̄nt nisi cū interesse: et in pecunijs nimis detōsis: falsis: vel dimi
 nutis. Sicut sunt florē vel vngari: et. pro venetis ducatis: vel alio
 ter: et. peccat q̄ hoc facit mortaliter: et tenet ad restitutionem.

Capitulū. vii. de dieb⁹ sc̄dōrū festiuis: atq; solemnibus.

¶ Sunt dies festi toti⁹ anni: q̄ celebrant^r p̄ ecclesiā. Et illi q̄
 h̄ cruce h̄nt vigiliam obseruant. Et nota qd̄ quattuor tpa: et
 tota quadragesima debet ieiunari.

§. i. De sanctis occurrentibus in iāuario. Iāuari⁹ h̄z dies. xxxi.

i	Circumcisionis.
vi	Epiphanię.
f	Sancti Pauli primi heremite.
xxvii	Sancti Antonij.
xxi	Sancte Agnetis virginis
xxv	Commercio sancti Pauli.
¶ Paragraphus. ii. de sc̄tis vt sup̄. Februarius habet dies. xxviii.	
ij	Purificatio beate Marie virginis
iiij	Sancti Blasij episcopi et martiris.
v	Sancte Agate virginis.
vi	Sancte Dorothee virginis.
xiij	Sancti Valentini episcopi.
xxii	Cathedra sancti Petri.
xxiiii	Sancti Mathie apostoli.
¶ Paragraphus. .iii. Martius habet dies trigintaunum.	
vii	Sancti Thome de aquino.
xii	Sancti Gregorij pape.
xxi	Sancti Benedicti abbatis.
xxv	Annunciatio beate Marie.
¶ Paragraphus quartus Aprilis habet dies triginta.	
xxiiii	Sancti Georgij martiris.
xxv	Sancti Marci euangeliste.
xxix	Sancti Petri martiris.
¶ Paragraphus quintus. Maius habet dies trigintaunum et	
i	Sanctorum Philippi et Jacobi apostolorum

iii		Sancti Limientij de sancta cruce.
vi		Sancti Johannis de porta latina.
ix		Apparitio sancti Michaelis.
xxv		Sancti Urbani pape.
¶	Paragraphus sextus	Junius habet dies triginta.
xi	+	Sancti Barnabe.
xxiii		Natiuitas sancti Johannis baptiste.
xxix	+	Sanctorum Petri & Pauli apostolorum.
¶	Paragraphus septimus	Julius habet dies trigintaunū
xiii		Sancte Margarete virginis.
xxii		Sancte Marie magdalene.
xxv	+	Sancti Jacobi apostoli.
¶	Paragraphus octauus	Augustus habet dies trigintaunum
i		Sancti Petri in vinculis
v		Sancte Marie de niue.
ix	+	Sancti Laurentij.
xv	+	Assumptio beate Marie virginis.
xxiii	+	Sancti Bartholomei apostoli.
xxviii		Sancti Augustini episcopi.
xxix		Decollatio sancti Johannis baptiste.
¶	Paragraphus nonus	September habet dies triginta.
viii		Natiuitas beate Marie.
xiii		Exaltatio sancte crucis.
xxi	+	Sancti Mathei apostoli.
xxix		Sancti Michaelis.
xxx		Sancti Ieronimi.
¶	Paragraphus decimus	October habet dies trigintaunum
iiii		Sancti Francisci.
xxviii		Sancti Luce euangeliste.
xxi		Sancte Ursule virginis.
xxviii		Sanctorum Simonis & Jude.
¶	Paragraphus vndecimus.	November habet dies triginta.
i		Omnium sanctorum.
xi		Sancti Martini episcopi.
xxii		Sancte Cecilie virginis.
xxiii		Sancti Clementis pape.
xxv		Sancte Katherine virginis.
xxx	+	Sancti Andree apostoli.

lii
vi
vii
viii
iiii
xii
xxv
xxvi
xxvii
xxviii
xxix
xxxi

Sancte Barbare virginis.
Sancti nicolai episcopi.
Sancti Ambrosij episcopi.
Conceptio beate Marie virginis.
Sancte Lucie virginis.
+ Sancti Thome apostoli.
Natiuitatis Christi.
Sancti Stephani prothomartiris.
Sancti Iohannis apostoli z euangeliste.
Innocentium festiuitas.
Sancti Thome martiris.
Sancti Siluestri pape.

Incipit tertia pars libelli de transitu morientium.

Exordium.

Um nec minori cura agendū esse putē in dispositōe: z ordi
c natōe corpusculi defunctorū in dei laudē: salutē aiarum: z
primorū exēplo: q̄s in roboratōe aiarū defunctorū p̄ suis p
suis t̄m̄ modo salute. Propterea que necessaria sunt: z utilia moris
entib⁹: hic infra disticte apponere curauim⁹. Prima diuisio.

adimaduertendum est autem sumope ne pigritia: aut tar
a ditate cōfessoris aie defuncti aliquod spirituale damnum
euenire possit. Idcirco que infra annotata sunt cura diligē
tissima exerceant̄.

Capitulum primum de missa dicenda morienti.

s I hora: tps: z autoritas fuerit corā moriente p̄ defunctis
vel d̄ mortuis: vel de cruce missam celebrare optimū est
z saluberrimum.

Capitulum secundū de passione xp̄i: z alijs ordib⁹ in hora mortis.

Unde ac interi passio xp̄i legēda: z recordāda illi: si valz mo
d r̄ies p̄cipē omnino est: siue orationes que sunt in fine libri.

Capitulum tertium de aspersione aque sancte.

s Epe t̄m̄ aqua aspergēdo sc̄rā illū: dicēdo vt sup̄. Asp̄ge fac
mulum tuum z cetera. Capitulum quartum de vnctione.

a Vigilandum insuper est ne hora transeat ad vngendum
corpus oleo sancto et animam deo commendandam.

Capitulum. v. de ordinibus dicēdis que in vltia pte sunt hui⁹ libelli

¶ iii

Deinde orōibus antescryptis a principio libelli corpus: et aiā
morientis dño Jesu xp̄o: sueq; gēitrici gl̄iosissime orādo p̄mēdare

Capitulum sextum de officio defunctorum.

imiliter p̄ defuncto mortuorū officio vti deuotissime dec̄s
s iniungēdo asātibus viris: aut psalmos: aut alias oratiōes
Sed mulieribus. pater noster. que maria. pro qualibet eaz
rum et hoc sepius. Ca. vii. d̄ elemosinis fid̄is añ exitū ifirmorū.

Admāduertendū: ac summope suadendū est parentibus: et
a cognatis: vt anteq; de corpore aia moriētis creat: si p̄mo
ditas aderit: et facultas: siue p̄tē: siue totū elemosinarum q̄
fiende post obitū erunt: tunc erogare oīno velint: vt illarū elemos
narū suffragia in decessu illius defuncti q̄sprimū antecēdētia diuī
nā illi prestare possint lucē. Vel saltē more antedicto illico tardā f̄
xiii. p̄pe erga domū elemosine panis vini: nūmicq; cū ceteri sup̄ius
p̄memoratis operibus mie corporalibus. Secūda diuisio

Hęc est forma quedā deuotissima funerum exercenda ab amicis:
et charis. Et a confessorib; omnibus ifirmis p̄mendanda his sc̄q; q̄
facultatē habent erogandī.

Capitulum primū de vitanda inani gloria i erequijs mortuorum:
Um enim oīno euitanda sit inanis gloria ab oibus catho
c licis. deiq; fidelibus viuē tibus et valentibus. Multo lōgi
ab egrotis: et defunctis: q̄ diuīa stricti? ultione detenti sunt
fugienda: atq; detestanda penitus est. Quāobrē inanis apparatus
in funeribus remittendus: imo et negandus est. Verunt̄ ad sacro
sancte ecclesie p̄cepta seruandū capitulum sue diocesis. Pleba
num videlicet cū p̄sbyteris: siue cum aliquibus deuotis plebanis
aut p̄sbyteris alijs vocari decet: qui cōposite: et deuote erequias
perficere valeant.

Capitulum secundum de electione tredecim pauperum.

Super in memoriam: et commemorationem domini nos
i stri Jesu christi: suorumq; apostolorum tredecim eligantur
pauperes: vel sancti Raphaelis: vel sancte Agnetis ad con
sistendum: et sotandum corpus vsq; ad tumulum: in manibus defes
rentes accensos cereos. Si vero huiusmodi pauperes haberi mini
me possint: habeantur laici mendicantes. Quibus loco quo vix
erit defunctus prandium preparetur vel cena vbi tumulatum fu
erit cadauer: in cene domini nostri Jesu christi commemorationē

elemo
sina

Capitulum tertium de religiosis viris beneficiatis.

¶ Inde fr̄s ⁊ religiosi q̄ beneficiati fuerint ad funera exequenda vocent̄. Qui locū cenobij pueniāt vbi agēde sunt exequie: ibiq; pmanētes donec missa solemniter cantata fuerit si aderit tps: donec tumulatū ⁊ humo traditū erit ipsuz cadauer. Cū hoc qd̄ si nimia hora p̄adij trāserit ibidē reficiant̄ vna cum p̄s biteris: clericis: ⁊ paupib⁹. In p̄mēoratōe p̄adij Jesu xpi in domo Zachei: ⁊ Marie magdalene: quibus salutē vitāq; dona uit eternā de bonis ipsius defuncti. Ca. iij. d̄ diuēsitate religiōnū: atq; missarū: nō causa superstitionis: s; gratia maiorū deuotōis

¶ Ob ignorantia egrotantiū: q̄bus legare aliquid obseruatium monasterijs debeāt: aīe eorū p̄mia amittāt eterna: nō attribuētes elemosinarū suffragia. Cui tñ placuerit de creni inferius diuersarū religionū obseruantū virorū: sanctarūq; monialium cū cōuētib⁹ suis ordiate disponē: cū missis atq; ordibus dicendis ab illis.

¶ Cenobia religiosorū virorū obseruantū Cartusienses. Tricinarium. Adisse. tres de trinitate.

Ordinis sancti Benedicti

Monachi sancti Georgij .m. .i. .T. .AD. v. de Cruce
 Sancti Nicolai .i. .T. .AD. .vij. de sancto. S.
 Sancte Helene .i. .T. .AD. .vii. de Domina
 Sancti Michaelis .ii. .T. .AD. .ix. de Angelis.

Ordinis sancti Augustini.

Canonici reg. charitatis .i. .AD. .xii. Patriarcharū
 Prima dominica aduentus.
 Sancti Saluatoris .i. .AD. .xiiii. Prophetarum.
 Secunda dominica aduentus.
 Sancti Spiritus .i. .T. .AD. .xii. Apostolorum.

Ordinis minorum

Sancti Francisci de uinea.
 Sancti Job.

Ordinis predicatorum

Sancti Dominici conuentus .AD. .iiii. Euangelistarum.
 Sancti Petri martiris .AD. .iii. Martirum
 Sancti Christoferi .AD. .iii. Martirum
 Sancti Raphaelis .AD. .iii. Martirum
 Sancte Agnetis pauperes. Pater noster. ⁊ aue maria. C.
 Seruorum venetiarum: ⁊ iude .T. .AD. .iii. p omnibus sanctis

Cenobia religiosarum obseruantium monialium

Sancte Crucis de iudea.

Sancti Seruuli

Sancte Clare de mur.

Sancte Justine.

S. Ludouici. S. katherie.

Sancti Ieronimi

Sancti Andree apostoli.

Corporis Christi.

Sancte Annunziatie

Sancti Francisci sfigmatum.

Omnium sanctorum.

Sancti Laurentij.

Pro quolibz uitoru cenobiorum: siue monasterioru moniali vnum psalteriu beate uirgis Marie. Hoc est centu z quinquaginta aue m. cu pater noster in fine quaruncunqz. x. aue. p qualibet moniali cuiuscunqz monasterij.

Ec at ad honestatis: deuotionis: z salutis gratia dei: z ho b miniu vendicandu in agendis exequijs defunctoru indicanda sunt a pffessoribz his q legadi facultate hnt ad delēda peccata. Alia diuisio tertie ptz de orōibz dicēdis i recōmēdatōe aiaruz in trāsitū defunctoru vt infra patz Que orōs habentur pro capitulis.

Capitulum primum.

X Suauissime dñe Iesu beatorum requies: z oim in te spēan tiu incundissima sal. Qui in nocte passiōis tue ad p̄ez or rasti. Pater si possibile est trāseat a me calix iste ueruntū nō mea uoluntas sed tua fiat. Et illa hora in tanta angustia fuisti. vt de pretioso corpore tuo sanguis efflueret. Deprecamur te bone Iesu quaten solita pietate tua adiuues aiam hui famuli tui: vt p delictis: z offensionibz que p̄misit terreat z moueat ad ueram penitentiam: vt in hac extrema hora in occurso aduersarij non p̄ueat: aut in aduentu z aspectu tui iudex tremende accusante conscia contremiscat: sed potius faciem tuam in iubilo uidentis delectetur. Prestate te dño ihu xpo: cui passione redemptus est amen.

Capitulum secundum

O Dulcissime domine Iesu miarū pater: z toti consolatōis deus qui i nocte tue passiōis ab apostolis derelicti fuisti: z inter hostes tuos sol remāstisti. Supplicam tibi dñe ihu vt nunc in obitu hui serui tui aiam ei non derelinqs in māibz de monum sed ad locum quietis: et tue beatissime uisionis ipsam per tue mortis uirtutem perducas.

Capitulum tertium.

O Sacratissime dñe Iesu saluator mūdi. Qui ob peccata nra abolenda crudeliter uerberari: spinis turpiter coronari: ab emulis tuis enormitē eludi: z in cruce nudus vt latro affigi.

Exoramus te dñe Iesu p has passiones tuas: vt aiam huius fan-
li tui in extremis laborantis: vera p̄tritione in peccatorum p̄mis-
sorū dolore verberes: z vero timore corones: z in cruce tua oēs ei⁹
mentales sensus crucifigas: q̄tenus sic totus a te sp̄ialiter vulnēa-
tus: tuorū vulnerum merito oim delictorum suorum veniam con-
sequat̄: z ad gaudia celestia p̄uenire mereat. Amē. Capitulum .iiii.

Ps̄sissime domine Iesu rex seculorū. Qui in cruce existens
o p̄ tuis crucifixionibus patrē rogasti dicēs. Pater dimitte
illis q; nesciūt qd faciūt: Deprecamur maiestātē tuaz dñe
Iesu: vt in mente huius serui tui tue orationis affectuz renouare
digneris: quatenus oēs eius offensas illi dimittas. Et sicut tunc
tu exauditus es: sic nunc cū patre ipsum nos p̄ illo exorātes exau-
dire digneris. Nescit enī quid faciat dū ex fidei tarditate tepidus
corā te existit. Exoramus te bone Iesu vt in hoc obitu suo omnia
peccata illi dimittas. Et pro tue sacratissime passionis merito
ad angelorum societatem eū clemēter p̄ducas. Capitulum .v.

Gloriosissime dñe Iesu dulcedo angelorū. Qui in cruce p̄
o nobis pendēs verā fidei lucē in cor latronis infudisti: vt te
verū deū z hoies p̄gnoscerēt dū clamauit. Admēto mei dñe
dū veneris in regnū tuū. Maiestātē tuā suppliciter exorāz vt in
famulo tuo in extremis laborāte: venerabile fidei sacramentū cō-
seruare digneris: z dignitatē: quaten⁹ tua sacratissima passioe mes-
diante sic in cor ei⁹ tuum amorē iprimas: vt in suo obitu tuo ardēs
amore ab imundis spiritibus liberet̄: z ad tuam beatam gloriam
iubilose perducatur Amen. Capitulum sextum.

Clementissime domine Iesu verbū eterni p̄ris: ac fili⁹ glori-
ose virginis marie matris. Qui mūdū visibiliber deserēs:
z materne sollicitudini p̄patiēs: ei p̄dilectū discipulū in filiū
adoptasti. Supplicamur hūiliter maiestati tue p̄ merita passionis
tue per preces z merita eiusdem matris tue: z p̄dilecti discipuli
tui quatenus digneris in animam huius serui tui spiritū tue chari-
tatis infundere quo tibi coheres deo p̄ri adoptet̄ in filiū. Comito
te queso de trono glie tue curā huius aie gloriose m̄ri tue: q̄tenus
in mortis agōe aspect⁹ demonū nō pauet̄: s; in te leta mente p̄sio-
dens aiam eius clementer suscipias: z ad celestē gloriā deducente
sacratissima m̄re tua p̄uenire valeat Amē. Capitulum septimū

Sacratissime dñe Iesu corda certātū. Qui i cruce p̄ nob
o pendēs docuisti nos p̄p̄diose in extremis nostris orare: dūz
tu nobis exemplum tribuens clamasti.

Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Exoramus maiestatem tuam: quatenus in virtute spiritus sancti eandem digneris orationem in corde huius famuli tui imprimere: ut eam personet. Et in hac eius extrema hora illius sentiat effectum in tuas sacratissimas manus animam suam humiliter recommendando. Capitulum octavum.

Miserericordissime domine Iesu reparator humani generis
o Qui in die passionis tue in nervorum: et ossium extractione pernam acerbissimam sensit. Et pretiosissimum caput tuum spinarum densitate punctum fuit. Et latus tuum lancea perforatum extitit: unde fluxit sanguis et aqua. Deprecamur maiestatem tuam: quatenus gratiam huius famuli tui virtutum luminis splendore illustres: et tribuas illi tuarum acerbitate spinarum merito de offensis ab eo tibi illatis vehementer dolere et penam habere: ut omnia eius delicta tue pretio sacratissime passionis deleantur ad angelorum societatem te trahente pervenire valeat Amen

Capitulum nonum.

Gloriosissime domine Iesu per agoniam et orationem tuam sanctissimam qua pro nobis orasti in monte oliveti: quam sudor tuus factus est sicut gutte sanguinis decurrere in terram. Obsecramus te ut multitudinem sudoris tui sanguinei offerre: et ostendere digneris deo patri omnipotenti per multitudinem omnium peccatorum huius famuli tui. Et libera eum nunc in obitu suo ab omnibus angustiis: quas pro peccatis suis se meruisse cognoscit. Capitulum decimum.

Clementissime domine Iesu: qui pro nobis in cruce mori dignus es. Deprecamur te quatenus omnes amaritudines: et passionibus tuas quas pro nobis miseris peccatoribus in cruce sustinisti: et preferti in illa hora quam anima tua sanctissima de corpore tuo sacratissimo egressa est: offerre et ostendere digneris deo patri omnipotenti per omnes penas: et passionibus huius servi tui: et libera eum in hoc obitu suo ab omnibus penis et passionibus quas pro peccatis meruisse se timet Amen.

Capitulum undecimum.

Miserericordissime domine Iesu: qui per os prophetarum dixisti in charitate perpetua dilexisti te: ideo miserans tui attraxisti te. Supplicamus tibi quatenus eandem charitatem que de celis ad terras te traxit ad omnium passionum tuarum tolerantiam: offerre et ostendere digneris deo patri omnipotenti contra omnes huius famuli tui passionibus et penas: quas pro peccatis suis se meruisse arbitrat. Et gratiam eius in hoc obitu suo salva. Api illi o dulcissime domine

52
Speri illi o dulcissime domine: Jesu pater misericordiarū ianuam vite ⁊ regni celorū. Et ipsam in regno tuo fac gaudere cum omnibus sanctis amen.

Capitulum duodecimum.

Prisissime Jesu dei ⁊ hominū mediator. Qui p salute nra
o penas nobis debitas in tuo passibili corpore sustulisti. Et vt grauiores penarum amaritudines gustares: sponte voluisti in hora tue passionis a tua humāitate dulcedinē vite tibi deitatis subtrahere: dum clamasti. *Beloi: beloi lamazabathani.* *Oramus* clementiā tuā quaten⁹ suauissime domine Jesu hui⁹ serui tui animam protegendo tua suauis consolatione letifices. Nam si ipsum ipse pastor deseris. mox aduersarius tuus in ipsum iruet ⁊ occidet. Si propter demerita sua tribulari: ⁊ deseri meret: quesumus suauissimam bonitatem tuam ne illum aduersariis tradas dissidentie: ⁊ desperatione tenebris tribulandū: nec insensibilem ad gratiā facias. Sed p charitatis tue gratiā viuens ⁊ tue absentie amaritudinē sentiens: pia voce gemendo ad te clamet. *Deus meus: deus me⁹: vt quid dereliquisti me.* Tu at̄ piissime p̄ et pastor tua suauis pietate subuē: quē pretioso sanguine tuo redemisti. Nec tua gratia tui ipsum in hoc obitu: patiat̄ affigi: donec ad celestē patriā tuorum merito dolorū clementer pducas amen.

Capitulum decimumtertium.

Suauissime domine Jesu: dei ⁊ hoim mediator. Qui intē
o cetera tormēta que in cruce chris̄i: corporaliter sitire voluisti vehementer dum clamasti. *Sitio.* Deprecamur maiestātē tuā quatenus aiā serui tui illo nunc igne digneris vrere: quem in terris mittere venisti. Quo cunctis vitijs desiccatis illi⁹ aiā et caro: charitatis tue igne succensa te solum sitiat: te diligat: te querat: reperiat: ⁊ fruat̄. Et ipsam ad eternā beatitudinem sanctissime passionis tue merito iubilose digneris adducē amē.

Capitulum decimumquartū

Sacratissime domine Jesu: omne bonum psumās. Qui cū
o acetū gustasti dixisti. Consumatū est: ⁊ inclinato capite spiritum emisisti. *Obsecramus* maiestātē tuam p aiā famuli tui in extremis exitis quatenus grē tue dulcedinē: ⁊ splendidum fidei lumen infundas illi: vt extremā horā in sancte charitatis tue brachijs finire: ⁊ tibi dicere valeat. *Ecce* clementissime dñe Jesu nunc ad te venio tua suauis voce iube suscipi spiritum meum in eternam claritatē amē.

Capitulum decimūquintū

Clementissime domine Jesu: solamē miserorū. Qui pecca-
ta nostra in tuo corpore portasti. Vere tu es de' q̄ dolores
nostros tulisti: & a ppetua morte nos liberaſti. Quia in sac-
ratissimo corpore tuo a plāta pedis vsq; ad verticē nō fuit sanitas
Et qui eras p̄re filijs hoīm spetiosus: quasi leprosus reputat' fuisti
Deprecamur suauissimā charitatez tuā: quatenus oīa huius serui
tui peccatorū vulnera sanes: vt oībus vitijs emundat' ad te clemē-
tissimum patrē: & dominū spiritali solamine roborat' letātē pue-
nire valeat. Et qui tuo pretiosissimo sanguie est redemptus: & tue
passionis insignia gestat: ad gloriosissimā visionē tuā oīm passio-
nū tuarū merito ꝓcomitātib' sc̄tis angel' deducē digneris Amen.

Capitulum decimum sextum.

Maria beatissima ppter illius tēroris ꝓmotōz: quo cor tu-
um ꝓtremuit q̄n filiū tuū dulcissimū dñm nostrū Jesum
xpm filiū dei viui ab impjīs captū: ligatus: ad supplitia tra-
ctū: & ab oībus derelictū esse audisti. Adiuua nunc seruū tuū in ex-
tremis laborantē: quatenus de preteritis delictis veram ꝓritōz
habeat: & dolorē. Et illius cor illustratū supno splēdore sit in serui
da penitentia: ne forte ī hoc obitu suo in occurſu aduersarij paneat
Aut ī aduētū & aspectu tremēdi iudicis accusante ꝓscia contremi-
ſcat. Sed potius ꝓcib' tuis iterueniētibus ipsius faciē in iubilo vi-
dens delectetur Amen.

Virgo dulcissima dei genitrix Maria ppter planct' & la-
chrymas quib' afflicta: q̄n filiū tuū dñm nrm Jesum
christum filiū dei viui vidisti ꝓſidi ꝓſitari: ab iniq̄s inno-
cens accusari: & opprobrijs affici. Impetra huic famulo tuo lachry-
marū grāz: & sacre fidei indelibile lumen: quo offensionis maculas
ablue valeat. Et tu m̄r gloriosa eū nunc adiuuq; ne sathanas illu-
dere possit: ac diuersis tēptatib' ꝓ libitu suo flagellare: venictūq;
reū statuē terribili iudici: s; poti' seipsum in lumie fidei iudicet in
ꝓnti ac discipulis vere ꝓnie deuote flagellet. Amen. Ca. xviii.

Maria suauissima dei genitrix ob cruitat' & angustias q̄s
sustinuit cor tuū q̄n filius tuus dñs noster Jesus xps filius
dei viui clamātibus iudeis crucifige: morti adiudicatus &
cruc' supplitio ꝓmendat' est. Subueni ꝓſsima mater huic seruo
tuo in extremis laboranti. Quia corpus illi' dolore infirmitatis
torquet: & aīa hinc ꝓ demonum insidias: hinc ꝓ tēroē discrete di-
ſcussionis angustiat. Subueni in quā suauissima domina: ne eterne

mortis suam contra illum ferat: aut flammis eternalibus tradatur
perpetuo cruciatus. Verū te, p ipso intercedēte ad celestem gloriā
potius puenire mereat amen.

Capitulum decimumnonum.

Virgo clemētissima dei genitrix Maria ob illius doloris
o gladius: qui tuam felicissimā aiām ptransiuit qñ cernebas
filiū tuum delicatissimū dñm nrm Jesum christum: filium
dei viui nudū in cruce leuatū: clauis pforatū: cruore pfusus ac pla
gis ⁊ vulneribus laceratū: Adiuua nūc beatissima domina animā
hui⁹ famuli tui: vt ppassionis gladi⁹ eam pfodiat: diuini timoris ⁊
amoris lancea vulneret: ita vt ois peccati sanguis norius a pecto
re effluat: vitisq; mundet: ⁊ diuinis virtutibus decoret: quatenus
desiderio: ⁊ toto affectu terrena despitiēs ad celestia subleuet: ad
quā te deducente iubilose puenire mereat Amen.

Capitulum vigesimum.

Maria virgo sanctissima ob tormentū: ⁊ grauamē qđ cor
o tuum sustinuit qñ filium tuum sanctissimū dñm nrm Jesum
christū filium dei viui pre dolore voce magna claman
tem: te matrē dilectā Johanni p̄mendantē: deficiente attēdebas:
ita vt pre nimio doloris gladio vulnerata loq nō potēas. Subueni
o gloriosa domina famulo tuo huic: q; lingua eius ad te inuocādū
se mouere non potest: oculis eius lumine priuānt: aures eius sur
descunt: ⁊ obturant: omnesq; vires: ac sensus defitiūt. O p̄ssima
mater exaudi preces nr̄as: quas ad aures tue pietatis fundimus.
Et subueni sibi in hoc obitu suo: ac suauissimo filio tuo eius spi
ritū p̄menda quaten⁹ tuo pio interuentu a terrorib⁹: ⁊ tormentis
⁊ ad desideratā celestis patrie requiem te comitante iubilose per
uenire mereatur Amen.

Capitulum vigesimumprimum.

Maria virgo castissima ob acerbi eiulat⁹ planctum que
o de p̄fundo pectoris erumpentem abscondere nō valebas
quando in amplexus filij tui ruebas. Cuius genas añ nitē
tes: ⁊ oratumcula mortis palorib⁹ p̄fundi conspitiēbas. Auxiliare
suauissima m̄ huic seruo tuo: q̄ten⁹ in delict⁹ p̄missis sic doleat: vt
aiā ei⁹ mellissuis osculis: ⁊ amorosis āplexib⁹ dñi nri Jesu xp̄i in se
lorū beatissimo regno digne valeat p̄frui Amen.

Capitulum vigesimumsecundum.

Maria virgo gloriosissima ob singultus et suspiria: idicibi
o liaq; lameta quib? afflicta cor tuum qm cernebas filius
tuum dnm nrm Jesum christu filiu dei viui: aie tue vnica
solatium sepeliri. Adiuua o sacratissima mater aiam serui tui i hac
lachrimaru valle laborante: vt qu de corpore egressa fuerit: tuis
suffragantib? meritis cum consco charitatis lumie te conemis
tante domino nostro Jesu xpo glorificada a te presentet amen.

Capitulum vigesimūtertium.

Et summa de? trinitas omnipotens eterne de?: qui es sp p oia
deus benedict? in secula. Quem ois spiritus laudat sup?
pliciter exoramus: quaten? p meritū illius ineffabilis: et ex
cellentissime charitatis qua dilectissim? filius tuus dñs nř Jesus
christus hō fieri dignat? est. Qua etiā p salute nostra vincula: op
probria: punitia: flagella: alapas: coronā spineā: ac imanissimā mor
tem amorose passus est. Ac etiā p meritum gloriosissime: et beatif
sime virgīs Marie: et oim sanctorū: qui tibi ab initio mundi pla
cuerunt. Necnō p virtutē clauū spiritualium qua clemētissime
bone Jesu ecclesie tue ministris tradidisti: vt huic famulo tuo in
extremis laboranti misericorditer indulgere digneris oia peccata
tua que ab hora sacri baptismatis vsq; ad presens quo: quo mō ma
litiā miseria: ignorantia: ac fragilitate cōmisit. Et ipsum p sanctas
indulgentias: et absolutōs ex thesaris tue imense charitatis indul
tas reddere digneris in illa puritate: innocentia: ac spiritali clari
tate: quas in baptisate donare dignat? es. Dignare etiā suauissi
me dñe Jesu ab oī aspectu: et terrore demonū ipsum tueri. Et pro
pter gloriosi nominis tue honorē ipsum in conspectu diuine maiestatis
tue gratum reddere. Quatenus dulcissime pr: ac amabilissi
me redēptor bone Jesu merito oim sanctorum tuorum: et presertim
sacratissime passionis tue aia eius in vnas scē charitatis tue cle
menter suscipias te pbeni iubilo in celorum beatissimo regno frui
turum. Amen.

Capitulum vigesimūquartum.

Omine de? omnipotens: q; trinus et vn? es: tua erimia cōpuls
o charitate: te humiliter exoram? p aia serui tui nunc in ex
tremis laboratis: quā sacratissime dñe cōmendam? pūisti
me omnipotētie tue: vt illā ab aspectu et terrore demonum custodias:
et tuearis: ne in desperatōz labat: ne dissidentie tēptationib? obnu
bilef: ac preteritarū culparū recordatōe maculef. Exaudi nos do
mine gloriose tuā suauissimā bonitatē interpellantes p illa.

Et exaudi per orationes Patriarcharum. Per merita prophetarum. Per suffragia apostolorum. Per victoriam martirum. Per fidem confessorum. Per castitatem virginum. Per deuotam intercessionem omnium qui tibi ab initio placuerunt. Suanissime dñe ab ipsa anima expelle iactantiam: et compunctionem tribue. Superbiam minue: et perfice humilitatem. Fletum suscita: et cor eius mollifica. Ab omnibus insidijs inimici illam clementer libera: et in lumine fidei conserua illam. Lumen gratie tue infunde illi: vt de omnibus peccatis veram contritionem obtineat. Clementissime domine omnia desideria mala tolle ab ipsa. Omnia diaboli tela ignea extingue. Dona illi lachrymas ex tuo ardenti affectu: quod peccatorum suorum dissoluant vincula. Audi domine que petit: et celeriter exaudi. Si despicias prostratus perit: si respicias viuunt. Si iustitiam requiris ante te mortua fetet. Si cum misericordia respereris: ipsam peccatis fetentem de desperationis baratro suscitabis. Quod in ea odis longe fac ab ipsa: et spiritum tue spiritualis letitie illi tribue. Bone Iesu anime eius parce malis criminibus et peccatis. Visita illum infirmum: egrotum cura: sana languidum. Domine Iesu da illi cor quod timeat te: sensum qui intelligat te: et oculos spirituales qui videant te. Domine Iesu miserere illi: et de maiestatis tue sede clementer respice: et anime eius tenebras tui splendoris radio illumina. Clementissime domine Iesu a te peccatorum eius remissionem humiliter petimus: a quo: et per quem est omnis propitiatio. Sancta et immaculata virgo Maria domini nostri Iesu christi mater: te obnixè deprecamur: quatenus pro anima huius serui tui interuenire digneris apud illum cuius templum effici meruisti. Sancte Michael. Sancte Gabriel. Sancte Raphael. Sancte Singule custodes eius cum omnibus choris angelorum: patriarcharum: prophetarum: apostolorum: martirum: confessorum: sacerdotum: leuitarum: heremitarum: doctorum: monachorum: virginum: omniumque iustorum. Per exitium domini nostri Iesu christi amorē qui vos elegit: de cuius contemplatione gaudetis: vos orare presumimus pro huius fratris nostri anima: vt pro ipsa supplicare dignemini. Quatenus de diaboli faucibus: et de morte perpetua liberari mereatur. Domine Iesu perpetuam vitam sine magna misericordia tuam ei largire digneris. O clementissime domine Iesu qui omnem misereris famulum tuum a tua misericordia fieri alienum non patiaris. Quatenus in passionis sacratissime tue merito ab omnibus

peccatis suis abluatur: et tecum eternaliter in celorum beatissimo regno gloriatur Amen.

Capitulum vigesimum quintum

Domine Iesu deus noster in adiutorium serui tui miserere intende: Domine ad adiuuandum illi festina amen.

Capitulum xxvi.

Iesu deus noster oculos famuli tui illumina: ne in morte obdormiat: neque inimicus eius dicat: Preualui aduersus eum: Exaudi domine Iesu orationes nostras pro eo: illumina domine Iesu animam eius. Signa domine Iesu lumen vultus tui super eum. Humilem letitiam domine Iesu infunde in cor eius. Voce nostra domine Iesu clamamus ad te pro eo. Bone Iesu de excelsis glorie tue exaudi nos pro eo orantes. Susceptor esto domine Iesu eius in obitu suo angelorum domine Iesu letifica animam eius.

Capitulum vigesimum septimum.

Maria virgo suavissima huic seruo tuo morienti miserere. Et orationem nostram pro eo pia mater exaudi. Ad te gloriosissima virgo Maria oramus pro famulo tuo. Mater sacratissima nos orantes pro eo velociter exaudi. Respice beatissima virgo Maria in seruum tuum: et miserere illi: quia gloriosa mater vnicus et pauper est. In pace tua suavissima virgo Maria huius famuli tui anima dormiat: et requiescat. Auribus gloriosa virgo maria percipe verba orationis nostre pro famulo tuo: et intellige clamor. m. cordis nostri pro eo beatissima mater

Capitulum vigesimum octauum

Iesu domine deus noster voces orationis nostre pro famulo tuo intende rex noster: bone Iesu cor eius illumina. Et letetur domine Iesu anima serui tui: quia sperat in te. Domine Iesu speret de te. Sperat bone Iesu famulus tuus in te. Domine Iesu saluum fac ipsum ex omnibus persequentibus eum: et libera illum. Ut quid bone Iesu recessisti longe. Domine Iesu ne despicias seruum tuum in opportunitatibus et tribulatione. In misericordia tua domine Iesu animam serui tui viuifica: ut bone Iesu non tuo perfallat in eius

Capitulum vigesimum nonum

Maria virgo piissima seruo tuo miserere: quoniam infirmus est. Animam eius suavissima mater sana: quia omnia interiora eius conturbata sunt. Animam serui tui gloriosa virgo maria de manu sathane eripe. Conuertere pia mater et saluum fac illum. Respice suavissima virgo Maria inimicos serui tui: qui

multiplicati sunt. Beatissima mater adiua illū ne pereat. In tua
iuita suauissima virgo Maria deduc famulum tuū propter ini
micos eius: dirige in conspectu tuo vias eius. Anima serui tui tur
bata ē valde: ⁊ tu suauissima mater salua illū ne cadat a via sancta

Capitulum trigesimum.

Esu domine deus noster ne in furore arguas seruum tuum
neq; bone iesu in ira tua corripas illum. Exultet bone iesu
su in te saluari suo seruus tuus. Bone iesu libera eum ab
interitu demonis. Saluum fac bone iesu seruum tuum: quoniam
spiritus eius deficit. ⁊ veritates tue ab anima eius diminute sunt
Vide domine iesu animam serui tui in obitu laborante: ⁊ de ma
nu peccatoris libera eam. Serua domine iesu animam serui tui:
⁊ custodi illam a generatione mala in eum.

Capitulum trigesimūprimū:

Maria virgo sacratissima adsis famulo tuo: mater beatissis
ma adiuua illum ne pereat. Auribus percipe gloriosa vir
go maria orationem nostram pro famulo tuo: ne demō v
rietur de illius perditione. Refugium esto suauissima virgo maria
huic pauperulo morienti: et in hac horribil tribulatione esto illi
adiutrix. In lumine fidei gloriosissima virgo Maria animam serui
tui letifica: vt illius mens non moueatur a timore domini. A res
sistentibus dextere tue suauissima virgo Maria animam famuli
tui custodi: ⁊ presentia tua consola illam.

Capitulum trigesimūsecundū.

Esu domine deus noster animam famuli tui conserua: qm̄
sperat in te: illustra cor eius: vt iubilosē ad te veniat. Exul
tet bone iesu cor serui tui morientis in te cantet: ⁊ psallat
tibi domino deo suo in eternum. Sub ymbra alarum tuarum dñe
iesu famulum tuum protege a facie impiorum qui illum affligunt.
Usq; quo auētes faciē tuā ab eo: Salua dñe iesu ex ore ledis aiaz
famuli tui: ⁊ a cornibus vnicorniū bone iesu misericorditē libēa eā

Capitulū trigesimūtertū.

Maria virgo misericordias tuas cum famulo tuo moriente
mirifica illum in te sperantem saluum fac. Aures tuas glo
riosissima virgo maria ad seruum tuum inclina: ⁊ affectum
cordis illius eraudi. Nam in tribulatione maxima versat. Respi
ce suauissima virgo maria huius serui tui morientis angustias: et
illum libera: ⁊ ad preces nostras pro illo intende.

In hac terribili animaduersione famuli tui gloriosissima virgo maria inuocamus te: quatenus suauis aspectu tuo letifices illum. Ad te suauissima xgo. m. aiaz serui tui trahen: erubescat qm spat i te

Capitulum tricesimumquartum.

Esu domine deus noster anima famuli tui requiescat i te
i esto illi nunc refugium ⁊ liberator. Exurge bone iesu in adiutorium serui tui. Demonem preuent: ⁊ illum expelle ne animam famuli tui rapere valeat. Sit bone iesu nomen tuum dulcissimum benedictum: ex hoc nunc ⁊ vsq; in seculum. Voce nra bone iesu ad te pro seruo tuo clamamus: salua illius animam i hac bora. Saluam fac domine iesu animam famuli tui: et libera eam bone iesu quia deus suus es tu.

Capitulum tricesimumquintum

Aria virgo beatissima animam serui tui illumina: et tenebras eius mentales tua prece depelle. Ab isurgentibus in famulum tuum gloriosa virgo Maria libera eum: ⁊ a spu iniquo protege illum. Respice in seruum tuum morientem suauissima virgo Maria: ⁊ libera eum ne pereat. Imple demerissima virgo Maria preces nostras pro famulo tuo: vt sentiat quia tu es eius suauissima mater. Auxilium de celo gloriosa virgo maria mitte seruo tuo: ⁊ de excelso tuere illum.

Capitulu trigesimū sextū.

Esu domine deus noster animam serui tui salua ⁊ fac: vt de tua presentia semper letetur. Exultet in te bone iesu seruus tuus: psallat ⁊ cantat tibi in eum. Speret in te domine iesu famulus tuus: eripe illum ne pereat. Vias tuas domine iesu seruo tuo ostende: ⁊ semitas tuas edoce illum. Im misericordiam tuam domine iesu miserere seruo tuo: ⁊ propter bonitatem tuam animam illius illumina.

Capitulu xxxvii.

Aria virgo beatissima auxilium tuum ne elongaueris a seruo tuo: ad illius defensionem propera. A framea diaboli gloriosa virgo Maria animam famuli tui libera: ⁊ de manu illius erue ipsam. Reminiscere misericordiarum tuarum suauissima virgo Maria: ⁊ de inferno animam serui tui libera. In veritate tua gloriosa virgo maria animam famuli tui dirige: ⁊ esto illi suauissima psolatrix. Aiaz serui tui btissima xgo. m. custodi ⁊ erue illam ne in desperatoz labat.

Capitulum tricesimū octauū

Esu domine deus noster humilitatem: et laborem famu

tui vide: et omnia eius delicta dimitte. Exaudi bone iesu voces nostras: qua pro anima serui tui ad te clamamus: miserere illi et salua illum. Saluam fac animam famuli tui domine iesu: et de celo benedic illi. Velociter bone iesu preces nostras pro seruo tuo exaudi quia illius spiritus deficere incipit. secundum misericordiam tuam domine iesu animam famuli tui viuifica: ut sancte fidei lumē iubilose custodiat.

Capitulū trigesimūnonū.

Aria virgo suauissima seruo tuo quoniam tribulatur miserere: et ne aspectu demonis terreatur illum adiua. Aria serui tui bone iesu: et gloriosa virgo Maria iubilet in te: et delectetur in suauissimo nato tuo. Respice beatissima virgo Maria ad famulum tuum: in manibus tuis illius animam suscipe. Illustra faciem tuam gloriosa virgo Maria super seruum tuum: in tua misericordia illum saluum fac. A persequentibus animam serui tui suauissima virgo Maria eripe illum: et de manu odientium eum libera illum velociter.

Capitulum quadragesimū

Esu domine deus noster iudica anime serui tui nocentes: expugna ocius impugnantes illum. Effunde bone iesu fra meam tuas aduersus illos qui persequuntur animā famuli tui. Dic anime eius salus tua ego sum. Salus domine iesu esto anime serui tui: et eius protector in omni tribulatione. Vide bone iesu afflictionē famuli tui: ne sileas: et ne discedas ab illo. Saluator aiarū bone iesu exurge in adiutorium serui tui: ne a te aspectu demonis separetur.

Capitulū quadragesimūprimū.

Aria virgo beatissima esto anime famuli tui in refugium a tribulatione que circumdat illum: tua presentia letifica illum. Apprehende gloriosa virgo Maria arma et scutum: et exurge in adiutorium serui tui. Retrosum auertantur suauissima virgo Maria: et confundantur demones. Et ne animam famuli tui obnubilent: tu gloriosa virgo domina adiua illum. Induantur gloriosa virgo Maria demones pudorē: et confusione: ut anime serui tui in nullo profusus nocere valeant. Animam famuli tui clementissima virgo Maria respice: et a deceptione aduersarij illā erue.

Capitulū quadragesimūsecundū.

Esu domine deus noster intende anime famuli tui: et libera illum: et propter terrorem inimici tuo splendore illustra illū.

Exaudi bone iesu seruum tuum quoniam benigna est misericor
dia tua. fm meritum gratie tue libera illum. Saluus fac bone iesu
seruum tuum: illius mentem tua gratia illumina. Voces serui tui
domine iesu exaudi in hac hora: et propter nomen sanctum tuum
protege illum. Salus electorum bone iesu tu es: in lumine tuo les
tifica animam famuli tui: vt ad te perueniat.

Capitulū quadragesimūteritium.

Maria virgo beatissima famulo tuo miserere: quoniam vndis
q̄ conculcatur: et demon tota die impugnans tribulat ani
mam serui tui gloriosa virgo Maria de te exultare: vt de
lectet in suauissimo filio tuo. Redde beatissima virgo Maria spi
ritualem letitiam famulo tuo et per te cor illius confirmetur in do
mino deo. Inclina gloriosa virgo maria aurem tuam ad seruum tuum
quoniam iops et pauper est. Adiutrix esto suauissima virgo maria
famulo tuo: adiua illum ne in eternum pereat.

Capitulū quadragesimūquartū.

Iesu domine deus noster fm misericordiam tuam iudica ser
uum tuum: vt qui oderunt eum non supergaudeant illi. Ex
urge bone iesu adiua seruum tuum: et propter nomen tuum
redime. Salutaris noster bone iesu ad te conuerte seruum tuum: et
ostende illi gloriosam faciem tuam. Veritatem: et lucem tuam bone
iesu emitte famulo tuo: et ipse illius animam adducant. Spiritus
tuus dñe iesu infunde seruo tuo vt viuat in eternum. Ca. xlv.

Maria virgo suauissima famulo tuo miserere: quoniam in te perdidit
aia eius. adiua gloriosa virgo Maria seruum tuum: et saluus
erit: meditet sp̄ in lege domini. Respice beatissima virgo
Maria in seruum tuum et miserere illi. Da spirituale donum illi vt fru
ctus gratie sit. In quacumque hora gloriosa virgo Maria inuocau
erim te pro seruo tuo velociter exaudi nos orantes pro illo. auribus pe
ccati beatissima Virgo. m. oras nras pro famulo tuo et intende ad deprecas
tionem nostram.

Capitulū quadragesimūseptimū.

Iesu domine deus noster: susceptor esto famuli tui: et libera
illum ab omni malo. Exurge bone iesu saluus fac seruum tuum
vt non timeat demones circumdantes animam eius. Ser
uus tuus domine iesu angustiatur: subueni illi vt tua presentia com
soleatur. Vide domine iesu temptationes quas famulus tuus patitur:
et succurre illi ne pereat. Sentiatur anima serui tui domine Iesu
auxilium gratie tue et perpetuo gaudeat in te.

Capitulū quadragesimūseptimū .

Maria virgo dulcissima exultet seruus tuus i tua misericordia quoniam tu es suauissima peccatorum respiratio. anima serui tui gloriosa virgo **M**aria exultet in te: non deseras neq; despicias illum. Respice gloriosa virgo **M**aria afflictiones quas patitur anima serui tui: non derelinquas illum demoni tribuladuz. In semitaz rectaz gloriosissima virgo **M**aria animam famuli tui deducas: ne gloriē sathan contra illum. ad te gloriosa virgo **M**aria pie clamam? pro anima serui tui: vt tuo benigno foueat p̄sidio

Capitulū quadragesimūoctauū.

Esu domine deus noster adiutor esto famulo tuo: ⁊ lumē sancte fidei illi infunde vt lete veniat ad te. Exurge bone iesu in adiutorium famuli tui: eurge ⁊ ne repellas illum a te. Suscipe domine iesu animaz serui tui ⁊ viuat: ⁊ non confundas illum ab expectatione sua. Virtutuz amator bone iesu couerte faciem tuaz ad famuluz tuuz ⁊ ab omni dolore libera eum. Super seruuz tuuz domine iesu deprecabilis esto: ⁊ salua illum ab omni malo.

Capitulū quadragesimūnonū.

Maria virgo suauissima famuluz tuuz ab omnibus angustiis quas patitur libera: vt iubiletur cum omnibus sanctis ad te. adhereat gloriosa virgo **M**aria aia serui tui tibi: tu suscipe illā vt sequatur te. Recordare beatissima virgo **M**aria q; tu es aduocata miseroruz miserere aie famuli tui: ad iucunditatē celestē puenire valeat. In māib? tuis gloriosa **M**aria. m. aiaz famuli tui suscipe clementer: vt exultet ⁊ letetur de tua gloria: ⁊ saluatione sua. ad te suauissima virgo **M**aria oramus pro anima famuli tui: vt per te presentetur gloriosissimo filio domino nostro iesu christo perpetuo spiritualiter copulanda amen. Capitulū quinquagesimū.

Audate omnes ciues celici dominum iesum cum gloriosa virgine **M**aria in spiritu iubilationis: omnis terra cum gaudio laudet matrem cum filio: cum quibus aiam hui? famuli sp̄ viuat. **M**e remiscar? dñe delicta famuli tui: neq; vindictam sumas de peccatis eius bone iesu domine deus noster.

kyrieleison

Christeleison

kyrieleison.

Christe audi nos.

Christe exaudi nos.

Pater de celis deus miserere ei.

Fili redemptor mundi deus miserere ei

Spiritus sancte deus miserere ei.

Sancta trinitas vnus deus miserere ei.	
Sancta anima dñi nři Jesu cbristi miserere ei.	
Sancta Maria	ora pro eo.
Sancta dei genitrix	02.
Sancta virgo virginum	02.
Sancte Michael	02.
Sancte Gabriel	02.
Sācte Raphael	02.
Sancte angele custos eius	02.
Dēs scti btōruz spirituum ordines	02.
Sancte Johannes baptista	02.
Dēs sancti patriarebe ⁊ prophete	02.
Sancte Petre	02.
Sancte Paule	02.
Sancte Andrea	02.
Sancte Iacobe	02.
Sancte Iohannes	02.
Sancte Philippe	02.
Sancte Bartholomee	02.
Sancte Mathee	02.
Sancte Thoma	02.
Sance Iacobe	02.
Sancte Simon	02.
Sancte Tadee	02.
Sancte Mathia	02.
Sancte Luca	02.
Sancte Marce	02.
Sancte Barnaba	02.
Dēs sancti Apostoli ⁊ Euāgeliste	02.
Omnes scti discipuli ⁊ innocentes	02.
Sancte Stephane	02.
Sancte Clemens	02.
Sancte Sixte	02.
Sancte Corneli	02.
Sancte Cipriane	02.
Sancte Laurenti	02.
Sancte Vincenti	02.
Sancte Ignati	02.

Ab omni malo: ⁊ auditu maledictionis eterne libera eum domine.
 Per annuntiationem et natiuitatem tuam libera eum domine.
 Per vincula: opprobria: ⁊ conuitia tua libera eum domine.
 Per flagella: alapas: ⁊ spūta libera eum domine
 Per coronā spineā: derisiones: passionē: ⁊ crucē tuas libeā eū dñe
 Per sacratissimam mortem tuam libera eum domine
 Per gloriosam resurrectionem tuam libera eum domine.
 Per admirabilem ascensionem tuam libera eum domine
 Per gratiam sancti spiritus paracliti libera eum domine
 In die iudicij libera eum domine
 Per intercessionem omnium sanctorum libera eum domine.
 Peccatores. te rogamus audi nos.
 Et iracundię tue flagella ab eo remoueas te rogamus audi nos.
 Et eum ab omnibus erroribus absoluas te rogamus audi nos.
 Et spiritū eius a loco horrois: ⁊ tenebrarū libera te ro. audi nos
 Et eū in nūero electorū tuorū assumas te rogamus audi nos
 Et a consortio malorū eū discerni facias te rogamus audi nos.
 Et eū in regione viuorū cū sanctis angelis collocaē digner? te ro.
 Et eū premia vite eterne adipisci facias te rogamus audi nos.
 Et eū a mortifero diabolo defendē digner? te rogamus audi nos
 Fili dei te rogamus audi nos.
 Domine iesu christe pro nobis crucifixe te rogamus audi nos
 Domine Iesu christe de aduersarijs triūphator te roga. audi nos.
 Domine iesu christe aduocate noster clementissime te ro. au nos.
 Agnus dei qui tollis peccate mundi parce ei domine
 Agnus dei qui tollis peccata mundi misere re ei domine.
 Agnus dei qui tollis peccata mundi dona ei pacem
 kyrielieson. Christeleison. kyieleison: Pater noster.
 Saluum fac seruum tuum deus meus sperantem in te
 Esto ei domine turris fortitudinis a facie inimici.
 Nihil proficiat inimicus in eo: et filius iniquitatis non apponat
 nocere ei.
 Dominus uobiscum. Et cum spiritu tuo.

Capitulum quinquagesimum primum

Misericordiam tuam domine sancte pater omnipotens

eternae deus pietatis affectu pro alijs orare cogimur. Et qui pro nobis
suis peccatis supplicare nequaquam sufficimus: tamen de tua gra-
tuita pietate confisi clementiam tuam deprecamur: ut animam hu-
ius famuli tui ad te reuertentes eorum pietate suscipias. Adsit ei an-
gelus Michael: et per manus sanctorum angelorum inter sanctos
et electos tuos in sinu Abrahae: Isaac: et Jacob patriarcharum tuorum
eam collocare digneris. Quatenus a principibus tenebrarum: et
de locis penarum liberata: nullius ignorantie: aut proprie volunta-
tis seu fragilitatis confundatur erroribus. Sed potius agnoscat
a tuis: et sancte beatitudinis requie perfruatur: atque cum magni
iudicii aduenerit dies inter sanctos resuscitatus: gloria beatissimo
me visonis perpetuo satietur.

Capitulum quinquagesimum secundum.

Humilissime domine Iesu christe per illum ineffabilem amo-
rem qui te dignissimum innocentissimum. et delicatissimum
paternae charitatis filium pro nobis factum hominem vul-
nerari ac crudeliter mori pro hominibus redimendis fecit. Indul-
ge clementissime domine Iesu huic famulo tuo omne quod cogi-
tatu: verbo: et factu: affectibus: et motibus: et sensibus anime: et
corporis deliquit. Et veram omnium peccatorum suorum remissionem
sacratissime domine Iesu tribue illi spirituale lumen tuae ardentis-
sime charitatis: qua totius mundi culpas dimittis: ac in plenam sup-
pletionem omnium negligentiarum suarum meritum tuae sacratissime
passionis adde. Et insuper tribue illi fructum omnium bonorum operum
per electos tuos factorum qui tibi placuerunt.

Capitulum quinquagesimum tertium

Maximissime domine Iesu in unione feruentissimi amoris
qui te coegit incarnari: et anxio spiritu in cruce mori. Ad
medullam dulcissimi amoris tui pulsamus: ut famulo tuo
omnia peccata que omni modo commisit dimittas: et tue perdignis-
simo passionis merito omnia suppleas: faciasque illum superabundantis-
simum multitudinem miserationum tuarum. Disponas eum placidis-
simo tibi modo sibi utilissimo: suavi patientia: vera penitentia:
plena remissione: recta fide: spe firma: ardenti charitate: et perfec-
tissimo statu. Quatenus inter dulcissimum amplexum: et suavissimum
osculum tuum. O clementissime domine Iesu eius anima letanter ex-
piret ad tuam eternam laudem: et gloriae laudandam: cognoscendam
et fruendam Amen.

Capitulū quinquagesimūquartū

Acratissime domine ihesu christe in manus inextinguibilis
s misericordie tue commendamus spiritū huius famuli tui
fm amoris tui magnitudinem: quo se anima tua sanctissi-
ma in cruce glorioso patri commendauit. Suppliciter deprecan-
tes quatenus per illam ineffabilem qua diuina paternitas in se to-
tum trahit illam sanctissimam animam tuā: vt in ista hora famuli
tui in eodem feruentissimo amore spiritus eius suscipias. Eya dul-
cissime domine Jesu animarum redemptor: benignissime domine
per illam lachrymabilem vocem qua fm humanitates pro nobis
moriturus: laboribus: et doloribus passionis adeo consumptus es
vt te a patre derelictum ter clamares: ne longe suauissime iesu fa-
cias a famulo tuo tue miserationis auxiliū in hac hora afflictōis
sue pre defectione: et psumptione spiritus te inuocare non valēte
Sed triumphum sancte crucis et per virtutes salutiffere passōis
gratiose mortis tue: cogita de: et cogitationes pacis: et misericor-
die: et consolationis: et non afflictionis. Et libera eam ab omnibus
angustijs: et tua solita benignitate bone Jesu et dulcissime p̄ erue
illam a tormentis sibi deputatis: et ad eternam requiem illam per-
ducere digueris cum voce exultationis.

Capitulū quinquagesimūquintū.

Intemerata: et in eternus benedicta virgo Maria: totius
o angustie et miserie adiutrix: famulo tuo succurre dulciter:
et tuam gloriosam faciem ostende illi in hac vltima necessi-
tate sua: et omnes inimicos eius in virtute suauissimi filij tui domi-
ni nostri iesu christi: et sancte crucis disperde: et a potente dracone
infernali: et ab eius horribili visione: et ab omni fraude malorū spi-
rituum defende illū: et ex oī angustia libera euz: quatenus tecū cū
beatis spiritibus domino deo in celorū beatissimo regno spiritua-
les p̄soluat laudes amen.

Capitulū quinquagesimūsextum.

Sancte Michael archāgele huic aie succurre apud altissi-
s mū iudicē. Diuictissime pugil assiste huic famulo in extre-
mis laborātī: et eū potēter a dracōe infernali defende: et a visi-
one: fraudeq; malorū spirituum. Insuper exoram⁹ te p̄clarū: vt in hac
extrema hora vite ipsi⁹ alaz ei⁹ benigne suscipias: ac suauitē i sinū
tuū recipias: illāq; in locū refrigerij lucis et pacis p̄ducas cū dño ie-
su eternaliter regnaturū amen.

Capitulū lvii.

Misericordissime domine Jesu christe fili dei viui in

in vniōe illius p̄mendatōis qua tuā sc̄tissimā aīaz in cruce moriēs
p̄ri tuo celesti p̄mendasti misericordissimā bonitatē tuā hūilitē ex
orantes petim⁹ q̄ten⁹ p̄ oēs honore z meritū eiusdē aīe tue sc̄tissi-
me p̄ quā oēs saluāt aīe: z a morte p̄petua liberant: aīe famuli tui
miserēar eam misericorditē liberās ab insidijs diaboli: a miserijs z
penis: z illā p̄ te sc̄tissime passiōis meritū z bt̄issime. m. x̄gis z ma-
tri tue itēcessionē ad p̄tēplatōz tue bt̄issime visidōis p̄ducē digner̄.

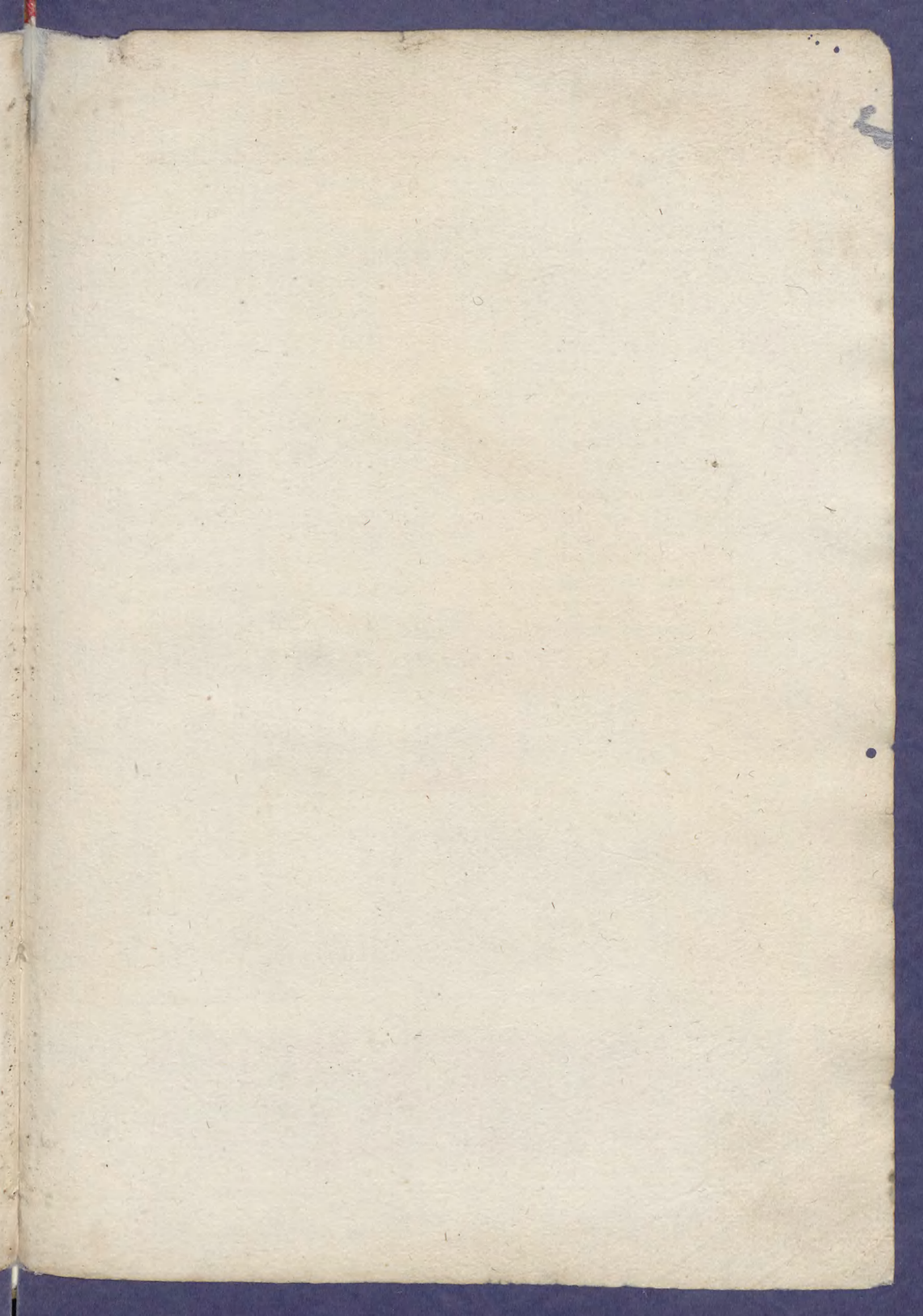
Capitulum quinquagesimum octauum.

Commēdam⁹ te fratē charissime oipotenti deo: cui⁹ crea-
tura es: vt cū hūanitatē debitū morte iterueniēte p̄solue-
ris: ad creatorē tuum q̄ te de limo formauit reuertaris. Et
de corpore egrediēte aīa tua splēdid⁹ angelozuz chorus occurrat.
p̄datriarcharum cune⁹: z p̄phetarū nūer⁹ suauissimo modulamiē
tibi occurrat. Iudex apostolorū senatus tibi dand⁹ existat. Landis
datorū tibi martirū exercit⁹ iubiloso p̄centu obuiet. Liliata ruti-
lantū p̄fessorū turma te letanter excipiat. Jubilantiū te virginuz
chor⁹ suscipiat: z bt̄ quiet⁹ in sinu patriarcharū tibi suauis oplex⁹
appareat: qui inter assistentes sibi iugiter te interesse faciāt. igno-
res oīno qd̄ horret in tenebris: qd̄ stridet in flāmis: quod crutiat in
tormētis. Cedat tibi teterrimus sathanas cū satellitib⁹ suis. ī ad-
uentu suo te comitantib⁹ angelis p̄remiscat: atz in eterne noctis
chaos diffugiat. Surgat de⁹: z discipent inimici ei⁹: z fugiāt a fa-
cie ei⁹ qui odert eum. Confundant⁹ igit⁹ z erubescāt contra te legi-
ones tartaree: z ministri sathane: iter tuū deducēt te angelo bos-
no impedire nō valeant. S̄b oī crutiatu dñs iesus xp̄s te libet q̄ amo-
rose p̄ te mortu⁹ est. Dñs iesus xp̄s dei viui fili⁹ saluator z redem-
ptor tu⁹ intra sancta paradisi z amena loca te p̄stituat. Et ille sua-
uissim⁹ pastor iter oues suas te locās agnoscat: p̄plectat: z nutriat
ille amantissim⁹ p̄ sui sacratissimi sanguis p̄cio: ab oib⁹ peccatis
q̄ p̄misisti malitia: miseria: fragilitate: z ignorātia: mortalite: z ve-
nialiter te benigne absoluat: atz cū electi suis ad dexterā suā phen-
ni iubilo fruiturū te p̄stituat: q̄ten⁹ p̄ssimū redemptorē tuuz facie
ad faciē vidēs: z p̄ns sp̄ assistēs beat⁹ oculis gl̄oriosa visione potis
ar: donec glorioso corpore tuo reassumpto sp̄uali: essentiali: z acci-
dēt ali p̄nio cū bt̄issimis spiritib⁹ leter⁹ pheni euo. p̄rosificē nūc
aīa xp̄iana de hoc misero mundo in noīe p̄ns oipotētis q̄ te crea-
uit in noīe dñi n̄ri iesu xp̄i q̄ p̄ te amorose passus est. In noīe sp̄s
sancti q̄ in te q̄tiose fusus est. Occurrāt tibi et succurrāt sc̄ti āgeli
z ois chor⁹ angelorū. Subueniāt tibi p̄iarche in lumine fidei sue

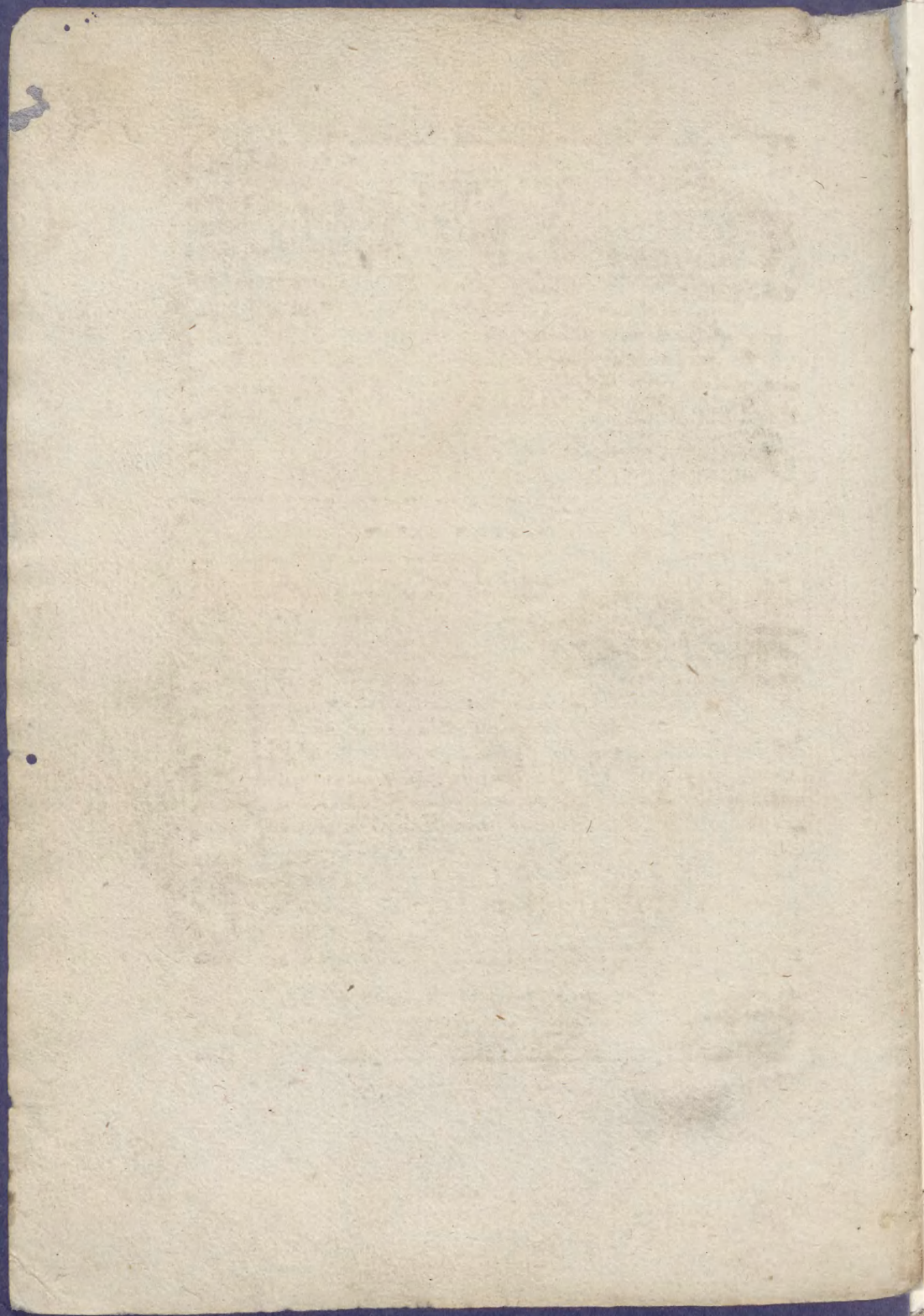

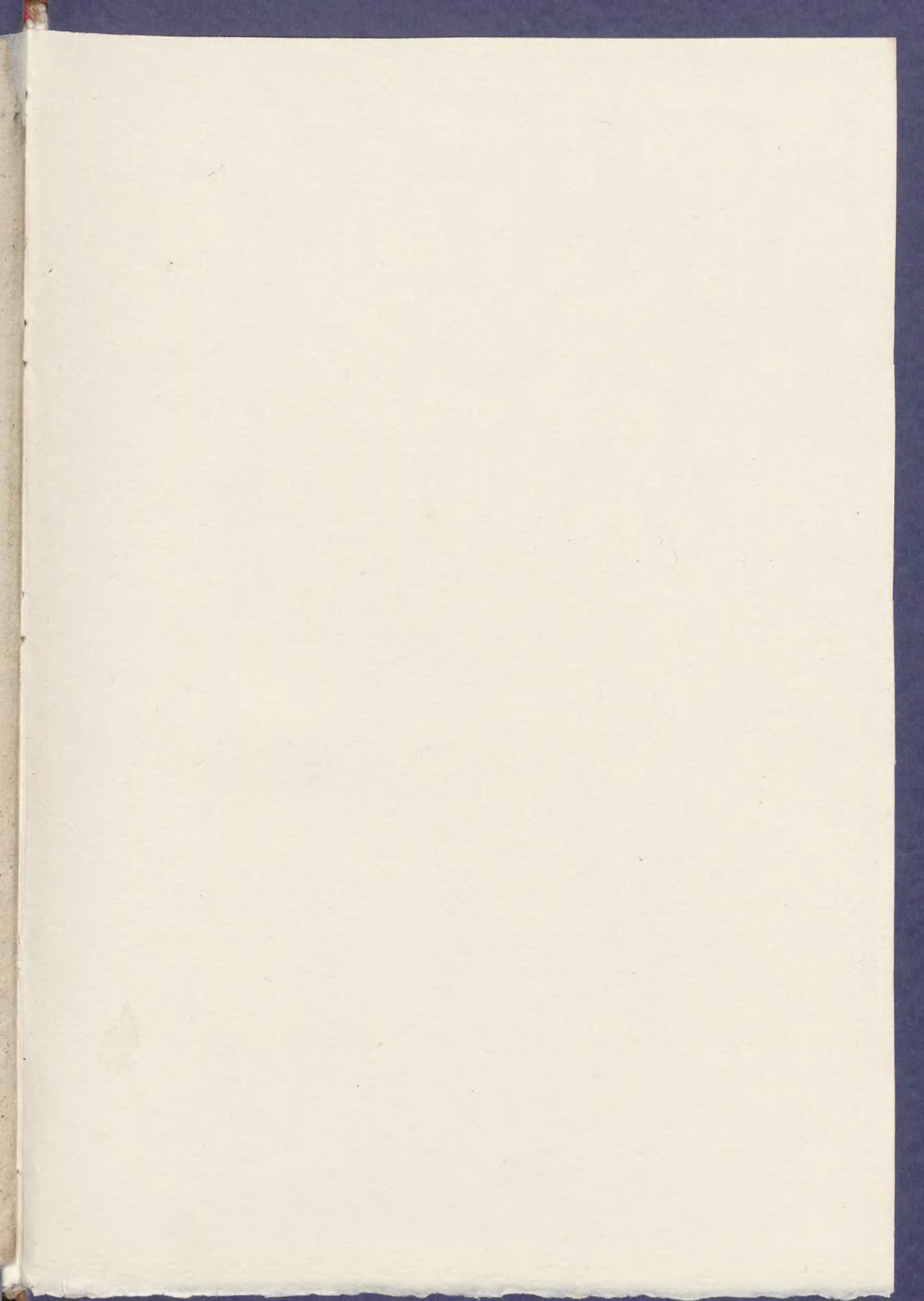

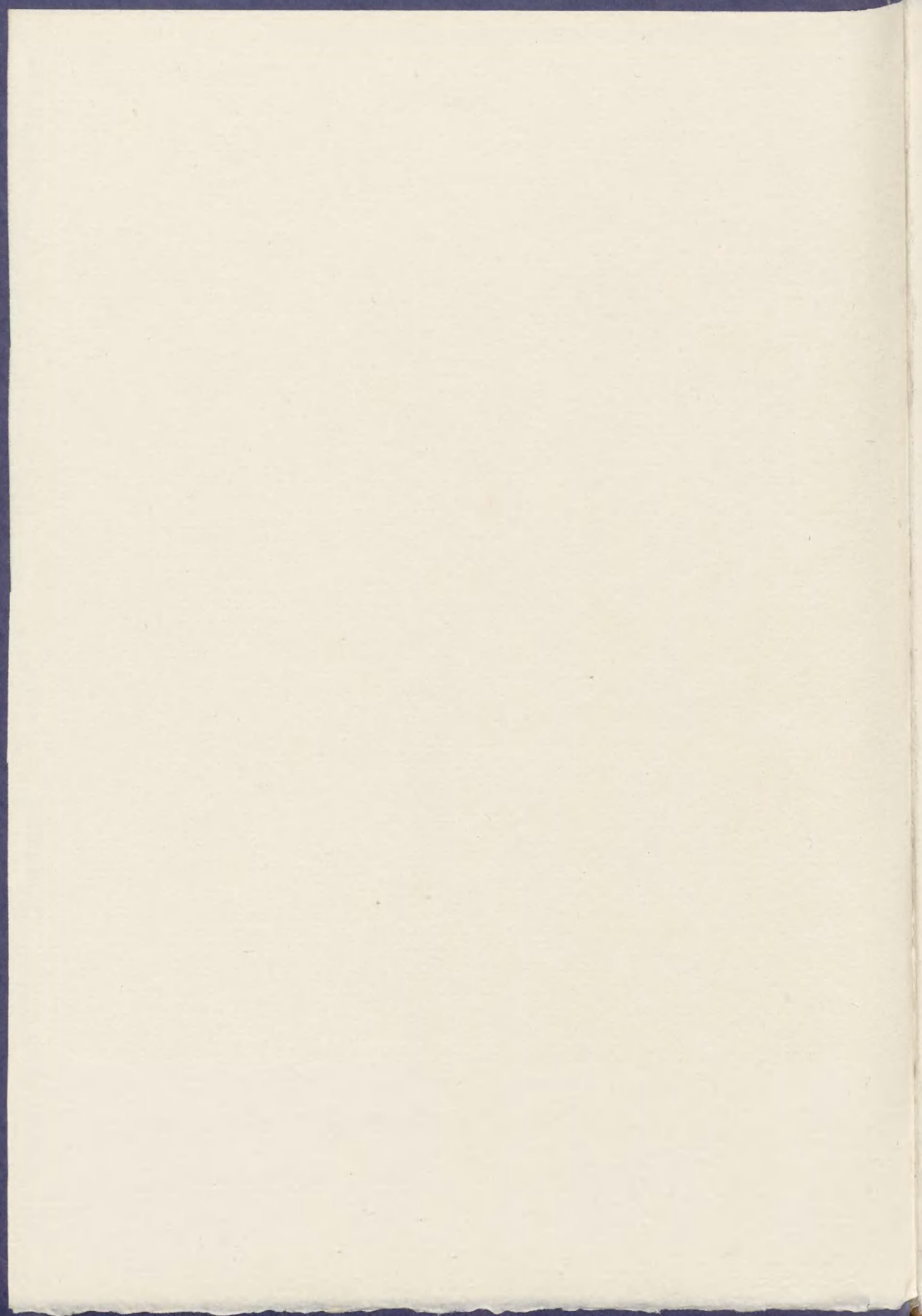

Орлов 1994г

opracował p. Jan Dondajewski

1994r.

